

AURORA

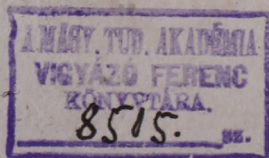
HAZAI ALMANACH

Kiadá

KISFALUDY KÁROLY

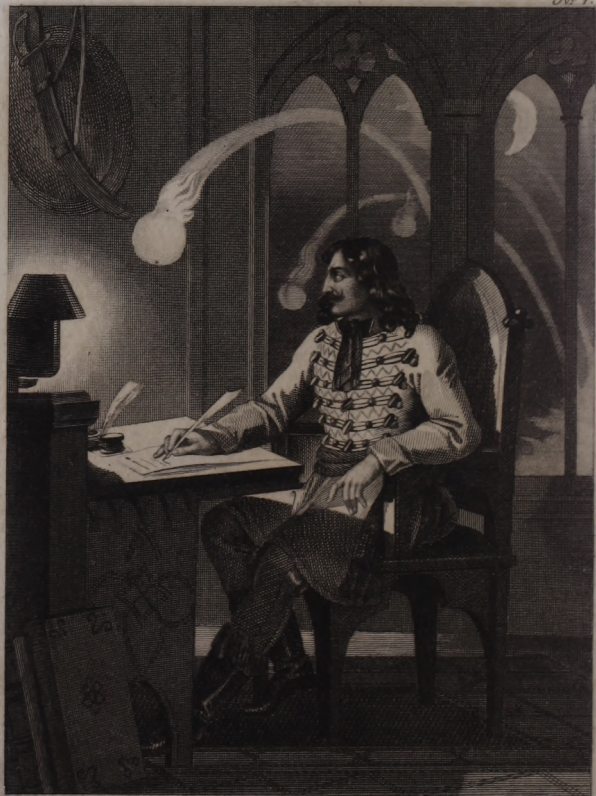

307.634

J. Ender del.

Zrínyi a' Költő.

M. Hofmann sc.

NAGY MÉLTÓSÁGU
ERDŐDI
GRÓF PÁLFFY FIDÉL',

VÖRÖSKŐ' ÖRÖKÖS URA', MAGYARORSZÁG' FŐ-
TÁRNOKA', CSÁSZÁRI KIRÁLYI ARANYKULCSOS',
VALÓSÁGOS BELSŐ TIT. 'S NAGYMÉLTÓSÁGU KIR.
HELYTARTÓSÁGI TANÁCSOS', N. M. HÉTSZEMÉLYES
TÁBLA' BÍRÁJA', POSONYVÁR' ÖRÖKÖS KAPITÁNYA',
NS. POZSONY' ÖRÖKÖS, ÉS ÁRVA VÁRMEGYE' FŐ-
ISPÁNYA', 'S UGYAN AZON POZSONY VÁRMEGYE'
FŐISPÁNYI HELYTARTÓJA'

H I T V E S É N E K,

SZÜLETETT

JOBBAHÁZAI
GRÓF DÖRI ERNESTINA'

CS. KIR. PALOTA, ÉS CSILLAG KERESZTES

DÁMÁNAK,

Ő EXCELLENTIÁJÁNAK

mély tisztelettel.

A U R O R A.

(Nyolczadik év.)

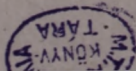
Z R Í N Y I.

Néz nyugatra, borús szemmel néz vissza keletre
A' magyar, elszakadott, testvértelen ága nemének.
A' könyörű eget, a' földet vizsgálja hiába:

Nem leli meg nagyait, nem téged messze ható kéz,
Zrínyi! dicsőségünk, végső daliája nevünknek.

Minket béke ölel, kürt szó nem ijeszt fel öléből:
Völgy és hegy, 's a' frígyes egek gyönyörinkre
mosolygók,

'S kedvesek a' ligeten folyamok' mentében az árnyak;
És ha kedünk, ha ez a' lélek nem volna letörve,
Melly bal sorsa fölött diadalmasan áll, 's vadonná
Pusztulási között sem hagyta vadulni hazánkat —
Bántatlan mulatozhatnánk százféle örömmel,
'S verhetné az eget tíz ország szerte magyar dal.
De te midőn egyedül várad' közepébe vonúlál,
Fegyverid, a' leghűbb társak, villogva le hozzád,
'S a' hadat, és a' had' munkáit büszke Szigetnél
Égi sugalmaktól ihlett lelkedbe fogadtad,
'S mély vala, 's szent a' gondolatok' forrása szivedben

Mert a' szent haza volt, az örökké drága magyarnak :
 Akkor nem vala olly bájjal környéked igéző.
 És mikoron, valamint a' távol tengeri zúgás,
 Vagy mint eldühödött zivatar' morájában utó hang,
 Úgy zendüle föl a' megharczott ütközet, a' már
 Század előtt küzdött viadalmak' hangja, körödben,
 'S istenedő szemmel daliákat, 's harczi vidéken,
 Sok had' tengere közt Szigetet, mint áll vala, látád
 'S ösödet, elmaradó Vidot a' mint kémli vasával
 És deli Vid! deli Vid! törököt rettentve kiáltja.
 Durva török pedig elremül, 's fut előre hadastúl,
 'S a' roppant tábor' derekát följeszti futással.
 Akkor az ifju tatár, 's az erőben durva Demirhám,
 Déli ölö szélként fölkelnek víni Szigetre,
 Es dörög, és reng a' kapu sok szakadatlan ütéstől;
 Mindezekon mikor andalgasz, 's a' szörnyű csaták közt
 Rózsa-világában, mint tündér hajnali álmot,
 Felhozod a' gyönyörű, a' gyöngé Kumilla' szerelmét;
 Vagy pedig intézed, deli Vid' szép hölgye miként jár
 Férje után Szolimán' seregében, az angyali hűség'
 Szárnyain, és védőt mint lel viadalmas urában,
 Őket jó Karabúl, mint sólyom szárnyu sebes szél
 Hogy' viszi rajta-ütő törökök' boszujára Szigetbe :
 Illyen gondolatok közepett szép lelki világod

Földöntúli lakók' seregével gazdagon, a' mint
 Ontja dalait, az örök hévvel lobogókat, azonban
 Néma 's borúlt, mint a' mély sír, körülötted az éjféli:
 Akkor sincs biztos nyugodalmad az őri falak közt;
 Mert tolvaj török üszköt vet váradra, lobogva
 Völgyi lidérczként át röpül az, fölilleszti magányos
 Éjedet ál fénynyel, 's rettentő szikra lökéssel;
 És egyszerre lakod' mind a' négy sarka megindul,
 Rengenek a' megütött falak, árkod' gödrei telnek
 'S dárda-vető hajdúk riogatnak benne falaidra:
 Akkor az égi lakók lelkekből összezavartan
 A' fölvert álmok' halovány seregeihez együlnek,
 'S képüket olly tisztán többé nem látja meg elméd.
 Még is erőt veszész a' bal időn: daliái Szigetnek
 Hírkoszorú nélkül nem fognak menni halálra.
 Mint viharok közepett magasulva fogantatik a' sas,
 És közel a' villám' honnához kél ki rideg kőn:
 Úgy a' mit magas elmédben hadakozva fogadtál,
 Harcz' villámi között keleted ki világra: azért forr
 Véresen és szilajon dalaidban az emberölő harcz,
 És az erő, a' férfi kebel' diadalma, királyként
 Őrzi nehéz méltóságát zajszerűt müvednek.
 Így te dicső kétszer fizeted le hazádnak adódat:
 Vassal is, a' mi csatát zengél, tusakodva megállván,

'S rajtad ütő törökök már félnek lenni előtted
 Szűtelenül, rendbomlottan váraikba osonnak,
 Reszketvén ott is hadatűző Zrínyi' nevétől;
 De ölel a' haza, 's mond örömében sírva fiának;
 Mi pedig áldva füzünk szent emlékedre borostyánt,
 És az idő' röptét terhes bánattal elállván
 Kérjük ohajtva: vezér költőt még ad-e hasonlót
 Hozzád, haj! te korán elirígylett fénye szemünknek!
 Vagy kárhozva levénk, hogy örökké vissza sohajtsunk,
 'S nagy példákra magyar már nagygyá lenni ne tudjon?

VÖRÖSMARTY.

MAGYAR SZÁZAD.

Ős dolmányt, süveget viselünk; nevök Atila, Zrínyi,
 Szittya diszünk' korhadt törzsöke újra kihajt.
 Bécsi szabó mester! méltass feleletre, ha kérdlek:
 Meddig tart ez az új Atila-Zrínyi világ?

SZENVEY.

ÁLTUDÓSOK.

Vígjáték egy felvonásban.

Személyek:

Lengyes Fanni, fiatal özvegy.

Karvainé.

Árki, Földesur.

Révei Tódor, barátja.

Matyus.

Zsófi, Fanni' szobaleánya.

Jakab, Árki' inasa.

A' dolog történik Lengyes asszonyság' jószágán.

Szabad táj, oldalast kertfal kis ajtóval, az előtt
nagy fa. Z s ó f i, M a t y u s.

Z s ó f i. Csak egy pillantatra szöktem ki,
mingyárt megyek.

M a t y u s. Te mindég mégysz, mindég sietsz,
ezt én nem szeretem.

Z s ó f i. Nem tehetek róla, úgy kell lenni.
Az öreg asszony fűrt fejű, minden cselédet
zsoldjában tart, magamat is; ha megtudja hogy
kijárok, vége mindennek — hisz már mondtam
mért —

M a t y u s. Mind igaz lelkecském, de mikor
az ember olyan szerelmes mint én, örömet
volna azzal a' kit szeret.

Z s ó f i. Mind meglesz, ha változik a' dolog.

M a t y u s. De mikor jön az a' változás?

Z s ó f i. Ha Karvainé asszonyság' üccse meg-
érkezik, gondolom egy hónap múlva.

M a t y u s. 'S én addig mindég fára mászkál-
jak hogy láthassalak; hát ha letörik alattam az
ág és nyakam utána törik, aztán szerethetsz.

Z s ó f i. Azért fogódzál meg jól.

M a t y u s. Hej galambom! inkább beléd fo-
gódznám én; csak ugyan jobb itt lent szeretni,

mint ott fenn a' levegőben. Zsófi! szólj igazán szeretsz? lásd édes apám gazda uramnál, én szinte az lehetek ma holnap, tán több is — házam is van, csak feleség kell belé — tudod, mit akarok azzal?

Zsófi. Csak azt felelem rá: a' mi nincs az meglehet.

Matyus. Úgy ám de mikor?

Zsófi. Majd meglátod, csak légy nyugodt, de most mennem kell.

Matyus. Zsófi! édes Zsófim, még egyet mondok: az uraság jó barátjával tegnap elérkezett, ha el nem jöhetnék, azért szeretlek ám; de tán még is eljöhettek, azért itt légy.

Zsófi. Jól van, majd adok jelt, de csak a' kertfalón által beszéljünk. Jaj nekem! valaki jön, ha meglátott; bujj el Matyus. be a' kertajtón.

Matyus. Ej manó hozza azt a' valakit — az bizony, az uraság' inasa, hova bujjak? ha meglát, kicsacsogja, úgy is nagy kópé. A' fára megyek, míg eltávozik. felmegy. Hová nem jut az ember, ha szerelmes.

Jakab. jó puskával és vadásztáskával. Pufogjon a' ki akar, én lepihenek, vállam nehéz. Nem is tudom, hová jutottunk, csak jönnének az urak. Mondtam Matyusnak, kísérné el, de a' tükfilkó, csak néz és nem mozog.

Matyus. Tökfilkó! ha lent volnék ezért haragunnám.

Jakab. Ledülök a' fa alá, itt várom be őket. Ugy! be jó esik. Biz az igaz, az inas nem ur, azt véltem a' falusi szolgálat könnyebb mint a' városi, de a' különbség csak olyan mint a' fejér és a' vörös bor között, mindeniket prézselik. A' városban házbul házba, boltbul boltba ugrattak, itt kácsákat czepelek, 's azokat más eszi meg, ott a' bakon hátul, itt elől ülök, hej! ebből látom, hogy bakra születtem; az még jó hogy uram nőtelen, legalább csak egy perel. Bár csak bort hoztam volna, hadd innám le bús gondolatimat.

Matyus. Ez ide lent okoskodik, nekem pedig minden csontom fáj.

Árki kívül. Hopp! hopp!

Jakab. Az annyit tesz: ugorj Jakab. kiált Itt vagyok hopp!

Matyus. Most az urak is jönnek, ej be rossz szállásom van — tudja, meddig kell itt fülelnem.

Árki jó Réveivel. Te itt henyélsz Jakab? mért távoztál, mi járjunk utánad?

Jakab. Ugy is ritkán történik Nagyságos uram; ledültem, mert az akarat jó de a' láb gyöngé, aztán el is bódultam.

Árki. A' határból is kitértünk, ha jól látom ez Lengyes' kertje.

Révei. Lengyes! hisz imént mondád, nincs közel szomszédod. Mi féle ember ez? ugyan eldugta házat.

Árki. Ez csak ember volt és fűsvény ur, ki sokat szerzett, későn szép fiatal hölgyet vett, azt két esztendeig féltette, aztán az urban elnyugodott.

Révei. Béke hamvának.

Árki. Nem kétlem felesége is így busul, és lihető szép jószágain vigan él.

Révei. Itt lakik?

Árki. Alig hiszem, hogy e' vadonban élne, midőn szebb tájban szebb józággal bír; különben az egész Lengyes házat csak hallomásból ismérem, mert magam is, ha csak vadászni nem pattan kedvem, e' tájra ritkán vetődöm.

Révei. És miért? nekem tetszik e' vidék.

Árki. Ki a' fákkal, patakkal és szirtekkel szeret társalkodni, az itt elmélázhat, violát talál, és echót is ha sohajt, én az életzajt szeretem.

Révei. Ott az ember csak csalódik, én a' magánnyal tartok.

Árki. Kérlek hagyj fel, tán megint a' hitetlen Szép jutott eszedbe, ki érzetedet megcsalá?

Révei. Ah barátom, érzetem a' Prometheusz, melly benne szép ideált teremtvén most adózik, ő az ölyv melly szaggatja.

Árki. Nincs eszed Tódor, az illy mesén már régen túl a' világ, és ha képzeletnek élsz, ne kérj valóságot. Küszönd inkább a' sorsnak, hogy a' szép rútat olly hamar és jókor megismeréd, és gondold: nem csak egy kert nevel rózsát.

Révei. De a' kihalt bizodalmat semmi virág sem éleszti fel, és ez a' küd melly felettem borong, ezért szükülködöm életöröm nélkül.

Árki. Ki mindég tünődik, mindent nagyító üveggel szétagol, annak az élet ollyan, mint a' ki sohase gondolkodik — üres. Csak te maradj nálam, én fogadom meggyógyulsz, és elfelejted búdat, mellyben úgy látom tetszel magadnak.

Révei. Ah barátom, ollyan az mint a' száz karu polyp, a' kit egyszer megragad, elszárad megette, ha könnyelmű volnék úgy elhiszem — de —

Árki. Mért épen akkor? kémleljük ki mindennek jobb oldalát, 's néha többet találunk mint kerestünk, ne várjunk felhőtlen napokat, a' naphan is van fogyatkozás, hogy ne lenne illy parányi életben?

Jakab. félre. Ha zsebemben nincs fogyatkozás, gondolok is én a' sorssal.

Árki. Tudod mit Tódor! házasodj meg, ha már busulni akarsz, legyen oka.

Révei. Hát te mért nem követed e' tanácsot? —

Árki. E' szent frigy mindég földi tövissel ijesztett, aztán igazat szólván, én hamar hódolok, hamar is hidegszem, de nem mondok ám le róla, 's ha rosszúl üt ki, a' természet csalt meg, 's vigasztalom magamat mint játzó a' sorssal.

Révei. Ha lelnék egyet, ki csak magamért szeretne — de az első tapasztalás minden utóbbi reménynek eloltá világát, 's aligha ridegen nem kell tengődnöm tölt kebelemmel.

Árki. Míg elvégre öreg gazdasszony' karjába sohajtod magadat, 's ha rokkája surog, azt hiszed a' sphaerák énekelnek. Hahaha! te férfi vagy, ne ábrándozz, hagyd a' holdat gyermeknek.

Révei. Atkozott vigasztalás.

Árki. Légy vídám Tódor! hasztalan bútól csak őszül az ember; vedd az életet mint jó, a' többit bizd arra ki felettünk van.

Matyus. Jaj nekem! bizony megláttak — ah Nagyságos uram!

Árki. Mi zörög a' fán?

Jakab. Tán pecsenyének való, ledurrantom. puskát vesz.

Matyus. Hej inas uram! itt ember van — Matyus gazd' uram' fia — kérem ne süsse el kend — leszáll. Ejnye be rám ijesztettek!

Árki. Matyus! mit csinálsz te itt?

Matyus. Semmit, igen is azt —

Árki. Hogy mersz te itt hallgatózni?

Matyus. Semmit se tudok Nagyságos uram — tessék elhinni, gerlicze fészket kerestem.

Révei. Illyen nagy legény, fészket keresni?

Árki. Matyus te hazudsz.

Matyus. Ha megengedi Nagyságos uram.

Árki. Ne habozz, valld meg tüstént, én parancsolom.

Matyus. De mikor titok.

Révei. Titok?

Árki. Ki vele, én akarom tudni.

Matyus. O jaj! de mikor — istenem! mit mondjak?

Árki. Soká várakozzam?

Matyus. No megmondom, de szépen kérem, tovább ne mondja ám Nagyságos uram.

Árki. Semmit se félj.

Matyus. Nekem itt szeretőm van, pedig szobaleány Lengyes asszonyságnál, Zsófinak hívják, a' templomban láttam először, másodszor megszerettük egymást, azóta ide járok a' fára

hogy láthassam; de senkinek sem szabad ám tudni hogy itt lakik Lengyes asszonyság, és senkinek a' házba nem szabad menni, ha csak nem valami tudós ember.

Révei. Különös, mért épen tudósnak?

Árki. Csak mondd el Matyus.

Matyus. Zsófi megsugta: hogy Lengyes ur megholt, és sok sok pénzt hagyott.

Árki. Ez olyan titok, mellyet az egész világ tud.

Matyus. Az öreg Karvainé rábeszélte a' fiatal menyecskét: hogy többé ne menne férjhez — hanem lenne mind addig tudós, míg az eljő a' kit, ő szánt neki.

Árki. Tehát rábeszélte a' bölcseséget? haha!

Matyus. Rá bizony, azért is jöttek ide, hogy elrejtve lennének a' férfiaktól, mert Zsófi azt mondá: a' gazdag asszonynak soha sincs nyugta a' sok kérőtül.

Révei. Ebben van kis igazság.

Árki. Ki az a' Karvainé asszonyság?

Matyus. Ő boldogult Lengyes urnak távol rokona, nincs ura és még sem özvegy.

Árki. Ollyan elvált szép.

Matyus. Követem, nem szép hanem vén és hamis. Őtet még Lengyes ur vette magához, hogy a' házra és a' menyecskére vigyázna, még

most is hatalmaskodik a' háznál, nem szenvedheti a' férfit ha csak nem valami tudós; minap is egy borzas aszalt képű okos embert hozatott sok könyvekkel, én lattam onnan felül mint papoltak a' kertben. Azonban Zsófi megsugta, hogy az öregnek egy katona öccse van, és azzal szeretné elvétenni a' gazdag özvegyet, azért gyaláz minket, hogy saját öccse ura legyen csak derék ember. De tanult asszonyám az a' Karvainé, többet tud mint Csizió.

Révei. Halld barátom, ez a' fiatal asszony vagy felette gyáva, vagy igen ártatlan és szerencsétlen volt.

Árki. És nem tudod mit csinál az a' két asszony egész nap?

Matyus. Este-tikkal, vagy botángyikával vesződnek, úgy mondta Zsófi.

Révei. Ez valami új tudomány lehet, még hírét nem hallottam.

Árki. Aligha nem aesthetika és botanika lesz,

Matyus. Nem tudom miféle, de többet olvasnak mint Notarius uram.

Árki. Jól van Matyus, most haza mehetsz.

Matyus. De kérem szépen ne szóljanak ám. Lássá Nagyságos uram, ha a' menyecskét viszik, én is viszem Zsófit, az öreg asszony ígért neki

valamit ha mindent titokban tart, és szándékát elősegíti, az az bennünket gyaláz.

J a k a b. Szobaleány és titok — nem okos asszony az.

Á r k i. Ne félj Matyus, csak menj haza, 's vidd magaddal fegyvereinket is, nem sokára követünk.

J a k a b. Matyus! az én pogyászomat is elvihetnéd, illy szerencsés szerető sokat elbír.

M a t y u s. Nem érek rá; hallottam ám a' tükfilkót.

J a k a b. Lásd tükfejű vagy, én akkor dicsértelek, mert a' filkó nagy mester a' játékban. Vidd el Matyus, majd megtanítalak mint kell a' szobaleánnyal bánni, hogy soká hív maradjon.

M a t y u s. Igazán? no adja ide! általveszi a' fegyvereket, félre: Messze nem megyek, meglessem valahol őket. el.

Á r k i. Tódor! mit mondasz erre?

R é v e i. Szánom a' fiatal özvegyet, körülhálózta az öreg.

Á r k i. Én igen kíváncsi vagyok a' két tudós asszonnyal megismérkedni. Menjünk hozzájuk.

R é v e i. Nem vagyunk tudósok.

Á r k i. Tegyük azokká magunkat, hány ember kürtöli magát azzá, és izét mond ok helyett!

R é v e i. Nem mernék bele kapni.

Á r k i. Mért nem? néhány reflexiót ad elménk — szégyen volna, ha asszonyok előtt nem tudnánk tudós nimbuszt ölteni magunkra; és teszem, ha tudományokban felakadnánk is, néhány szépség, kis hízelkedés kisegít a' hinárból; nem a' ki sokat tud, hanem a' ki szépen beszél, nyertes az asszonyoknál. Mint vándor philosophusok lépünk elejükbe; részemről, ha a' menyecske szép és belém szeret, minden bölcseségemet lábaihoz teszem és megmutatom neki: hogy az aranykorban nem kellett más tudomány, mint az, a' mit a' természet adott. Jer!

R é v e i. Nincs kedvem.

Á r k i. Épen azért szerezz magadnak — ilyen tréfaportékát nem találhatni minden bokorban; e' felett haszna is lehet, tán azt, a' kis bujkáló pintyöket kimenthetjük a' karvaly' körmei közzül. Jer barátom! 's hogy játékunk annál jutalmasb legyen, belsönkre nézve épen ellenkező szellemet tüntessünk ki; én sötét leszek, te vidám; én sanyarúan nézek reájok, mint az agg szűz a' pártíra, te fürkéssz ki minden nevetségre valót, — uj Heraklit és Demokrit.

R é v e i. Hajdan tehettem volna, de mostani érzetem lenyüggé elmémet.

Árki. Kérlek ne bántsd az érzést, ha a menyecske szép, akkor vesződjél vele. Jer Tódor, tedd meg legalább kedvemért.

Tódor. Kedvedért? igen, ha felsülök is.

Árki. Jakab! te itt várj be.

Jakab. Kérem alázatosan, hadd menjek én is Nagyságtokkal.

Árki. Mit akarsz te a' tudósok közt?

Jakab. Attul a' Zsófitul én is észt reméllek.

Révei. Az inas kirí belőled.

Jakab. Csak hajtókámbul, a' paszomántot lefejtem 's vége az inasnak.

Árki. De iváson kívül tudsz e valamit?

Jakab. Külteni biz én tudnék.

Árki. Tán hazudni?

Jakab. Igen, igen, de czifrán; én szolgáltam olyan urat, ki hópenzem helyett mindig pompás verset mondott, azóta magam is csináltam néhányat.

Árki. Adj próbát; teszem ha én leány volnék 's nekem valami szépet akarnál mondani, mint kezdenéd?

Jakab. Hát rá nevetek, aztán egyszerre feszesen megállok, megdörzsölöm homlokomat és ekként szólok: leány! szűzleány! o te karcsu mint a' szőlőkaró, mi a' jó bor' kelleme a' tiédhez képest?

Árki. Te csak pinczéből szeded elő a' hasonlatosságot.

Jakab. Igen is, lent kezdem, aztán a' holdig megyek, aztán az égig, és tovább. A' theatrum-rul is szólok vele.

Révei. És tudnál te arrul szólni?

Jakab. Ho, sokat lármáztam én ott a' kakasiülön.

Árki. Ha kérdezné mi a' vígjáték, tudnál e felelni?

Jakab. O kérem! Nagysád épen keveset tart felőlem; a' vígjáték, az igen csekélység, abban az emberek mindaddig nevetnek, míg a' leányt elveszik.

Árki. Azután sirnak. Helyesen Jakab, nem tudva okosan szóltál.

Jakab. De a' szomorú játéokban, o már ott nagy dérdurral beszélnek, a' jó embert kinozzák, utóbb agyon ölik, és az ember sirva mulatja magát; úgy van úgy! hogy utószor Pesten volt Nagysád, épen egy szomorút adtak — én ismervén érzékeny szívemet, előbb egy pint vereshorral neki erősödtem, de tessék elhinni, mind kisírtam.

Árki. Elég elég! a' többit máskorra. Eljöhetsz, de azt mondom, költéseddel túl ne menj a' szobaleányon, érted? most menjünk elmeink.

Kert, a' lugosban könyvek. Fanni, Karvainé.

Karvainé. Hidd el édesem, a' mit számtalanszor megmutattam, most is azt ismételem: minden férfi tyrannus, ha van ki felett uralkodnia; ő testesült szeszély, az vezérli hozzád, az vonja el tőled; ha szépet mond, ön gögjének bókol, rabot játszik hogy urad lehessen. Először fülmile, aztán varju, aztán bagoly, aztán bujdosó nembe megy által 's elvégre ha szárnyai lankadnak, hálósüveg alul az erkölcsről papol. Boldogult férjed még a' jobbakhoz tartozott, 's még is mennyit kínozott, és többet fogott ha még több tüzzel bír. Hidd el édesem, a' férfi született ellenségünk, ha az asszony jó, azt mondja gyáva, ha tanácsán indul, ő lesz első arulója — gyülöld őket.

Fanni. De mint van az édes néném, olly igen roszaknak ismervén a' férfiakat, és még is — rettentő gondolat! még is négyszer ment férjhez?

Karvainé. A' sors úgy akarta, tán előre látta hogy neked vezetőre lesz szükséged.

Fanni. Sok háramlik arra szegény sorsra.

Karvainé. Lásd édesem, én szinte olly ártatlan valék mint te, midőn szüleim gyermekszobából férjhez adtak. Én a' férfit csak hábnak tekintém, de csak hamar vettem észre ólmát,

melly szabadságomat fékezé; szerencsés nem valék, mert első férjem, birtokán kívül semmi kellemmel se birt, semmi örömet nem engedett, zárva tartott, őrzött mint a' sárkány, mert, nem dicsekszem, de szép voltam — oh szép! oh!

Fanni. Ne bánja édes néném, minden kornak külön érdeme van.

Karvainé. Bölcsen hugom! de hallgasd. Ettől az Isten hamar megmentett, és én birtokos özvegy maradtam; most figyelmezz Fanni! mert helyhezetem hasonló volt tiédhez, csak hogy a' síkos pályán nem volt mentorom. Míg csinos valék, a' férfiak ostromoltak, mint egy várat, melly éden' kapuja előtt áll. — Lágy szívem szív után sovárgott, a' szerelem egyhez ringata, de, mikor második férjem már mindenemet elköltötte, akkor láttam hogy nem is szeretett.

Fanni. Ez kínos tapasztalás.

Karvainé. Harmadszor szükségből mentem férjhez, volt is mit szenvednem e' tüvis úton, szerencsémre nem tartott soká. Már most okoskodni kezdék, és negyedszer csak azért léptem frígybe, hogy kitanulhassam: vallyon van é jó férfi e' földön? Boldog isten! e' tudós kíváncsiság ugyan befizetett! ez volt még a' szörnyeteg: a' többin valamikép csak kifogtam; de az olyan mint a' vas, és ha öt év előtt jóvoltából ott

nem hágy, nekem kellett volna tágulnom. Mind ezt azért mondom: hogy őrizkedj a' férjfiaktól. A' scylla hozzájok képest nádczövek, a' vihar nyári szellő.

Fanni. Szörnyűség! hát csak ugyan nincs jó férfi e' földön?

Karvainé. Tán van egy valahol; hogy e' világban egy se volna, azt nem mondom; tán él egy, tán épen az el is jön; de addig bízd reám magadat, én ismerem őket, azért hírem nélkül el ne add szívedet.

Fanni. Ah édes néném! kinek is adnám itt? e' magányban szinte elfásulok.

Karvainé. Vedd segédül a' tudományokat. Milly naggyá lesz a' lélek, ha megvetve a' törpe élet' célzásait magába tér 's jó könyvekben lel nemes társaságot.

Fanni. De a' jó könyvet is férfiak írják.

Karvainé. Haladjuk fel őket, a' mi homlokunkon is égi szellem lángol; czáfoljuk meg a' bal véleményt, melly minket csirkék közé 's életesházba kárhoztat. A' szép velünk rokon, és mi vagyunk igazán született aesthetikák.

Fanni. Ezt nem merném következtetni.

Karvainé. Sőt inkább önisméretünk ad lelki fenséget; képzeld a' diadalt, ha majd jól megtanult aesthetikával ledörgöd a' büszkéket. Te

még fiatal vagy, nagyra mehetsz. Ha én illy korán kezdek volna, eddig biographiámat minden lexicon kürtölné, fejemet gipszből szanaszét hordoznák, és képeimet minden vásárban árulnák. Nem dobog szíved?

Fanni. Dobog úgy érzem, de nem ahít illy diadalmat.

Karvainé. Hogy tudsz illy pór gondolatba süllyedni? jer édesem olvassunk. A' lugosból könyvet hoz. Hallgasd csak. olvas. A' természet kimeríthetetlen bájaival másképp hat a' mívelt lélekre mint a' vadra. Ez ha érzi is, nem képes felfogni, amaz szinte ahítja a' benyomást, melly által a' természet mint az égből lebeg hozzá, 's majd csodálatra, majd repeső öröme, majd csendes imádásra gerjeszti, mellyre a' nemesült érzés illy szavakra fakad: Ez szép, ez felséges.

Fanni. ásít. Igen szép — ah!

Karvainé. Oh bűn minden izlés ellen! Fanni! kérlek hogy tudsz illyenkor ásítani?

Fanni. A' természet készttet rá. még inkább ásít. Máskor tán inkább érdekel.

Karvainé. Ha ez nem tetszik, fogjunk a' botanikához; milly szép Flóra' magzatit elágzásaikban érteni. Ezen tudomány a' szép nemet leginkább díszesíti, és szelíd természetének leginkább

felel meg. A' teremtettségben mi is virágok vagyunk, a' férfiak kórók. Jer olvassunk.

Fanni. Hagyjuk el édes néném, mert még világos nappal alszom el.

Karvainé. De hát mit akarsz?

Fanni. Ah magam se tudom; de hogy ez életet soká nem tűröm, az bizonyos.

Zsófi jó. Nagyságos asszony! bezzeg jönnek ám tudósok, három egyszerre.

Fanni. Öregek?

Zsófi. Nem épen, hanem igen furcsák; az egyik komoly, szürnyű hosszú képű, a' másik többet nevet mint szól, a' harmadik mindég ujain motoz és szemeit meregeti.

Karvainé félre. Épen jókor. Fannihoz: Édesem, én úgy vélem, ezeket bebocsássuk.

Fanni. Mit nyerünk? Az a' professor ur, kit néném meghívott, majd agyon ült unalmas beszédével, annyit kínozt a' szépet, hogy fanyar okai mellett a' szép is rúttá lön; én úgy hiszem illy urak távol tetszetősbek. Azonban vezesd be őket, ne mondják, hogy megtagadám tőlük a' házi barátságot. Zsófi el.

Karvainé. Én elhülök, Fanni! honnan egyszerre ez a' kedvetlenség? itt állok én nagy példa — és te habzol?

Fanni. Édes néném, tisztelem becsülöm tanácsát, másfél évig elnyögtem e' magányban, de him nélkül kimondom, már únom a' rideg életet, melyre nincs semmi okom. Minek távozzam így magamtól, minek látszassam az lenni a' mi nem lehetek? önérzetem borzad illy mesterkélt uttól, és előmbe más irányt jelel, mely inkább illik rendeltetésemhez. A' hályog leesett, melyet néném eddig szememre vont — én elköltözöm.

Karvainé. Szabad vagy — én javadat ohajtám —

Fanni. De csak nem haragszik édes néném? nem tudom mi csatolja ide, de úgy hiszem szebb helyen az élet is szépül.

Karvainé. A' mint gondolod édesem! magában: így célom dugába dülne — több férfiakat lát, öcsém nem épen fiatal. — Nem, nem! ezt hátráltatom — a' tudósok segítsenek. Árki, Révei, Jakab és Zsófi jönek.

Zsófi. Itt az asszonyság.

Révei. Valóban szép.

Árki. Csínosabb mint véltem.

Fanni. Örülök uraim, milly ötlésnek köszönjük e' szerencsét? e' táj ritkaságokban sokkal szegényebb, hogy sem illy urakat vonzhatna kebelébe.

Révei. Sőt inkább első pillantatra min-
gyárt —

Árki titkon Réveihez: Te márig is felejtke-
zel magadról, hol a' szeszély? szúrj! — ne vess! —

Fanni félre. Én gyanítom ezek játékot űz-
nek velünk, annál jobb.

Árki. Midőn chaoszból kibomlott a' világ,
az elemek' vegyülete vulkános alakká létesült, ezt
híg csatornyák által a' mással magát is emésztő
tűzmalom sürgeti; és ez átka az életnek, melly
a' gymnosophistát is fedél alá kergeti és embert
keres midőn azt siratja.

Fanni. Ebből én semmit sem értek.

Karvainé. Hagyd nekem a' beszédet. —
Minő vulkános alakot ért az úr?

Révei. Hahaha! Nem láttad Vezúvot? köd-
szoknyája van, nyelve tűz, feje gőz, ha közel
akarod szemlélni, nézz a' tükörbe. Mi tűzmalmot
hoztunk, annak a' szakács legjobb legénye, azon
különbséggel, hogy ez a' tudós férfi busong ha
ennie kell, én meg azon nevetek ha jól laktam.

Fanni. Értem már. Zsófinak titkon szól és
az el.

Karvainé. Minekelőtte mélyebben érte-
keznénk, kérem tudassák velünk, micsoda tudo-
mányokat űznek az urak?

Révei. A' természet' csodájit vizsgáljuk 's ama' nagy titkon tépelődünk: mint lehet az, hogy az ember a' planéták' forgását nézi és saját orrát nem látja?

Árki. Az anthropognosist űzöm, és azon titkon merengek, mellynek tengerében századok hasztalan buvárkodtak. Az elme tűnődik rokon mássán, és midőn megismértnek véli, maga felbillen, és mint a' szerelmes nagy hálóban semmit fog; de én kitanultam az embert, tudom hol lakik a' lélek? mi foglalatossága? mért piros a' vér? és mivel tudom, sajnálom magamat, hogy tudom mi az ember; mert általlátom hogy az ember még sem tud semmit is, ennél fogvást az ember is semmi; de mivel az ember még is valami, itt fekszik a' nagy titok, melly még magyarázót vár.

Karvainé. Mint látom, az urak philosophusok.

Révei. Édes öreg anyám! midőn a' természet redőt metsz a' képre, mindég azt sugalja: légy bölcs! az az: ne tánczolj ha inaid gyöngék. Hahaha! be sajnálom hogy a' philosophia úgy meglátszik rajtad, és még is legszebb jelének híjával vagy.

Karvainé. Különös ember! ha az ur ur, mért vagyok én te? aztán micsoda jel volna az?

R é v e i. A' szakál — Hahaha! ez olyan kép volna melly többet behozna mint a' philosophia.

K a r v a i n é. Fanni ez ugyan durva — nevetlen.

F a n n i. Nekem jobban tetszik mint a' másik, legalább vidám —

R é v e i Fannihoz. Mosolyogj reám te rózsából szőtt alak, és adok tanácsot: légy tanítványa ezen tudós asszonynak, ki a' philosophiát említi a' nélkül hogy a' mea culpát melyére verné — sima képedre akassz ősz parókát, harczolj az előítélet ellen, és virágot tépve jósold magadnak kedvesed' szerelmét, akkor áldást mondok jövőendő férjedre, és ha meg nem bolondul, több esze lesz mint neked. félre: Ah! minő bájos szemek!

F a n n i. Hahaha! Ezen jövőendülésből magam is érzek valamit.

K a r v a i n é. Bocsnátot uram, de mint tudós maga ellen beszél, én gondolnám —

Á r k i. Mit? te gondolni mersz? oh sajnálkozásra méltó gőg! tán azt véled, hogy azon szikra mellyet érzékeid nehezen csikarnak ki velődből, mingyárt gondolat? ah nem! nem! az csak üres párolgása a' nedves agyagnak, melly tehetetlenségedet hirdeti.

Karvainé. De már ezen disputálok! én is tudok itélni, hasonlítani, 's ez mi egyéb ha nem gondolat?

Révei. Igaz, van sok jó gondolat, teszem hogy sülvé esszük a' kenyeret; de legjobb élelmény az, mellyben nincs gondolat, ez a' szerelem és az evés.

Fanni. Rövid élelmény lehet az, hol nincs gondolat — az evésnél legfeljebb megengedem, de nem a' szerelemben.

Árki. O szegény elme, melly tüzet rak a' viz' hátán; ébredhet é kívánság ha a' lélek túl hat a' szük jelen' határain? Itt állasz te asszonyi teremtmény! az eget loptad le szemedbe, virágokat ültettél arczaidra, és mi lesz e' színvegyületből? darab földet emel. Ím ez jövőd! megérdemli é szólj azon fáradságot mellyel ékesíted? Csak két üreg marad a' két csillag helyett, melly bájolvá mindent befogad, és ezer életet lövell ki — és boldoggá tenné.

Révei titkon Árkihoz: Te egészen elmerülsz a' szembe, vergődjél ki már?

Árki. O csalfa csillogás! csak két üreg marad, mint sötét kapuji az enyészetnek. Ezen gyöngyös ajak ékesen mosolygó barnán messze nyulik, 's így gunyolja a' büszke a' sarjadó életet. félre Lelkemre mondom — mindig jobban tetszik.

Fanni. Kérem az urat illy beszéd temetőbe való.

Révei. Tán édes emlék az a' temető? jó hely az ha mingyárt hamis könyvek áztatják is, benne sokszor a' halál kerítő lesz a' nélkül hogy tudná. Ne vess siromra ha meghalok; de ha szeretsz, emlékkövet ne tétess rá, mint némelly hitvesek, hogy az ne nevéssen a' ki elolvassa.

Fanni. Engedelmet uraim! én meg nem foghatom, mint férhet össze illy két ellenkező természet.

Révei. Mint a' fiatal asszony öreg férje mellett, egyik sír, a' másik nevet.

Karvainé. Az igaz, külön philosophiával élnek.

Révei. Látod asszonyom, a' bölcselkedés olyan mint nálunk sok helyen az út, a' csináltan kevés megy, hanem jobbra balra tévedez; ebből következik: hogy a' föld tágas, sok bolondot elbir —

Karvainé. Azt látom. De ez a' harmadik ur még nem is szólt.

Jakab. Aha most rajtam a' sor — tüzes kő! most ugyan felkötöm eszemet.

Karvainé. Tán hallgatásban rejti bölcsességét?

Jakab. Instálom — az én nyelvem olyan mint a' jó csap.

Árki félre: Ez most mindent elront int Jakabnak.

Jakab. Tessék nagys — — igaz magam is tudós vagy — az az átkozott inasság.

Révei. Ez az ur csak írásban szól — és mikor írni nem tud, akkor hallgat, és azt igen jól teszi.

Jakab. Ugy van, én csak versben szoktam gondolkodni, és ha beszélek, tehát, mit is mondjak, tehát akkor se szólok ide — úgy —

Karvainé. Versben! így hát költő az ur? Szívemből örülök, én vajmi nagy barátnéja vagyok a' költésnek, 's érték is hozzá. Milly tárgyban dolgozik uraságod, lyrában vagy drámában?

Jakab. O kérem én a' dámákkal nem vesződöm — én szegény legény vagyok.

Karvainé. Szegény de gazdag még is; valóban ha van irígylendő sors, az a' költőé; mi a' föld minden kincse, fénye, ha ittasan a' kasztali forrásból merészen elfelleng a' tündér világba?

Jakab. Igen — o igen, de a' kastélyi forrástul, ha még olly jó is, ittás nem leszek, hanem jó bortul, már akkor a' holdat is hordónak nézem.

Karvainé. Csintalan maga, hogyan elméskedik — de ilyenek a' költő urak! a' legkomolyabb dolgon is enyelegve sikamlanak által.

Zsófi jó. Minden kész Nagyságos asszony.

Fanni. Uraim ha tetszik, uzsonnával szolgálok.

Árki. Uzsonna! o szomoru aggodás, melly a' testet hizlalja, mintha öröklétet akarna belefúni; a' vért keverjük fűszeres étkekkel 's tüznek hisszük azt a' mi az arcot pirítja, pedig az csak a' rák' halotti pompája és még is ezen nyomorult munkán épül a' földi szerencse.

Fanni. Ez úrnak szavából értém —

Révei. Csak rajta kegyes szív, a' bölcs férfi minden sötétsége mellett is kedveli az illatos konyhát; komor az élet, de vidám a' terített asztal.

Karvainé magában. Tán ezt avatom titkomba, amaz unalmas, a' költő pedig elszeleskedi —

Fanni. Tessék a' házba követni. Árki, Jakab, Zsófi el.

Karvainé Réveihez: Egy szóra kedves úr.

Révei. Kérlek ne dicsekedjél!

Karvainé. Hogy hogy?

Révai. Nem dicséred azzal nyelved' szerénységét, midőn azt mondod egy szóra? az én fülem

többet sejt, és ha eszed gyorsabb mint nyelved, az én sejtésem hamis.

Karvainé. Az ur nekem tetszik, le akar-nám kötelezni.

Révei. Az elsőről nem tehetek, de a' kö-telet megköszönöm.

Karvainé. Én az urat okos embernek tar-tom, ki a' szép jutalmat nem veti meg csekély szolgálatért — jól tudván, hogy az okosság és teli erszény nem mindég egyesülnek e' földön.

Révei. Ebből látom, a' ki sokáig él sokat tud; most látom, hogy a' tudós czéhbe avatta-tál, mert tudod mi a' dicsőség' bibéje.

Karvainé. Én szeretem a' víg szabad em-bert, ha mingyárt szeszélyeivel néha meg is bántja az udvariság' tisztos rendét — azért választám az urat a' három közül, mert fulánkja mellett hályog-talan néz az életbe.

Révei. Oh igen, egy hályogom volt, azt is kínosan bökték fel, pedig szemorvosom asszony volt.

Karvainé. Én bízom az ur' eszébe szívébe.

Révei. Hahaha! ez mind titok gyanánt hang-zik, a' szív és ész sallang megette; csak ki vele, látom igen gyötör, a' mit a' bölcsesség elmulat elvégzi a' bolondság.

Karvainé. Azt is előre bocsátom, hogy szándékom nemes és jóra czélzó.

Révei. Inkább elhiszem mint megvizsgáljam.

Karvainé. Láttá ezen fiatal asszonyt?

Révei. Ugy tetszik volt még szemem, és ha jól emlékezem, többet néztem reá, mint tereád.

Karvainé. Ezen fiatal asszony férjétől gondom alá volt bízva, most özvegy, és épen azért kívánnám megovni minden frigytől, melly őt károsan érdekelhetné; én míveltem elméjét, jó könyvekkel tápláltam, és kedvet önték bele némmelty tudományok iránt. Egy ideig hajolt szavamra, de már unja e' magányt, világi zavarba készül.

Révei. Éva anyánk' leánya, a' patak nem mond többet, egyéb a' mit lát; nincs hóduló, nincs öröm; mondj ujságot, ez óság.

Karvainé. Mondja meg kegyed, elmaradhatna e' többi társaitól, csak egy hónapra is?

Révei. Magam költségére élek. — azért szabad vagyok.

Karvainé. Tehát maradjon nálunk, csak egy hónapig is. Ostromolja hugom' vágyait, mennél mérgesebben annál jobb; ő még nem volt a' világban, írja le neki azt, mint valami poklot; én tudom hatni fog reá, mert fogékony. Ezen dologban emberismérete szinte nyerhet, a' mit

elmulasztana, kipótoljuk szivességgel — különben is hálámra számot tarthat —

Révei. Jól van asszonyom, és ha itt létemnek sikere nem lesz, te bizonyosan nem léssz oka.

Zsófi jó. Uram az asszonyság várja.

Révei. Megyek. Hahaha! légy boldog te Cato az asszonyok közt. elmentében: Szegény asszony!

Karvainé. Ezt áldott szél hozta ide.

Zsófi. Tekint. asszony! mért hívta ez a' tudós Katónak? hisz nem úgy hívják.

Karvainé. Hallgass tudatlan! ez magasztalás volt. Zsófi légy szemes, és hallgass; ez a' tudós nálunk fog maradni. magában: Fanni csak belé nem szeret, ő sokkal érzékenyebb, mint sem ilyen ember hatna szívére, ki inkább szúr mint sohajt, ki örömet mindent porba vonna — Nem nem! ez nem félelmes, aztán vigyázok én — és ha öcsém eljön, adunk neki lábot. Én mindent rákötök, ennyi birtok más kézre ne szálljon. el.

Zsófi. egyedül. Az igaz tud cselt szőni ez az öreg asszony. Szinte haragszom, hogy vele tartok jó asszonyom ellen, de mit tegyek, lennék hivebb, elüzne, övé a' kormány. Hahaha! nevetnem kell azokat a' tudósokat, minő kificzamlott eszűek — én harmadát sem értem a' mit beszélnek. Lelkemre mondom, Matyusomat nem adnám

értök, ő némellykor gyáván szól ugyan, de szerelmét még is olyan jól tudja előadni; én bizony hozzá megyek.

Jakab. jó. Itt vagy te leányzó, te szívemre festett búbos galamb? te, te rakhelye kíváratimnak, ha szemedbe nézek úgy hevülök mint — mit is mondjak hamar? mintha bodza herbatét innám.

Zsófi. Nem tetszik uzsonnára menni? már a' többi urak ott ülnek.

Jakab. Mit darálsz szűzleányzó! uzsonna és poeta! tudd meg én külöködő vagyok, mikor azok az urak ülnek, akkor én állok, ha azok felkelnek, akkor én ülök le —

Zsófi. Nálunk a' cselédek szokták azt tenni.

Jakab. körül nézi magát. Engem úgyse talán megszagolta az inast —

Zsófi. Elvesztett valamit Tek. uram?

Jakab. Aha! nem, ismér. Igen leányzó, szívemet vesztettem el — add ide, te találtad meg.

Zsófi. Nem biz én — tessék bemenni.

Jakab. Már mondtam nem megyek, az illyes ember levegőből él.

Zsófi. Kérem alázatosan, ha megházasodik felesége is abbul él?

J a k a b. A' dicsőség legyen ebédje, a' hír vacsorája, azt pedig a' publicum adja.

Z s ó f i. Küszönöm szépen, attul meg nem hizik.

J a k a b. Leányzó! te nagy próza vagy.

Z s ó f i. Prósza! hahaha! hisz nálunk azt megeszik.

J a k a b. Nem kukoricza prószát értek én, hanem olyan közönséges irást, melly nem olly csengő, pengő, nem olly nótás, nem olly mesterséges, mint mi szoktunk faragni, mi poeták — o leányzó az könnyü a' ki ért hozzá —

Z s ó f i. Hát ez nehéz mesterség?

J a k a b. Szörnyü nehéz, kivált mikor az embernek nincs gondolatja; lásd én megtanítlak. kiterjeszti ujjait. Nézd itt vagyon az öt láb.

Z s ó f i. Kérem alázatosan, ezeket nálunk ujjnak hívják.

J a k a b. Te kis szajkó! poetának kezén van a' lába. Nézd a' hüvelyken kezdem, a' kis ujon végzem, mindenüvé teszek két szótagot p. o. adsza rózsám édes csókot — ez egy vers — kettőt adok értte, ezzel béfejezem — meg akarja ölelni.

Z s ó f i. Kérem szépen én csak prósa vagyok.

J a k a b. Szeress belém, fujok rád lelket.

Z s ó f i. Ah Tek. uram! kemény igen a' fejem.

J a k a b. Te gyönyörű pinczetok! márig is tudsz költeni. Leányzó adj szívet, megénekellek.

Z s ó f i. Valóban? még engemet senki sem énekelt meg.

J a k a b. Megteszem, de előbb hozz bort, belül kell fűtenem hogy tüzes legyen az ének — szaladj hugom. **Z s ó f i** el. Ennél a' leánynál szebbet is láttam már, de magamnál is vannak különb fiak, valamije van, az pedig nem sok, de magának semmin sincs, azért összeillünk. Matyust kiugratom szívéből, aztán valamit gondolok, tán ráérek a' házasságra, o mért nem? ha pénze lesz neki, nálam bizony becsületesen élélhet.

Z s ó f i jó palacczal. Itt a' bor — jaj nekem! poharat el is felejtettem.

J a k a b. Ne bánd fiam! nem vagyok kényes, csak a' bor jó legyen. iszik Ah! leányzó! ha erkölcsöd ilyen, hát kilátszik hogy özvegynél vagy szobaleány.

Z s ó f i. Kész már az ének?

J a k a b. Az ének — hm! igen, de a' torkom olyan szőrös, majd elfütyülöm.

Z s ó f i. Mit értek abból ha elfütyüli? nekem szó kell.

J a k a b. Szó kell neked? félre: Ej tüzes kő, csak valami nóta jönne eszembe — hm! van

már — de csak úgy mondom el, tudós nyelven
 ezt decalamásnak hívják —

Z s ó f i. Kérem alázatosan —

J a k a b. No hát figyelmezz!

Az én babám durczás leány,
 A' legénynek csak fittyet hány,
 Be haragszik ha azt mondom:
 Addsa csókot szép galambom.

Z s ó f i. Jól teszi.

J a k a b. Igaz sánta, de az hagyján,
 Csak cipó ne volna hátán,
 Még azt is eltürném benne,
 Csak félszemre vak ne lenne.

Z s ó f i. Kérem alázatosan ezt rám csinálta?

J a k a b. Otthon ülő, serény dolgos,
 Nappal nyugszik, este álmos,
 Gombóczot főz, mint az öklöm,
 Ettem egyet most is nyögöm.

Z s ó f i. Ez csunya ének; ugyan megköszö-
 nöm ha ezzel akar dicsőíteni.

J a k a b. Most jön a' java, csak te vigyázz!
 Bár ki mit mond én elveszem,
 Hív lesz hozzám azt elhiszem,
 Nem féltem a' katonáktul
 Sem magátul a' haláltul.

Z s ó f i. Soha míg élek! no ez volt elő és
 utószor hogy megénekeltetem magamat.

Jakab. Itt jön egy ur — jer csak hugom, vonuljunk félre, majd én neked ezt bővebben megmagyarázom — jer csak! elvonja magával.

Révei jó. Honnan e' lángérzet, melly bennem ébredni kezd ifjonti erővel? Már én szerettem, és csalódtam, hivságot lelék csendes érdem helyett. Vagy üres hab volt az csak és ez a való? úgy van, ez a való! Amazt kelle ismer-nem, hogy ezt tisztelni tanuljam. Milly egyenes lélek, milly szelíd asszonyiség sugárzik ki belőle! Külseje milly vonzó, milly kellemes! Ah! mért kellett álszinbe öltöznöm, mért jelennem meg így előtte, hogy környülete' balgatagságit bennem is újra fellelje, és idegen maradjon. Itt látom a' kaján sorsot, melly ez ártatlan játékot is vesztetre intézi. Nem! nem! számomra nem virágzik szerencse!

Árki jó. Hahaha! képzeld csak Tódor én szerelmes vagyok, én mondom neked az a' Lengyesné talpig derék asszony; ott kellett hagynom, mert nem győztem már komolysággal magamat, inkább szerelmi vallás izgatott. Ej be bolond voltam, hogy olyan sötéten léptem hozzá, mint-ha víz folyna ereimben; most ugyan kell ám sürögnöm, hogy azt az első kelletlen jelenést eltöröljem.

Révei. Szerencsétlen gondolat is volt tőled, és vesztetre én is követtem azt.

Árki. Te inkább köszönd meg, mert vidámságoddal többet nyertél, mint ezer ah 's ohval! Ezer villám! terád csak figyelt, de rám úgy nézett mint galamb a' bagolyra, úgy hallgatott rám mint szerelmes leány a' bűjti prédikációra.

Révei. Ah barátom, felőlem is mi jót ítélhet? délczeg, könnyelmű embernek tart, kinek nyelve pörög, szive üres, keble hideg. Mit adnék érte, ha szerencsétlen tanácsodat nem követtem volna!

Árki. Ha nem követed, nem is látod; én valék a' történet, vagy a' sors, vagy akárminek nevezd, és csak magamnak ártottam.

Révei. O ne hidd, e' történet mélyebb forrásból szívárgott, különben illy hamar nem hatott volna reám.

Árki. Hahaha! mire nem csigázod a' véletlenséget. Szegény Tódor! téged erősen megkapott.

Révei. Nem tagadom, nekem az asszony igen tetszik.

Árki. Azt látom, de azért nem szükség olly nagy feneket kerítened, mintha tudja minő titkos hatalom avatkozott volna a' dologba; a' szép asszony tetszik, ez olly nyilvános a' mit

az emberek régóta gyakorolnak. Hahaha! bocsáss meg, de nevetnem kell.

Révei. Én ebben nem találok semmi nevetésre méltót, sőt komolyabb vizsgálatot érdemel.

Árki. Csak imént mondtad: hogy szíved már elzáródott — 's im! most nyitva áll mint vásárcor a' fogadó-kapu, és egyik érzék a' másik után száll be.

Révei. Lelkem ébredt fel, mint a' világ a' jó-tevő nap' keltén, érzékeim csak néma szolgálja a' jót felkeresni.

Árki. Vagy tán kellemeivel a' képzeletet lángítani? Hm, hm! pedig imént azt is mondtad: hogy az ember csak egyszer képes igazán szeretni.

Révei. Igen! azt most is állítom.

Árki. Hisz te már szerettél, és egész melancholiáig vitted a' dolgot.

Révei. Ugy hittem emberi gyarlóságból, de érzem, most szeretek igazán.

Árki. Én azt harminczszor is hittem, és most is valami ollyast érzek. Átkozott összeütközés! halld Tódor, a' menyecske nekem is tetszik, pedig bár mi jó barátok vagyunk, kettőnké még se lehet.

Révei. Az igen természetes.

Árki. Nincs egyéb mód, egyikünknek szükségből is philosophusnak kell lennie.

Révei. Ah! gyöngé az én reményem, magam ástam sirját.

Árki. Az enyém is árva, 's magam lettem mostohája, mert ugyan nem volna esze, ha olyan pedant, sunnyogó körömrágóra bitangolná szerelmét, millyent én játszottam. Ördög pokol, besajnálom! de ha megesett, legyünk őszinte barátok. Mindenikünk vesse ki horgát. Ha téged választ, isten neki! ha engemet választ, a' mit szivemből ohajtok, ne busulj! ha egyikünket se választ, a' mi igen könnyen megtörténhet, tehát vessük össze vállainkat, és vigyük közös nyomorusággal a' kosarat, míg valahol más jó lélek kisegít alóla.

Révei. Hah! itt jó maga.

Árki. Valóban ő, ez jó jel. Tódor! mint-hogy vendégem vagy 's én unszoltalak ide, neked adom az elsőséget, add elő ügyedet olly hathatólag a' mint tudod; de arra kérlek őszintén avass be mindenbe, akármit végződik — igen?

Révei. Kételkedhetsz?

Árki. Sok szerencsét. el.

Révei. Milly zavarban vagyok — megvalljam? igen, nyiltan szólok vele.

Fanni jó. Illy egyedül uraságod?

Révei. Ah Nagyságos asszony!

Fanni. Egyenként lopódtak el az urak, de nem csodálom, asszonytársaság elveszett idő illy tudósok előtt; mi körünknek élünk, illy férfi a' világnak, 's így, a' mit a' magányosság teremt, innét a' közre tér.

Révei. O nem —

Fanni. Bocsánatot! tán most is háborgatom elmélkedésiben?

Révei. Igaz elmélkedém, 's olly tárgyan, melly mindég szépülve lebeg a' szív előtt; az ész pirulva hallgat, nehogy újra eltévessze az irányt, melly által kedveskedni akart.

Fanni. E' tárgy igen kellemes lehet, de látom szint olly rejtélyes, azért tessék kifejteni — én távozom. távozni akar.

Révei. O kérem! ennek megfejtése csak egy pillantaton áll.

Fanni. Különös valóban.

Révei. Valóban különös, éggel és pokollal határos.

Fanni. Az lehet oka, hogy uraságod vizsgálata felett szinte komorabb lön, csak egy vonást sem ismerek kegyed' előbbi magaviseletéből. Valóban, kíváncsi volnék e' tárgyat megérteni, ha elmém olly mélyen hatna; de így, mint szegény föld' gyermeke, csak látható lényeken csüggök.

Révei. O nem látatlan phantom után epe-
dek — én látom szépsége' teljében, látom — és
félek, néztem gyorsabb mint szerencsém.

Fanni. Szerencse! hát illy tudós urak is
említik a' szerencsét? úgy hittem ez csak a' vakok'
istene.

Révei. Azon szerencse, mellyet a' hű sze-
relem ad, az ember' fő java, földi üdvesség!

Fanni. Mit hallok, uraságod szerelemről
szól? hisz imént hegyes nyilait lőtte reá, porba
gunyolta —

Révei. Érzem is már büntetését, mert
Nagysád abban is rejtett-szót keres, a' mit olly
nyilván kimondok.

Fanni. Türelmet kedves ur, illy tudós
előtt foghatóságom még gyöngébb; majd nénémet
hivom el, az olvasott asszony, tán hamarább
elérte kegyedet.

Révei. Mentsen isten! inkább örökre el-
némulok.

Fanni. Azt nem kívánom, sőt inkább nyilt-
sággal elejét veszem. Néném uraságodat nekem
különösen ajánlotta, 's egyszersmind azon szán-
dékát közlé, hogy e' tájon tovább is maradni
ohajtván, házamban felvételt keres; én ugyan e'
napokban innen végkép elköltözöm, de ha e'
magány uraságod' vizsgálatinak kedvező, szíve-

sen átengedem, 's élelme iránt is tészek rendelkezést.

Révei. Nagysád távozik? 's illy hamar!

Fanni. Én gondolnám, ez uraságodnak örvendetes, legalább nyugottabb elmével dolgozhatik.

Révei. Ah! az illy nyugalom!

Fanni. Mit akar ezen sohajtással tudós uram? hol szeszélye?

Révei. Hallja Nagysád, én is nyiltan szólok: nevem Révei Tódor, én mívelődésre töreksem ugyan, nem akarván elmaradni a' haladó kortól, de tudós, e' szó' nagy értelmében, nem vagyok; csak annyit tudok, a' mennyit, mint polgár és hazám' nemes tagja tudni köteles vagyok.

Fanni. Én se titkolom, bár nincs mit kérkednem eszemmel, de ezt mingyárt gyanítám.

Révei. Árki barátommal, Nagysád' szomszédjával, csak tegnap érkeztem e' tájra, és ma véletlen egy titokhoz jutánk, melly bennünket ezen lépésre gerjesztett. Hallván, hogy tudóson kívül senki sem udvarolhat, e' szín alatt jelentők be magunkat; minden szavam boldogtalan tettetés vala.

Fanni. És a' titok Révei ur? nem reménylem hogy ollyas valami, melly asszonyi érdemem' kétségbe hozhatná?

Révei. O nem! de még is olly különös magában, hogy a' legkomolyabb férfi' kíváncsiságát is menteni lehetne. A' titok Karvainé asszonyságtól eredt, Nagysád' szobaleánya tovább adá, elvégre mihozzánk került.

Karvainé egyfelül előlappang. Aha! már beszélnek —

Fanni. Jó nénémnek különös czélja volt velem; egy ideig gyermeki szívvél türtem rendelkezéseit, bár kevés örömmre nyújtottak alkalmat.

Árki másfelől előlappang. Ugyan soká tart, meglessem mire megy; huh! be ájtatos képek —

Fanni. Szegény nénémet annyi bal tapasztalás elidegeníté a' világtól, 's leginkább a' férfiaktól, és igen bocsánandó ha illy csapongásokban keresett enyhülést.

Révei. Én mind ennek mélyebb okát halottam, melly egyedül Nagysád' személyét érdekli.

Karvainé magában. De az az ember most nem is nevet.

Révei. Én megvagyok kérve, hogy Nagysád' minden vágyait, melly a' kijelelt czéltól távoznék, keményen ostromoljam —

Fanni. És a' cél Révei ur?

Révei. Karvainé saját öccsével akarja boldogítani, most tudja Nagysád az egész szövedéket.

Fanni. Hah! most értem — most világos —

Karvainé magában. Mi lelte azt az embert? egészen más, úgy áll ott mint a' szegény bűnös.

Árki félre: Szegény Tódor! te már alkalmasint elvesztetted a' kengyelt; ugyan czeremóniával viszik a' dolgot.

Révei. Nagysád hallgat?

Fanni. Meglepettem — ah Révei ur! most látom, a' türelmes szív körül csak az önség táboroz.

Révei. De a' szerelem védi. Mint sajnálom, hogy bizodalمام derültebb úton nem tünhetett fel. Nagysád hallgat?

Árki félre: Előre vitéz! ha rám jön a' sor, máskép fogok hozzá.

Révei. Csak egy kedvező tekintetet, 's én megelégszem. Szabad reménylenem hogy e' véletlen találkozás nem volt utólsó? Mit tagadjam, én — ah rettegve mondja ki ajkam — én —

Fanni. Kérem Révei ur! hadd távozzam —

Révei. Engedje meg legalább Nagysád, hogy sebes érzetemet hosszabb idő igazolja!

Fanni. A' hely — rövid ismeretségünk —

Révei. Szabad felkeresnem? csak egy igent, egy üdvözítő igent!

Fanni halkán. Igen.

Révei hirtelen karját megragadja. Igen! igen! o mennyei szó! éltemet adnám érte.

Árki. Ezer mennykő! ugyan neki tört, majd későn is jövök.

Karvainé közjök szalad. Hoho! mi ez? tudós uram, nem így alkuttunk. Mit akar? ez nem illik. Uram! még lenyeli hugom' kezét, eressze el. Fanni! az istenért! hogy tudod te ezt engedni? Szörnyűség! te nem is haragszol? Uram! sok lesz tréfának, mi illyeshez nem szoktunk.

Révei. O nem tréfa, sőt ha érdekesíthetem magamat, e' boldog nap legyen szebb frigynek kezdete.

Árki. Kedves szomszédném! ez a' barátom helyettem is beszélt, én meg most helyette busulok — én méltán zugolódnám a' sors ellen, mert mint kútfeje az egész dolognak, magam estem a' kútba.

Karvainé. Fanni! 's te ezt eltűröd, elhallgatszod? milly rettentő gyöngesség!

Fanni. Édes néném! ha egy szót mondok elnémul, 's megkímél a' szemrehányástól.

Karvainé. Nem! ezt látni 's hallgatni lehetetlen.

Fanni. Mindent tudok! halkan. Tudom kinek akart elszerezni; én öccsét tisztelni fogom — de —

Karvainé. Hah! ki mondotta? Zsófi —

Fanni. Békén jó néném; illy dolog annál kelletlenebb, mennél inkább feszegetjük. Ha nem akar innen távozni, tessék itt maradni, itt kedvére üzheti az aesthetikát, 's e' célra minden könyveimmal kedveskedem.

Karvainé. Hagyj el könyveiddel, én mérgemben sírni tudnék!

Fanni. Árki úr üdvezlem házomban!

Árki. Ez üdvezlettel úgy járt Nagysád mint én szívemmel, mindenik elkésett. kívül zaj. Mit jelent ez? ismerős szavak. el.

Matyus kívül. Nem bánom! de ezt nem szenvedem.

Jakab. kívül. Ne lármázz Matyus.

Árki jó, utána Zsófi, Jakab, Matyus. Csak jertek ide.

Zsófi. Jaj nekem, most lesz zenebona.

Matyus. Bocsánatot kérek Nagyságos uram! én nem mentem haza, hanem a' fára 's onnan láttam ez mint dévajkodott Zsófival — és lássa Nagysád illyen állapotban mint én, azt a' tizedik se szereti — leugrottam.

Jakab. Kérem alázatosan, én csak verseket mondtam — de vad emberek ezek, nem tudják mi a' szép.

Árki. Ez az én inasom.

Karvainé. Inas! inas! és illy csalárdul jöttek az urak? ez megbántás!

Árki. Mind ennek kegyed oka! Zsófi mutat ha ez a' jó szív el nem árulja titkát, vagy nem jöttünk volna, vagy bizonyosan máskép.

Zsófi Fannihoz. Ah Nagyságos asszony! én nagy bűnös vagyok! mindég sajnáltam — de Karvainéra czélozva ígéret, fenyegetés —

Fanni. Elég! elég! méltán neheztelnék reád, de e' nap sokkal kellemesb, mintsem hogy bosszu lephetne meg — én megbocsátok 's meg is tartalak.

Matyus. De ne tartsa meg Nagysád! ha megengedi Nagysád, én tartanám meg.

Fanni. Úgy! értem már!

Karvainé. Kiállhatatlan csevegés! én most lefekszem és meghalok. el.

Fanni. Szegény nénémet sajnálom, ezen nap sajnosan érdeklé, de reménylem találok szert őt megnyugtatni.

Révei. Én neki hálával tartozom, mert nem akarva forrása lön édes szerencsémnek.

Árki. Én bosszuságomban kitartom e' legénynek lakodalmát, és Nagysádat is meghívom; a' mi engemet illet, örülök, hogy a' kényszerített tudósság illy természetesen végződött; de fogadom, hogy mint philosophus szép asszony

elébe többé soha nem lépek, mert nálok a' szív osztja a' doktor kalapot, melyre utóbb kakas harangot tűznek — hanem legfeljebb akkor használok a' philosophiát, ha kifejlett már a' nagy hypothésis, és az igen, vagy nem ujra feleszméltet. A' karpit lefordúl.

KISFALUDY KÁROLY.

A' T U D O M Á N Y.

A' tudomány szent tűz, melly nagyra nemesre az embert
 Felviszi; fényével messzire űzi az éjt.
 A' ki ezen tüzet őrizvén elhagyja alunni,
 Mint aluvó Vesztát, tűzbe taszítani kell.

VITKOVICS.

FORRÁSNÁL;

Ültem én a' forrás mellett,
 Téli szél fujt, ég borult:
 Egy madárhang sem nyögdellett,
 Egy rózsácska sem virult;
 'S e' kebelnek mozdultára
 Néztem kunyhóm' ablakára;
 Barna lyány, te laktad azt,
 'S véled éltem víg tavaszt.

Ülök én a' forrás mellett,
 Lágý Zephyr száll, ég derül,
 Száz madár zeng, bájlehellet
 Száz rózsának keblén gyül.
 'S e' kebelnek mozdultára
 Nézek kunyhóm' ablakára:
 Barna lyány, elhagytad azt,
 'S engemet bus tél hervaszt.

ASSZONYOK' ÉRDEME.

[(Schiller után)]

Tisztelet a' jeles Asszonyi nemnek!

Ő kötelét szövö a' szerelemnek,

'S e' por-alantra von Édeni színt —

Szűz kecs örök disze, éke, vezére,

A' szelid érzetek' égi tüzére,

Hogy ki ne haljon, apolva tekint.

Jár, 's csapong a' Férjfi' kényne

A' valón túl szüntelen,

Vágylobbantó képzeménye,

Mint hab ingó 's végtelen.

Ő szemét rémczélra tűzi,

Szíve meg nem nyugszik itt,

Messze csillagon tul űzi

Tarka álmoképeit.

Ó de az Asszony, — ez inti javára —

A' szökevényt szeme' tiszta sugára

A' jelen útra idézi viszont.

Otthon a' jó anya' oldala mellett,

Mint havi rózsza pirulva fesellett —

Czélja, világa csak egyszerü pont.

Ellenes minden mivében

Itt a' Férjfi' érzete —

Vad csaták' forgó szelében

Foly le zordon élete;

A' mit alkotott ma karja,

Holnap azt le ron'ja Ő —

Szünni nem tud vágyviharja,

Nő miként a' hydra fő.

O de az Asszony a' Férjfi' cserágát

Megveti — Ő csak az óra' virágát

Éli mosolygva — tenyészti vigan.

Ő szabadabb kicsiny-élte' körében,

Mint sem Az a' tudomány' özönében —

'S képze'te' rém birodalmaiban,

Zárt a' Férjfi, és dagályos,
 Csak magának hint töményt —
 Ő nem érzi a' bűbajos
 Kellemű szerelmi kénynt.
 A' barátság holt melyében,
 Lágý könyűket nem folyaszt —
 Léte vad, — 's harczok' dühében
 Még vadabbá edzi azt.

Oh de eredjen akármí veszélyek'
 Szellete — rezzen az Asszonyi lélek,
 Mint Zephirekre az Aeoli lant;
 Képzeli a' jajok' ölyvit epedve,
 Keble haboz, szeme' angyali nedve
 Csillog, — alázza a' fényes aranyt.

Ott erőszak állapítja,
 Hogy ki elsőbb 's igazabb?
 Kardja által úr a' Szittyá —
 És a' Persa gyáva rab.
 A' sok vágyak átkozattan
 Egyre vínak küzdenek —
 'S Érisz — a' vad — pattog ottan,
 Hol Charíták nincsenek.

Ó de az Asszony — ez itt nyugodalmas,
Mennyei bájjal esengve — hatalmas!

Oltja a' visszavonás' tüzeit.
Ő szüli földnek a' béke időket —
'S minden irígy szilaj ellenerőket
Lelke szelíd ölelésre tanít.

SZEMVEY.

L I L I H E Z.

I.

Csendes volt kebelem, mint nyár' idejében az estve,
'S benne nem is zajgott semmi szerelmes erő.
Míg Téged nem láttalak én, Lili, tiszta leányka;
'S rám nem villantád szög szemed' égi tüzét.
Most már zúg kebelem, mint fergetegekben az erdő,
'S mint ház, mellyre lecsap Zevsz' nyila, lángba' lobog.
Isten hozzátok csend 's lassú szív dobogások!
Immár el vagytok veszve örökre nekem.

2.

Mint egyedül utazó, kit dolgai visznek az útra,
 Menten megy, 's kijelelt czélra sietve siet.
 Hirtelenül nagy bér cz vagy nagy folyam állja el utját;
 Nyomba megáll, bámúl, 's nézi mi lelte szegényt.
 Tartson e hozzád vagy tüled, azt nem tudja, csak állong;
 Így jártam magam is, szép Lili! hej Teveled:

3.

Melly bűbajos öröm, szép lyányhoz jutni legénynek;
 'S nézni kirózsáló ajkait és szemeit.
 Ajkairul szemlél színmézt lecsepegni; szemébül
 Legragyogóbb napfényt messze kiomlani lát.
 Illy érzésre magát boldognak véli, reménnyel
 Mindene eltelvén: hej, Lili! így vagyok én.

4.

Láttad e asztalnál szemeim rád mint merevedtek;
 Mint tévelygettek nyílt piros ajkaidon.
 Mint mozgott ajakam készültibe' szólani hozzád;
 'S nyelvem, mint lekötött, nem tudta ejteni szót.
 Öszszeszorúlt mellyem tefeléd felnyögve sohajtott;
 Söhajtomba' ki volt fejtve mit érezek én.

5.

Képed, míg ültél, sok ezernyi kegyekkel igézett;
 Álltodbán bájló kellemid álltak elő.
 Karcsún nőtt derekad, kis lábad, s többi kerektség
 Testeden, élesztő vággyal itatta szemem'.
 Így ültödbe' felállj, álltodba' hogy ülj le, kívántam;
 Mondsza, Lilim, nem nagy háborodások ezek?

6.

Nem hihető, mi hamar szerelembe bebukhatik a' szív;
 'S úszván árjaiban süllyed alábbra alább.
 Bár mint küzd is az ész mély bajtúl menteni ötet;
 Nem használ; bajt les, bajba' merengni szeret.
 Édesen álmodozik, tündérek' lelkei lengnek
 Hő velejébe: Lilim! sorsomat észre vehetd.

7.

Mint pók a' legyeket, mint lép a' tarka madárkát;
 Így fog el a' szép lyány kényire férjfiakat.
 És a' rab valamint inkább menekedni törekszik;
 Még annál jobban bésodorítja magát.
 A' legyek és madarak küzdenek szabadulni; de férjfi
 Óhajt lenni fogoly; hej Lili! így vagyok én.

8.

O te kit a' szerelem nem hajtott járma alá még;
 Mit vicsorítod rám gúnyröfögő fogaid'!
 És gyávának ítélsz, hogy mostan lyánka igazott;
 'S mint faragott bábbal játszik azóta velem.
 Nincs neked érzékeny szíved, jóllátni szemed sincs;
 Így is jöszte, Lilit lásd: szerelembe omolsz.

9.

Szívünk sok bajokat természet érzései által,
 'S nem képes (gyerek ő) pontba' segítni magán.
 Boldogságunknak még is fő kútfeje szívünk,
 Ő nyújt ártatlan szent örömekre okot.
 Gyermeki érzeletit hagyjuk meg: boldogan érez
 A' gyermek: Lilikém! gyermeki körbe vagyok.

10.

A' Bölesek nevetik, kiket a' szerelem' heve forraszt;
 És nekik a' tudomány mennyei kedveket önt.
 A' ki nem alkalmas szerelemre, az éljen eszével;
 Ég, föld, tűz, tenger bő mulatása legyen.
 Ám kiben ég a' vér, 's szép lyányt pillant meg, az ésszel
 Mit gondol? — könnyörülj szép Lili, esztleneden!

11.

Ennyi sok érzésnek tán hinni, te szép Lili, nem fogsz;
 'S azt véled, költő ész' szüleményi ezek?
 Oh ha nem érezném, tudnám e lefesteni szóval;
 Hang süketet, valld meg, szín vakot érdekel e?
 Szívem eszem tűz lett temiattad, 's nem hiszed azt el;
 Vesd próbára hitem', hej Lili! hinni fogod.

12.

Milly gyönyörűséges, Lili! téged látni ha tánczolsz;
 Láthat e már ennél szebbet az emberi szem?
 Láb hegyeden levegőbe' lebegsz, 's mint Gratia szökdelsz;
 Ámolyog a' Néző, 's kétli, ha földi vagy e?
 Lelkem is, ezt néztembe', veled kilebegve szökellett;
 'S nem leltem helyemet helybe', magamba magam'.

13.

Mint a' rét tavaszon, ha esik, frissülve kizöldül;
 'S rózsák kinyílva pirosb hajnali harmat után.
 Tánczod után te is úgy felforrva, elöntve hevednek
 Csepjeitül, ingerb színbe merítve valál.
 Mennybeli hullámok szendén emelődtek apadtak
 Halmidon: illy szép vész közt ki ne kérne halált?

14.

Hajnallott az idő, 's kezdett a' tánczos oszolni;
 Távozatod', könytűl árva, kísérte szemem.
 Ah! te nyugodni menél, én mentem kínba kerengni;
 Ágyamnál lebegett szüntelenül alakod.
 Képzeletim mindent bájszinben hordtak előmbe;
 'S érted esengve, mohón vert Lili! minden erem.

15.

Álmatlan fővel szellős levegőre siettem;
 Hogy tüzem' enyhítsék Májusi lágy zefirek.
 Mint boglyába kapott szikrát éleszti az alszél;
 E' kicsi pajkosok is fujtak ölembe parázst.
 Bár hova menjek is én, bár mit tegyek, égni teérted
 Kell nekem: Etnám vagy hej Lili! lángba borítsz.

16.

Mint csatahely, belsőm olly pusztán áll kirabolva;
 És feldúlt testem szivtelen, esztelen is.
 Győző vagy Lilim, én meghódolt, bánj velem immár
 Kényre; szabadságom sólyomi szárnya kiholt.
 Édes e ezt látnod? nem tudhatom: énnekem édes,
 'S lánczaimat viselem drága ereklýe gyanánt.

17.

Igy lecsatázva, leverve is így, telik égi reménnyel
 Lelkem: majd megszánsz tán valahára Lilim.
 'S minthogy szépeidért mártíromságra jutottam;
 Egy nefelejtskével felkoszorúzod agyom'.
 'S mondani szánakodón fogod: a' kinek annyi keservet
 Létem szült, e' szál bére, jutalma legyen.

18.

Félre csalóka remény tőlem! hagyj engemet égni;
 Minden bér nélkül, hagyd hamuhodni fejem'.
 Hogy szívembe omolt szerelem' tüze, 's égeti porrá;
 És nekem egy látás annyi bajokba került.
 Nem foly még abból hogy forrón szánjanak engem;
 'S rám mosolyognának szép Lili' csillagai.

19.

Hol vagyon, és ki az a' fő boldog férjfi világon,
 (Vágyok látni) kiért szép Lili' mellye dobog.
 Az nem irigyli király' bíborjait, udvari fényét;
 Néki egész föld, Menny: Létele, égi gyönyör.
 Jer Boldog! rózsás pályáddal hadd vetem össze
 Szirtrül szirtre vivő, kínok elejbe, utam'.

20.

Látni, szeretni mit ér, ha viszont nincs, a' ki szeressen,
 És lángod nem gyújt más' kébelébe hevet.
 Béna dolog, visszátlan eset, suta parlagi szántás;
 Rózsa helyett tövisek' szálai termenek ott.
 Ah gyilkos tövisek! szanaszétik vérzitek a' szívt.
 Rajta tehát, keserű állapotomba' veszek.

21.

A' kit az éh Oczeán' siketült hullámai hánynak,
 És csak deszkán függ élete, élni reményl.
 Sűrűen beborúla egem, 's egy fény se világít,
 A' melly jobboldhoz, szép Lili, nyitna utat.
 Még is bízakodom, kiderül tán nekem is a' nap;
 'S foglak bírni: hiú gondolat, árva remény!

22.

Nincsen az élők közt, ki tehozzád hajlana jobban
 Nálamnál, 's hívebb tudna maradni neked.
 Szívbeli érzeletem, 's onnan forrt csókjaim' árja
 Volnának, Lilikém, gerjedetinkbe' tanúk.
 Istenném volnál, 's én sírig lelkes imádód;
 Emberi 's angyali lét folya szövődne belénk.

23.

Ah de mit óhajtok ? nem vagy Lili , szánva te nékem
Útamtúl úad meszsze világnyira jár.

Ah ne szeress engem , csak hagyd szeretetni személyed

Tőlem : fél öröm ez , 's csorba , de nékem öröm.

Bárhon , bár kivel élj , lelkemből senki se tép ki.

Hej oda vagy mélyen zárva enyészetemig.

24.

Szívem' rejtékiből folyt versim hogy ha nyugalmad

Bolygatták (szerelem szülte) bocsánatot adj.

Vallásom' zengték , miket érzek irántad , elődbe ;

Ártatlan czéljok ; senki se büntet ezért.

Nem jutnak , hova kívánnám , szüz mellyed' ölébe ;

Jó Lili ! dugd valamelly szugba irígyek elől.

És ha világ fog bántani (fog pedig) akkoron olvasd

'S sóhajtsd : szerzőtök volt igazán Szeretőm !

VITKOVICS.

E P R É S Z - L E Á N Y.

Halld édes anyám, melegen süt a' nap,

Forr szinte a' vér az erekben;

Meghűteni kis kosaramba megint,

Epret szedek ott a' berekben.

Így szól deli Ilma 's a' völgybe röpül,

Kis lába' nyomának a' fű is örül.

'S ott a' mogyorós' sűrű lombja között

Eprét szedi gyöngé kezekkel;

Holló-haja hattyu-nyakára omol

Habkönnyü lebegtin alá fel.

A' csintalan ág lelehajtva magát,

Felleplezi gömbölyü keble' havát.

Majd állva a' tó' sima tükre felett,
 Andalg, mi tűz ég fel a' vízből,
 Bár ön szeme lángja belőle ragyog,
 Mint égi sugár a' sötétből.
 'S míg karcsu alakja virágra borul,
 Csillagtalan a' viz is elkomorul.

Most víg dalolással a' gyepre pihen,
 És illatozó koszorút fűz.
 Egyszerre kopó rivad, ing a' bokor,
 Döbbenve szökik fel a' szép szűz,
 'S míglen hűledezve a' zajra vigyáz,
 Elébe kizörren egy ifju vadász.

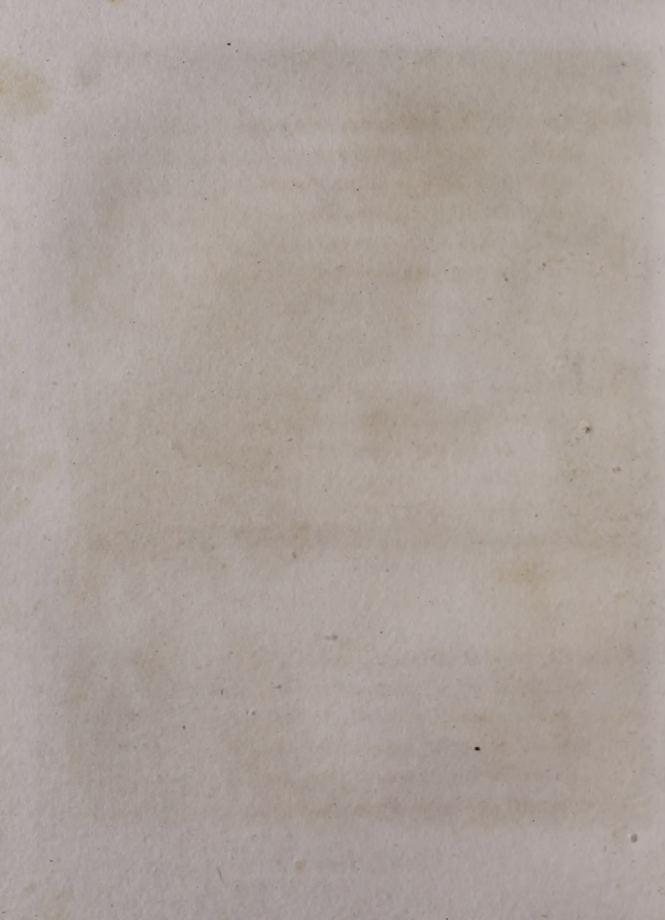
Néz Ilma 's zavartan iramni akar
 Olly édesen esdik az ifju:
 O lányka! szemed' nyíla szívbe talált,
 Kéj rengeti hajjait és bú;
 Adj bút, de maradj! nyerek azzal is én,
 A' bút is ölelve körödnék egén.

J. Ender del.

A. Hofmann sc. lith.

Férfész leány.

Szép Ilma pirul, de iramni felejt,
 Leszögzi a' feldagadó szív;
 Olly nyájas az ifju, alakja nemes,
 Tekintete olly meleg, olly hív.
 'S mint két tüzi lángozat egybe vegyül,
 A' két rokon érzet is összehevül.

'S hűs árnyon a' fülmile' lágy dala közt
 Olly édes-enyelgve bolyongnak,
 Míg a' hegyeken remeg alkonyi fény,
 'S a' vártorony' érczi lekongnak.
 Elválnak epedve 's a' vég bucsuszó,
 Csókvillanat, mélyen a' létbe ható.

Felrajzik az élet az ifju felé
 'S kéjt üzget a' lányka hevével.
 Milly rózsa-világba nem álmodozék,
 Eltelve a' mult' gyönyörével?
 Őt látja szünetlen, az ő szeme int,
 Ha bizton a' csillagos égre tekint.

Ködszárnyokon illan a' rémletes éj,

Bájszinben özönlik az uj fény.

Berkébe röpül deli Ilma viszont,

Hol megjelen a' szeretett lény,

Úgy képzi, 's ha lomb zörög, őzfi szalad,

Olly szűk leszen, olly teli, keble alatt.

Ott várja lesengve, sohajtja nevét,

Elhangzik az illati lebbel.

'S mint kémli habozva, lel öblös edényt

Megtöltve arannyal ezüsttel :

O csalfa szerencse kegyednek ölné,

Csak néma keservre szegényülök én.

Így búsan a' lányka, de anyja örül,

'S fennhirdeti magzata' sorsát ;

A' hír repes, és gyalog és lovakon

Agg és fiatal lepi házát.

Pór és nemes hódolatára kele,

Vágyók frigyessülni örökre vele.

Szép lányka! mi báj lebeg arczaidon?

Nem földi az, égi lehellet.

A' szegfű szagatlan, a' rózsza komor,

Valód' magas ékei mellett!

A' lilium éjszín, a' viola vad,

Tóled csak a' kellemek' árja fakad!

Így zengi sok ifju a' lányka' diszét,

Zengtébe lihegve szerelmét.

De Ilma' szívében a' berki vadász,

Nem tünteti másra figyelmét.

'S bár nem leli, érte, csak ő neki él,

Kinjára mosolygva hív érzetnél.

Egy tél halad így; kiesülve megint

Zöldellnek a' barna virányok,

Eprészve sűrögnek a' lenge hűsön

Súgár tagu fűrge leányok.

'S mint a' tavasz' angyala tűnve elé,

Száll Ilma is édeni völgye felé.

'S ím! harsog a' kürt, a' kopó rivadoz,
 Több férfi tör a' sűrűn által,
 'S egy természetes ősz, a' vidéknek ura,
 Lép Ilma felé komoly arcczal,
 'S szemlélve sokáig az elpirulót,
 Így ejti a' büszke határozatu szót:

Berkembe te kincset emelni szökél,
 Im mostan elére hatalmam,
 Ismérd uradat; de szelíd leszek én,
 'S inkább megelőz bizodalmam.
 Sors kincseket, én deli férjet adok,
 Kit szíved is áldva eléglenni fog.

Önvérem az, ősi nevére dicső,
 Szédelghet e álmaid ezentul?
 Nézd ott a' tetőn ama' büszke falat,
 Az jut neked hölgyi lakásul!
 Ezt mondvá egy ifjat elébe vezet,
 Új frigyre hogy annak ígérne kezét.

Vedd tőlem a' kincset a' bánat adót!

Gyönggyel fizet érte szemem csak;

Véredhez emeld fel a' névre dicsőt,

Hagyj engem' a' berki vadásznak.

Így ömlik a' szűz' nemes érzetiből

'S elillan az agg' 's köre' nézti elől.

Szép völgy! te kinom- 's örömmbe szövött,

Ah! tőled is elszakadok már!

Bút zeng a' madár, 's kies árnyaidon,

Önkény 's nem a' hű szerelem vár.

Zöldelj vigan! elhal az égi remény,

Hűs fáid alá soha nem megyek én.

Míg küzdve imígy a' leányka borong,

Ellepve az út lovagokkal;

Mint ünnepi célra közelgnek azok

Szép nászi selyem lobogókkal.

'S egy karcsu vitéz aranyos paripán,

Lejt kéjre derülten a' nászok után.

A' várura jó 's gyűrűt, ékes övet,
'S több nagy becsü mátkaruhát hoz.

Néz Ilma, csodálja himes javait,

'S így válaszol a' kegyes agghoz:

Fénylő ugyan, ah! de hideg jutalom.

Pártám' csak a' hű szerelemnek adom.

Annak jut az Ilma! viszonz az öreg,

Ím kedvesed' atyja ölel meg.

Gondom vete cselt, kitanulni szived',

Győztél hiven élve hivednek.

Int, 's míg deli Ilma' varázslata múl,

Szép berki vadásza szivére simúl.

KISFALUDY KÁROLY.

R Ó Z I K A.

Hol volt, hol nem volt.

Volt messze Tartományban egy özvegy Juhásznénak egyetlen egy igen szép leánya. Ez őrizte a juhokat, míg öreg anyja ház körül dolgoztatott. Csendes, boldog életet élt a kis Rózika, nem ismervén egyebet juhocskájánál, 's velek mulatta magát. Sokszor a sűrűbe legeltetett, hogy báránkjai a nap melegétől megfrissüljenek.

Egy ünnep napon kis szalma kalapkáját 's jobbik foszlányát magára ültvén ki ballaga báránkjával az erdőbe, hogy zöld gallyakkal jól tartsa őket. Leheveredvén ott a puha pázsitra olly álom ereszkedék szemeire, mellyből magát fel nem bátoríthatta. — Hol vagyok? úgy mond: egy a' hónál is fejeőbb báránka állott meg előttem, 's azt mondotta, ha őt felkeresem ollyan boldoggá fog tenni engemet, hogy az egész országban bámúlnak majd szép aranyos ruháimon. — A' kis Rózi álmában is megörült a' ragyogó ruhának, 's kérdezte a' báránkját: hol találhatni fel őtet? — Enyhüs erdőben, hol arany makk terem, lakom én, felel a' báránka; sok fárad-

ságába kerül annak a' ki engem fel akar találni, ám de jutalmát is fogja venni. — Végre nagy későn felébredett a' szép Rózika, 's az álmában látott fehér báránycát ki nem vethetné elméjéből; mindég előtte csillámlott a' szép aranyos ruha, 's azt is gondolta, hogy ha majd ő gazdag lesz, nem kell többé öreg anyjának dolgozni 's egész holtáig taplálni fogja. Haza hajtotta tehát juhocskáit, 's megbeszélte álmát édes anyjának. Az öreg anyus nagyon elcsudálkozott, 's azt felelte, hogy a' szép báránycat bizonyosan tündér volt, 's maga is bízta a gyermekét, hogy keresse fel, bár az egész világot bejárja is; majd sütök én az útra jó vajas pogácsákat, csak mindenütt az erdőbe keresd, 's az arany makkra vigyázz.

Más nap a' kis Rózi útnak indult. Ment ő mendegélt mindenütt a' szép erdőbe: csak délkor pihent, míg pogácsájából jól lakott; estve felé olyan sűrűségbe került, hogy alig tudott a' sok bokroktól tovább lépni, de nem veszté el bátorságát, eszébe jutott a' szép báránycat mondása, hogy sokat kell fáradnia, ha őt felakarja találni.

Tehát csak ballagott ő tovább tovább 's nem sokára ki is ért a' bokros helyből szép tiszta erdőre, 's meglátott egy szép kisdud patakot, melyben arany színű gyönyörű vizecske folydogált: közelebb menvén a' vízhez, merített abból ke-

zeivel, hogy szomjúságát lecsillapíthassa, de alig ivott a' midőn egy igen szép fehér szarvas oda jött, 's megtámadta, hogy-hogy mer inni az ő vizéből? — Megengedj édes szarvaskám! nagyon elfáradtam, 's a' szomjúság majd elepeszt. — Jó szerencséd felel a' szarvas, hogy engedelmet kértél, mert másképp itt vesztél volna; de látom engedelmes vagy, 's eltévedtél: jöjj velem, én jó szállást adok. — A' kis Rózi félelmesen ment a' szarvas után, ki őt egy tágas barlangba vezette. — Jer, pihenj meg nálunk, így szólítá meg a' szarvas, míg gazdám haza jön, addig meg is frissítheted magad, egy kevés tejjel vajjal, majd hozok vizet is patakomból. — Szépen megköszöné Rózika a' vendéglést, 's a' szegletben lévő puha szénára heveredék, míg ama' vizre sietett. Még vissza se tért a' szarvas, már oda érkezett a' barlang' gazdája; — a' leányka megvonult a' szénában, de mihelyt meglátta hogy az egy igen szép ifjú, elmúlt minden félelme: az ifjú is elbámult, hogy egy igen szép leánykát látott barlangjában.

Ki vagy te gyönyörű alak? így szólítá meg az ifjú. — Én a' szerencsét keresem, mellyet a' fehér báránka parancsolt nekem, de még eddig reá nem akadtam; elkéstem ezen erdőbe, 's egy szarvas vezetett barlangodba. — A' szerencse én

vagyok, mellyet a' báránka jövendölt, így szólt a' szép ifjú; jer velem leányka, én neked mindent megadok, a' mit szemed, szád kíván. — A' kis Rózi könnyen elhitte, mivel nagyon megszerette a' szép ifjút. 'S más nap reggel útnak eredtek a' szarvaskával együtt; csak alig mentek egy két óráig, mingyárt egy gyönyörű kertbe értek; meglátott Rózika ottan egy aranyos palotát, melly úgy annyira tündöklött hogy szeme fényét is elvette. — Ez lesz a' te lakhelyed édes leánykám, 's nem kívánok egyebet, csak hogy engem szeress, 's szarvaskámnak kedvezz. Én tündér király vagyok, 's neked mindent megadhatok a' mit ohajtasz; de soha kívülem másra szemeidet ne ved, mert akkor nagyon megbüntetnélek. Ekként beszélt a' szép tündér király, 's bévezeté Rózikáját aranyos fészkébe, 's felcziprázá drágakövekkel, 's ada mellé rabszolgákat.

Néhány napig éldegélt Rózika ez édes elragadtatásban; szerette a' szép királyt, de kevés idő múlva kezdette érzeni, hogy ő is csak rabszolgáló, 's csendesesen, 's titkon sirdogált hajdani szabadsága, 's édes öreg anyja után, kit most nagy nyomorúságban gondolt, nem lévén, ki rajta segítene. Így tünődött a' jó Rózika, 's azt gondolá, hogy legalabb segedelmet küld majd öreg anyjának: 's öszveszedte drágaságiból a' leg-

szebbeket 's elküldötte egyik rabszolgája által, 's megparancsolá, hogy neki levelet hozzon tőle, hadd tudhassa, mint van szeretett édes anyja. — Más nap lement a' kertbe hogy unalmát elűzhesse, mivel a' király vadászatra ment 's egy szép rózsafa alá feküvén végre el is szunnyadott.

Álmában ismét megjelent neki, a' szép fejér báránka, de nem olly vidám tekintettel, mint először. — Nem fogadtad tanácsomat, 's fel nem kerestél: magadnak küszönd, hogy nem vagy teljesen megelégedve. Én nem ilyen szerencsét ajánlottam. Ha engem felkeresél, királyfihoz fogtalak volna én is vezetni, szebbhez, és jobbhoz, ki meg nem fosztott volna szabadságodtól, mert nem szerelemföltő ez, se gonosz ugyan, 's szabadságodon kívül minden gyönyörűségivel élhetsz az életnek; de mi kedves az embernek, ha szabadsága nincsen? Ez büntetésed könnyen hívő-ségedért, mert már engem nehezen találhatsz fel többé. Türed békével sorsodat.

E' szavakra eltűnt a' báránka, 's szegény Rózika bubánatok közt ébredt fel, boldogságát most már egyedül édes anyja levelében helyhez-tetvén, mellyet minden órán várt.

Néhány nap után meg is érkezék a' rabszolga; örömmel kapott Rózika az ohajtott levélhez, de szemei könnybe borúltak olvasásán. Köszönöm

édes gyermekem, az ajándékot; beteg anyádat éhen halástól szabadítottad meg: áldjon meg Isten érte! — Búson olvasgatá Rózika újra meg újra a' levelet. Visszaemlékezett szegény de szabad és boldog életére, 's nagyon síráncozott bánatában. —

'S mikor aztán a' tündér király haza érkezett, hirtelen kebelébe rejté a' levelkét; nem akarta tudatni hogy anyjának ajándékot küldött: de a' király már megsejtette, 's bosszúságra gerjedt, azt vélvén, hogy valamelly szerelmi titok, azért erővel kiakarta tőle csikarni. A' szegény megszorúlt leányka hirtelen elnyelé a' levelkét, 's oh! — ki várta volna ezt? — megfúladt benne.

Közönséges riadás lett Rózika elhalásán: kivált a' szerelemféltő tündér király, lélekesmérete vádjaitól is kinzatra, öszvehivatá minden orvosait, 's jajgatva kéré kedves leánykája' szabadítását. — Minden próba megtéetett; a' szerencsétlen levelkét is kivevék, de Rózika csak halva maradt, 's a' gonosz tündér király olvasván annak ártatlan foglalatját, kétségbesve temetési pompát rendelt halálra gyötrött kedvesének, hogy hibáját ezzel pótolhassa ki néminemüképen.

Rózika' anyja, kit leányának szíves ajándéka betegségéből is kisegített, látni kívánta jó magzatját királyi méltóságában, elindult őtet fel-

keresni, 's jaj! épen a' legkínosabb foglalatosságban lelé az orvosokat leánya körül, átkokat szórva gonosz veje ellen, borúlt kedves gyermeke holt testére, de Rózikát az anyai könnyek se támaszthatták fel: míg végre a' tündérek legfőbb királynéja megszáván a' szerencsétlent, leszálla tündér dicsőségében, hogy anyai szívének fájdalmait valamennyire megenyhíthesse.

És megérinté arany vesszejével az elmerevedt leányt, ki azonnal megéledvén, felült, gyémántos koporsójában; 's mostan a' tündér királyné ezen szavakkal illeté a' körülte álló bünösöket: légy ismét nyomorulttá 's szegénnyé, te gondatlan leány, ki az én ajándékimmal, mellyeket a' fejér bárányka által neked ajánlottam, élni nem tudál, 's bujdoss számtalan veszedelmek és kísértetek közt mindaddig, míg, megtérésed, 's állhatatosságod által további kegyelmemre méltóvá léssz. Te pedig gonosztévő, kinek vétke tízszeresen nagy, elszédítvén az ártatlanságot, 's ki őt szeretet helyett féltésed által gyötrötted, 's végre meg is üled vala segítségem hatalma nélkül, — legyen büntetésed az, a' mivel vétkeztél: ne bírj soha egy asszonyt is, de szivedet mindig a' legkínosabb szerelem féltés töltse, 's szeretőid csak árnyékok legyenek, kiket mindig keresendesz, de feltalálni módod soha sem leend. 'S te szeren-

csétlen anya! maradj mind addig oltalmam alatt, míg leányod megérdemelheti bírásodat. — E' nagy büntetések kimondása után karjai közzé fogván Rózikának anyját, ezzel együtt rettentő menydörgések alatt eltünt.

A' tündér király megmaradt ugyan fényes palotájiban, de árnyék szerelme, 's a' féltés' gyötrelmei furiák gyanánt szaggatták keblét.

Lássuk Rózikát is, hová veté az igazságos királyné' hatalma. — Hú! félelmet gerjesztő hely! baglyok és denevérek repdestek körüle egy kőszikla üregében, hol egyszerre lelé magát: lebukott térdeire, forró imádságokkal békéltetni boldogtalan sorsát, 's csak ez által reménylette elüzhetni szörnyü fé'elmét. Éjjeli setétség vette körül, de nem mert helyéből megmozdúlni, míg végre az éhség és szomjúság kiszte a' ki menetelre; szívdobogva bujt ki üregéből, 's így bódorgott ide 's tova, de gyökereknél egyebet nem talált, a' mi táplálta volna. Mikor már éhségét valamennyire lecsilapította, vizecskét is indúlt keresni, de hijába kereste, mert a' nap is lement, még se talált egy forráskát is. A' szomjúságtól gyötretve 's minden reménység nélkül, hogy barlangját a' setétség és bádgyadás miatt elérhesse, lerogyott egy tölgy alá a' nagy fáradságtól.

Alig kezde pihenni, a' mint nagy zugás tá-mada, 's egy rettentő nagy óriás termett előtte, kezében égő fáklyával. — Engem a' tündérek leg-főbb királynéja küld megszánván nyomorúságot, hogy elvezesselek a' néked szánt kedvesedhez, a' fejér báránka királyjához. — Rózika szíven öröm terjedt el a' beszédre, 's felállott hívóját követ-ni: de hirtelen eszébe ötlött, ha ismét megcsalat-nék, 's félelemmel tekintte a' magas vitézre.

Mit kétségeskedel? így szólt az Óriás; hogy tudnám én kivagy, ha felsőségtől nem küldtettem volna hozzád? — Mindég azt hallottam édes anyámtól, hogy a' tündérek csudákat tudnak ten-ni: én csak azt kívánom tőled: változzál a' fejér báránka képére, hogy néked hihessek, — Ki-váni, minden mást de ezt nem tehetem, így felel az Óriás — én pedig csak ez egy csodának hihe-tek, másként nem követhetlek. — Tűz borítá el az Óriást mérgében, 's úgy sujtá fáklyáját a' földhöz, hogy az tűz ölnyre süllyedt el, 's sze-gény Rózika ijedtében arcra bukott, 's midőn szemeit ismét felemelte, sötétség, csendesség uralkodott körülte. Mihelyt világosodott, felkele, hogy barlangját felkeresse, 's ím alig lépett egy kettőt, hát egy gyönyörű forrás csörgedezett előte: rózsák és liliomok övedzették ennek széleit, 's szinte készítették az ott elmenőt ivásra. Lankadtan

hajólt le Rózsika, 's szájával hörpölgeté a' vi-zecskét: azonban alig nyelé azt el, már halálos bágyadást érzett, szemei elhomályosodtak, 's szegényke elfásúlva mozdulatlan fekvék.

Jó ideig maradt ez állapotban, míg végre megtére életereje 's szemét felnyítá; de melly nagyon bámula el, a' mint magát egy szép üveg palotában hőszin fejér ágyon lelé, 's körölte tizenkét leányka rózsával felkoszorúzva. —

Hol vagyok én? kérdezé Rózika, 's kihozott engem ide? — A' halak' királyánál a' fejér bá-rányka' uránál, így felelének a' leánykák hizel-kedve; te itten királyné vagy, 's kívánságid azon-nal teljesülhetnek: Jer velünk; parancsolatunk van urunktól, hogy téged addig mulattassunk, míg ő maga megérkezik. —

Felkele tehát Rózika, 's követte őket 's bé-vezettetéek egy szép kertbe, hol mindenféle színű üveg gyümölcsök találtattanak; gyönyörű sétányok nyíltak elejébe, de fülánkja szerencsétlenségének, mellyet csak imént szenvedett, nem hagyott lel-kének valodi részvételt, 's csak hideg tekintettel vizsgálgatá a' sok különféleségeket, 's báránykája lebegett szüntelen elméjében.

'S nem sokára egy mesterséges üveg mulató-hoz értek, melly egészen keresztül csillogott, 's

a' benne lévő tárgyakat láthatókká tette; tekint Rózika 's im a' legkellemetesebb ifjú, ki sokkal szebb volt mint előbbeni imádója, nyúlt végig egy nyugvó-ágyon. Megrettent Rózika e' látványra, 's féltette szívét a' lágyulástól. Oh báránynka! ha valaha most légy segédemre, így sohajtozott, ismervén hajlékony természetét. Felállott a' királyfi — mert az volt a' pihenő — mihelyt a' lyánkát megsejté, elébe sietett. — Üdvöz légy nálam szép alak! ekként szólt az ifjú király, régen várlak én téged, 's csak erővel tehettelek magamévá; tekintsd már most mindenemet sajátodnak, 's légy boldog karjaim között. — Igen is szembetűnt, a' gyönyörű király, 's már dobogni kezdett a' lyánka' szíve, de egy gondolat mult kinjaira magához hozta. — Felséges király! felele Rózika, szép ajánlás ez valóban szívemnek, de tiéd csak akkor lehetek, ha kedves báránymat birtokomba adod; ez légyen záloga szeretetemnek, különben eressz utánna, mert báránym nélkül élni nem tudok. — Karjaim közt vagy szép leány, 's tőlem 's birtokomból senki sem szabadíthat meg, tedd félre a' vonakodást; hat napi gondolkozás-időt rendelek néked, addig magadra maradhatsz. — Így szólt a' tündér király villámló szemekkel, Rózika pedig bánatosan tért vissza szobájiba 's a' lány érzés, melly szívét az

ifjú eránt elfoglalta, egészen semmivé lett. Nagyön aggódott szegényke, mitevő légyen: de semmi módot se látott szabadulásra, és már öt nap múlt el a' rendelt időből, minden oldalról vizsgáltatá lakhelyét, de kijárást belőle sehol se talált. Szegény Rózika! mennyit nem szenvedél, a' mint már csak egy napod maradt a' szabaduláshoz.

Ötödik nap éjjel báránkája jelent meg néki álmában, 's így szólítá meg: látom álhatatos vagy 's bánatod öszvezúzott; megszántalak nyomorúságodban; imhol a' füvecske, dörzsöld meg azzal arcodat, 's olly rúttá válsz, hogy büszke királyod, ki csak a' szépet szereti benned, önmaga iiz el szemei elől, 's akkor kiszabadulhatsz, mert mihelyt ő megútál, mingyárt azon helyen találod magad, honnan elrablott vala.

Alig ébredt fel Rózika, mingyárt csudálatos álmáról kezde gondolkozni 's milly bámulásba esett, kezei közt látván a' füvecskét. Szegény Rózika! ismét egy kísértés, 's talán a' legnagyobb mindenek felett: egy leánynak szépségét elveszteni, halálnál is nagyobb fájdalom. Tusakodott a' szegény leány, de a' jobb remény meggyőzte végre kétségeit; hirtelen bedörgölé arczát 's kezeit, 's elmeredt, a' mint magát a' tüköben megpillantá, tüzszínü haja, folyó szemei, 's öszve-tepedt képe, borzadásra gerjeszték, 's képzel-

tették véle, milly érzést támasztand majd királya szívében, 's csak az vigasztalta, hogy báránkjája javát kívánta tenni.

Es hatodik nap elfolytával a' tündér király meglátogatta Rózikát, hogy szándékát megtudhassa. Undorodással néz reá. — Hol az én szépem? így tudakolá a' rémült király. — Én volnék, kit magadnak választál felel a' leányka. — Borzasztó vagy te leány; szívem téged nem szerethet: Fuss, fuss tekintetem elől. — Ekkor megérinté tündér vesszejével, Rózikát, 's az tüstént régi helyére vala varázsolvá.

Bátran jött ki a' szirtüregből Rózika, nem lakott már szívében több félelem, 's olly könnyeden érzette magát, mintha minden súly legördült volna életéről. Köszönöm kedves báránkám, oh köszönöm szabadulásomat! ezt rebegé; hadd keresselek, 's találjalak fel, ha szintén az egész világot kell is bejárnom: nincs már semmi, a' mi tőled elszédíthetne.

Elindúlt tehát a' mi leánykánk teli örömhajtásokkal, 's jó reménnyel. A' sors, melly eddig üldözé, szíve' megtisztulása jutalmául minden borzasztó tárgyaktól megszabadítá. Útja gyönyörű volt 's a' táj, melly előtte felnyilt, paradicsommal vetekedék; örült Rózika, mert éhségét a' legízletesb gyümölcsök, szomját friss for-

rások bőven kielégítették, 's szíve egyedül báránkjá' feltalálhatásáért dobogott csak.

Oh te boldog Rózika! mi jutalom várja a' hűséget!

Így mendegélt a' mi kis vándorunk szép tájakról, szebbekre, 's mind inkább sietvén vágyva vágyott kis báránkjához.

Egy szép reggel fának árnyékába heveredett pihenés végett, hogy annál sebesebben folytathassa útját, 's kellemetes gondolatokba merült jövőendő életéről, míg végre koppanás ébreszté fel, 's oh öröm! elébe gördült egy szép kis arany makk. Rózika feltekint, 's imé minden fán csilámlott a' fénylő arany gyümölcs; felszökött, szívében sejtven báránkjá közel létét: sietett, sietett, 's kevés idő elforgása alatt, egy völgyecskét ért mellyhez hasonló szépségűt útjában nem talált vala.

Még bámúlt Rózika szerte szét a' bájos vidék' gyönyörűségeitől eltelve, a' mint távolabb, egy csuda szépségű barlang hajlék tünt szemeibe, 's kettőztette sietségét feléje sejtven hogy boldog czéljához közel van, inkább repült, mint sem ment a' mi kicsinyünk, 's nem soká oda lebbent a' hajlék' ajtajához. —

Alig pihegett Rózika, úgy elfáradt a' futásban, de kedves báránkját látni annyira buzgott,

hogy szinte már a' barlang' nyílásába akart lépni, midőn az elébe jöve ki, 's így köszönté meg: légy üdvöz nékem szeretett Rózikám 's királyném! jőjj, 's vedd jutalmát állhatatos türelemnek, légy birtokában a' legjobb, legszebb, 's leggazdagabb tündér királynak, mert őt választá tenéked a' hatalmas tündér királyné; 's ez ajándékon kívül halhatatlanságot is küld halandó tagjaidba, hogy vég nélkül élhess boldogsággal.

Ekkor megfogá az örömtől meglepett leánykát, 's barlangjába vivé, hol mindenféle fűszeres étkek és italok állottak készen számára. Megfrissülve, 's öröm telve indúlt Rózika kedves báránykájával királyi jegyeséhez; kiléptek a' barlangból, 's már készen várta őket, egy drágakövekkel kirakott hintó hat fejér pávával befogva, mellyet ékes ruhában ültözött sok szolgák vettek körül: Rózika felemelteték a' hintóba báránykájával együtt, 's a' páva paripák inkább levegőben mint földön repültenek. Melly gyorsan repül a' gondolat, ugyan azonként szállott a' hintó édes terhével, 's hihetetlen sebességgel ért el a' boldog célhoz.

Oh szem-nem-látott szépség, 's fül-nem-hallott boldogság jutalma a' virtusnak! Rózika szinte elalélt érzeményei alatt. Hát még a' látott szépségeknél százszorta szebb vőlegény, a' ki

draga brilliantokkal himzett palotájából kilépett, hogy kedves régen várt hölgyét elfogadhassa; örömmel szorítá karjai közzé Rózikáját nem gondolván semmit is éktelen képével (mellyet a' fő királyné bölcs okoknál fogva meghagyott rajta) mert kedvesében nem a' külszépét, hanem kegyességet, 's állhatatos szívet imádtá. Bévezette a' király kedves menyasszonyát palotájába, kertjébe, megmutogatván neki minden dragaságait, szépségeit. Rózika örömtől elragadtatva lépdelt kedvese' karjain, 's báránycáját sehol se hagyta el. A' menyekzöt harmad napra határozták hogy a' fő királynét annál nagyobb pompával fogadhassák.

Végre elérkezett a' boldog nap 's Rózika kedves vőlegényével együtt jelent meg a' számokra készített nagy ékességű palotába. Kevés vártatva lerepült felhő hintójába a' fő királyné kedveltjeihez, magával hozván Rózika anyját is: örömsikoltással borúlt a' gyermek az anyai karokba, közönséges lett a' vidámság. — Édes gyermekeim! így szólalt meg a' fő királyné, legyetek boldogok egymásnak birtokában, én soha meg nem zavarható nyugalmat, kifogyhatatlan kincset 's örök szeretetet egymás eránt ajándékozok lakadalni pompátokra, 's hogy szerencsétek semmi csorbát ne szenvedjen, nyerd vissza leányom! sokszorozva

hajdani szépséged', hogy férjedet annál jobban gyönyörködtesd. — Te pedig jó anya! el ne hagyj soha gyermekedet, 's éld velek a' soha ki nem fogyható örömekeket. —

Ezen szavak után eltűnt a' jóltevő királyné, áldva háladatos gyermekeitől. Az én mesem' pedig már tovább nem terjedhet: vége tehát, 's most is élnek ha meg nem holtak.

KÉPLAKI VILMA.

S Z A J K Ó S Á G.

Szüntelen azt kérdeim: nem csalfa szerelmed Ilonka?
'S szüntelen azt felelé: mondja akárki, ne hidd!
Egykor imígy kérdeim: 's hív volna szerelmed Ilonka?
'S válasza ekkor is az: mondja akárki, ne hidd!

SZENVEY.

MAGYAR PARTHENON.

1828.

Még mikor a' földön szanaszétt elhintve az ember,
 Ur, Törvény nélkül, 's ki legyen szomszédgya, csekélybe
 Hajtván, sátor alatt élé aggódtlanul éltét:

Akkor az egyszerűség gyereket szóllásra taníttá
 A' természeti vágy. Maga önkint alkota, lelke
 Érzeteit, jegyező szavakat, nem tudva csigáit
 A' későbbi tanítónak, 's rakogatta kötésbe,
 Mint füle kellemlé, a' még nem csínos igéket.

A' kicsided csapatok szerkeztének özsze üdővel
 Vagy közös ingerbül, vagy erővel léve szorítvák,
 'S Nemzetiség támadt. Belepé több Nemzet azonban
 A' földszínt. Kitörött a' harcz. Fölütötte közöttök,
 Büszke nyakát a' sok rosszszat 's jót szülte irigység,
 'S a' simulás mezejét ez kezdé nyírni. Az erkölcs,
 Szomszéd ösztöntül lévén izgatva szelídült.
 E' haladást követé a' nyelv. Tárháza naponkint
 Uj kincscsel gyarapult, 's nyert ékessége saját szint

És méltóságot; fénylő míg nem veve jármot,
 Vendég izléstül; 's kik ezen maszlaglevet itták,
 Nyelveket eltemeték, 's vele megszünt nemzeti létek.

Már közel állottunk Árpádnak fajzata mí is
 A' feledékenység sirjához; 's Róma ha osztja
 Mint hajdan, koronát, oda régen szittyai nyelvünk,
 'S énekesink ajakán nem hangzott volna magyar dal
 Pázmány éve körül. De Tenéked hála fölöttünk
 Virrasztó Isten, ki hazánk fő kincse szerelmét
 Ujra fölélesztéd. Kihagyád végtére alunni
 A' veszedelm álmát, mellyben szunnyadtak apáink.
 'S szebb kort támasztaszsz. Majd négyszáz évek előttünk
 Folytanak, a' Magyarok száján hogy hangzani kezde
 Ismét: „ébredezünk; hajnalfény jó-föl egünkre,
 Vész a' régi homály; föllábbad nemzeti nyelvünk.“
 Ez tesz-e hát eleget? csak mindég hajnal-e most is?
 Mindég virradozás? Mikoron kel reggel az éjre
 Már valahára, 's mikormondhattuk: délre verődtünk?
 Hát soha esztelenek, ki ne váltsunk gyermeki korból?
 És ne repessze szívünk, hogy az Észak rég megelőzött?—
 Volt az üdő, főntebb állottunk, (mostan utolsók!)
 Többeknél az olympi hegyen kik előnkbe kerültek;
 'S vajha az Ég ne keménykedgyék ekképp is erántunk!—
 Ó Lajos, ó Zsigmond, fénylő, Fejedelmi Budának

És Mátyás Európa dücső csillagzati hajdan,
 Mennyit ígért kegyetek, (ha az emberi munka's kívánat,
 A' kitanulhatlan sorsnak nem járna gyakorta
 Kénnye szerint,'s pálczája alatt nem volna,) Hazánknek!

Vandalok és Gothok kiszorították lantos Apollót
 Rómából. Dídó tudományos vára leomlott
 Sídónak dús lánya, 's kihalt Phoenicia nyelve.
 Barbarusok tapodák Egyptus ritká csodáit;
 Most is szennyes Arabs förtőzteti Théba virányát,
 'S a' kegyelő Múzsák első bölcsője lator hely!
 Sándorvára, mit ért büszkének lenned ezernyi
 Könyvekben, vad Omár mellyekkel fűttne kemenczét
 'S pergamenid melegen dörgölné bőre mocsokját?
 Melly örvénybe bukott Cekrops plántája, Athéne,
 A' te hazád Pláto menynek fia; mellybe Korinthus:
 És milly hydra fajok kóborlanak ez napig ottan!
 A' sziveket bájló nemesebb tudományok elűzve,
 Sirtokban kiaszoltt képpel bujdostanak árván,
 A' bölcsességnek honnyából számkivetettek!

Szent föld! áldozatul melly Kodrust vetted öledbe,
 Fájnak-e testednek vad nemzet sebhelyi, vallyon?
 Szent hely! Aristoteles mellyen sétálva taníttá
 A' szomjú csemetét, minemű vad hangra félelni
 Kéntelenítettél, magadét mély sírba temetvén!

Szállj-le Olympusrul Múzsák kara, fürtid ereszd-le,
Gyászfátyolba takard arcod; ne keríttse borostyán
Homlokodat: Helikon magasán ím Pimpla kiszáradt,
És Aganippének tüzelő forrása vizetlen! —

Futtok már keseredt szökevények, válva az édes,
A' nevelő hon telkeitül, 's eltiltva egétül:
Fussatok is sebesen: nyomotokban az osmani fegyver,
Önnönitek lánczon, kiket elnyel az örvény,
A' butaság éh pokla, 's gyilok van tűzve Minerva
Mellyéhez. Legalább ti esak, kik nyájas Apollót
A' tűzből kiragadtátok, menyekedjete onnan.
Bár kevesen! — De hová? Északnak Nemzeti szállást
Adni kemények még. A' Czélták vére hadakra,
Buzdul, 's a' Teuto tárcsás Lovagoknak is inkább
Ez tetszik. De keressétek Petrarcha hazáját
Hol már a' piruló derület felemelkedik a' föld
Párkányán, 's heves íhléssel fog zárni ölébe. —

Meg kell oszlanatok: végzése ez a' magas Égnek
Rólatok, elverttek! váltson más része Budára;
Lakja Magyar; fiatal Nemzet; kópjára nyilakra
Minden előtt termett. Eleik régente Pelasgok
Voltanak úgy mondgyák. Ázsiából hozta hazáját:
Nem vad azért még is; látszik csak lenni szilajnak:
Mert eleven. Csinosultt lelkű Fejedelmei raktak

Fölséges palotát, mellyben Polyhimnia minden
Társainak karján kellő kényyére nyugodgyék;
És nyugodott. Hunyadink könyvtára Etelvárt
Fényre hozá, Európa mihez nem láta hasonlót
Akkor, 's csak Vatican méltó, hogy légyen előtte.

Milly gyönyörű kezdet' hol ecset, melly fösteni tudná
A' nagy elindított? — De az ő elméje temérdekb
Rendeletekbe merült; 's ha kivinné, lenne csodálat
Minden Nemzet előtt, és föllülmulna halandót.
Nagy vala Vespasián békesség temploma, 's kincses:
Ez kétszerre nagyobb és dúsabb készült lenni,
A' kitüzött pontnál éltét ha továbbra vihetné
A' fejedelmi Tudós, 's gátot nem vetne kimulta.
Ő ugyan így indult a' pályán 's századokon túl
Művének fönnlétet ígért a' szittya Magyarnál:
Hah de balul fordult! az irigylő sors keze a' nagy
Épületet levoná, 's bennünket visszataszított
A' megsemmisedés meredek szélére dühében.
Fölszakad a' vég nap; kockánk forogása vakot vet;
Elvesztünk! Feketült felhőkben menykövek űztek
Menyköveket, 's keserű italunknak kelyhe Mohácsnál
Telt csapaton föllül, 's Buda ékessége lehamvadt!
Pécsi anyák ötszáz tanuló ifjakkal adóztak
Vértes Pallásnak, kiket inkább védnie kelle

Mint önnön gyerekit, 's koszorúkat fűzni fejekre.
 Vissegrád oda lön. Palotád Esztergami Főpap,
 Préda; 's mi fájdalmasb, könyves szökrénye Vitéznek! —
 Boldogok, ámbátor szigorú vég zárta-be vándor
 Élteteket, romlása előtt a' vérrel özönlő,
 'S gyámtalan Országnak, kik örök nyugalomra menétek,
 Két János, tudományok egén két hajnali csillag!
 Mert, mi szoríthatná, mi gyötörné a' szívet inkább,
 Mint idegen kéznek sebeit szemlélni hazáján? —
 Mért ugrott le Horác Tyberisnek sárga vizébe,
 'S megmentette hazája falát Porsenna hadátúl?
 Mért égette kezét az emésztő lángokon ekkor
 Scaevola, 's nem jajdult fosztlásán jobba husának?
 Antiochus Vendége miért lön Hannibal, és mért
 Veszté agg korban remek éltét méregitallal?
 Zrínyi miért tüzeléd rendített táborok ellen
 Nem sok hőseidet, veled egygyütt dűlni halálra?
 Mert enyhésbnek ítélétek nem látni hazátok
 Széllyelbomlását, mint élvén benne, nyavalygni. —

Meddig tartson ez így? Mi vagyon végezve felőled
 A' mély Gondviselés ritkában, szép Haza? — Sugd-meg
 Ó Genius, ha örökre nevünk el lessz-e törölve,
 És nyelvünk, 's kienyészünk kell a' nemzeti sorbul?

Vagy mondd: lessz-e remény, hogy látunk tisztaverőfényt
Ennyi komor napokat régen vétketlenül élők?

Igy felel ő: „az Eget bűnötök bosszúra hevíté,
Mert kiki tömte magát: a' közjó léve feledve.

Testvérnek testvér, fiu ellensége apának

Volt inkább hogy sem Törököt vagdalni kiszállna.

Harcz és ellenharcz méhét a' gondos anyának,

A' ki szülé, 's nem mostohakint dajkálta ölében,

Megszaggatta dühös foggal, mint gyöngé galambot

A' keselyü, 's megeredt vérét szivogatta. Kírályok,

Ő kit fölkenetett, 's mint Ur, kire bizta hatalma

Részét népe között, szilajul megvetni merészlők

Voltatok: A' Törvény, az Igazság gyulva panaszra

Ellenetek, hozzá járultak számtalan izben.

A' menybéli Király ezekért székére megesküdt,

'S szólla haragjában: „páldyáját a' Magyar egyig

Földemen elvégzé: magvában nem hagyok élőt,

Elrontom;“ 's idegen Geniusnak nyomta kezébe

A' vastört. Csurog a' vér-ár Magyaroknak erébül;

Hajdan erős hadamat látám olvadni kevesre;

Számra fogy évenként: fele 's több prédája halálnak

És inog a' maradék a' gyilkot várva nyakára.

Éu könyűs szemmel, ki erőtelen ellene állni

Voltam Társimnak; (könnyű vala győzniék akkor)

Búval emésztődten behaték a' Gondviselőhöz ,
 És ajakom rebegé : Te kegyelmek kutfeje , szüntesd
 Ellenem a' haragot , 's pártul vett Nemzetem ellen !
 Bűnhödtünk eleget ; vessd-el , mitül ingered égett
 Eddiglen 's Magyarim mellett kérttemre szelídülly.
 Régi fekélyeibül tisztítsd meg : békeszerelmet
 Olts bele , és a' visszavonást szaggasd ki szivébül !
 Hű leszen ő ezután hozzád ; nem léphet irigy párt
 Ellene vádokkal tündöklő széked elejbe.

A' Mindenttehető szóllott : „ kértedre hajulnom
 Ösztönöz irgalmam : mert érdem szóba se jöjjön.
 Még üdején jártál : kárát pártodnak eléglem ;
 Engesztelve vagyok. Mind addig a' Magyar élylen ,
 Míg nem az elbomlás végnapját Angyalim által
 Hirdetem a' földnek harsongó trombita szóban. —
 Árpád magva kihalt. Most fölkenem Osztria házát ,
 Ez nekem így tetszett. Árpád vérének utánna
 Régi magasságát Magyaridnak ez újra de halkal
 (Nagy kivitel munkába kerül ,) magasabbra emelni ,
 Mint vala , fogja ; 's szabadságát viharokban is óvni.
 Nemzeted így boldog ; de csak így ; 's elveszne különben
 Mint többszörte nagyobb birodalmak sírba kelének
 Szómrá , nem érdemesek , legyenek hogy nemzeti díszben.

Parlagon a' tudomány hagyatik kétszázodon által,
 És csak néha kicsiny csillám, mi lehetne jelenti.
 A' régolta bezártt ajtót megnyitva T h e r é z a:
 Ez leszen a' kezdet. Kardgyát hüvelyébe ereszti
 Sok Magyar, és fegyverre szokott keze lantra szelődül.
 Ültetek a' Nagy lelkűnek székébe Nagyobbat:
 Bölcsességemnek szikrája vezérli F e r e n c z e t:
 Parthénont tudományoknak 's a' nyelvnek emeltet,
 A' nagy Hon közepén ragyogót. Védőrije te léssel,
 És J ó z s e f, ki hajul hozzád, Testvére Ferencznek,
 N á d o r a pártulvett Magyaridnak, 's másod utánad.
 Rád bizom a' Nemzet tehetősbeít áldozatokra,
 Még eddig mire ritka hived volt szánva, hevítnei.
 A' Főbbek neveik legyenek tudtadra kik által
 Szándokom a' roppant alkótmányt tenni valóva:
 Széchenyiek, Vay, Károlyi, és Andrásh az elsők,
 Két Teleky kiket, és többek vetekedve követnek,
 Kiknek az emlekező Maradék hirtemplomot alkot.
 Menybeli végzetem az, hogy arányod légyen elérve
 Általok, és a' hős Nemzet Parthénona által. "
 Ekképpen szóllott a' mindének Attya felőlünk,
 'S elfordult, de kegyelmének beborítva kódébe.
 Tudnotok ennyit elég, 's mi jövend későbbre, titokban
 Röjtözzék; " mond a' Genius, 's lőn vége szavának,

És mosolyodva röpült; szeretett Parthénona képét,
Vévén, Fölséges Gyámjának ajálni kegyébe.

* * *

Áldott légy ó dupla kereszt örlelke! Hazánkat,
Mellyet szárnyad alá fogtál, élesztetni ne szűnnyél!
A' Fölségesnek kegye véled: visszavezetned
Merre hajócskádat bíbor lobogója ragadni
Kezdi szerencsével, kormányodat arra feszítsed,
Mígnem az áhitott partnál diadalmadat ülni
Engedi a' kegyes Ég, 's örömrünkben zengeni hálát.

Nem családunk benned: gyámságod záloga gazdag:
Már Magyarid nem azok, kik előttünk voltanak: édes
Nyelvünket böcsülik: hordozzák ősi ruhánkat.
Gyermekeknek kinek attya magyart, és annya nem értett
Ámbár honszületés, pörög ajkán szittyai hangzat;
Hozzánk szítt; szive lelke magyar: mert nyelve is olyan.
A' külhonni szülő nem kénseti magzatit elsőbb
Szóllani külhangon, sőt tiszteli férje hazáját,
És ajakát örömezt illetgeti nemzeti szóhoz.

Szép csere! mennyit ígérsz boldogságunkra továbbad!
Milly bimbó fakadoz! mi jövőndő fejlik az eddig
Fullasztó ködbül! Már nem hasogattya szivünket

Rágó aggodalom. Hiu a' balképzelet, árvák
 Hogy volnánk ; kinozó habozásnak nincs helye többé ;
 A' fonalát vesztette csomó már meg vagyon oldva :
 Sorsunkat kijelölte Ferencz. Száz hála Tenéked
 Jó Fejedelmiatyánk , Koronáknak Nestora , Népek
 Békíttője , szelíd Múzsáknak támogatója ! —
 Ifjudgyék korod a' sasnak természete képpen ,
 Kedved is ifjudgyék hozzánk 's fejedelmi malasztod !
 Ez görjeszt ösztönt , ecsetünk a' kései korra ,
 Hogy gerjessze Neved , 's fölséges Házodat áldgya ,
 Míg a' négy folyamok partján halhatni magyar szót ,
 'S míg Gyula és Tuhutum nyelvén szól hétégyüErdély.

HORVÁT ENDRE.

BUDAI HARCZJÁTÉK.

Ólomlábon jár az ellen,
     Bús a' bajnok' élete.
 Harczmoraj kell a' Magyarnak,
     Hogy viduljon érzete.
 Így szól Mátyás, és Budára
     Összegyűjti hiveit,
 Játszi hadban feltűnetni
     A' csalának képeit.

'S a' borostyán' édes álma
     Győzni a' Király előtt,
 Sok vitéznek lángszívében,
     Olthatatlan vágyra nőtt;
 'S versenytüzre lobbadozva
     Gyülnek a' várpiaczon,
 Mellyre a' nap' gazdag fénye,
     Számptalan nézőket von.

Ekkor Mátyás' udvarába
 Békőszönt Cseh Holubár,
 Nagy hatalmu a' vívásban,
 Hir emelte bajnok már.
 Mint egy árbocz úgy magaslik,
 Izmos, vállas és kemény,
 Néki láncsa, kard, parittyá
 Legvidámabb élemény.

Gőgje — olly nagy mint alakja —
 Dísznyerésnek itt örül,
 'S fityma döllyfel hánykolódva
 Jár a' bajnokok körül.
 Itt aczéлом küzdni szomjas,
 Szembe most a' ki vitéz;
 Esküszöm ma porba fürdik,
 És az égre háttal néz!

És Kinízszi, a' nagy lejtő,
 Rátekint és fölrobog;
 Vállán parducz és kezében
 Mázsás buzogány forog.

Mint védtornya ősi hirnek,
 Szótlan áll ki a' vezér,
 Bár feszülten ég erében
 A' hadrontó szittya vér.

Már a' négyszeg pálya-téren,
 A' Cseh nagy dárdát ragad,
 A' vezér is pörget egyet,
 Mellyet el nem birna hat.
 Mintha két vasbércz inogna
 És hegyettök ülne sas,
 Szárny-legyintve dörültökre
 Rém alakjok olly magas.

'S ím a' fekete seregből
 Egy szép dalia kivál,
 'S szél nevelte karcsu ménen
 A' sorompón általszáll;
 Ez nem szálas természetére,
 De hajlékony és sugár,
 'S még' felette ifjukor leng,
 Vassal fedve arcza bár.

Bízd reám e' bajt vezérem
 Ne csevegje a' kevély,
 Hogy több férfit küzdni bátort
 Nem talált Kinízsinél,
 Hagyd erődet szunnyadozva,
 Marni míg kel uj agyar,
 Rábélyegzem én is erre,
 Mint ví 's érez a' Magyar.

Így a' bajnok, és Kinizsi
 Őt szemlélve kéjre gyul,
 'S megzörrentve szörnyü pajzsát
 Bízton enged 's elvonul.
 Délczeg hőske! — méri a' Cseh —
 Gyöngé vagy, hozz társokat!
 Tett után szólj! — a' Magyar mond —
 Könnyü a' nyíl 's még is hat.

Harsog a' jel 's Gúthi Nádor,
 Mint bíró helyére ül;
 Minden ajkon elhal a' szó,
 Minden élet szembe gyül.

És körösleg a' fővényen
 Nyargal most a' két vitéz.
 Hosszu dárda markaikban,
 Mindenik lökésre kész.

Trombiták rivallnak ismét,
 Összezúg a' versenypár;
 Pajzsa széthull a' Magyarnak
 Úgy rácsattant Holubár.
 Nem rendül az 's uj erővel
 A' kevély ellen robog,
 'S érczbuzgánnyal büszke mellyén
 Szinte fölcseng úgy koczog.

Három izben egybetörnek,
 Habzik a' Cseh vaslován,
 Míg körüle csak szökelve
 A' Magyar néz rés után;
 'S egyget lelve, mint a' villám
 A' habzó ellen feszül,
 'S úgy dőf rája: hogy lovastul
 Az hanyatt a' porba dül.

Diadalmát ünnepelni
 Jönnek, most a' Magyarok,
 Ót emelni pajzsaikra
 Nyíladoznak száz karok.
 Jó Ország is 's kegyel inti
 Szellőztetni sisakát,
 Hadd ismerje és becsülje,
 A' Király 's hon bajnokát.

Mint elsője szép hazámnak,
 Első védje is vagyok,
 'S kétszer élek nagy hírében,
 Ha nevem tettel ragyog.
 Ekként szól önérzetében,
 'S fordul a' gyült nép felé,
 És a' föltüzött sisakból,
 Mátyás' képe tűn elé.

Meghökkenve érti a' Cseh,
 'S szégyentelve lábra kel.
 'S milly rátartva jött Budára,
 Olly leverten illan el.

De örömjaj harsog itten
 'S buzgón így az égbe száll :
 Éljen Hunyad vére Mátyás ,
 A' vitéz , a' nagy Király !

KISFALUDY KÁROLY.

V I G A S Z T A L Á S .

Gyászosan húzódnak az őszi felhők —
 Néma a' pásztor , dalolása meg szűnt ,
 A' szelíd nyáj búsan ereszkedik le
 A' hegy-oromról.

Zúg az éjszak' vad szele ; — a' halottak'
 Béke-termében inog a' szomorfűz —
 'S a' mohos várak' düledékin árván
 Rezg a' borostyán.

Tompa hangon — mint temetésre — szól az
 Estharang —' a' föld jövevényit inti. —
 Ó de a' köz Vándoriczélra csendes
 Fényt vet az alkony !

SZENVEY.

E L V Á L Á S.

Hervadsz , hervadsz

Szerelem' rózsája !

Isten hozzád

Keblem' hű lyánykája !

Omlik a' hab ,

Omlik könnyhullásom ;

Kél a' szellő ,

'S költi sohajtásom'

„Partot a' hab ,

Bút mos könnyhullásod

Enyh a' szellő ,

'S enyhül sohajtásod.

Hagyd hervadjon

Szerelem' rózsája ,

Nyílt hajnalkor

Remény' violája.“

Hervadsz , hervadsz
 Szerelem' rózsája!
 Nem kell nékem
 Remény' violája;
 Újaim csak
 Nefelegtset szednek
 Bús estvéjén
 Bús emlékezetnek.

KÖLCSEY.

A Z O R V O S O K.

Nincs beteg a' mennyben , nincs orvos; vajha ne volna
 Földön is! úgy azután hajtani mennybe ki fog?

VITKOVITS.

A' HALDOKLÓ LEÁNY.

Mért könnyű lebel,
Mért játszodozol te ölemben?
A' sárga level,
Kit szárnyad emel,
Nem zseng soha több kikeletben;
Hamvadni fog az vadon út közepén:
Bús pálya' középen úgy hamvadok én:

Ah melly hitet ád
A' had' fia, büszke, nem őrzí.
Meghajtja lovát,
Nem nézi nyomát,
Bár azt hive' tört szüve vérzi.
Elvetre, magamban, erőm' fogyatán
Ah merre bolyongjak az álnok után?

Kelj nyugati szél:
 Sirhalmomi gyásznak elég jel
 A' sárga levél,
 Kit szárnyra vevél;
 Azt tedd le poromra, 's repülj el.
 Légy, mint harag, és boszu fúttá vihar,
 Rontó, zajos, és szilaj: érd be hamar.

És majd ha megyen
 Szállongva virágra virágról,
 'S a' régi jegyen,
 Mint hült idegen,
 Nem gondol az eskü' szaváról,
 Ezt zugjad utána, míg el nem enyész:
 „Nézz vissza nyomodra, te büszke vitéz.“

VÖRÖSMARTY.

E L T Ö K É L L E T :

Míg szép Lidimnek még reám mosolygtak
 Bibor pirosság lepte ajkai,
 'S ambroziába fürdött csókjai
 Arczomra hullva tüzzel ostromoltak ;

Míg szög szeméből rám szikrák omoltak
 'S nyakamba csüggtek gyöngé karjai:
 Haj akkor éltem' zsenge napjai
 Vigan repültek, és örömbe folytak ;

De nincs, mi már így gyújtsa keblemet!
 A' jó idő lefolyt — mint minden elmúl —
 Én kedvre többé nem derülök :

Csak Lidi vólt, csak ő, ki engemet
 Hiven szeretni érte; már ezentúl
 Én más leányra nem hevülök. —

JAKAB.

NEM MEHET KI A' SZOBÁBÓL.

Vígjáték egy felvonásban.

Személyek:

Bajszövvő, uzsorás.

Hontai Liza.

Egyed, Liza' kedvese.

Judith, özvegy polgárné.

Fogadós.

Fürgencz,

Galambos,

Piroska, leányasszony

Mike, Bajszövvő' inasa.

Bertus, Fürgencz' inasa.

} színjátshók.

A' dolog történik egy provincialis városban.

Utcza egy fogadó előtt. L i z a és E g y e d.

L i z a. Most barátom hagyj el, minek kínos búcsu által a' sebet nagyítani, ha enyhítő szert nem lelünk. El kell némulni érzetemnek, így akarja sorsom.

E g y e d. Liza! Liza! te nem szeretsz immár — bennem forr még a' régi indulat, minden csepp vérem feléd szökell 's te nyugodtan csak áldozatot említsz.

L i z a. Nyugodtan? képzeld azt, tán elszakadásunk nem fáj annyira. Az én jövőm homályos, legyen a' tiéd legalább derültebb, ha mingyárt azon épül is, hogy utolszor is balul ismertél.

E g y e d. Nem! nem! téged nem hagylak. Hisz csak az értékről van a' szó, birja azt az a' zsugori, maradj te hívem. Jer atyádhoz, hagyja rá azt a' szerencsétlen pert, és jöjjön velünk, szolgálatom nem sokat, de annyit még is hoz, hogy szerencsések lehetünk.

L i z a. Atyám velem együtt lekötelezé magát, 's azonfelyül Bajszövének adósa, 's ez esztét szívét fogva tartja. Nincs remény barátom, azért

ne is keress fel többé, látásod keserít, 's az erőt előli, mellyre olly szükségem vagyon. Ma hat órákor —

Egyed. Lesz a' kézfogás —

Liza. A' hosszú kinnal — ugy rendelé atyám — gyűrűt vesz elő. Nézd ezt a' szörnyű láncztagot, magamnak kelle érte fáradnom, hogy örök békóba szorítson.

Egyed. Rettentő állapot — 's nem volna mentség ellene —

Liza. Hol lelne azt a' szegény? O Egyed! vajmi sok változott házunknál; de mit szólok, hisz tegnap már mindent elmondék, ah mindent — Most légy boldog Egyed! menj vissza hivatalos helyedre, engem is ezentul a' kötelesség téled eltílt —

Egyed. Te szeretsz még Liza?

Liza. szerelmi kiömléssel feléje hajul: Egyed! hirtelen erőt veszén magán: Légy boldog! el.

Egyed. egyedül: 'S illy szívtől váljak el? pokolba valamennyi fűsvénnyel! hogy ne alkudná le másnak égét. Nem! én nem türöm ezt — 's ha a' vén zsugori jóvóltából le nem mond Lizáról én — én — ah istenem! ha rá ijesztek is, foge' használni? gondolatba merül.

Fürgencz. Bertussal a' fogadóbul jó: Csak-hogy itt vagy! nincs valami baj?

Bertus. Dehogy nincs, a' menydörgő lyukas.
Fürgencz. Ej menydörgöttét!

Bertus. Piroska leányasszony ráült és behorpasztotta.

Fürgencz. Bekell varrnod még ma, aztán esőtül is félek, ha társzekerem nem fér az eszterhaj alá teríts rá felhőket, hogy a' requisitumok meg ne ázzanak. Most végy aranyos papirost, a' tronust és a' koronát újra bekell huznunk; aztán hadd meg a' szabónak, hogy a' Zrínyi' köntösét foltozza meg, mert a' könyöke kilátszik.

Bertus. Értem uram. el.

Fürgencz. Soká ne késs. Szegénység biz ez nyomorúsággal béllelve, és még is mosolyogjon a' muzsa midőn a' csűrűben kell neki feltennie. Hát ez ki? hogyan méléz, vagy máléz. Felmernék fogadni ő kegyelme szerelmes, vagy pénze nincs. közelít Egyedhez: Pedig mintha ismerném. Megszólítom — kedves ur!

Egyed. Mi tetszik?

Fürgencz. Valóban ő az. Egyed!

Egyed. Uram!

Fürgencz. Ej ej kedves barátom! tán szomorú játékról gondolkodol — nem ismeresz?

Egyed. Úgy rémlik — te volnál.

Fürgencz. Iskolatárs! a' philosophiát együtt tanultuk, de látom kevés haszonnal; mert

te is olly nyugtalanul tekintgetsz, mint én, mikor zacskóm üres, és a' hazafiság csak hangból áll —

Egyed. Fürgencz — valóban te vagy! mi hoz tégedet ide?

Fürgencz. Én Thalia' vándor karjain járom az országot. Én színjátszó társaság' vezére vagyok. Tudod még akkor milly szenvedély csatolt e' pályához, im most benne tengődöm és igazán tengődöm mint a' házi ur, ki saját házában házmester lett. — és te Egyed! itt telepedtél le?

Egyed. Ah barátom! engem a' sors üldöz.

Fürgencz. Úgy gyanítom, tán a' szerelmest játszod? isten neki, ez olly közönséges rollé, mellyen mindenik általlfut.

Egyed. Én megakadtam.

Fürgencz. Megházasodtál, 's most a' külséget sajnálsz?

Egyed. Épen viszáson. O barátom! én három év előtt egy leányba szerettem, hidd el muzsád' minden szépsége benne vegyült — hű szerelmünket örök frigy koronázta volna, de —

Fürgencz. Sejttem már — nagy csekélység hibázott, t. i. a' szerelem' átká, a' kitartás.

Egyed. Eleintén igen, de hivatalom fordított sorsomon; érte röpülök, 's gondold el: ötöt egy vén zsugori hálójában lelélem 's onnan nem tudom kimenteni.

Fürge n z. Tragedia!

Egyed. Ha még is valami derék ember volna, de a' vőlegény egy vén rabulista, mellette rút, szányra való kép, minden ember utálattal említi.

Fürge n c z. De hogy tudta magát kedvesed illy emberhez adni? mi volt oka?

Egyed. Szükség és jó szív. Pénzváltozás 's egyéb csapások atyjának minden értékét elnyelék; csak egy osztályos per, mellyre jobb időkben alig ügyelt, maradt végső támasza. Azt sürgetni ide költözött, de halálos betegség ágyba veté. Liza vállalta magára gondjait, 's balsorsa egy emberhez vezette, kinek fonyadt szive láttára ki-
gyúladt 's egy fogással kétszer akart nyerni.

Fürge n c z. Ez a' csomó; csak tovább.

Egyed. Bajszövvő, úgy hijják azt az igazság-nyomorgatót, a' pert magára vállalja olly feltétellel: ha Liza kezét neki nyujtandja, vagy a' nyerendő pénznek két harmadát; ellenben a' per tetemes költségeit ő vette magára, 's hogy a' szü-
kölködőket inkább le küsse, pénzt is adott nekik. A' szegény atyja miatt elrémült Szűz magát fel-
áldozá, 's mind ez nekem későn jutott értésemre
— csak tegnap 's ma lesz kézfogás.

Fürgencz. Bajos állapot, de ha fortély nem segít, panasz soha sem fog. Szólj mit mivel kedvesed?

Egyed. Sirva készül az áldozatra.

Fürgencz. Neessen mond neki — én oltalmamba veszem.

Egyed. Roszkor esik enyelgésed.

Fürgencz. Ha én is búsulok nem sokra megyünk.

Egyed. Csak Liza' atyjával végezhetnék, de ő mint kereskedő a' nyerendő pénzzel már előre speculál, külömben is könnyü hitü, 's az ügyvéd tele beszélte.

Fürgencz. Bízd reám a' dolgot, én azt a' paragraphus-rágót rászedem. Ne busulj pajtás! szegény legény ki bánkodik míg tette van ideje. Először is mond meg-van e' kedvesednek valami rokona?

Egyed. Egy unoka bátyja.

Fürgencz. Ismeri Bajszyvő?

Egyed. Alig hiszem, mert az alföldön telepedett le.

Fürgencz. Helyesen, az én leszek — azonkívül társaságombul is válik hasznos segéd. Asszonyom is van, pedig olyan, hogy magát a' törvényt is össze vissza forgatná, hát még annak a' magyarázóját!

Fogadós. jó. A' szállás helyén van Director uram — ha még egyebet tetszik parancsolni szívesen szolgálók.

Fürgenez. Estére jó vacsorát, legjobb bort és pontos szolgálatot.

Fogadós. Hány személyre?

Fürgencz. Legalább hatra. Egyed! ha dolgunk elsül az áldomást te fizeted meg; ellenben én tartom ki elmém' torját, és koplalok mellette.

Mike. jó. Hej fogadós uram! épen magát keresem.

Fürgencz. Hahaha! micsoda csoda ez? ki adja ezt a' módi liberiát? olyan mint egy száz esztendőszita, ugyan Diogenes pompa.

Mike. Engem nevet ki az ur?

Fürgencz. Nem biz én földi, csak ezt a' ruhát, melly tán az ó testamentomban lehetett divatban — milly kopott és szük, de csak lyukas ne volna.

Mike. Bizony szük ez, de nem is készült ám szerencsés hasra; Lássák az urak, ez hajdan köpönyeg volt, hányszor forgatták nem tudom, de ez még is ünnepi zubbonyom, mindég hordozom's mindég szidnak érte.

Egyed. Kit szolgál kend?

Mike. Bajszövé uramat hogy az Isten verné meg, engem már megvert vele.

F ü r g e n c z. Egyedhez: Ugyan a' pontba jött, ha ezt részünkre vonhatnánk.

M i k e. Fogadós Uram tehát beszéljünk; mondja meg, mennyiért sütné meg egy ludat, de azt mi adjuk.

F o g a d ó s. Hát nincs konyhátok?

M i k e. Van egy rongyos, de míg birjuk nem látott pecsenyét, nyársunk sincsen — ezt a' ludat pedig egy kilincs hozta.

F ü r g e n c z. Tán cliens.

M i k e. Ollyan forma, 's mivel ma uram vendégséget ad, megakarná süttetni, ha meg tudnék kenddel alkudni fogadós uram.

F o g a d ó s. Egy forintért hozza el kend.

M i k e. O hát nem eszünk, azért az én uram magát is megsüttetné. Lejebb egy kicsit.

F o g a d ó s. Egy tallért adjon kend.

M i k e. Huj! huj! én haza megyek, kend igen fenn héjjaz, az én uram pedig ha adni kell igen alant szokott járni.

F o g a d ó s. Jobb is. Tehát estére elvárom az urakat. el.

M i k e. Áldja Isten az urakat

F ü r g e n c z. Földi megállj! a' mint veszem észre az a' te urad igen jó gazda.

M i k e. Az! ollyan mint a' czigánytarisznnya mindent befogad. Ő egy hétben csak egyszer eszik

meleget saját emberségéből, 's akkor is csak próbára főzet, aztán elűzi a' szakácsnét. Nem látják meg az urak rajtam, minő madár husu vagyok; én tudom igazán, mi kevés kell az embernek az életre. Látják az urak ott azt a' verebet, kicsiny állat de engem úgyse ma többet evett mint én.

Egyed. Ha így van, mért nem hagyja kend ott azt a' fűsvényt?

Mike. Az ott hagyás könnyű de a' meneke-dés nehéz, már esztendeje élek úgy nála mint a' Toldi' lova; lássák az urak mikor szegény feleségem meghalt, nem volt pénzem a' temetésre, némelly javaimat kellett elzálogosítanom mostani uramnál; kiváltani nem tudom, azért le kell szolgálnam — o pedig sovány szolgálat.

Fürgencz. En kendet kiváltom, de viszon-szolgálatott kérek.

Mike. Tessék.

Fürgencz. Otthon a' kend ura?

Mike. Hogy elhagyám épen zálogos portékáit szemlélgette.

Fürgencz. Nekünk Bajszövvő urnál dolgunk lesz, tán kendre is szorulunk.

Mike. O csak kopasszák meg azt a' vércse fajtát.

Fürgencz. Minden esetre légy talpon, ha engem jönni látsz, és vigyázz intésemre.

Mike. Ugy lesz uram.

Egyed. Ha szándékunk teljesedik, kendet magamhoz veszem és kövérebb szolgálatot adok.

Mike. Jövök uram.

Egyed. pénzt ad neki. Itt a' foglaló.

Mike. Ezerszer köszönöm — én testestül lelkestül az uraké vagyok. el.

Fürgencz Már ezzel végeztünk volna.

Egyed. Én vakon indultam utánod, ámbár czélotat nem tudom — vajha Bajszövével is illy könnyen boldogulnánk; de a' vén róka fortélyos.

Fürgencz. De fösvény, 's az nyereségért kész magát is megcsalni. Most jer társaimhoz, ott tanakodjunk mi módon végezzük el a' dolgot. el mennek.

Bajszövé szobája.

Bajszövé foltos hálóköntösben, nyílt almárjom előtt áll.

Bajszövé. Már négyre jár az óra. Innen teszek egy órát zsebembe, a' vőlegénynek fényleni kell. Hm! szinte elfáradtam a' sok állástól faszéket hoz magának pedig az ülés csak a' drága ruhát rontja. Hm! hm! ergo csak megházasodom! borzadnék ha nem volna olly hasznos és quasi szerelmes nem volnék. Boldog Isten! mit szolok? a' contractusba vagyok szerelmes, a' szép leány csak appendix. A' pert el nem veszthetem, ipam uram beteges, ma holnap kívül, minden az enyim

lessz. Mátkám is jó capitalis, hoz clienseket. Hehe! az okos ember a' ládának házasodik 's nem a' szívnek.

Mike. jó. Tekintetes uram voltam a' fogadónál.

Bajszövő. Nos mit kér? alkudtál?

Mike. Először egy forintot kért.

Bajszövő. Szörnyűség!

Mike. Aztán egy tallérba megalkudtam.

Bajszövő. Hallgass te füles. O lelki ismétel! nincs már erkölcs e földön? tallért egy ludért, elefantért is sok lenne. Tüstént szaladj az új szakácsnéhoz 's mond neki: főzze meg a' ludat aztán valamiképen pírítsa meg, hogy a' pecsenye' formálitassa meglegyen —

Mike. Hol a' nyárs?

Bajszövő. Huzza fel botomra, de ha elégeti elveszem poggyászát. Mike! szedd elő ünnepi mentémet, keféld ki, de olly gyöngén mint ha szép leányt czirógatnál, jaj lesz ha szőrét kitéped, kalapomat is — érted?

Mike. Értem.

Bajszövő. Mike! szedd elő kesztyüimet is.

Mike. Tudtomra csak kettő van.

Bajszövő. Hát mennyi kell? te tékozló eszü.

Mike. Kettő van ám de mindenik jobb kézre való.

Bajsz ö v ő. Fordítsd meg egyiket, bal lesz belőle. Siess ne edd hijában a' drága kenyeret.

Mike. Hísz ma még nem is ettünk.

Bajsz ö v ő. Az jó, holnap jobban esik. Valaki jó bezárom drágaságaimat —

Mike. Judith asszony.

Bajsz ö v ő. Mit keres az itt? Judith jó bögrével és finzssával. Ah ifju asszony! örülök lelkecském — mit hoz megint kedves házi asszony?

Judith. Hát egy kis fekete kávét Tekintetes Uram — uzsonnára gondolám.

Bajsz ö v ő. Mohon elveszi a' kávé. Mért fárasztja magát édes angyalkám; Servus humillimus csak hiven megemlékezik jó barátjára. Hej Mike! menj dolgozdra! ne ácsorogj. Kávét iszik. Kedves asszony ez drága ital, luxus szülte — Mike! a' szakácsné be adja ám a' ludtollat, vigyázz el ne kaparjon belőle. Mike el.

Judith. Minek a' toll? Nékem elég ágybelim van Tekintetes uram —

Bajsz ö v ő. Elég? hamis ifju asszony, ki mondhatja azt okosan elég? iszik. Hm! a' kávé szinte felhevített — én csak a' maga kedvéért ittam meg.

Judith. Örvendek ha jó ízűn esett — és valóban felhevült Tekintetességed?

Bajsz ö v ő. Igen! tessék leülni kedves; sajnálom hogy fontos dolgok miatt nem soká lehet szerencsém — tudja minő fatális életet élek.

Judith. Sőt inkább — Tekintetes ur meszelató ur, mindennek kiszemeli a' javát.

Bajsz ö v ő. Szállásomra nézve igen, mert a' legjobb háziasszonyt választám magamnak.

Judith. Ezt a' dicséretet mindennap halom kedves lakómtul, kivált mikor a' házbér ideje közelget; de szívem még is fáj, hogy legszebb korom csak pusztá reménnyel élődzik.

Bajsz ö v ő. A' kor szép, mert félszázadat élni és házzal is birni nagy isteni áldás.

Judith. Igaz a' ház nem nagy, 's a' külső városban áll, de a' szív melly vele adatik.

Bajsz ö v ő. Derék szív, jó szív, azt most is megmutatta.

Judith. Azt sokan mondják, is azt is, hogy én ámbár első férjem csak együgyü polgár volt, még is beillenék Tekintetes asszonynak. Hisz kedves ur, maga is ollyast rebesgetett.

Bajsz ö v ő. O igen! igen!

Judith. Már öt esztendeje hogy biztat uraságod, is gyanítanom hagyja —

Bajsz ö v ő. O igen! igen — de most ollyan zavart causa forog fejembe, hogy alig tudok másra

reflectálni; különben is csupa miseria életem, mindenemből kifogyok.

J u d i t h. Ejcsintalan ur! tudom mi rejtezik abban az almárjomban.

B a j s z ö v ő. az almárjom elé ugrik. Rágalmazás — kívül koczognak. Valaki jó! édes ifju asszony én szolgája vagyok.

F ü r g e n c z. csinosan öltözve. Bajszövő ur!

B a j s z ö v ő. Igen! szolgálatjára.

F ü r g e n c z. Bajszövő ur engem nem ismer, azért mint jövődöbeli sógora karjaiba siettem.

J u d i t h. Sógora!

B a j s z ö v ő. Nincs sógorom, nem is volt, nem is kell.

F ü r g e n c z. Én Hontai ur bátyjának fia vagyok, ma érkeztem, 's minthogy uraságod Hontai ur' leányát elveszi, félig meddig én is szívéhez tartozom.

J u d i t h. Mit hallok! hát az ur házasodik?

B a j s z ö v ő. Más ez egészen. félre. Minő baj ez már. Fürgenczhez. Rogo demisse, tessék hallgatni a' házasságról, mert ez az asszony mingyárt elájul ha csak hall is felőle.

J u d i t h. Megházasodik! rettentő csalfaság.

B a j s z ö v ő. Csak ne sopánykodjék az asszony, hisz másról van a' szó? majd később elbeszéllem, csak tessék addig is távozni.

J u d i t h. magában. Én annyit áldoztam a' Te-kintetességért, ha rászedett számolunk együtt — Emeszt meglesem a' kapunál. el.

F ü r g e n c z. Kedves ur a' mit én itt hallék, hugomra nézve nem igen tetszetős.

B a j s z ö v ő. Semmi! semmi! a' prokátor szobája olyan mint a' Cháron' hajója, okos bolond bele jár, ez is olyan veszett ügy — — Hát csak ugyan Hontai urhoz van szerencsém? hallám hogy existál. Nos mit bámul az ur?

F ü r g e n c z. Uraságod büvös szerrel élt; meg nem foghatom mit kap hugom uraságodon — lelkemre mondom az ur remek —

B a j s z ö v ő. Remek — igen — igen —

F ü r g e n c z. A' rútság' remeke — követem, én őszintén szok'am szólani, — valóban a' leány szerelmes, most jövök tőle.

B a j s z ö v ő. 'S mivel foglalatoskodik a' szép kisasszony?

F ü r g e n c z. Szívével! az órát számlálván melly imily érdemes urral örökre összefüzi — Ő testesült öröm.

B a j s z ö v ő. Hm! hm! én pedig annyiszor szomorkodva lelem.

F ü r g e n c z. O tudós férfi! az asszony nem mindég szenved ha szomorú, nem mindég sir ha könnyezik; ha sir hugom, ugy sir mint meny-

asszony, és hogy uraságodra számot tart, azzal bizonyítom, hogy kérését közlöm.

Bajszövő. Kérését? — ah csak pénzt ne kérjen — kevés a' kereset, sok a' prókátor, a' cliens ritka, az emberek hamar amicáznak — Mike jó és Bajszövő' mentéjét szegre akasztván porozni kezdi. Csekély vagyonom künn vagyon, kamat nincs — bomlik a' világ. Per amorem Dei! az az ember agyon üti mentémet. Te szörnyeteg! mivel ütöd mentémet?

Mike. Hát fokossal porzom ki.

Bajszövő. Oda vagyok — hagyd el mingyárt!

Mike. Hisz a' fokos enyém, 's az én károm ha eltörik.

Bajszövő. De a' mente az enyém! pedig ünnepi — engedelmet! hadd nézzem még nincs e sérelme — mentéjét nézi. Fokossal kinoztak — édes mentém! félre akasztja. Látja amice! minő bajjal élek, a' cseléd rossz, pénzem sincs.

Fürgencz. Nem pénzét, hanem magát kéri Liza.

Bajszövő. Bene! hisz nem sokára úgy is gyűrűt váltunk — amice! mondja meg: arany gyűrűt kapok? mennyit nyom?

Fürgencz. Magam adtam neki szép gyűrűt — mert tudja meg uraságod én sokat szereztem.

Bajsz ö v ő. Hej Mike széket — Mike vánkosszéket hoz. Nem azt, elkoptatja borítékát. faszéket ad maga neki. Mike takarodj! Mike el.

Fürgencz. Liza legkedvesebb rokonom, halálom után mindenem reá szál.

Bajsz ö v ő. O hát tessék meghalni — Nem nem — tessék leülni akarám mondani.

Fürgencz. Liza nekem meghagyá, e' mai kézfogás miatt vigasztalatlan ne térjek vissza, 's hogy én azt neki írásban vigyem meg.

Bajsz ö v ő. Eljövök, puncto hat órakor nála leszek, de írást nem adok.

Fürgencz. Ezzel mutatná szerelme' jelét.

Bajsz ö v ő. Szeretem de írást nem adok.

Fürgencz. Ha így állunk, lesz gondom iránta — most való már a' gyanu, mellyet imént az az asszony támasztott. Uraságod két felé csapja a' levet.

Bajsz ö v ő. De miért higgyem én, hogy az ur Hontai sógor, 's nem valami ollyas nebulo, izgága fráter? he!

Fürgencz. Ha külsőm nem czáfolja is meg e' bal véleményyt, elhiszi uraságod, ha látja milly mélyen be vagyok avatva házunk' ügyébe. Atyám től egy fassio is van a' perben, melly bátyámat jövendő ipát a' követelt birtok örökösévé teszi, és egy levél tőle, melly kifejti a' harmadik test-

vér' törvénytelen tettét, midőn a' közös házat mint sajátját eladta.

Bajszövő. Igaz — úgy van —

Fürgencz. Sajnálom, hogy illy bizodalmatlan — pedig gyűrűt mutat neki. ez lett volna köszönetem.

Bajszövő. Hadd lám! szép gyűrű! és mit irnék? és igazi gyémánt? miről adnék írást?

Fürgencz. Hogy eljön uraságod.

Bajszövő. Szívesen amice!

Fürgencz. És ha elmarad, lemond kezéről.

Bajszövő. Úgy! aha! hisz mingyárt itt az idő — mit akar ezzel?

Fürgencz. Ha elmarad mondom, de uraságod eljön 's az írásnak semmi foganatja — csak asszonyi szeszély! kérem gyűrűmet.

Bajszövő. 'S ezt nekem szánta?

Fürgencz. Mégér négyszáz pengőt —

Bajszövő. Nagy Isten! adok írást. félre. Ez bolond familia — mit vesztek, ha fortély van is a' dologban, rajtam ki nem fognak. Tehát mit irjak?

Fürgencz. Majd én dictálok: Alélirt, ha e' mai nap hat órára Hontai Sigmond ur' Liza leányával kezet nem fogok, lemondok azon con-

tractusról, melyet a' per' általvételével köték, és a' fennevezett hajadont szabadnak declarálom.

Bajszövő. Kérem cautelát: ha tűz, víz, véletlen nyavalya, vagy akárminemű veszedelem nem hátráltatna.

Fürgencz. A' datumot kérem! úgy, most eh' mint bizonyság aláírom magamat —

Galambos. jó. Bajszövő urat keresem. Hihhi! minő köntös ez? ejnye! hihhi!

Bajszövő. Minő kacaj ez? ki az ur? mit akar?

Galambos. Perse akarok valamit, de — — szemeket olvassa: egy, kettő, három, négy, öt, hat — sok lesz.

Fürgencz. Tán én alkalmatlan is vagyok —

Bajszövő. Kérem még egy observationom is van.

Fürgencz. O nem tartóztatom! elmentiben titkon Galamboshoz. azt a' mentét valami módon szerezd meg. Ajánlom magamat. el.

Bajszövő. utána kiált. Comparealok! Nos urfi vagy micsoda, mit akar? csak szaporán kérem.

Galambos. Uram atyám beküldött a' városba hivatalt keresni, hogy hivatalos legyek; beküldött befolyást keresni, hogy zsebembe folyjon valami.

Bajszövő. Mi közöm hozzá.

Galambos. Irjon instantiat; uram atyám azt mondá: e' világ nagy kérelemlevél, és a' ki nem dobolja ki érdemét, nem kap rá vevőt. Nem kívánom ám ingyen — hoztam szószólót. kiveszi erszényét. Hihhi! ugyan peng.

Bajszövő. Huszas! tallér!

Galambos. Minden sorért egy darabot.

Bajszövő. magában. Még van idő, ezt még elteszem, összeirok valamit, úgy is hasztalan lesz. Tehát mit és kinek irjak?

Galambos. Jegyző akarnék lenni valahoI. Uram atyám azt mondá: pennával kell kezdeni, hat lovon végezni.

Bajszövő. Van é elég tudománya?

Galambos. Van bizony! mikor patvarián valék, többet tudtam principalisomnál. Úgy! úgy! köztünk szólván: én voltam az asszony' titoknoka; o sok írást hordoztam én, a' mi nem tartozott a' corpus jurishoz —

Bajszövő. A' dologhoz. Hol akarna jegyző lenni?

Galambos. Kezdjük a' városnál.

Bajszövő. Ott nincs vacantia, a' jegyző fiatal, egészséges.

Galambos. Semmi az! egyszer csak meghal, az ember pedig korán lásson hozzá.

Bajszövő. Mire támasztja kérelmét?

Galambos. Hát támaszkodni kell valakihez, ha az ember hivatalt akar nyerni?

Bajszövő. Simplex! azt kértem milly okokra provokál?

Galambos. Úgy! őseimre — egyik apróság volt Mátyás királynál — derék emberek voltak az én eleim! de én is az vagyok ám.

Bajszövő. Csekélység, hát még mi?

Galambos. Nagy reménnyel tömött fiatal ember — nevem Tubásdi Ferus.

Bajszövő. leül. Már csak összehordok valamit — A' felírást két sorral vesszük. Hej Mike!

Mike. jó. Tessék!

Bajszövő. Senkit be ne eressz; ha valaki kérdez, mondd informálni járok. Mike el. Minden sorért különösen fizet. ir.

Galambos. magában. Van é a' földnek olly rabja mint a' fűsvény!

Bajszövő. Egy sor és a' felírás az három — ide a' pénzt.

Galambos. Hihi! nem adom!

Bajszövő. Ugy volt az alku. Mért nem adom he?

Galambos. Uram atyám azt mondá: ha valamiért alkuszom, addig a' pénzt ki ne adjam,

míg a' jószág kezemben nincs — de tudja mit? kié az a' mente ott?

Bajszövvő. Az enyém! mit akar azzal?

Galambos. Majd én nyakamba akasztom, 's a' pénzt minden sorért zsebébe ereszttem — 's így függőben marad a' fizetés, mert a' pénz sem az enyém sem az uré.

Bajszövvő. felkel. Szörnyű ember ez! no nem bánom, rá akasztja mentéjét. de sehová se támaszkodjék — ide a' pénzt.

Galambos. Itt van három huszas.

Bajszövvő. hirtelen zsebébe teszi. Jól van.

Galambos. Nem úgy nem! csak ide a' zsebbe.

Bajszövvő. Szörnyű makacsság! itt van, egy, kettő, három, de el ne kaparja, megolvasom. leül 's ír. Majd jó ritkán ír.

Galambos. Most illanom kell — ezt a' kopott jegyruhát elviszem magammal.

Bajszövvő. Hej két sor — eressze belé — haha! be obscurus legény.

Galambos. Ereszttem már, itt egy kettő — az ajtó felé lappang, 's míg Bajszövvő nagy sietve ír, kiszökik.

Bajszövvő. Két sor! belé — hol van? felugrik. Hej urfi! oda vagyok, tolvaj! hé Mike! Mike! az ajtóhoz szalad. Nyiss ajtót, ragadd meg,

hozd vissza! bezárta az ajtót — törd be! nem — nem.

Mike. kívül. Ne lármaazzon Tek. uram, hisz nincs ide haza, majd hazugságban maradok.

Bajszövő. Mentémet vitték el, nem hallod Mike, fogd meg! megüllek. az ablakhoz szalad. Valaki! mi az ördög senki sincs itt? Mike lármaazz, tüstént nyiss ajtót. O én szerencsétlen! Mike fuss utána. Jaj tudom! verd félre a' harangot, édes fiam! megajándékozlak, huszonötöt kapsz.

Mike. jó. Mi baj Tek. ur?

Bajszövő. Mi baj te rabló! mért nem eresztettél ki mingyárt? megragadtuk volna, hol van czimborád?

Mike. Nem értem Tek. urat.

Bajszövő. Oda mentém! a' drága nyuszt, a' drága posztó, egyetlen kincsem!

Mike. Ej ej! ki hitte volna — hát csak ugyan elvitte az az ármányos?

Bajszövő. Hol kalapom? magam megyek.

Mike. Ebben a' foltos kirieben? dejszen az már eltűnt.

Bajszövő. Eltűnt! jer öltöztess, vagy nem! szaladj a' zsidóbiróhoz, mondd: ha kifürkészi mentémet adok — nem, nem! te ígérj neki sokat. Fuss! Mike el. Az idő eljár — o kézfogás.

Judith. Hát ilyen Tek. ur is van a' világon? nekem házasságot ígér, és más ember' leányát elveszi.

Bajszövő. Ah édes asszonyom —

Judith. Ne is tagadja, az az ur mindent megvallott.

Bajszövő. Az a' mentés — hová ment? merre ment?

Judith. Azért hordtam a' sok csemegét? azért hagytam le hízkelkedni a' házibért, hogy utóbb még se legyek Tekintetes? első uram csak szücsmester-ember volt, de szavát mindég megtartotta —

Bajszövő. Inkább fizesse meg káromat, mért nincs több vigyázat a' háznál? minek a' kapu ha nincs bezárva? minek a' város, ha nincs ember ki a' lárnára segítségre jönne? én megcítálom — máskor mindég ácsorog a' sok legény, ma mind süket és vak — rendtartás ez? he!

Judith. Én meg többé nem viselem gondját, fülem lesz és nem hallok, szivem lesz és nem érzek, de míg csak szám lesz mindég perelek; mit nem ígért! minden vagyonját —

Bajszövő. Lelkem mit beszél vagyonról — a' mim van is másé, csak úgy űrzöm — hányszor mondtam — szegény vagyok mint a' persely.

Judith. De jól van, én is positurába teszem magamat és fel mondom a' szállást. el.

Bajszövő. Rettentő nap, már fertály hatra — sietnem kell! ez az asszony is dul ful; de mátkám gazdagabb és fiatal! Mit tegyek? a' szakácsné új! Mike rossz ember — kire hagyjam a' szobát?

Piroska. Jó. Kedves Ur!

Bajszövő. Most jön az egész város nyakamra.

Piroska. Nagy hírű ember — én jövök egy szivreható ügyben — én szerencsétlen vagyok.

Bajszövő. Isten velünk! majd imádkozom az asszonyért — de most lehetetlen értekezniük — magam is torkig vagyok bajban — elrabolták egyetlen kincsemet.

Piroska. Elrabolták? Hah szép sors! izmos karoktól átüelve, száguldó paripán hegy völgyen keresztül ragadtatni felséges scena.

Bajszövő. Mentémet rabolták el.

Piroska. Csak azt? o kedves ur, ha ügyemen segít adok én százat.

Bajszövő. Úgy! de ha az is megvolna, lenne száz egy — sajnálom, hogy e' szerencsét másorra kell hagynom — holnapra —

Piroska. Ah az én ügyem sürgetős, nekem a' sors férjet adott —

Bajszövő. 'S tán pénzt nem adott melléje — ajánlom magamat.

Piroska. Ha százezer adhatna boldogságot! de mi a' földi birtok —

Bajszövő. Kérem százezer!

Piroska. Mi a' földi birtok ha nincs szív —

Bajszövő. Instálom! százezer és szerencsétlenség össze nem fér, ez blasphaemia a' sors ellen.

Piroska. Mi haszna, ha nincs szív.

Bajszövő. A' mi a' szívet illeti, az enyém tele van érzéssel, csak méltóztassék holnap hozzám jönni, megnyitom színe előtt, és ha lehet segítek, de ma épen a' szív sürget, mert hora sexta kézfogásom lesz.

Piroska. Lassan! lassan! szívem reped. O házasság! az az én bajam; kegyed arra készül én pedig elválni akarok, azért is tudományát kérem segédül.

Bajszövő. In optima forma juris fogom eszközteni, de most —

Piroska. Nem nem! ereim gyöngék, vigasztalás nélkül ki se tudnék menni.

Bajszövő. Még ez volna hátra — majd én a' kapuig elvezetem.

Mike. jó. Tek. uram! azt az embert nyomozzák, öt forintot ígértem, ha visszahozzák a ruhát.

Bajszüvő. Jól van fiam! de az öt forintot leszolgálad, mért nem fogtad el magad. Siess add reám a' másik köntöst. Mike el a' mellék szobába. Engedelmet édes aszszonyom ültözniem kell.

Piroska. Legalább addig is értse meg soromat. Engemet az ég szépséggel és érző szívvvel áldott meg.

Bajszüvő. Igaz, igaz, a' figura mutatja.

Piroska. A' szerencse birtokot is adott. Sok kérők ostromoltak, de szemem csak egyen legelt, ah Bajszüvő! az lett éltem' bajszüvője.

Mike. jó. Itt a' hamuszínü köntös.

Bajszüvő. Salva venia, add rám Mike. felölti.

Mike. Azt a' ladik kalapot hozzam ki?

Bajszüvő. A' szegletest. Mike el.

Piroska. Tehát úgy volt. Ő megénekelte rózsa-ajkaimat, lilium karomat, mákszemnyi lábaimat, szemem' tüzeit, alakom felségét. Lejtve jött, busan távozott — o boldog arany —

Bajszüvő. Arany — arany!

Piroska. Igen boldog aranykor.

Bajszüvő. Bohóság.

Piroska. De alig leve férjem, vonakodva jött, vigan távozott — eleget sirtam — sir.

Bajszüvő. Kérem szeretettel otthon méltóztassék siránkozni.

Piroska. Valami rossz Muzsával jött ismeretségbe; azzal éjjelezett, nálam ásított. A' szerelmet perpatvar váltá fel, és hidegségünk egész elválásra ösztönöz, mit nem adnék, ki azt végbe hajtaná!

Bajszüvő. Az nem lehetetlen csak az a' bökkenő, hogy a' divortialis perben az okok valami önkénytől függenek; azért a' morális argumentumokat physical erővel kell terhelni.

Piroska. Ertem, minden esetre.

Bajszüvő. Aztán illy dologban nem elég ám a' fület ígérettel kecsegtetni, hanem a' szemnek, vagy jobban, a' maroknak is kell élelmet adnunk.

Piroska. Csomó papirost vesz elő. Tán illyessel?

Bajszüvő. Bankó! helyesen! — mekkorák?

Piroska. Száz, ötös — Lépteket hallok — kérem dugja el.

Bajszüvő. Dugom, dugom. köntöse alá dugja. Én teljes reménységet adok — Hej Mike, a' kálapot! — Fürgencz jó phantasta ruhában irásokkal. Megint valaki — Hej Mike!

Fürgencz. Salve tudós ember! te ki a' törvényt üzöd, 's hogy a' törvény tégedet nem

űz, jele hogy sánta, 's mivel sánta jele: hogy a' dajka nem úgy ügyelt reá a' mint írva vagyon, írva pedig azért vagyon, hogy illy tudós árról ismét sokat írjon, a' mi írva nincsen. O te perben dicsőült férfi! megfordított czikkelye a' törvénynek; te kinek élete homályos sententia, ki fényben ragyogsz a' sötét szobában, és világosan informálsz a' bóbiskoló birót. Üdvezlégy nemes Ügyvéd! te ki a' nemesek' ügyét őrzöd mint a' róka a' ludakat, és szereted felebarátodat ten hasznodért. Jer! hadd szorítsalak szívemhez, ez legyen dobogó accidentiád.

B a j s z ü v ő. Tartsa magának az ur az ilyen bolond accidentiát.

M i k e. Jó. Itt a' kalap.

B a j s z ü v ő. Botot.

M i k e. Hisz nyársnak kell.

B a j s z ü v ő. Ha megjövök, elég idő lesz, csak hozd el.

M i k e. Hozom. el.

B a j s z ü v ő. Látják hogy indulóban vagyok.

P i r o s k a. Semmit sem sejt az ur? ez az én szívem kányája —

B a j s z ü v ő. Úgy! Fürgenczhez. Uram! mit keres itt? ki az ur? az ur volna —

Fürgencz. Halhatatlan ember, itt a' passusom a' dicsőségre, mind a' tiz Muzsa alája van írva. irásaira mutat.

Piroska. Hallja! tiz is van neki.

Bajszüvő. Kérem hisz csak kilencz van.

Piroska. Hát annyi sem elég? o férfiak!

Fürgencz. Rám hallgass! Én a' természet' törvényét a' politikával egybe fűzöm, a' sötét igazságnak lepke fátyolát felemelem, hadd bámuljon az emberiség hogy semmit se lát alatta — Én meghatároztam mi a' szép 's ha munkám hij ányos: az olvasó pótolja ki saját eszével 's ha nincs esze, higye a' mit én mondok.

Bajszüvő. Az ur bolondházba való.

Fürgencz. Cicero pro domo sua — hozzád pedig jöttem, hogy, te mint az emberi ügynek és bajnak curátora e földön könnyebbíts rajtam. Itt áll nyavalyám! Piroskára mutat. először szívembe szökött, aztán fejemet rontotta meg, most vállamat nyomja, rázd le őtet.

Bajszüvő. Piroskához. Kedves asszony, magam látom a' motivumot melly elválásra kész-teti; ez az ember sült bolond, az az egy jó benne, hogy az elválásban ő is megegyez.

Mike. jó. Itt a' bot is.

Bajszövő. Most tehát készen volnék, három fertály hatra — A' mi ezen dolgot illeti tessék holnap reggel hozzám fáradni.

Piroska. félre vonja Bajszövőt. Látja kedves ur! ő engemet vádol, tehernek tart, pedig ő a' bűnös — hűséget esküdött és tiz szeretőt tart —

Fürgencz. Szinte magához vonja. Rám hallgass, tán azt véled hogy ez az asszony szelíd? Ő ne hidd, szeme tőr, szive fergeteg, nyelve urnapi harang.

Piroska. Arra esküdött, egyedül nekem fog élni, és napjában csak az ebédnél látom, akkor is a' tálra néz 's nem a' feleségre.

Fürgencz. Ő eleintén takarékosnak mutatá magát, de a' tékozló fiu zsugori hozzá képest.

Piroska. Uram! valamit mondok.

Fürgencz. Ügyvéd rám hallgass.

Bajszövő. Rogo! rogo! még összetépnek. Amint hamarjában a' dolgot reassumálom, az asszonyság még is jobb szívű.

Fürgencz. titkon. Én bámulandó honorariumot adok.

Bajszövő. Mennyit? mennyit?

Fürgencz. Portiot inscribálok, hat sessiot.

Bajszövő. Az urnak is jó szíve lehet — de most vége, majd máskor bővebben erualjuk

e' kérdést, csak egy órát tessék engedni, továbbá életem egészen a' magoké.

P i r o s k a. Csalfa ügyvéd!

F ü r g e n c z. Álnok ítélő! csak zsebedben tartod a' lelkiismeretet. a' mint Bajszövőt magához vonja ki esik a' papiros-csomó kebléből. Hah! mi ez? felkapja. Bankók!

B a j s z ö v ő. Az enyém! ide vele! távozzék az ur, én lármát ütök, minő erőszakoskodás, én protestálok.

F ü r g e n c z. Kiadta ezt? Hahaha! Lásd tudós ember! ilyen az én felem: kívül szép, belül üres — nézz ide, a' csomót kibontja. felül ütös, alól ütös, belől semmi.

P i r o s k a. Meghalok. a' székre dül.

B a j s z ö v ő. Ki a' szombámból — Csalás!

F ü r g e n c z. Én megyek, úgy is látom te csak a' dőréket tudod törvénybe szőni, mélyen nézsz a' ládába, de röviden az életbe. el.

B a j s z ö v ő. Asszonyom! hej asszonyom! elájult — mit tegyek? itt nem hagyhatom — Asszonyom megvan még a' lelke? Mike jer emeljük fel 's vigyük a' kapu alá —

M i k e. Mentsen isten! hisz alig liheg, halálos bűn volna illy állapotban elhagyni.

B a j s z ö v ő. Mike én azt a' bűnt magamra veszem — csak jer vessük ki, hadd zárjak el

mindent, még kirabolna ha itt hagynám, most is megcsalt in praesentia, hát in absentia?

Mike. Már azt ne kívánja Tek: uram, inkább hívasson orvost, majd én szaladok.

Bajszövő. Hol van eszed? még én fizessek — maradj — jer fogd meg, magam nem bírok vele, átkozott nehéz test — Mike pórul jársz — szaladj az utszára, hídd be a' kit elől találsz —

Mike. Jól van uram! félre. de már benn marad. el.

Bajszövő. Minő fatum ez. órát nézi. Per deos immortales! hat az óra — Szörnyűség! itt állok pompás vőlegény 's nem tudok ki menni a' szobából! az ablakhoz megy 's minduntalan Piroskára visszanéz. O udvari lakás! senkit nem látok — O én asinus in folio, minek adtam írást — az óra is ellenségem — Már vége, nincs más mód, magam is csak beteg leszek.

Mike. jó. Nincs senki — de úgy van mikor az ember ilyen isten háta megé hurczolkodik.

Bajszövő. Fiam én beteg vagyok, székre dül 's hirtelen felugrik. A' mente oda lesz.

Mike. Hisz úgy sincs színe.

Bajszövő. Te fényűző — add ide hálókötösömet. Mike neki adja. Úgy — vigyázz Mike! jó hogy ezt a' cautelát tettem. Mike aztán sopánykodjál, érted?

Mike. Egész ispita lett házunkból. Judith asszonyt elhivom — vagy orvosért futok.

Bajszövä. Ne bánts, az egyik perel, a' másik drága. Mike! ott a' szugban lelsz medicinás üveget, add ide — Mike oda adja. Úgy! a' formalitást megtartom — Fiam aztán forgolódjál! tartsd nyitva szemedet — fohászkodjál te rossz ember.

Mike. Sok urak jönnek.

Bajszövä. Talán a' kedves mátká — Jaj nekem! Mike! essél kétségbe, jajgass! tépd a' hajadat, nézz ég felé, de ide lent is legyen szemed — mint a' csókák tesznek.

Egyed, Liza, Fürgencz, Galambos jönnek.

Egyed. Bajszövä ur nem tartá meg szavát, jele hogy önként eláll a' contractustól mellyet ezen kissasszony' atyjával kötött —

Liza. Vegye forró hálámat Bajszövä ur! 's ha tán balul ítéltem szívérol, ime bocsánatot kérek.

Bajszövä. Jaj kedvesem! hirtelen nyavalya tartóztatott.

Piroska. felugrik. Jaj nekem is! ideje hogy eljöttetek, ugyan eluntam az ájulást — a' tréfa egy kicsinyt soká is tartott. Hogy van Bajszövä ur?

Bajszövä. magában. Pereas. O igen gyöngén. Lizához. Liza kisasszony, minthogy betegség-

gem gátolt, minden a' régiben marad — reménylem jobban leszek.

F ü r g e n c z Hisz ilyen nyavalya mellett tán el is mehetett volna — hisz csupa erő, ha csak szívében nincs hiba —

B a j s z ü v ő. Az urnak semmi köze hozzám — jaj bizony gyöngülök én —

F ü r g e n c z. Tán meg is hal szegény! édes barátim én abból gyanítom, mert a' tölem várandó örökösödés' kedviért is eljött volna — meg nézem pulzusát — mit mondtam szörnyü lassú, úgy jár mint perei.

G a l a m b o s. Be kellene jelentenünk a' Fiscusnak hogy vagyonát foglalja el.

B a j s z ü v ő. felüti fejét. Hah!

P i r o s k a. Ki szólt?

E g y e d. Tán Bajszüvő ur sohajtozott —

L i z a. Minket lekütelezett, 's ha meggyógyul, első gondom lesz hálámat kijelenteni.

F ü r g e n c z. Hallom sok szép drágaságai vannak —

M i k e. Tele van az almárjom mindenféle partékával, a' szalmazsák is tele van kincssel — mingyárt kiveszem zsebéből a' kulcsot. a' mint hozzá nyul, Bajszüvő megüti kezét. Uraim! mozog ám még.

Fürgencz. Az idegek' végső tánca.

Piroska. Édes kisasszony! én örök emlékül egy borzas fürtöt lemetszek fejedről.

Fürgencz. Én meg gyűrümért kifeszítem almárjomát.

Bajszövő. felugrik. De már nem türhetem. Ti sátányok, minő violentia ez? én felverem az igazságot, bezáratlak benneteket. Liza kisasszony ez a' hűség? most bosszúból is elveszem —

Egyed. Ah Bajszövő ur! örvendek hogy olly hamar felüdült — mingyárt is ujsággal vigasztalom — tudja tehát: míg itt vesződött, az alperes Hontai Úrral megbékült és tartozását le is fizette — ennél fogva a' pernek szerencsésen vége szakadt — másik ujság az: Liza kisasszony az én mátkám.

Liza. Atyám pedig általam kétszerezve megküldi adósságát — reményilem ezen nyereség könnyen elfelejteti csekély személyemet — im itt —

Bajszövő. Az egész pénznek két harmadát kérem! ide vele — a' többiért actiot kap.

Galambos. Uram atyám azt mondá: a' mi nem a' tiéd azt ne bánts! azért Mike hozd be a' mentét. Mike el. Én voltam az instáns.

Bajszövő. Hiénák, viperák, lidérczek!

Fürgencz. Nagyon sajnálom, hogy nekem is le kell mondanom a' kedves rokonságról — én

nem vagyok Liza kisasszony' bátyja, hanem Fürgencz színjászó, és ez: Galambosra mutat. Collegám!

Piroska. Engemet pedig Piroska név alatt ismér meg a' publicum, ez csak próbajáték vala — és részvét a' hű szerelem iránt.

Bajsz övő. Füttyölni fogok.

Mike. jó. Itt a' mente.

Bajsz övő. Hadd lám! ezt a' mentét fizessék meg — előbb uj volt, most ócska! agyon törték zuzták —

Mike. Hisz kívül lógott a' szegen — én vigyáztam reá.

Bajsz övő. Hat zsebéből hová ment a' pénz?

Mike. Az én zsebembe — ez az úr —

Bajsz övő. Te is rossz ember — te hálátlan ember! te is ezekkel játszottál egy bunda alatt?

Mike. Engedelmeből biz úgy van az.

Egyed. 'S mai naptól fogva hozzám szegődött.

Bajsz övő. Vesd le a' liberiát! semmit se kapsz! rettentő dolog, már az ember ingyen se kap jó cselédet.

Egyed. Mike! hagyd nála csekély javadat, kipótolom!

Bajsz övő. Takarodjanak! én házi jusommal élek.

F ü r g e n c z. A' gyűrűt tartsa meg uraságod örök emlékezetre, ugy is csak álkő — ezt a' nyaláb írást is vegye toldalékul, tessék elolvasni, sok figyelemre méltót találанд benne.

B a j s z ö v ő. Szörnyen megbosszulom magamat!

E g y e d. Most jó egészséget! váljunk el mint jó barátok, 's ha tetszik legyen ma vendégem a' holló fogadóban.

B a j s z ö v ő. Nem megyek! elmegyek! csak el! el!

E g y e d. Ajánljuk magunkat! elmennek.

B a j s z ö v ő. egyedül. De jól van, boszuból is elmegyek, agyon eszem magamat költségükre. Hu! befázom. Szinte kétségben vagyok — mi van itt írva? Fürgencz' irását veszi és olvas. Fösvénység és őszhaj, Bajszövő! ezek kellemeid, vigyázz, megcsal a' szerelem. földhöz csapja. Pokolba veletek! o én expungált processus! nem szánám eltépni magamat.

J u d i t h. jó. A' nászok távoztak, én meg contót hozok, az elmaradt házbért kérem és a' szállást felmondom — úgy!

B a j s z ö v ő. Judith lelkem! házad nem sokat ér de még is elveszlek — légy Tekintetes asszony! nincs adósságod?

J u d i t h. Ah én nem tartozom senkinek — de uraságod nekem —

B a j s z ö v ő. Csitt! az enyém léssz — tudod e mi az a' spectabilis szó — a' magnificusság se babonáság, csak vigyázz mindenemre — már nem mehetek tovább — majd megmondom egykor a' többit — most pénzt kell olvasnom. leül.

J u d i t h. Nem tudom higgyek e —

B a j s z ö v ő. felugrik 's a' mellék szobán kikiált. Hej szakácsné! dolgozdra mehetsz — a' ludat meg ne öld! mennyi inség!

J u d i t h. Ah kedvesem! térjen magához; a' mi engemet illet, tán még is öreglegényemhez megyek —

B a j s z ö v ő. Azt ne tedd kedves! im kimondhatatlan szeretlek! átkarolja 's a' mellett pénzt olvas. Tíz, husz, harmincz, negyven.

J u d i t h. Nem! már annyiszor rászedett, többször nem fog, megbüntetem! el.

B a j s z ö v ő. Még néhány consultatioért tartozik! tovább olvas. Ötven, hatvan — a' kárpit lefordul.

SZILÁGYI ÉS HAJMÁSI.

A' harcز kitört, a' harcز lefolyt:

Két bajnok úrfiak,

Szilágyi 's Hajmás Sztambulon

Rabságra juttanak.

„Rabság! nehéz láncز! hős karom,

Miért nem vagy te szabadon?“

Csak ebben agg, csak ezt nyögi

Hajmási láncزain;

De társa dall, 's bűt édesít

Enyelgő hurjain:

„Ma éve honn vigan valék,

Most rab, leláncزolt martalék“

„Ma születésem' napja van :
 Szép húgom , köztetek.
 És agg apám , és agg anyám
 Nem örvendezhetek.
 Ma éve honn vigan valék :
 Most rab , lelánczolt martalék.“

Czászár leány ezt hallja fenn
 Szép Leila egyedül.
 Szánat sohajt el ajkain ,
 Szemében szánat ül.
 És a' mit lát , és a' mit hall ,
 Ah mind szerelmi vágyra csal.

Az est 's az éj jó , 's álma nincs ,
 Haj ! ébren álmodik.
 Ágyát mosolygó fájdalom
 'S kétes remény vetik.
 Szemérme hű ; de szerelem
 Suttog : szép Leila jer velem.

Mély a' fogolynak lakhelye
 Setét falak között ;
 Fénylő teremből a' leány
 Most abba költözött
 Sugár leány , ah szép leány ,
 Szebb négy világon nincs talán.

„Hitedre azt ha mondanád,
 Hős ifju , hogy szeretsz ,
 Megoldanám e' lánczodat ,
 Kit búsan méregetsz ,
 'S szép honn felé hős karodon
 Mennék veled hű hajadon.

„Ölöllek “ hős Szilágyi szól :
 „Oh lány , te égi szem.
 Csak a' mint hozzád hű leszek ,
 Úgy áldjon istenem.
 Szép honnban virrad hajnalom ,
 Szép honn felé vár nyugalom.

Titkon szerződik a' leány
 Arany nyit zárat.
 Kihozza rabság' mélyiből
 Vitézlő ifjakat.
 Ólban három mént váltanak
 'S lovat, lovászt lesujtanak.,

Éjfélben és éjfél után
 Olly bús olly néma az ut.
 Két hős közt holdnál a' leány
 Sebes rohanva fut.
 „Atyám, atyám ne várj reám,
 A' szép magyar föld lesz hazám.“

Harminczadon 's vámok között
 Az ifjak mennek át.
 Pogány mez rajtok, nyelvöken
 Hordják pogány' szavát.
 „Hová, havá török vitéz,
 'S te fénysugár, te gyöngé kéz?“

„ Szerencse-kísértők vagyunk ,
 Szerencse jár velünk.
 Az egri farkasok közé
 Csatára készülünk.
 Felelnek ők ; de Leila fél ,
 Remeg , mint parton nyárlevél.

Sztambul felől bús hír repül ,
 Zendülnek vámosok ;
 De küzdve két ifju halad ,
 Utat nyit kardvasok.
 „ Végy jó reményt szép hajadon :
 Magyar kar áll őrt pártodon. “

Csaták között a' pálya fogy ,
 Még nem fogy a' csata.
 Fülkel a' hirre Vajdaság ,
 Jön villogó hada.
 Vajdák utól , Vajdák körül ,
 Futással út nem rövidül.

Mint párducz a' két ifju küzd ,

A' villám kard peneg

És , isten úgy akarta , itt

A' Vajdák estenek.

Szigetben sírva Leila vár ,

Mint árva fészken kis madár.

Ő sírva így panaszkodik :

„Egek , mi pusztá hely !

Nagy búmmal e' vadonban ah

Hová bujdossam el.

Miattam most a' hős szivek

Vajdák' vasán elvérzenek. “

„De meghalok hős ifjakért :

Sírhalmom e' határ ,

És síratóim farkasok ,

'S lesz dúló vad madár.

Atyám , atyám , ne várj reám ,

Bűnért setét föld lesz hazám. “

Siralmi közt a' gyöngé lányt
 Hős ifjak így lelik,
 És gyöngygyé a' köny, a' keserv
 Örömmé változik.
 Mint ifju repkény kerti fán
 Szilágyi' karján csügg a' lány.

Szigetből a' leányt viszik
 Magyar határ felé.
 Zúgó Dunának partjain
 Megy útok fölfelé.
 'S alattok a' vész' mezején
 Tajtékot turva, vág a' mén.

Setéten most Hajmási szól:
 „Itt a' magyar határ.
 Bajtárs, megállj! nem érhet itt
 'Török' hatalma már.
 Vjünk meg ketten, 's a' leány
 Azé legyen, ki győz csatán.“

„Nem úgy, vitéz felem, nem úgy “

Szilágyi válaszol.

Van nőd honn, van két szép fiad,

Te meg nem válhatol. “

És sír a' lány: „ah engemet

E' bajvivástok eltemet. “

De Hajmás nem szól, bőszen eszén

Felfordul a' világ.

'S kezdődik a' gyász ütközet:

Magyar magyarra vág.

Két villám így csap össze fenn:

Hajmási eldől véresen.

„Sokáig hős lakodban élj

Oh bajtárs boldogúl;

Bűnömmel én itt elveszek;

'S honn nőm, fiam busul.

Szól, 's mint az elzúgott vihar,

Hamvába száll a' büszke kar.

J. Ender del.

M. Hofmann sc.

Szilágyi és Hajmá'sy.

Ott ketten a' haló fölött
 Húséget eskenek,
 'S a' rabkötél, a' bús csaták
 Örökre fejlenek.
 Török virág, magyar kebel:
 Ez hó, az rajta hervad el.

VÖRÖSMARTY.

L E Á N Y - B Ú.

Szép lyányka! az estve leszállt 's egyedül
 Jársz itt epekedve 's örömtelenül?
 Nincs szebb honod, mint e' komor sivatag,
 Hol zúgva szakad le a' szirti patak,
 'S a' fülmile' zengzeti' bája helyett,
 Búsan huhog a' bagoly odva felett?
 Nem hallod az éjszaki durva szelet,
 Mint szórja utadra a' hárslevelet?
 Borzadva keres menedéket a' vad,
 'S csörtetve a' bokrot ürébe szalad,
 Mig csendül az óra 's a' föld' pora kél,
 Megnyilnak a' sírok, az élet alél.
 Jer lyányka lakomba vezetlek el én,
 Nem messze fejrlik a' sík' közepén!

„Hagyd zúgni az éjszaki durva szelet,
 Jámbor fiu, nem megyek én teveled!
 Búm' képe a' fergeteg, e' sivatag,
 Könnyim' sűrű árja e' szirti patak.
 Hagyd folyni, zokogni, ha szívem eláll,
 Szebb fényre kel a' komor éji homály.
 Nem messze a' völgyi sötét temető:
 Ott hamvadoz a' deli hiv szerető;
 'S bár szép szeme zártan előmbe nem ég,
 El bánatom és szívem' érzete még.
 Hagyd zúgni, üvölni a' durva szelet,
 Elhallgat a' hiv' kora sirja felett.

Szép lyányka! nem hallod, a' hárs csikorog,
 Vész dörg le 's a' szikla utána morog?
 Felkárog a' varju, röpös denevér
 'S a' lég' hideg szelletin elfagy a' vér!
 Jer! jer deli lyányka lakomba velem,
 Árt kellemednek e' késedelem;
 Majd hókebeledre a' lég' hüve hat,
 Megvérzi tövis lilium-karodat;
 Villáma szemednek homályba borul,
 Szép arczaid' éke, virága lehull.
 Rózsás nyoszoylára vezetlek el én,
 'S szebb létre virulsz fel az álom' ölén.

Így esdik az ifju, a' lyányka zokog:
 Haj! a' tövis, a' hideg ártani fog!
 Rettegve az ifju' szivére simúl,
 És útnak eredve lakába vonul.
 A' felleg eloszlik, a' hold letekint,
 A' vig lebel illatit hordja megint,
 'S a' vad zivatar' rivadalmi után,
 Bájkellemü dalt rebeg a' csalogány,
 'S a' nap mire hajnali fényre kigyult,
 Szép lyányka felejtí hogy este busult.

KISFALUDY KÁROLY.

L E P É K.

A' hernyó lepe lesz, 's nemesebb sorsára megy által,
 Ó csak az ifjak közt vannak előre lepék.

SZENVEY.

BÁJ VIOLA.

„Ragyogsz felém, éj' csillagfátyola,
 Könyűmen rengesz, hold, szelíd istenné!
 Ah nem levék az éghez hivtelenné,
 Reményem még is messze pártola.

Itt e' kebel, melly tisztán lángola,
 'S nincs bájsereg, melly őt körülröppenné,
 Nincs vándor itt, ki szellemkarra venné;
 Kihez sohajtsak, én kis viola?

Meg-meglep olykor, mint örömkövet,
 Jobb életből egy boldog-édes álom,
 'S bennem, körüllem tündérfényt szövet.

Mind hasztalan. Szebb vágyim' nem találom.
 Kegyarczban kél, mosolyg-fel ideálom:
 De hervadóra nem nyit bájövet."

SZEMERE.

A' BÁJVIOLÁHOZ.

Miért epedsz te kisdéd viola?
 Homály alul emeld ki gyöngé fényed';
 Hidd, nem sokára visszatér reményed,
 Közel dereng jövődöd' távola.

Fel bánatodból, melly meggátola,
 Ártatlanul éldelni tiszta kényed'
 Tekintsd, öleld bennem bájtűneményed'!
 'S szép ideáloed melly elpártola.

Oh hála! látom, belsőd' érdelem,
 Ragyog levelkéd, melly indult hervadni,
 'S öröm-könyekkel im mosolygsz felém.

Itt keblem, itt a' kedvest elfogadni.
 Te bírd örökre leghűbb szívemet
 Melly érted ég, míg hantom eltemet.

KÉPLAKI VILMA. *

* Ezen lelkes asszonynak, Szemere Pál' hitvesének
 hattyúdala († Marczius' 26. 1828).

E P E D É S.

Ott a' 'távol' kék ködében

Díszlik élet-kellemem,

Szent ohajtozás' hevében

Arra pillant bús szemem —

Mint repülnék! ó de vad

Sorsom tiltja; nem szabad!

Intenek mosolygva nékem

Ott keletről a' hegyek,

Int szelíden bájvidékem;

Útat arra mint vegyek?

Kinn az élet' terhe nyom,

'S benn emészt a' fájdalom.

Lepkeszárnyú esti szellő!

Melly körül lengsz engemet,

Szállj el, érintsd kéjlehellő

Szűz ajakkal hívetem.

Súgd — Dezsőtől érkezel:

Keble' völgyét nyissa fel!

Mondd a' kedvesnek susogva,

Mondd, hogy őtet tisztelem!

Súgd, hogy itt igába fogva

Őt sohajtom, képzelem.

Tőle számüzött az ég,

O de szívem híve még!

Súgd, ha éjszaken borúlni

Látja ő a' kék eget,

Vagy kelet felé vonúlni

Éjbarnán a' felleget;

Éltse: bennem a' ború

Nem kevésbe szomorú.

Súgd a' kedvesnek, ha látja
 A' szép alkony' csillagát,
 Értse: sokszor bús barátja
 Így vidítja fel magát:
 Csak te biztatsz, szent remény!
 Játszi csillag! égi fény!

Végre súgd o lenge szellő,
 Súgd szelíden, hogy csak ő
 Életemnek drága 's kellő,
 Földi mennyem tőle jó.
 Jó szivéből — súgd neki —
 Hogy Dezsőt ne ejtse ki!

'S lengj Etelka' szép szemére,
 'S ott ha érzesz könnyeket,
 Lopd el, és rózsám' kelyhére
 Hintsd, mint harmat gyöngyöket;
 'S én, ha virrad, angyalom'
 Szent vizét lecsókolom

A' BORKIRÁLY.

Csak bor, csak lyány' szerelme
 Szívem' fő gerjedelme ;
 Mit nékem a' világ ?
 Ha más thronusra hág,
 'S hírnek fut ellenébe,
 Pálczájától kezébe'
 Félvén a' sokaság :

Fenn áll királyi székem,
 Országot a' sors nékem,
 És pálczát szintugy ád ;
 A' szék a' lyány' ölében,
 Ország borom' kelyhében,
 'S a' pálcza myrtus-ág.

KÖLCSEY.

Most békeesebb napók kelnek

Hunnia' égkörére,

Puszták vérrel meg nem telnek

A' nemzetest' vesztére :

Adja Isten hogy zár legyen

A' békesség' templomán.

'S egy Nemes se keseregjen

A' háború' vérnyomán ;

'S hogy a' haza' alkotója,

Népe, 's dicső megtartója

Áldott legyen nevében

Az öröklét' könyvében ! —

Határtalan bátorsága

E' nemzetnek, 's kegyelme,

Büszkesége, igazsága,

Hívsege és szerelme.

A' tős Magyar még szereti

Ősei' tulajdonit,

És szokását meg nem veti

A' régit, a' hajdanit ;

Adja Isten míg mi hozzánk
 Bízik édes áldott hazánk ,
 (Ekként buzog érzetem)
 Tort ne lakjon nemzetem !

Melly törvénye' szentségében
 Nagyot 's kicsinyt egyre néz ,
 Szabadsága' védletében
 Halni néki nem nehéz ;
 Királyának szent szavára
 Oda adja mindenét ,
 'S egyetlenegy kis javára
 Csak úgy kéri Istenét :
 Hogy a' király' fegyveréért
 'S érte ontott sok véreért
 Míg az élet 's világ tart
 Ne felejtse a' Magyar !

IFJ. KAPUY KÁROLY.

A' VÉRTESI VADÁSZ IFJAK.

Idyll.

Vértes' völgyeiben czirká'gata Kende napestig
 A' vadlakta sűrűk' közepén, de nem ejthete zsákmányt.
 Fürge, 's ügyes máskor sereget halmozni vadakból;
 Ügytelen ő mostan, 's szomorún ott fekszik az ernyős
 Cser' töviben, vadüző dárdája leütve fejénél,
 Tőrei bomlottan heverésznek szerte az ingó
 Szálu füben, karjára fűzött gyors sólyma is orrát
 Szárnya alá rejtven bokor ágon vesztegen üldel.
 Jó tegzes Talabor kutató vizslákkal azonban,
 Társa vadászatban Kendének, 's melleje dülvén
 Első ejti szavát a' búsongásba merülthöz.

T a l a b o r.

Illy gyönyörű estvén, ó Kende, henyélve hogy ülhetsz?
 A' tölgyek' sudarát csak alig ingatja az alkony'
 Szelleje, 's hallod e a' völgynek forrása mi kedves
 Csörgedezéssel foly? makkot ropogatni kibúvik

Sűrű bozótjából a' vadkan, szarvasok, őzek
 Illatozó fűvekre 's hűyes forrásra sietvén
 Könnyű szökésökkel meg-megzördítik az aljas
 Bokrokat. Ím' az üdő kedvez, jer Kende vadüzni.

K e n d e.

Csendes az est, torkos hurok' repülése suhogni
 Messzire elhallik, 's a' hulló asszu levelkék
 Neszt ütnek, legjobb ez' üdő a' lesben ülőknek;
 Nem nekem: ó Talabor hagyj most kényemre nyugonnom,
 'S azt mire kedvemnek nincs ingere, tenni ne kisztess.

T a l a b o r.

Vaj! mi baj ért téged? Karczos lön e durva tövistől
 Könnyű inad, vagy üzés közben sziklára botolván
 Térdeidet sinled? K e n d e. Nem karczos durva tövistől
 Könnyű inam, sem üzés közben sziklába nem ötlém:
 Más, Talabor, más ok, nem testem' sérve pihentet
 E' cser alatt engem. Lebegő tündéres alakban
 Már szemeim' régóta csalá egy karcu leányka,
 Majd a' csergeteges völgyben szedegetve virágot,
 Majdan amott az alágördült sziklára felállva
 Andalog ő egyedül, láthatni pirosítani kezdő
 Hajnali fénynél őt, és a' langy alkonyi szélben.
 Ah de miként a' harmatozó felhői szivárvány
 Fut, ha felé közelíteni sietsz, ő úgy fut a tőlem.

Csak ma — de balgatag én, nem tudtam bírni hevemmel,
Csak ma közelge idebb hozzám, 's én messze ijesztém.

T a l a b o r.

Mondd, mondd Kende, mikép volt az? mert hallani vágyom.

K e n d e.

A' mogyorósban amott császár madarakra kiraktam
Tőreimet, sólymom féldárda vetésnyire tőlem

Nyugvék a' csemetén, mellynek kapkodja lecsüggő

Ágait a' csermely, halk csend terjenge körüllem.

Mig én lesben ülök, suhogást sejdítek amonnan

Jönni közelb hozzám, 's ő volt, a' karcsu leányka.

Ah de mit ér ismét vesztét felujítani szívemnek?

T a l a b o r.

Abba ne hagydszavadat; miesett, már monddsa, továbbad?

K e n d e.

Félve körül nézé a' völgyet, mintha veszélytől

Tartana, 's lassudadon lépdelve közelgete nyugvó

Sólymomhoz, karjára vevé, 's czirogatta szelíden,

A' pázsitra leült azután 's kínálta patakból.

Mint dobogott mellem, mikor őt koszorúba virágot

Látnám szedni 's vadász madaramnak fűzni nyakára.

Leshajlékomból kicsuszám, 's lappangva közelgék

A' sűrű gallyasban hozzája, de — fergeteges szél

Mért nem zugtál most? — neszemet hallotta, sikoltva

Felriadott, 's eltűnt, jeleit sem hagyva nyomának.
Nincs orom e' bércezen, mellyről nem lestem azóta,
Nincs sudarasb gyertyán, se sűrűbb gallyakkal övedzett
Tölgyfa derék, de haszontalanúl! ő nem jöve többé.

T a l a b o r.

Kende, zavarba hozasz, csalogat minapóta naponnan
Engem is egy kegyalak, jön, fut bujdosva előlem.

K e n d e.

Mit szólál Talabor? csalogat? mondjadsza miképen?

T a l a b o r.

Játszadozik csaholó ebeimmal, hogyha feléje
Vizslatnak; minap is, hogy két őzborjat üzék fel
Bokros alomjokból, ebeim körülötte hizelgtek,
'S a' fiatal két vad távol menedékre elillant.

K e n d e.

Tréfa beszédet téssz Talabor, 's csapodárnak akarnád
A' lyányt festni; minő hát köntöse 's leple, ha láttad?

T a l a b o r.

Mint ég' kéke lebeg, lebegett kék köntöse térdig,
Leple reczés, havazó teljes lábszára földetlen,
Csiklandós talpát kötözé puha bőrbe galanggal.

K e n d e.

A' lepel és köntös küljegy, 's nem dísze csak egynek,
Termete 's arcza minő? millyen szeme, 's fodra hajának?

T a l a b o r.

Mint teli hold a' ritka ködön, vagy gallyakon által
 Hinti ezüst fényét: kitünék téjarcza azonkép
 A' recze fátyol alól; de bogár e, kökény e, vagy égi
 Kék szeme, nem vehetém addig ki, szemölde szivárvány
 Boltra hajult 's kitünő, lilium deli homloka 's tiszta.
 Termete karcsu, nyulánk, teljes, szögfodrai lengnek.

K e n d e.

Untig igaz: Talabor te gyanúsnak látszol előttem;
 Hajnal előtt, e' völgyben imitt, hol járni szokásod
 Nem vala, mit keresél? íved megeresztve lelógott
 Oldaladon, se' vadászdárdát markodba szorulni
 Nem láttam, sem ebet fürkészní csaholva körüled.

T a l a b o r.

Álnok Kende, minap te lopád el fecske kopómat
 'S küldni ajándékul akarád a' karcsu leánynak.
 Nem tudom, azt véled? haza jött még az nap, irás volt
 Kis szerelem valló leveled feltüzve, nyakörvén.

K e n d e.

'S most mi közöd vélem? mért hágsz ki vadászi körödből?
 Szarvasok, őzek után küldesz szép csörge patakhöz
 Nemde ravasz? tölgyest mutogatsz, 's makkozni kibúvó
 Vadkanokat, 's te magad lyánykára leselkedel addig.

T a l a b o r.

En ugyan azt tehetem, mert ejte ma sok vadat ívem;
 Nem te is, a' ki előtt kényén elballag az őzfi,
 Hasztalanúl hányod dárdádat szarvas ünőkre,
 'S éjre üres táskával inalsz kalibádba nyugonni.

K e n d e.

Bár mit tégy, de hiába teszed, mert ő szeret engem
 'S mást kivülem senkit, tudom azt többféle jelekből.

T a l a b o r.

Sőt kivülem senkit, tudom azt többféle jelekből.
 Vagy mi jelet tudsz mondani szólni, 's az enyémre figyel-

K e n d e. (mezz.

Tölgylombokból van rakogatva kis éji tanyácskám,
 Zöld 's eleven mindég, mert a' szép lyányka naponkint
 A' fonnyadtakat elszedi, és felujítja frisekkel.

T a l a b o r.

Míg ő nem kedvelt, szoktam hörpölni marokból
 A' csermely folyamát, mostan hárs szíjra akasztott
 Vájt kéreg poharam, mellyet készíte az édes.

K e n d e.

E' cser alá járok délben kipihenni ke vessé,
 Lásd e' gyöngé mohát ő hordta fejemnek alája,
 'S völgyi virágokból fűzött koszorúkat ez ágra.

T a l a b o r.

Most, ha szakad, vagy megtágul kanyar ívemen a' hur,
Nem szoktam felhuzni magam, ama' tölgyre akasztom,
Látja az édes lyány, 's a' hurt tegzemre feszíti.

K e n d e.

A' minap új leshelyt választék, honnan az ót is
Láthattam, százszor közelített puszta tanyámhoz,
'S könyvei gördültek, vélvén eltüntem örökre.

T a l a b o r.

Szarvas borjat üzék ma egész a' messze nyilásig,
'S a' nyires' aljában leütém dárdámmal, azonban
Visszatekintek 's ím' őt látom jönni nyomomban.

K e n d e.

O Talabor ne boszonts, 's szünjél számlálni az álnok
A' csapodár lyánynak játékit, vajmi csalékony
A' szerelem 's vak rabjaival gyakran árnyat öleltet.

T a l a b o r.

Légyen akár tündér, vagy légyen játszi leányka,
A' ki csal így bennünk; még is, vaj! kellemes érzés
A' szerelem, 's édes, ha epeszt is, hordani lánczát.

Itt hallgattanak a' versenygő ifju vadászok,
 'S lassu zőrej támadt a' tölgyfa harasztban utánok,
 Dárdájához amaz, de emez kap ivéhez azonnal,
 'S a' képzelt vad után merevén bámulva megállnak;
 Mert két lyányka szalad lejtő lebegéssel előlük,
 Testvérek, köntösre 's nyulánk termetre hasonlók.
 Kis nefelegtsekből koszorúkat fontak az ifjak'
 Fekve után álló tölgynek derekára, 's reá volt
 Kendével Delilán, 's Talaborral metszve Jolánka.

CZUCZOR.

A' FÜRDŐ LEÁNYKA.

Rejtsetek-el bokrok, lyánykám fog fürdeni e' kis
 Érben; míg keceit kémlem, o rejtsetek-el.
 Hah, már jó! Millyen bájt, 's dísz nyér általa a' táj,
 'S minden mint vídúl égi tekintetitől.
 Már a' partnál van, már kezd vetkezni, habozva
 Foly-le ruhája, egek! milly gyönyör' árja fut-el.

Melly kecs, melly kellem van egészen elöntve alakján ,

'S melly deli bájkeletű alkat igézi szemem' :

Gömbölyü kis kezivel hókeblét fedve belépik

A' hűs érbe ; örömtelve fogadja-el az.

Szétfolyt fürtjeivel fris szellők játszva , azoktól

Kellemes árny gyönyörű hattyunyakára borul.

Most lemeríti magát, 's veletők kezd játszani kedves

Kis habok , oh mi vigan szöktök elébe neki.

'S mint toldul liliom tetemit csókdosni feléje

Mindenitök , 's milly bús , tőle zokogva ha vál.

Irigylem sorsod' boldog patakocska , helyetted

Lenni nekem mi gyönyör volna , 's mi mennyei kény.

SZENTMIKLÓSSY.

SZIRMAY ILONA.

A' tizenhatszadik század' elején a' belső zavarok után, a' megerősített ősi szent törvények' boldogító védelme alatt az egyetértés isteni szelleme összebékeltette hazánkban a' Fejedelmet hőselkü népével. Nyugalmas egymásban bízó őszinte barátság számkivetette az egyes nemzetségek' köréből a' régi viszálykodás mindent dúló lelkét. De midőn így mindenki zavaratlanul élne a' jelenvaló örömben, Szirmay István' házat szomorú gyász érte. Szodoray Boldizsár kedvelt rokona a' háznak, egy a' legkedvezőbb testi, lelki kellemeikkel tündöklő ifjú, a' vadászatból hazaérkezéssel könnyelmű enyelgése közt, midőn az őt hallgatóknak szokott elevenségével elbeszéli: miként ejté le az ellene törekedő medvét, forogtában véletlen elsütvén fegyverét, az épen a' kert ajtóból kilépett Klárát, István úr' egyik kedves leánykáját, agyon lőtte. Kétségbe esve, búcsút sem vévén az ifjú, az iránta meghidegülni látszó siránkozó Szirmay háztól, gyilkoló fegyverét széttörvén, erősen feltett szándékkal szeren-

csétlen tettét örökre gyászolni, elbujdosott Szirmáról. Több napok után, midőn az első keserűség' legfájdalmasabb benyomásai már lecsillapodának, István úr mindenfelé küldözött eltávozott kedveltje után, de a' keresők mind nála nélkül tértek vissza, senki sem mondhatta, merre vette útját, a' környékben őt senki nem látta.

A' keserűség' öröm-poharát nem üríté még ki egészen Szirmay István; kevés üdő mulva a' már rég betegeskedő előregedett atyja, György úr, minekutánna a' jelenvalóknak utolsó áldását osztogatta volna, és kedves, mindenkor engedelmes fiának, második hitvesétől Mikolai Judittól született még gyöngye egyetlen leányát, a' gyönyörű Ilonkát, féltestvéri oltalmába ajánlaná az örökké valóságba általköltözött. Mélyen megilletődött szívvél üelte meg sirdogáló hugát István, 's kérte az özvegyet engedné által neki az árvát, ki betölthetné atyai szívében Klára' halálával történt hiányát. „Majd fiam, szolt az özvegy, ha engem' is elszólít atyád után a' végzés, légy gyám-atyja húgodnak, most én kötelességem a' gyöngye leánynak az ösvényt kinyitni, miként lehessen boldog az életben, én fogom szívét irántad féltestvéréhez igazzá, érzékennyé tenni, hogy benned testvért, 's atyát egyszersmind tiszteljen.“ István megnyugodván mostohája' akaratján ma-

gát 's hűgát a' szép Ilonkát, anyai szeretetébe ajánlotta.

Ekkor történt a' Karloviczi béke elbomlása 1716 ikban; a' török sulyos járma alatt nyögött még egy szép része hazánkknak, a' Temesvári bán-ságban lakó honfiak sohajtva néztek a' már megszabadult, hosszas polgári csaták után megnyugodott felfüldre, szívszakadva várták onnét a' mentő segedelmet. Az alatt míg Eugen Péterváránál tökéletesen megverte Ali nagyvezért, táborát feldúlta, Temesvárt győzedelmes seregével vivta, Moldvából Erdélyen keresztül kártékony hullámként áttört a' védetlen határokon egy erős tatársereg hazánkba, a' karpát' berczeiről mint leszakadott felhő, Mármaros, Ugocsa, Szatmár vármegyéket elborítá pusztító durva csoportival. Lángban égtek a' meg ürült lakosaiktól elhagyatott helységek, a' bő aratás termékeny gyümölcsét, vagy magával vitte, vagy porrá égette a' halált pusztulást lehellő ellenség. A' szolgaságra még alkalmas fiatala mind a' két nemnek rab-szijra füzetett, baromként hajtattott a' határok felé; a' magokat védeni akarók pedig a' tehetetlen vénekkel minden irgalom nélkül a' legkínzóbb öldökléssel felkonczoltattak. A' pór nép' kunyhóji, az urak lakásai, a' szentegyházak egyenlő sorsra jutának, kiraboltattak, porrá égettettek. A' halál

ezer alakban, a' pusztulás ijesztő képekben dult, uralkodott a' szerencsétlen három megyében.

Szirmay nemzetség magát Szirmán bátorságban nem vélvén lenni, mert a' Tisza völgyén mind inkább lejjebb, meg lejjebb nyomult a' Tatar, átköltözött a' Tiszán 's vagyonával az erdőségbe rejtezett. Túr vize folytában egy gyönyörű tölgy és bük erdő között, kellem vidéken fekszik Fertős Almás, 's a' Szirmayak ide költözködtek. Bátorságban lévő vélekedéseket minden nap más más hír nyughatatlanította. Félelmek szünt kevéssé, mert hírét hallották, hogy a' Túr vize mellől Mármaros felé húzódnék a' pogány; már remények a' menten maradásra feltünni kezde, midőn a' külső munkákra szétment parasztság iszonyú sikoltással „Nyakunkon van a' tatár.” a' faluban vissza szaladott. Ugy is volt. Számos tatár csoport sebes vágatva a' Halmi útról Almásra rohant. A' veszély elkerülhetetlen vala.

Szirmay mindenével a' templomba futott, ennek erős falai oltalmában addig is védelmet reménylett, míg valahonnét segedelmet küldene az ég, a' szent falak közt a' földre borulva könyörgött annak mentől hamarábbi elérkeztéért egész háznépével. Az irtóztató jajszó, a' felgyújtott falunak a' templom ablakin bevilágító magasra lobbant lángjai bizonyosá tették a' rettentő el-

lenség elérkeztét. Ragadozó fenevad kívánsággal rohantak bő prédát ahítva az úriházra, de midőn ott jobbadon mindent üresen találtak, bőszült durvasággal, mindent összetörtek zúztak; a' halálra kinzott szolgáktól megértvén azonban az uraságnak templomba rejtezését, vadorditással nyomultak a' szentegyház felé. A' bezárt kemény ajtók, 's a' magas ablakok feltartóztatták az első rohanást, de ezen akadály csak szempillantati bátorságot adhatott. Csak hamar lángba borult az egész épület, az ajtók befeszítették, 's így a' Szirmayak a' tatár rabjai lettek. Ilonkát egy durva tatár fertelmes kívánsága' áldozatává tenni törekedett; gyöngé galambként védte magát az ijedségtől elerőllenedett leány, midőn Taguth az erős vezérfi még jólkor oda érkeze, 's az elhalt leánykát a' czudar' buja körmei közül megszabadítván ön rabjává tévé.

Nem sokáig tartózkodtak a' rablók Almáson, mert már az a' hír repdezett: hogy Szatmár környékén a' rettenetes első meglepetés ijedéséből felbátorodtak a' lakosok, Babocsay, és Bagosy Alispányok alatt Szamos partján Szinnyérváralján öszve sereglettek; ezen hősek később Szatmárnál, és Nagybányánál az ott táborozó ellenséget tökéletesen megverték, 's továbbá e' kettős győzelemtől lelkesítve Ugocsában rabló nagy cso-

port ellen is már útban volnának. Öszveszedvén a' fenyegető veszély elkerülése végett széttobzódó csapatit Taguth vezérfi, szép zsákmányának Szirmay Ilonkának lelkében örülve, a' határok felé indult.

Szirmay mindenkép igyekezett magát 's rokonit megmenteni, de módját nem lelhetette; éretők gazdag váltságpénzt reménylván a' tatár, erősen őriztette. A' legdurvább szívben is, ha bár silány érzésben él azon tisztelő tekintet, mellyel a' gyenge nőnemet kémélni szokta a' vad is, úgy Ilonka kelleme is gyakran kivetkezteté fenyegetődző durvaságából a' pogányt. Taguthtól reszkedtek alattavalói, 's így Ilonka kérelmére a' Szirmayak szelidebb sorsra jutottak.

Mármaros földén Vízó és Iza folyók völgyeit meredek hegyláncz választja egymástól, rengeteg erdő fűdi a' magas hegyek bérceit. Bukovina felé irányozott útján Vízó völgyében, mozgott az öszve csoportozott tatárság, a' Magyarok pedig Iza völgyén akarták Mamajulecz bércre felhágva, útjokat elállani. Fent a' hegyen több napi fáradságos utazás után megállapodott egy estve a' magyar sereg, lent a' völgyben pedig a' setét éj' vastag árnyékában számtalan tűz által megvilágosítva látszatott a' tatár tábor. Fent Babo-

csay rendelkezéseket tön a' jövő napra, Taguth pedig lent magát nyugalomnak adá. Szirmay István, a' már csak alig pislogó tűz melegénél a' kövecses földre terülve, a' huzamos gyalogolás súlyától elbágyadva szunnyadott, talán hogy utolsó nyugalmat leljen hazája' földén; rokonai pedig egy felvont sátorban a' leterített ponyván feküdtek. Egy férjfi, félmagyar féltatár gúnyában, vigyázva, lopódzva a' vigadó, vagy a' bor erejétől elkábultan alvó tatár csoportok közt Szirmay tanjáához jutott, 's a' lángra lobbant száraz cserlomb csak hamar elalvó világánál hamar reá ismért, kit keresett. „Ébredj István“ ezt sugta fülébe az idegen. Szirmay a' halk szóban isméretes hangot vélvén, felült fektéből; nagy volt csudája a' tatár öltözetűnek ajkain magyar hangokat hallani. „Ki vagy mit kívánsz?“ — kérdé az idegent, de ez szájára tett ujjával hallgatást ajánlott, 's megfogván erős kezével Szirmay' karját felvonta ültéből, 's intett hogy követné. „Hová?“ kérdé csendesen István úr. A' setét hegyekre mutatott az idegen. „Rokonimat elhagyjam?“ suttog Szirmay a' sátorra tekintve. „Oda fent segít az.“ viszonoza az isméretlen. Jer ne késs! Vigyázva, nyomokban elnyújtózva alvó tatárokon általhágva a' mind inkább csillapodó táborból szerencsésen kilappangtak.

Többször akarta tudni Szirmay ki volna vezetője, de ez a' beszédet veszedelmesnek itélvén, folyvást hallgatott, őtet is csendességre inté, míg elvégre a' szűk völgyet áthágván az erdőbe értek. „István, atyám, barátom, gyámolom! az Isten segített.“ Szólt most az idegen. „Boldizsár te vagy e?“ kérdé álmélkodva Szirmay. Egymás' karjai közé rohantak. Rövideden elbeszélte Szodoray az örvendezőnek szerencsétlen esete után, mely most is őt olly igen bogdogtalanítja, hol bujdosott, miként jött ezer veszély közt Erdélyből a' tatár pusztítása alatt Szinnyérváraljai táborba, miként harczoltak a' hősek Nagybánya megszabadításakor, hol ő is jelen volt, mosthol vagynak a' magyarok, 's hogy másnap, ha az Isten' végzése engedi, megtámadják a' tatárokat, Borzánál útjokat elállván. Így beszélgetve a' már készülő hősökhöz értek. Szirmaynak a' megnyert szabadság vissza-adá erejét, lovat, fegyvert kért, kapott, 's így készült a' másnapi szent csatára.

Szent Mihály hava' hetedikén terhes felhőkbe burkolva jött fel a' nap, sugárzati csak ollykor lövelhettek a' tatár táborra, hol Szirmay eltünte végett nyughatatlanság zsibonga; magok a' rokonok jajgató sirásra fakadtak, kinzó bizonytalanságban lévén István' sorsa iránt. Taguth az öröket bosszúja' mérgében mind lenyakasztatta.

Elindulásra fellázadt a' tábor, a' rabmagyarok elkeseredett lélekkel, minden lépten inkább meg inkább csökkenő reménnyel, sanyaru útjoknak indultak; tudta azt mindegyik: hogy ez légyen az utolsó nap, mellyen a' haza' földjén sirhatnak.

Borza helység a' Virzi, és Csárkány hegyekről lenyúló völgyek öszvejötténél hanyatló par-ton fekszik; itt zúdulás történt a' völgy' szüke miatt lassan mozogható tatársereg között „Hátunkon a' magyar!“ előbb suttogva jött e' hír egy fülből a' másikba, de további terjedésével az ijedség nőtön nőtt, zavar 's tolongás lőn. A' rabmagyarok szive erősebben vert a' dagadozó melyben; minden hegy tetőn, minden fa megett mentőket kerestek a' szabadulni óhajtok szemei. Mig végre „A' kereszt győz!“ kiáltással az úton mindenfelől lovasok, a' hegyekről pedig gyaloghajdúk, rusznyák vadászok az ellenségre rohantak. Taguth Csárkány hegy emeletire akarta vinni népét, ennél akart új rohanást tenni a' magyarokra, de itt is előre tört Szodoray, 's pus-kásai seprő tüzével vissza taszította. A' zavarodás így közönséges lőn, a' tatárok mindenfelől bekanyarítva kétségbe eséssel védték magokat, de jobbadon mind a' méltó bosszú áldozati lettek, 's a' rabszijen szenvedők keveset kivéve megszabadultak. Ilonka azon kevesek közt vala; egy iz-

mos tatár a' harcznak elején mindjárt lovára kapván a' Borza patak kövecses völgyén Virsi hegyre, onnét Bukovinába ragadta. Hijában kiáltozák nevét a' megszabadult Szirmayak az erdőken széjjel, mert oda futott a' gyöngye nőnem a' szabaddulás' nehéz szempillantatában. Ilonka nem volt sehol. A' bús anya', a' megszomorodott testvér', a' nyugtalanul minden felé futkosó, keresgélő Szodoray' örömök így hiányos maradott. Ilonka nélkül tértek vissza honokban; a' tudakozók is, kik a' huzamosan tartó háború miatt tovább a' határoknál soha sem mehettek, mindenkor nála nélkül tértek vissza a' várakozókhoz.

Krimtatárságnak nevezik azon csupán egy keskeny szikla hegygerincz által a' száraz földdel öszvekapcsolt 's a' fekete tengerbe nyiló félszigetet. Azon szép tartományt akkor durva vadtatár csoportok lakták. Sok száz keresztyén rab szolgált itt a' pásztorságot üző, vagy rablásból élő a' Stambuli Szultán oltalma alatt kegyetlenkedő tatár tunyaságnak. Hazánk akkori pusztítói közül is, kik a' hősök fegyverétől boszútlan elszaladhattak, megtartott zsákmányaikkal ide vonakodtak. Tankucz is, azon lovas tatár, ki Ilonát ma-

gával vitte, ide való volt. Taguth a' vezérfi Borzánál halva maradván a' leány Tankucz rabja lön.

Mingyer falu volt honföldje Tankucznak, juh's kecske nyáját Kaczavajka egyetlen leánya örzötte jelen nem létében; örömmel fogadta a' leány hazatért atyját, nagy szemekkel bámulván a' szép magyar leányt. Ilonka testalkotása, kellemetes ábrázatvonásai reménységet ébresztettek Tankuczban: hogy azt szépsége tökéletes kifejtődésekor a' Szultán' háremje meggazdagítására nagy kincsen el fogja adni, minden erős munkától kezdé kímélleni, minden mulatozásra szolgáló üdőtöltéseket megengedett neki. De Ilonka, ámbár a' tatár leány mindenkép igyekezett is kedvét keresni, bús maradott; érzékeny szívében a' szorongató honvágy' hervasztó fájdalma emészté erejét, szüntelen sírt, panaszkodott, kedvet semmiben nem talált. Kaczavajka elvitte őtet a' legszebb rétü legelőkre, megmutogatta ott neki a' lakosok kövér nyájait, gyors lófuttatásokat, vagy hol az együgyű pásztor nép a' hosszú bodzafurullya bús hangja mellett vadtánczát ugrálta, de mosolygás itt sem jött Ilonka' szép ajákira. Még leg örömelebb ment Ilonka a' tatár leány' izmos vállától támogatva, a' magos hegyekre; ott szeretne nézni a' nap' lementét, tudván azt: hogy arra fekszik messze hagyott hazája, ott térdelt le a'

Mindenható előtt 's meg-szabadulásáért zokogva esedezett, onnét küldé fohászeit az érte kesergő anyjához, kedvelt rokonihoz; ott ült még csak a' lenyugvó verőfényből egy felfel csillámló sugárt láthatott, ott beszélt el Kaczavajkának hazája' szépségét, népe' szokásait, nemzetsége' szomorú történetét. A' tatárleány máskép nem igen lágy szive megindult a' fájdalmas panaszon, de csak azzal tudta vigasztalni, hogy a' Nagyúr fényes Szerailja a' felséges Stambulban, hova Ilonkát atyja szándékozik eladni, még tündöklőbb lenne magyar kastélyánál; ezen rettenetes vigasztalás-mód a' szegényt még szomorubbá tévé. Tankucz elveszté gyakorta türelelmét, dorgálta, fenyegette a' leányt, ha meg nem szünik engedetlen, 's nem igyekszik vidámabb lenni, mint más tatár rab-jával fog vele bánni, vagy mentől előbb eladja a' tengeri tolvajoknak; ilyenkor Ilonka letérdelve kérte a' tatárt, tartaná magánál, mert félt a' szegény szülőtte-földétől még messzebb szakadni, ár-va szívében felébredett néha a' remény, melly őt az öröm szárnyain vissza vitte anyja' ülébe. A' tengeren-túli földtől rettegve, ha egy két nap vidámabb lett is, de csak hamar visszadőlt fájdalmi' súlyába.

Igy folyt el pár esztendő a' nélkül, hogy a' leány' vigasztalatlansága legkisebbet is szünnék,

kifogyott így minden éltető ereje sáppadt, egészségtelen lett, elhervadtak teste kellemei. Tankucz látván szándékát mindinkább eltűnni, rosszabbul kezdte vele bánni, a' legalacsonyabb kézi munkákra szorította, 's ezek Ilonkát mentől előbb sírba döntötték volna, ha a' könyörületes Kaczavajka gyakran terhe alatt nem segítené.

A' török és hazánk közt vége lőn a' két évig tartott győzedelmes csatázásnak. Krímiában szenvedő több keresztyén rabszolgák mint hadi foglyok ki váltatván, honokba mentek. — Egy szép reggel, midőn Ilonka Kaczavajka társaságában a' nyájtól haza jönne, különféle tárgyakról beszélgettek együtt. Ilonka mit tatárul kiejteni nem tudott, magyarul mondotta; egy a' leányok után ballagó utast igen figyelmetessé tevék Ilonka' magyar szavai. „Ha nem hibázok — megszólamlék az útas — hugom! magyar leány vagy.” A' magyar szóhang, nemzeti, habár elrongyolódott, katona öltözet, honosinkat isméretessé bélyegző ábrázat, reszkető örömmre gerjeszték a' meglepett leányt.

„Az bátyám, az vagyok, — szólt mélyen sohajtva Ilonka — szegény magyar rableány, itt szenvedek már két év óta, nem kétlelem kegyelmed is magyar; merre vándorol?”

„Hová már szívem régóta vágyódik, szülő földemre. Erdély hazám, Maros' partján lakom. Temesvárnál megfogott a' pogány, azóta itt raboskodtam; mostan kiváltva, ha Isten erőt annyit ad, hazámba ballagok — Te hugom hová való vagy? “

„A' még kicsiny Tisza' partjára — viszonzá Ilonka — ha tudja jó öreg, hol van Ugocsavármegye? Szirma helység honom, onnét is Szirmaynak nevezik nemzetségemet. “

„Híres nevetek Erdélyben is. — Mit üzensz rokonidnak? vagy írv levelet, a' kinek akarod, kezéhez adom; hej mert tudom, be nehéz a' szép szabad hontól távol, vele szövetkezetlen lenni. “

„Szívepesztő fájdalom — mondá Ilonka — jer utánnam öreg! kövess Kaczavajka, kérjük apádat engedjen írnom szülémnek. “

Örvendő futott a' faluba Ilonka, érzékeny kérését a' tatár meghallgatta, parancsolá egyszersmind, hogy írja meg 100 aranyra becsült váltóságát. Teljes meglelégedéssel írta Ilonka e következendő sorokat: „En a' pogány tatártól elragadtatott Szirmay György' árva leánya Ilona. Édes Anyám Mikolay Judith! a' pogány tatár 100 aranyat kíván értem, a' nagy Isten' nevében kérem édes Asszonyanyámat, szabadulásomban

„igyekezzék, mert már erőm nincs, majd mind
 „elfogyatkoztam a' sok sírásban, és immár a'
 „pogány eladott volna, de mindég reménykedtem
 „hogy el ne adjon, minden nap szid és ver,
 „fenyeget, hogy elád a' tengeren túl Konstán-
 „tinápolban. Maradok leánya édes Asszonyanyám-
 „nak életem fogytaig Szirmay Ilona. Itt vagyok
 „Mingyer faluban 1719.“

Mintha az ég nyílna-meg ezen sorok által
 úgy örvendett nekik Ilonka „Üdvezeld hazámat.“
 „szólt sírva örömében, midőn azokat átnyújtá az
 öreg Andornak „csókolom anyámat, bátyámat Ist-
 vánt, mondd nekik mennyit szenved leányok, men-
 nyit sír, sohajt; az Isten vezéreljen jó magyar
 hazádba“ Zokogva borult az öreg vállára, ki
 homlokát megcsókolá „Légy nyugodtan hugom —
 szólt — az Isten el nem hagyja a' jámbort.“ Ilonka
 pedig nem szólhatott, hanem hevesen megragadta
 az öreg száraz csontos kezét 's számtalan csók-
 kokkal illette. Erzékeny volt ezen szempillantat,
 maga a' vad tatár is öszve ránczolódott homlokkal
 állt, bámulta a' leányt; Kaczavajka pedig sajtot,
 túró, sült kecske húst nyújtott az utasnak, ki
 mindnyájoknak sok jót kívánván, nagy útját foly-
 tatta. Szerette volna Ilonka messze elkésérni a'
 katonát, de a' gyanakodó tatár féltette, ne hogy
 Ilonka elszökjék 's visszatartóztatta.

Megkönnyebbedett valamennyire 's szelidebbé lön Tankutz emberibb bánás módja által Ilonka' sorsa. A' megelégedés: hogy anyjának irhatott, a' remény a' megszabadulásra, a' gondolat, sorait anyja', 's bátyja kezeikben tudni, vidámabbá tévé. Szíve könnyebben vert, vére felelevenedett, nem sírt már többé, ha fohásza a' sanyarú várakozás végett gyakrabban lettek is. Szenvedő feje arczáját az eleven pirosság gyengén festegeté, szorosabb vonzódással viseltetett pogány urához. Kaczavajkával gyakran enyelge is, hívta magával, magyar férjet ígért neki, tanitgatta némelly asszonyi kézi munkákra. Tankucz is örült a' szépülő leány kedvének, gyönyörködve tekintett reája a' szép aranyakat már markában vélvén.

Egy csendes nyári este kinn ült Ilonka a' falú napnyugoti térén, hol ollykor a' pásztorok össze gyűlni szoktak, ott nézte azoknak mulatozásait, minő gyorsasággal értik a' nyargalódzást, a' sebesen futó lóról legnagyobb ügyességgel képesek ők leugrani, 's ismét a' lóhátra felkanyarodni, nyargaltokban az ostort magoktól messze-elhajtani, a' levegőben azt újra elfogni, egy paripáról a' másokra átszökni. Mosolyogva vizsgálta Tankucz a' leányt, ki kedvét látszatott találni ezen mulatozásokban.

Megszűnt egyszerre a' multság, vidékiek érkeztek, kiki a' jövevényekre bámult. Panait György volt ez, a' Moldvii Hoszpodár' kapitánya, lóvásárlás végett jött e' vidékre. Panait üdvözlését szívesen viszonzták a' pásztorok, kiki lovait elejbe vezette. Panait meglátván az ábrázat 's test alkotásával a' tatároktól olly igen különböző Ilonkát, felőle szorgalmasan tudakozódott; megértvén származását, azonnal eltökélette a' leányt tulajdonává tenni. Alkuban lépett a' pénzohajtó Tankuczal, 150 aranyban meg is egyeztek. Még ezen estve tudtára adta Tankucz a' leánynak, hogy a' kapitánnyal Mingyerből el fog utazni azon szín alatt, elhallgatván eladatását, mintha Panait magára vállalná Jasszyból haza küldetését. A' semmi veszélyt nem-sejtő leány kimondhatatlanul örült, nem győzte kérdeni mennyire volna Jasszy a' magyar földhez? midőn értette a' távolságnak csekélységét, szívéből köszönte Panaitnak iránta mutatott pártfogását.

Másnap a' legszebb reménnyel vált meg Ilonka Mingyertől. Kaczavajka sirva búcsúzott el tőle, nagyon megkedvelte a' keresztyén leányt, kívánta értésére adni, hogy meglégyen a' kapitánytól véve, de reszketett atyja' haragjától „Vigyázz magadra, csak ezt síghatta fülébe — a' Bojár Panait nem legjobb ember.“ Elhűlt Ilonka, megfélemllett,

de a' gondolat, hogy a' Kapitány is keresztyén megszűntette minden kétségét. Útnak indultak, könnyezve tekintett vissza a' délczeg ló' hátáról Mingyer kunyhóira, hol annyit szenvedett. Panait szépen bánt az útban Ilonkával, mindenben kedvét kereste, 's így semmi oka nem lön a' gyanakodásra.

Jasszyba érvén Panaitnak megváltozott előbbeni maga viselete. Kaczavajka intő szavai bételjesedének. A' vad oláh mindenkép igyekezett a' leányt tulajdonává tenni. Eleinte ha Ilonka reá emlékeztette Mingyerben tett ígéretére, hímezett hámozott, várakozást, béketűrést ajánlott, más szorgos foglalatossággal mentegette magát, továbbá mosolygott, vagy vállat vonogatott, végre tudtára adta a' leánynak, hogy őt 150 aranyon megvásárlotta a' tatártól. Felundorodva hallotta ezt Ilonka, átkozta alacsonságát, az ég büntetésével fenyegette; de Panait csak kaczagott, 's azzal kecsgettette, hogy nem volna mitől félnie, mindenkép jobb dolga volna itt, mint a' tatárnál; és csupán csak tőle függ, hogy egész birtokának asszonya legyen. Előbb Panait kegyes bánással akarta a' leány' szívét megnyerni, csinos ruhákat, gazdag ajándékokat fordított szándéká-

nak végbevitele' elősegelésére, de Ilonka ellentállott minden hódító ajánlásainak; továbbá a' czudar a' leány szunnyadó indulatait igyekezett fel-lázítani, ingerlő mulatozások, a' testi érzékiséget felgyújtó tánczok, játékok által akarta a' tisztaság' és erkölcs útjáról elvonni, de a' napkelet elpuhult, elfajult csábító kellemei között is nyugodt maradott a' magyar szűz, hideg megvetéssel gyűlölvén a' fertelmes csapodárt. Gyakrau erővel, nem ritkán fenyegetéssel törekedett célját elérni, de mind ezek ellen erősen, tántoríthatatlan lélekkel kikélt Ilonka, felséges tisztasága semmi szennyt nem szenvedvén.

Ennyi testi, 's lelki veszélyek közt ismét landadni készüle a' leány' egészsége, az éjjel, 's nap-pali sirás sovánnyá, szintelenné, lelki beteggétették. Míg végre résszerént a' rút fűsvénység, ne hogy a' leányért aranyait minden haszon nélkül elveszítse, résszerént magától a' Hoszpodártól Rakovicza Mihálytól, kinek értésére esett Ilonka gyötrelme, megfeddetése reá birták a' kapitányt a' leány' könyörgéseinek megballgatására. „Ne gondold Ilonka — mondá ő, hogy én irántad, igazságtalan akarok lenni, hitvesemnek akartalak én annyi Moldvai szépek közül választani, mindenek felett szerettelek; de most már meg győzvén indulataimat, hogy irántad tiszteletemet megbizo-

nyítsam, még ma irok itt léted felől anyádnak. “ Szomoruan köszönte meg a’ leány, a’ mit hallott mert kevés reménysége volt kéméltetni, hol annyi kellemetlenségnek vala kitéve.

Azonban Panait szavát megtartá „ Isten él-
 „ tesen Szirmay Györgyné! — így íratott egy
 „ magyar levelet a’ leány’ anyjának — csudálom
 „ hogy annyira halasztod leányod Ilonkáért való
 „ beküldésedet, a’ 300 aranyat. Mentől hamarébb
 „ azért megszerezzd a’ 300 aranyakat, küldd el fris-
 „ sen. Veled én jót tettem, te pedig késel. Hanem
 „ még egy forgót ezüstet, és egy párducz bőrre
 „ való ezüst gombot lánczával küldj a’ 300 ara-
 „ nyon kívül. Leányod Ilona jól van, nem beteg.
 „ Engem hamar tudósíts. Isten veled Szirmayné,
 „ jót kíván György Kapitán. “

Egy őszi komor estve magányosan ült Szirmayné csendes lakásában. Eltűnt már minden reménye valaha szerencsétlen leányát megláthatni, midőn kinn az udvaron az ebek’ ugatásai valamelly idegen érkezett jelenték. „ Istentől jó estvét Nagyasszonyom, szólt egy gubás paraszt. Andor a’ vén katona volt ez, kire Mingyerben Ilonka le-
 velét bízta. „ Mi járatban vagyon kegyelmed?

kérdé az asszony. „Levelet hozok tatárországból „viszonozá Andor. Majd le roskadott Szirmayné, e' hirnek hallására, az asztal' szegeletére támaszkodva, mozdulhatatlanul állott. „Él e? hal e leányom jó ember, láttad e?“ akadozott, 's elfojtódott hangon kérdezé, az öröm, 's félelem közt hányatott anya.

„Még akkor élt nagyasszonyom — felele Andor — de már biz annak nagy üdeje, mikor én vele beszéltem, a' nagy út testi lelki nyomorúságok, éhség, szomjúság többször kénytelenítettek az útban szalmára feküdnöm; halálomat vártam, higgyjed nagyasszonyom, a' haláltól csak azért féltem, mert mi becse is lett volna előttem ezen e' sanyarú életnek, csak azért féltem mondom, ne hogy leányod' levele elveszne, jól tudom magamról a' magyar szülött miként vágyódik szép honjába vissza.“ Míg ezt mondá Andor kebléből kihúzott egy rongy tekercset, ki vette belőle az írást „Mint két szememet őriztem asszonyom“ „szólt tovább 's azt általadta a' nyughatatlan Szirmaynének. Sírva, örülve olvasta kedves leánya' keze írását, bort, sültet hozatott Andornak, kinek többször el kellett beszélni, hol látta Ilonkát, mit szólt, hogy volt felöltözve, jó színben volt e. Az érzékeny anyai szív tapasztalhatja csupán azon örömet, mellyet most Szirmayné ére-

zett. Másnap repült volna önmaga a' messze útra ; de több esztendei emésztő búslakodásai , 's aggott kora elgyengíték testét.

Epen ekkor Szirmán volt Szodoray , kész szolgálatját ő azonnal ajánlta ; az útra minden készülétek megtétettek ; már indulóban volt midőn Panait György' levele is megérkezék. Új öröm , erősebb remény vigadozást okozott a' Szirmay háznál. Új készülétek tétettek a' kapitány kívánságainak bételjesítésére. Szirmay István atyjától reámara-dott gazdag kótyag ezüstben foglalt forgóját — Szodoray párducz köröm ezüst csatját oda ajánlotta. Mikolay György pedig almás szürke legjobb négy lovait az útra befogatta. Megáldva az egész háztól elindult Szodoray az arannyal tölt erszénnyel. Andor örökös kenyeret kapott Szirmán.

Azzal a' megnyugtató feltétellel , örvendve szívében , a' Szirmay háznak kedves szolgálatot tenni , az olly sok üdeig szenvedő leányt anyjának , bátyjának kedveltjét megszabadítani , az útban reá vigyázni , épségben rokoninak átadni , aztán a' világtól , hol neki édes öröm nem látszott virítani , örökre búcsút venni , utazott , 's elért Szodoray Moldovának anyavárosába ; minden késedelem nélkül Panait kapitány' lakását megtudakozván , az ajándékokat magához vévén oda ment.

Hogy magyarok érkeztek, csak hamar elhí-
rült a' városban, Panait' házában is meghallatott.
Ilonka melyében dobog az érzékeny szív, minden
léptén a' vas rostélyos ablakon csüggött, nem látná
e már azokat közeledni, mert hogy azok érette
jöttek, nem is kételkedett. Maga Panait szo-
katlan udvarisággal bement a' leányhoz, hize-
lkedve értésére adta a' küvetség' elérkeztét. Ilonka
már rég készült ezen szempillantatra, napkeleti
szabású ruháztatnak magyar formát adott, egysze-
rű csinossággal felültözködve, remegve várta rég
ohajtott vendégét. Mint a' zordon felhők közül
több komor napok után ki villanó nap, 's meg-
fiatalodott pompában jelen meg az emberi szem
előtt, úgy tiündöklött ma Ilonka, tartós szenvedé-
éseinek végén magát tudván, szemeiben az égi
öröm boldogsága csillámlott.

„Üdvöz légy hazám leánya, szép húgom,“
illy köszöntéssel lépett be Szodoray Ilonkához, hol
a' kapitány is jelen volt. A' leány közel volt a'
le-roskadáshoz, midőn ohajtott vendégében Szo-
dorayt, kedves rokonát, megismérte — Szodoray
ajaki küzt is megfagyott a' szó, midőn amaz elra-
gadtatott gyenge leánykában, olly minden női báj-
jal diszeskedő szüzet talált fel. Szemei elbájolva
mulatoztak a' szép leányon, szívét egy még soha
nem értett gerjedelem tölté meg. Az öröm első

meglepésének múlta után „Hozott Isten bátyám Boldizsár“ szólt Ilonka, legszivesebb nyájassággal oda nyujtván az ifjúnak kezét, ki azt a' leg tüzezebb indulattal melyéhez szorítá. „Csókol anyád, csókol bátyád István, csókolnak rokonid, monda Szodoray, sziv szakadva várnak; itt vagynak ajándékaid — a' kapitányhoz fordult — itt vagyon a' váltság pénz,“ 's a' zacskó aranyat, az ezüstös forgót, a' párducz köröm csatot a' kincsre vágyódó oláhnak odanyújtotta.

Ilonka térdelve, az Egekre emelt kezekkel hálát adott a' Mindenhatónak hogy annyi súlyos veszélyek közepettén egész valóját menten tartotta. Panait örült a' kincsnek, kíváncsi fősvénységgel markába szorította az erszényt, nehézségében vizsgálta annak értékét, a' kotyóg forgót süvegére tűzvén tetszett önmagának. Szodoray megutálva nézte a' gyávát, „Adja az Isten — monda bosszúsan — hogy valahára kardommal levegyem fejeddel együtt.“ „Ilonka — monda Panait — szabad vagy, elmehetsz, köszöntöm anyádat, emlékezzetek rólam.“ A' leány boldogsága' örömeiben kezdé köszönni Panait' tettét; de Szodoray megfogván kezét elvonta előle. „Nincs mit köszönnöd hugom — monda — nem szíve vitte őt a' te elbocsátásodra, hanem az arannyal tölt erszény.“

J. Binder del.

M. Hofmann sc.

Szirmay Ilona.

Még egy hosszú tekintet vetvén az oláhra magával ki vitte a' leányt.

Szodoray Ilonkával, megkapván a' Hoszpodár' bátorságot adó levelét, elhagyta Jasszyt, hogy a' honvárákozók' kedvét mentől előbb betölthesse. Az útközben az együtt társalkodás, az egymásban bizakodó bátorság, az egymás szolgálatjára kész szivesség, a' viszonzott rokon szeretet', mind a' két még eddig szerelmet nem tapasztalt szívet édes ömledezésbe hozta. Szodoray kedvet nyert az eddig utált élethez. Ilonka pedig szabadtójával együtt élni örökre ohajtott. Illy érzékenységgel, 's indulatokkal értek a' haza földre. A' kárpáth' veszedelmes útján leszállottak a' rázós kocsiról, gyalog ballagának. „Húgom haza földjén vagyunk már — szólt Szodoray — arra Ugocsa, merre lelapulnak a' magas bérczek.“

„Áldom az Istent, mondá a' leány a' mutatott tájra függeszté szemeit — hogy ez örömet meghagyta érnem, áldom őt, hogy te vagy vezetőm.“

Áldom én is — szólt a' felmelegült ifjú — Ilonkám! ma legelőször több évek óta, mert ma tapasztalom erántam meg nem szűnt atyai oltalmát, szivemben ki nem hagyta aludni az embereket boldogító isteni szikrát, áldlak téged is Ilonka Istenem után, hogy ez indulatokat bennem felébresztéd.“

Elpirulva simult a' leány, halván az ifju' szavát, annak vállára. „Itt a' reánk vigyázó Istenség előtt valloim szerelmemet Ilonka.“ szolt Boldizsár, által karolta a' karcsú leányt: hiszem hogy csupán te tehetsz boldoggá.“

„Ha az anyám, ha a' bátyám engedi.“ — viszonozá a' leány, de szemérme „én nem ellenzem“ szavakat ki nem hagyta mondatni, de szíve érzette: hogy egyet értett vele.

Így értek az előre boldogok Szirmára, hol őket az egész boldog atyafiság már több napok óta várta. A' viszonzítás legérzékenyebb ünnepest a' Szirmay szép nemzetség között lehetetlen leírni, az érzékeny mely érezheti ezt.

Csak Szodoray' öröme volt még tökéletlen. „Ha anyám, ha bátyám engedik“ ezen a' kárpáthon mondott szavai Ilonkának fülében majd örvendetesen, majd gyászosan csengettek. Ilonka' bátyja az, kinek leányát ő vigyázatlanul meglötte; félt: nehogy azon irtóztató ok István urat iránta idegenségben tartsa. Hamar meg akarta tudni a' nyugtalan ifjú, vallyon menny, vagy pokol legyen e jövődjének tárva, kinyilatkoztatott mindent, mit szíve érzett, mit lelke ohajtott.

„Lelkünk szól-ki belőled Boldizsár, mondá a' vidám anya, még elindulásod előtt már Ilonkát

neked szántuk, vele akartunk tégedet ismét elszilajkozásodból hozzánk édesgetni. “

„El nem hagytál engem én Istenem “ szolt Szodoray “ Ölelő koszorút font az egymást átkaroló Szirmay rokonság, 's a' boldogság' tetejére jutott.

1737ben ismét török háború lön. Nehogy a' pusztító tatárok újra beüssenek a' magyar földre, határokat védő seregeket állítottak-fel a' szélső vármegyék. Szodoray ki bontakozott 13 év után legelőbbszer az őt boldogító' karjai közül, fegyvert fogott. Egy szaguldozó csapattal áthágta a' határt adó kárpátot, Vámánál, hol Moldavicza öszve szakad Moldova folyóval, egy a' törökkel tartó, hazánkat pusztítással fenyegető oláh csoportra talált, vezére Panait volt. Megütközött véle, győzött: Jasszyban feltett bosszúját teljesítette, mert a' verekedés közt Panaitra találván, egy vágással fejét ketté hasította, 's így a' magyar kótyag forgó ismét a' magyar tulajdona lön.

KISS KÁROLY.

N É P D A L O K.

I.

Rákosi szántó a' Török alatt.

Miről apám nagy búsan szólt
 Hogy itt hajdan szebb élet volt,
 Érzi szívem 's felsohajtok,
 Ammint Rákos' téren szántok.

Hol Mátyás az igazságos?
 Te láttad azt boldog Rákos!
 Tán itt nyargalt hajdanában,
 Hol én szántok mostanában.

Mondják, itten vitéz urak
 Összegyültek, tanakodtak,
 'S ha csatára trombitáltak,
 Mint a' sasok víni szálltak.

Eltűntek ők! Rákos te állsz,
 Meződön hány embert táplálsz,
 Hej de magyart alig látok,
 'S nehéz szívvel tovább szántok.

Pest Budárul sok nép kijár,
 'S alig érti nyelvünket már,
 Hej! ma holnap a' magyarszó,
 Ritka mint a' fejeér holló.

Hűs szél támad onnan felül,
 Zúgó szárnyán sötét köd ül;
 Tán a' por is e' szép mezőn,
 Nemes szivek' hamvából jön.

Barna leány a' falubul!
 Hej ne igyál a' Rákosbul!
 Magyar csonton foly a' vize,
 Könyektül sós annak ize.

Rákos! Rákos! hová lettél?
 Szép hiredbül de kiestél!
 Fáj szívem fáj ha ezt látom,
 'S hazám' földjét sírva szántom.

2.

Husvét után két hete már,
A' szép leány a' kertbe jár.
Jöszte, rózsám, jöszte
Hamar ki,
A' bokorban lelsz te
Odaki.

Zöld a' levél, hűs az árnyék,
Játszanak ott hiv gerliczék.
Jöszte, rózsám, arra
Szaporán,
Jobban megy a' munka
Csók után.

Tüske van ott csalfa legény,
A' sűrűbe nem megyek én,
Van szeretőm nekem
Odabe,
Ki majd elvesz engem
Pünkösdre.

3.

Hej violám, szép violám,
Te csak nem is tekintesz rám,
Pedig ha rám tekintenél
Kék szememben szívet lelnél.

Barna hajad' simítsd hátra,
Hadd nézzek én szép arczádra,
Hadd nézzek rá utóljára,
Búm eltemet nem sokára.

Bár csak piros rózsa volnék,
Kebled felett elhervadnék,
De szíved' nagy keménységén
Fejér rózsa lettem már én.

Hej ki ne menj a' mezőre,
Sokat sírtam a' zöld fűre,
Majd szememnek bús harmatja,
Lábaidat megáztatja.

Isten hozzád édes kincsem!
 Tovább immár nem tűrhetem,
 A' faluban muzsikálnak,
 Elmegyek én katonának.

4.

Nézzd, a' hegyek pipáznak,
 A' kaszások megáznak;
 Ha szeretőm megázik,
 Nálam azért nem fázik,
 Van nekem jó tüzhelyem,
 Meleg tüzhely kebelem.

5.

A' Tiszának kies partján
 Járok én szép rózsám után.
 Tisza! Tisza! mondd-meg nekem,
 Szép rózsámat hol keressem!

Tisza! habod azért vidám,
 Mert te benned fürdött rózsám,
 Móta rózsám vizedbe szállt,
 Barna színe fejjérré vált.

Hol szép rózsám! mondd-meg Tisza,
 Válj mézzé ha vized' issza;
 Mondd-meg hogy ha értem sohajt,
 Kebelemre visszaohajt.

Írigy Tisza, te csak nem szólsz,
 Szigetek közt némán lefolysz;
 Én is puszta sziget lettem,
 Búmnak árja foly körültem.

6.

Vedd sarlódat, édes kincsem,
 Aratni jer most én velem,
 Te melletted, édes rózsám,
 Mingyárt jobban megy a' munkám.

Danold rózsám, a' nótában,
 Mint szívünkben szerelem van,
 Szép is a' dal ha szerelmes,
 Bús legyen bár, még is kedves.

Kössd-be fejed' a' kendővel,
 De szép arczád' ne takard-el,
 Virágos kert az én nekem,
 Örömmet onnan szedem.

Nagyon süt a' nap délfelé,
 Pihenj-le a' kereszt mellé,
 Dülj szűrömrre édes rózsám,
 Enni majd hoz édes anyám.

Én addig a' kútra megyek,
 Hogy friss vízzel enyhítselek,
 Ha csókot adsz érte, rózsám,
 Hárommal megköszöni szám.

Aratgassunk aztán megint,
 Míg az este álmra int;
 Ád az isten így kenyeret,
 Így veszlek el én tégedet.

7.

Messze fénylik a' Balaton,
 És engemet partjához von;
 Immár tudom miért fénylett,
 Mert szép rózsám bele nézett.

Hej szép rózsám! tekints rám is!
 Hadd derüljön bús szívem is:
 Ollyan az mint a' Balaton,
 Ha felette szélvész vagyon.

8.

Az én kincsem noha szegény,
 Még is szívből szeretem én,
 Sok legény van a' faluban,
 De mint Palim egy sincs ollyan.

Édes anyám nehesztel rám,
 Ha durrogat az én rózsám,
 Mikor házunk előtt korán,
 Kiballag szép nyája után.

Ne durrogass jó galambom
 Félbe szakad édes álmom,
 Jól esik bár ha nézhetlek,
 De álmomban megölellek.

Fris bokrétát kötöttem én,
 Neked adom barna legény,
 Tűzsd a' hűsön kalapodra,
 'S emlékezz-meg galambodra.

Vedd elő kis furullyádat,
 Fújd el rajta bús nótádat,
 Tán a' szellő erre kapja,
 Hogy rám gondolsz, megsusogja.

'S én a' kertben ha gyomlállok
 Szép nótádra visszadanlok,
 Megdanlom hogy te léssz kincsem,
 Míg utólsót ver a' szívem.

9.

Hej csicsergő kis madár,
A' szép leány csapodár;
Ha csapodár jól teszi,
A' legény úgy keresi.

Hej a' rózsza tövises,
A' szép legény negédes;
Ha negédes jól teszi,
A' leány úgy szereti.

Hej be csipős a' csalány,
Kesereg a' szép leány;
Ha kesereg jól teszi,
A' mint főzte, úgy eszi.

Hej savanyu a' kökény,
Házasodik a' legény;
Ha azt teszi, jól teszi,
Majd utóbb megérezi.

10.

Szülő földem' szép határa !
Meglátlak e' valahára !
A' hol állok a' hol megyek ,
Mindenkor csak feléd nézek.

Ha madár jön , tőle kérdem ,
Virulsz e még szülő földem !
Azt kérdezem a' felhőktől ,
Azt a' suttogó szellőktől.

De azok nem vigasztalnak ,
Bús szívemmel árván hagynak ;
Árván élek bús szívemmel ,
Mint a' fű melly a' sziklán kel.

Kisded hajlék , hol születtem ,
Hej tőled be távol estem ,
Távol estem mint a' levél ,
Mellyet elkap a' forgószél.

11.

Szomszéd asszony' udvarába,
 Két galamb szállt minapába;
 Bár elmémet mint futtatom,
 Mellyik szebb, azt nem tudhatom.

Egyik fürge mint a' kis hal,
 Arcza piros mint a' hajnal,
 Nem is csuda, két nap süti,
 Bogár szemét ha felüti.

Nappal is éj látszik haján,
 Rózsa virít kerek ajkán,
 Ha ez csókra tüzesednék,
 A' méreg is mézesednék.

Mint a' hattyu szép a' másik,
 Mikor rózsák között játszik,
 'S mintha búzavirág kelne,
 A' fris havon, olyan szeme.

Líliombul szótt arczáján,
 Gyöngybe foglalt édes ajkán,
 Szelíd öröm mulatozik,
 Onnan más szívébe szökik.

Hej csak ide röpülnének,
 Be örülnék a' szókének;
 De a' barnát is szeretném,
 Szint olly kedvvel ölelgetném.

12.

Mély a' Duna közepén,
 Át nem mehet a' legény,
 A' parton áll hijában,
 Sohajtozik bújában.

Mért jöttem át a' Dunán,
 Csalfa szerencse után,
 Túl a' Dunán is szegény,
 Innen is az vagyok én.

Hej pedig túl a' Dunán,
 Vár engem a' szép leány,
 Ott áll és int hijában,
 Siránkozik bújában.

Volna hajóm a' Dunán!
 Érte mennék szaporán
 Volnék hab! be örömost
 Átölelném a' kedvest.

De sem most sem azután
 Révet nem lel a' Dunán;
 Egymásé nem lehetnek,
 Hej! azért hogy szegények.

13.

Túl az erdőn lakik rózsám,
 De az álnok nem jön hozzám,
 Búcsu óta nem láthattam,
 Azóta nem is alhattam.

Nem alhattam szerelmemben,
 Úgy befészkelte az szívemben,
 Kitépném, de mint a' madár
 Kedves helyre csak visszajár.

Daru megjön és a' gólya,
 De nem az én kedvem soha,
 Bús leszek én míg az nem jön,
 Ki ott lakik túl az erdőn.

Holnap reggel virradóra,
 Elmegyek én a' halomra,
 Onnan nézek a' szép tájra,
 Kincsem' feje hajlékára.

Haj! de ott csak füstöt látok,
 'S eltűnik az, mint az álnok,
 Mint az álnok, ki elhagyott,
 'S öröm helyett könnyet adott.

14.

Rózsa! rózsza! mit csinálsz

Egyedül a' kertben?

Ha szebb örökre találsz

Ne élj ott ridegben.

Az élet ha nem páros,

Téli virág, nem szagos.

Harmat csillog kelyheden;

Ne sírj édes rózsám!

Ha bú fekszik élteden,

Átültetlek hozzám,

Kelyhed legyen ajkamé,

Gyökered a' szívemé.

15.

Ha én tiszta patak volnék,

Galambom' kertjében folynék,

Tán hattyúként nyári este,

Fris vizemben megfürödne.

Ha én zöldellő fa volnék,
 Galambom' kertjében állnék,
 Föltartanám a' nap' hevét,
 Hogy ne süsse szelíd képét.

Ha illatos virág volnék,
 Galambom' kertjében nyilnék,
 Tán vig kedvvel leszakasztna,
 'S keble' havával itatna.

Ha én gyöngye szellő volnék,
 Galambomra legyezgetnék,
 'S míg édesden álmadozna,
 Ajkam ezer csókot lopna.

Ha én fülemile volnék
 Galambom' kertjébe szállnék,
 Búmat talán meghallgatná,
 'S szivért szivét odaadná.

16.

A' ki szeretőjét
 Igazán szereti,
 Legyen bár mi sötét,
 Még is felkeresi.

Sötét van az erdőn
 Ha bucsuzik a' nap,
 Kincsem még is eljön,
 Ha édes csókot kap.

Nincs virág a' mezőn
 A' nagy téli fagyban,
 De ha kincsem eljön,
 Akkor melegem van.

A' konyha füstölög,
 Fergeteg lesz talán;
 Galambom könyörög
 Ne nézzek más után.

Nem nézek én másra,
 Habár szeretne is,
 Csak szép galambomra —
 Elég baj az egy is.

17.

Hej ti fényes csillagok!
 Volnék ott hol ti vagytok,
 Nem néznék én a' vízbe,
 Hanem rózsám' szemébe.

Hej ti fényes csillagok!
 Onnan ti messze láttok,
 Hol van rózsám, merre jár,
 Karjaimba jön e már?

Hej ti fényes csillagok!
 Ha jön, csak ragyogjatok.
 Ha máshoz megy, hunyjatok el,
 A' hamis hadd bóduljon el.

18.

A' bimbóbúl virág lesz,
Kincsem mondta hogy elvesz,
Hogy piros kendő lován,
Értem jön szüret után.

De vége a' szüretnek,
Leánytársim nevetnek;
Volt hegyke szép szeretőm,
Hej de még sincs fejkötőm.

Az ágon szarka csörög,
Az ablakhoz röpülök,
Kinézek az utszára,
Nem jön e valahára.

De csak halad az idő,
Elmarad a' szerető.
O leányok! higyjétek,
Hamisak a' legények.

19.

Most jer hozzám
Édes rózsám!
Nincsen itthon
Néném asszony,
Darálni van
A' faluban;
Mert ha itt lel
Agyon perel,
Dörög morog,
Ireg forog,
Nyelve pereg,
Mint a' kerek,
Pitteg pattog,
Csitteg csattog,
Szót nem enged,
Míg elreked.
Most jer kedves,
Senki nem les;
Adok csókot,
Akár hatot,

Aztán tágulj ,
 'S el ne árulj ;
 De elvégy ám
 Édes rózsám !

20.

Én is voltam szegény legény ,
 A' míg nem szerettem ,
 De azóta gazdag vagyok ,
 Móta rabbá lettem.
 Ha pénzem nincs , rátekintek ,
 'S mingyárt kincset látok ;
 Ha megölel , bú , baj , gondok
 Nevetek reátok.
 Szépen zeng a' kis pacsirta
 Ha tavasz kifejlett ,
 Szebben danol édes rózsám
 Pergő rokka mellett.
 Arcza millyen , keble millyen —
 De azt meg nem mondom ,
 Mert többen is megszeretnék ,
 Akkor lenne gondom !

21.

A' Dunában sok a' viz ,
 Jaj ! ki a' leánynak hisz ,
 Mint a' viz a' Dunából
 Nem fogy az ki bajából.

22.

Gyöngyvirág és liliomszál !
 Szép szeretőm mellettem áll ,
 Mint a' téjben uszó rózsza
 Ollyan az ő nyájas arcza.

Holló szárnyak szemöldöki ,
 És alúlok tűz ragyog ki ,
 Tűz ragyog , melly noha éget
 Lángja után von engemet.

Gömbölyü kis piros sajka
 Mézforráson az ő ajka ,
 Gyönggyel rakva szagos öble ,
 'S fülmile szól ki belőle.

Tajték halom az ő keble,
 Rubint bimbó áll felette,
 És alatta az a' nagy kincs,
 Millyen több e' világon nincs.

Mint reggel a' játszi lepke
 Szép galambom olyan fürge,
 Két újammal átfoghatom,
 Ha vig tánczban megforgatom.

Szeretem is én a' rózsát,
 'S ha úgy rám néz és csókot ád,
 Tudja isten mit nem érzek,
 Szivem ugrál 's alig élek.

23.

Vigan foly a' csermelye,
 Hej rózsám ne nézz bele!
 Mert ha bele tekintesz,
 Vidám kedve oda lesz;
 Majd úgy jár mint én szegény,
 Zokogva foly ligetén,
 Zokogva foly éltem is,
 Reggel, délben, este is.

A' Bakonyban sok a' fa
 Több könnyeket sírtam ma.
 Azért olly zöldek a' fák,
 Mert könnyeim áztatják;
 De meghalok azért is,
 Tudom akkor sírsz te is,
 De rózsám ha szeretnél,
 Csak ugyan jobban tennél.

24.

Legény szökött kertembe
 Ott szívét elvesztette,
 A' szívet én meglettem
 'S kendőm alá rejtettem.
 Jaj be kinzott engemet,
 Úgy furdalta keblemet!
 Utóbb el is foglalta,
 Saját szívem' kitolta.

SZALAY BENJAMIN

25.

Magos a' jegenye, nehéz mászni rája,
Szép a' kis Perzsike, ki juthat hozzája?
Szüntelenül őrzi őt az anyja tőlem,
Ha elmegyek, zárja az ajtót előlem.
Hogy az anyja őrzi, nem fáj az én nékem,
De hogy Perzsi kerül, szakad bele szívem.
Perzsikém! Perzsikém! miért nézsz te másra,
Lám én juhász vagyok, mért vágysz a' kondásra?
A' kondás erdőben lakik télen nyáron,
Baltával szédeleg a' nagy kősziklákon.
A' juhász zöld mezőn jár fehér nyájával,
Vig dalokat dúdol kis furullyájával.
Szalonna a' kondás', szokott eledele,
Zsiros haja, inge, zsiros szüre tőle.
A' juhász friss tejjel, túróval éldegél,
Féjér tiszta inge, féjér kenyérrel él.
A' kondás ritkán jön erdőbül faluba,
A' tölgyesben bujkál, mint bagoly oduba.
A' juhász mindennap betér a' házába,
Megkeresi este kedvesét laktába.
Hadd el rózsám hadd el az erdei szegényt,
Szeress inkább engem', bundás juhász legényt.

Zöld a' mező sok a' lud,
Megkerültem a' falut.
Láttam a' szép Erzsikét
Hogy etette a' csirkét.
Etesd rózsám a' csirkét,
Hadd ehessem pecsenyét.
Hadd igyam rá veres bort,
Hadd tánczoljak veled sort.
Ne félj tőlem kis leány,
Ha megcsókol egyszer szám.
E' lesz szívem záloga
Rá nem szedlek én soha.
Szüret után egy hétre
Rá üzenek szülédre,
Vegyen engem vejének,
Téged apám menyének,
A' pap adja az áldást,
Megigyük az áldomást.

VITKOVICS.

RÉGI SZOKÁS MEGMARAD.

Perza rege.

Ifjuságomban én felette eleven és indulatos voltam. Az asszonyokat kábulásig szerettem, hittem szavaiknak, hízeltedéseiknek. Ők Perzia' legszebb férfiujának mondtak, 's én valóban szépnek hívém magamat; ők ritka éles elmémet magasztalgatták, 's én magam is néha elmésnek tartogattam magamat. Az ő csábító dicséreteik, hízeltedéseik döntötték-el szerencsémét. Ó Meledin! egykor bőségben éltem, most alig bírok annyit, hogy pályámat nyugtan futhassam végig. Az ifjúság, fájdalom! merő dőreség, őrzöngés; volt volna éltem' tavaszában az a' tapasztalásom, melly most vagyon, Ispahánnak egyik leggazdagabb kereskedőjét látnád bennem. Most majdnem koldus vagyok.

Kétség kívül, monda Meledin; ha húsz évű korunkban azt tudánk, mit nyolczvanadik évünkben, sok bohóságot nem követénk vala el. Melly

különböző volna sorsunk e' mostanitól. Valóban a' tapasztalás roszkor jó, midőn tanácsaival már nem élhetünk. Mit használ tudományunk, ha nincs többé időnk azt használni. A' mi az én sorsomat illeti, kedves Amesztán, engem' a' hívság vesztett-el. Balgatag épen nem voltam, ezt tudtam; de olly nagy vala vágyásom a' ragyogásra, hogy szerencsétlen nyelvemmel soha nem bírtam. Szerénytelenségem egyedül való oka, hogy soha nagyságra nem jutottam. Vajha visszatérhetnék ifjukoromba! soha mostani tapasztalásom mellett hasonló bohóságokat el nem követnék. De most késő a' bánat.

Igy beszélgete két ősz agg egy pálmának árnyékában, a' Maaráni barlang' nyílása előtt leheverészve. Mind a' kettő maga kárán okúlt. Ó katalmas Mahomed! kiáltának egyszerre, fájdalom mi soha többé meg nem ífjodunk! Mi hasznunk van immost ama' számtalan bal esetekből, melyek értek; mi hasznunk döreségeinkből 's azon arany bölcseségből, mellyet hosszú idők' sora nyújtott!

Míg így szólnának, a' barlangból csendes zörej hallszott, hasonló Zephyr' susogásaihoz; majd közeledett, 's midőn szemeiket felveték, egy nemtőt (geniust) láttak feléjük lépdelni, ki leirhatatlan szelídséggel szóla hozzájok: Amesztán! monda,

Meledin! ne remegjetelek előttem. Egyedül annak jövök, hogy minden kívánságaitokat betöltsem. Régóta lakom már e' magányos barlangot, és épen keresztül akartam vándorlani a' világot, midőn panaszaitokat hallanám. Nem tartám igazságtalanoknak, 's megosztám fájdalmatokat, mert megismerem, hogy az ég szeretet nélkül bánt veletek; bölcseséget adott, midőn többé nem használhatjátok. Halni tanított, midőn alig maradt miből élnetek. Jóvá teszem ezen igazságtalanságot, 's ha kívánjátok, ifjuságtok' arany napjait, erőtüket, szépségeket visszaadom. Melly kort kívánnátok? szóljatok! Húsztendőt! húsztendőt! kiálta a' két agg egyszerre. Elhiszem, felele a' nemtő; legyen! ti húsztendősek vagytok.

'S valóban, melly hirtelen elváltozás. Alig mondá-ki e szavait a' nemtő, már fris, ifjui vér szökdele ereikben. Reszkető térdeik véletlen megerősödének, görnyedt testük felegyenesedék férfiúi erőben, tar homlokok körül szép haj kele melly teljes fürtökben omlott-le vállaikon, hosszú szakálluk eltűnt, 's gyöngye pelyhek csiráztak áll és ajkuk körül. A' nemtő tükröt vona-elő tág redőjü palástjából, 's örömcsozálat lepte mind kettejét, megpillantván benne magokat; önfelejtve szűkelltek gyönyörűségükben nem bánulhat-

ván eléggé testök' 's arczvonásaik' szépségét, a' teljes tagok' fürgeségét, az izmok' vas erejét. Oda borulának a' nemtő' lábaihoz: de ez mosolyogva emelte-fel őket 's monda: Barátim, minekelőtte ezt megköszönnétek, tudnotok kell, élhettek e ajándékimmal, hasznosak lesznek e azok nektek vagy kártékonyok. Meledin! vedd e' varázsgyűrűt; ezt viselvén minden embernek titkait felfedezed ha szemébe nézesz. Hiúságod ki fog elégíttetni, de légy uranyelvednek. Te Amesztán! itt maradsz távollétem alatt, légy őre palotámnak, mellyhez e' barlang vezet, és végetlen kincseimnek. Minden javak' telje vár, 's kívánnod elég, hogy kívánságaidat betöltve lássd. Ellenben én tőled csak egyet kívánok, mi épen nem kerül sok erőbe: őrizzd gyönyörű kertemet, melly előttem mindenek felett kedves. Vigyázz, hogy halandó soha küszöbére ne lépjen, 's tudd, hogy magad is elvesztél, ha azon túl mersz hágni. Év' multával ha szolgálatoddal, mint reményilem, megelégedhetem, jótéteményekkel elöntlek: 's akkor Ispahánba térhetsz, 's ezen gyönyörű város mint leg-gazdagabb, leghatalmasb urát uralni fog.

Térdre borúla ismét a' két új ifju a' nemtő előtt; örömmámorok sem mértéket sem szót nem lele; képzeletök édes gyönyörámulatban özönlék, 's paradicsomi kéjü jövőendő látszék tekin-

teteik előtt fejledezni. Végre elváltak. Meledin a' drága bájgyűrűvel Ispahán felé indult. Amesztánt a' nemtő barlangjába vezette. Minekutána egy ideig sötétben halada, véletlen a' nemtő' palotáját pillantotta-meg teljes pompájában. Soha szemei hasonló remekét az építésnek nem látták. Tüméredek gyémántoszlopokon nyugott az épület, 's arany lépcsők vezettek-fel hozzája. Amesztán elvakúlva illy látványon, nem szólhata. A' nemtő pedig monda: Légy ura ezentúl e' virányoknak; parancsaid olly pontosan lesznek véghez hajtva, mintha enyéim volnának; ezer szkláv kész, leghalkabb kívánságodat azonnal betölteni. Elj boldogul, néhány napra elhagylak. Emlékezzél kertemre 's arra, mit neked meghagytam iránta. Itt elméne a' nemtő, 's Amesztán ura volt e' bájoló laknak. Számtalan minden színű, minden nemzetbéli rabszolgák gyültek össze körűle, hogy parancsait kihallgatnák, 's nem hagyának neki időt óhajításait kibeszélni. Drága ételek tálaltattak, 's míg ő a' legválasztottabb falatokkal élne, egy közellévő tereméből elragadó hangok zengének feléje' holott, a' legszebb szklávok ünnepi körökben forgának, 's alakjuk és mozdulataik' kecsével mulatták; majd a' legtündérebb verseny-énekek hallszának, mellyekben Amesztán' szépsége, kellemei, lelke' adományai dicsőítte-

tének: míg ő maga a' legfínomabb borokkal élenge. A' nemtő tudnillik nem volt a' Korán' törvényeinek alávetve mint a' halandó: mert a' proféta csak Ádám' fijainak tiltá-meg a' bort, kiket gyengeségük minden pillantatban el-elcsábít, hogy az égnek legnagyobb jótétivel is visszaéljenek.

Vége lévén az ebédnek, más szolgák aranyos füstölő edényekkel jöttek, 's Amesztánt legott tündéri illatok' fellegeibe boríták. Lassudan azután a' leglágyabb, legrengőbb ágyra tevék, hol ő a' szelid nyúgalom' karjaiban elszenderült ringatva deli álmaktól, mosolygó gyermekeitől a' megélt örömnapnak.

Hajnalban egy pompás, hat száz tündér képekkel díszesített fürdőterembe vezetteték. Kiszállván a' vízből, két szkláv pehelypárnákra bocsátá, tagjait dörgölgeté illatokkal, 's fejét fűszerrel bélepett vánkosba borítá. Ereiben gyönyör szökelle, 's képzelete a' mennyországban ledérgett.

Minden nap új örömekkel kínálta, 's a' jámbor Amesztán meg nem foghatá, mint tudák szolgálói minden leghalkabb kívánságát mintegy előrelátni, 's megelőzve bétölteni. De azoklak számos seregében még eddig egy asszonyi teremtményt sem pillanta-meg, 's e' hijányt ő napról

napra mind inkább érezte. Különös! így tűnődött magában, makacsságból vagy szeszélyből tette é azt így a' nemtő, vagy nem bízik hülcse ségemben? Töltötte volna el palotáját Ázia' 's Europa' legszebb hülgyeivel, engem' azok hidegségem' sarkaiból ki nem forgatnának. Eleget csaltak már meg; ismerem őket; a' tapasztalás okosabbá tett; és ha valaha még is szerelembe esném — nem, soha; 's a' nemtő minden bizonnyal azért távoztatott-el innen minden asszonyt, hogy az ezen hívtelen nem' látásából eredő kelletlen emlékezések örömeimet ne zavarják. De ő balul ítél felőlem; én az asszonyok iránt sem szerelmet sem gyűlölséget nem érzek, 's a' föld' legszebbike sem tudná egykedvűségemet háborgatni.

Azonban néha még is azt mondogatta magának: Íme, közepén ezen élelánynek, ez örömeknek szüntelen érzek valamelly hijányt. Most, hogy ifjuságomat, szépségemet visszanyertem, még is szeretném tudni, mit gondolnának felőlem az asszonyok; o minden bizonnyal, ezer móddal azon volnának, hogy nekem tessenek; 's ez a' tréfa annál inkább mulatna, mert hála tapasztalásomnak! magam' semmikép kockára nem tenném. Valóban, ha mindent megfontolok, meg kell magamnak vallanom, hogy jobb szeretném, ha asszonyok is volnának itt. Öt hat napig tartott ez

az érzése, midőn egyszerre az a' kívánság szállá meg, a' rá bízott tündérkertet nézelleni. Minekutána a' világ' legkiesb völgyén keresztül ballaga, egy dombra jutott, mellyet minden éghajlatok' 's évszakok' legdúsabb gyümölcsfái árnyaltak-be. Ezen domb' aljáig ért azon magos ezüst kerítőfal, melly a' nemtő' titkos kertét körülvette; egy arany rostélykapu hagyá csak megpillantgatni szépségeit, de a' bemenetetelt gátolta. Amesztán közelített 's csodálkodva legeltette szemeit a' megbájoló virányon melly neki mása, ha nem maga az előképe volt Mahomed' paradicsomának.

Mennyei vidék! kiálta, ah hogy a' nemtő beléptemet megtiltá. — Most rostélyon keresztül egész sereg fiatal leányokat láta-meg, szépségben a' hűrikkel vetélkedőket, kik legott a' rostélykapuhoz közelítették. Fátýol nélkül voltak, 's alakjuk' lágy idomjait a' könnyüded vékony leplek csak félig rejtették-el. Vidámság és tetszvágy pillanta-ki szemeikből. Midőn Amesztánt megláták, bámulni látszottak, egymást nézdelék, titkos szavakat 's jeleket váltogattak, pajkosan feléje mosolyogtak, 's majd nyájasan integettek is, hogy osztaná-meg velük a' szép táj' örömeit Amesztán rendületlen maradt; erre egy a' lyánkáak közzül megszólamlék, 's az egész deli társaság' nevében ismételte a' meghívást; sok szépet

kedvest mondogatott neki; erre mások ezüst szavakat a' legkellőbb hangszerek' zengzetei közzé vegyíték, mellyeket kimondhatatlan kellemmel és könnyűséggel játszanak; mások táncznak álltak 's mindannyi sylphidek gyanánt a' legékesb tekervényekbe 's bájkörökbe fonódtak.

Amesztán nem kevéssé gyönyörködött e' tündér látványokon; önszeretete megtisztelve érzé magát annyi inger', annyi mesterség' feltevése által, mellyekkel e' fiatal szépségek őt érdekelni iparkodtak; de az ő szíve erős volt, annyi tapasztalás bölccsé tette, 's mosolygva és egykedvűen nézte bájoló játékaikat.

De egyszerre némelly távolságban, egy magányos myrthlugosban egy ifjú leánykát vőn észre, melly elválva a' többitől egy csermelyének virágos partján üldelt. Pillanati szomorún le voltak süllyesztve 's a' habok' futtát látszának követni; majd sóhajtás kelt melyéből, majd ismét fájdalmasan az ég felé tekingettek szép szemei; könyük símúltak-le arczain, 's buba merülve az egész világot el látszék felejtetni.

Amesztán észre vevé, hogy a' szűz őtet egy pillanatra sem méltatta; még is akartanúl felé érzette magát vonzatva, 's minden figyelmét mintegy varázslánczok által lebékózva. Semmit a' lyánykán kívül most nem látott, megleszte minden

mozdulatát, 's csak perczekre fordítgatta-el szemeit a' rostélytól, minekutána az érdeklő alak a' myrthlugos' arnyékába visszavonúla 's végre eltűnt. Jókorá ideig ott nyugvának szemel még a' helyen, hol az neki megjelent, 's késő estve tért csak vissza a' nemtő' palotájába, eltűltve egészen e' nap' csodájitól. Ah! így szóla magában, most tudom miért nem ada a' nemtő szolgáim között asszonyt is: maga magának akarta ő ezt a' gyönyört fentartani. A' világ' legszebb szerálya az övé, — 's engem választott volna örjévé? Valóban nagy megtiszteltetés húsz évű embernek, ki csak életet, ifjui tüzet lehel. Pirúlok e' példátlan bízodalmon. Melly dicsőség, ha majd kincsekkel elborítva Ispahánba térek, 's a' nép azt fogja kiáltani: ez az ifjú megérdemelte szerencsáját, hív őrje volt Ázia' legszebb szerályának. De nevetni is fognak rajtam, ki fognak gúnyolni, 's meg nem merek jelenni a' város' ifjai között.

Közepette ezen bús elmélkedéseknek, álom lepte-meg, de korántsem olly szelíd álom mint egyébkor. Megjelent képzelmeiben ama' magányos merengő szépség. Kies szemei könnyűkben lábadoztak, Amesztánéji hasonlóan. Nyílt karokkal akart felé sietni, de átkozott korlátok tilták-el tőle; már ki vélte emelni az arany kapút sarkaiból, midőn egy rettenetes szózat ezthallatá: Megállj,

boldogtalan! mit téssz? elfelejtéd a' neked osztott parancsokat? — Amesztán erre felébredt. Forró veríték omlott-le arczain; lángok csapongtak ereiben; reszketve felszökött fekvéről, 's heves léptekkel járván fel 's alá, így várta a' hajnalgó nap' felkelését.

Alig reggeledék, a' kert felésietett. Az arany kapuhoz közelítvén, mind elejébe jöttek a' tegnapi szép alakok, bájolólag ékesítve; homlokai-kon vídamság ült, de tekintetök cselt árulgata. Meglátván Amesztánt, fenn hangon nevettek, 's ekkép idvezlék: Jó napot, szép őre a' szerálynak! mint nyugottál? hisz olly frisen felkeltél te fekvedről, mint harmatfürdejéből a' rózsza! Valljon honnan vett téged, szép őriző! a' mi nemtőnk? Némellyek sajnálkozó tekintettel méregettek, mondván: Kár a' szép ifjúért! 's elhagyák őtet, kit szégyen és harag üldökölt.

Azonban azt, ki minden gondolatját elfoglalta, szemei hijába keresték: sehol az meg nem jelent. Mély csend terjedt-el a' körfalon belül. Végre hat várakozással töltött óra múlva visszatért a' palotába. Talán meglelem estve, monda magában vigasztalólag. Hiszen a' nemtő meg nem tiltá, hogy ne lássam, ne halljam, ne szeressem, ne szerettessem; csak azt tiltá-meg, hogy a' kertbe ne ne lépjek. Ó ha valóban szerettetném e' gyö-

nyörű teremtmény által — de mit mondok, én boldogtalan? Még egyszer szeressek? ki lesz kezesem, hogy ez arcz, e' jószívűség kígyói incselgést nem rejtenek? De nem! illy tiszta, nyílt ábrázat csak a' legtisztább léleknek lehet tüköre. Ő épen nem kereste figyelmemet, nem dicsekedett ingereivel, ügyességével mint társnéji; ő szerény, szemérmes — az ő lelke épen úgy hajléka a' legszentebb ártatlanságnak, mint kedves arczulatja annak képmása. Csak ez az átkozott zár ne volna! De ez nem fog szerelmemnek gátot vetni, nem annak hogy az ő szíve' hajlandóságát keressem — melly kétség kívül legfőbbje minden javaknak. Majdha vége lesz ezen évnek, 's a' nemtű beakarja tölteni nekem tett fényes ígéreteit, azt fogom neki mondani: Nagylelkű! tartsd-meg minden kincseidet, csak azt add nékem, kit lelkem szeret!

Még napnyugat előtt az aranykapunál megjelent. Pillanati lesengve bolygották keresztül a' szép virúlmányt, mindenütt kívánsági', óhajtási' tárgyát kémlelve. Azonban a' kert csendes volt, mint egy sivatag. Csak az égi madarak' éneke hallszott. Amesztán várakozott; óra óra után repült, közel volt már a' sötét éj, 's ő kétségeskedék szerencséjén, midőn véletlen közel magához fájdalmas sóhajtást halla. Mindenfelé pillangata leselkedve, 's ó gyönyör! ott látta szívének

óhajtott asszonyát áloe- 's citromfák között egyik társnéja' vállára nyugasztva szép karját, lágy gyepen ülni, mélyen gondolatokba merülve. Egy időköz múlva felszólamlott társnéja: Kedves Amelínám! mért e' fájdalom, melly szívedet emésztí az örömnnek és kéjnek e' ragyogó mezejin? Minden, a' mit óhajthatsz, kész szolgálatodra. A' nemtő indulatosan szeret; tőled függ egyedül, hogy itt uralkodjál 's hatalmát, kincseit véle megosszad: csak viszonzozd szerelmét; te pedig sírsz, míg társnéid irígylik sorsodat. Öntsd keblembé bánatod! Adna a' nagy Mahomed nekem olly vigasztaló, orvosló beszédet, melly minden bűt elűz, 's minden sebét a' szívnek meggyógyítja.

Híjában iparkodol vigasztalni! sohajta Amelína. Szerencsétlenségem határtalan, 's csak a' halál lehet orvosom. Egyetlenegy leánya vagyok nemes anyámnak, kit imádok; egyetlen vigasztalója, gyámola a' szükségben. Ez a' hatalmas nemtő meglátott, szeretett, 's anyám' karjaiból kiragadt. Szinte látom a' szerencsétlent, mint él síralom közt, 's megfosztva minden segédttől, meg gyermekétől, egyetlen boldogságától, kétségben mint kulcsolja kezeit az ég felé. Jaj! talán el is vezett már a' drága annyi ínség között. Mit nekem most e' kincsek? Szegénységemben

szerencsés, nem óhajtok egyebet az égtől mint drága szülömet. Nála maradván egykor talán egy szegény de magamtól választott férj a' leggyöngédebb gondot felosztotta volna vélem. Békében folytak volna oda napjaink — a' kegyetlen nemtő mind ezt megsemmisíté.

Ezzel felkölt, 's a' rostkapúhoz lépe, hol a' szerelmes Amesztán márványkép gyanánt meredve 's szavának minden leghalkabb hangját lesve álldogált. Közelítvén felé a' szűz, elragadtatással felkiálta: Amelína! égi, isteni teremtmény! szeretlek, égek, lángolok érted a' szerelem' legtisztább, leggyöngédebb tüzével. A' fiatal szép édes zavarodással nézte az epedőt, 's szelíd pirulás fogta-el arczeit. Amelína! folytatá az ifjú, ó ne távozz; hagyj éljek látásodban: távozásod halálom. Amelína még egyszer tekintett rája 's lassu léptekkel látszék odább lengeni; de társnéja félre vonta, mondván: Fussunk! nem látod hogy ez a' szerálynak új őrizője? Meglesni jött csak ide, talán hallotta beszédedet. Amelínát e' szavak nagy félelembe ejték, 's vele hamar elhagyatták e' helyt.

Amesztán nem volt elégedetlen ezen estvével. Láta, hallotta Amelínát, szólt vele. Hah! kiálta, ismeri ő a' szerelmet mellyet bennem fellobbanta: elpirúlt. Mint díszesítette ezen elpi-

rúlás. Melly szép ő! története melly érdeklő! annyi kéjnek ülében is csak azon kiseded kunyhóba kívánczik, hol magzati jámborságban lelé minden boldogságát! Ó, Amelína bizonyosan felette van az egész asszonyi neimen. Nem is asszony ő, nem, angyala a' mennynek; szíve tiszta mint maga az ég: ő nem tud csalni.

Közepette ezen lelkesedésnek még is egy bús gondolat lepte-meg. Megemlékezett Amelína' bárátnéjának szavaira. Melly boldogtalan volnék, monda magában, ha Amelína megvetne, ha közönséges szerályörnek nézne. De majd nem kétségbe esett eszébe jutván, hogy a' nemtő is indulatosan szereti: legalább nem volt oka reményleni, hogy az e' drága gyémántját, ezt a' remekét a' szépségnek valaha odaadná vágytársának szolgálata' díjául.

Három nap múlt-el már, hogy Amesztán a' kedvest nem láthatta. Nyugtalansága leírhatatlan. Hová lett ő? kiálta; tán elvitte a' nemtő, vagy összeroskadt bánatja' súlya alatt. A' legszomorúbb, legfájdalmasb gondolatok tölték-el fejét, szívét. Negyednap esthajnalban végre ismét látta. Amelína közel volt hozzá, de őt észre nem vette. Ő pedig, a' boldog ifjú, láthatá, hallhatá. Kevésbé bús volt az égi alak mint egyébkor, 's szebb mint valaha. Amesztán öregbedő csodálkozással szemlélte; de melly elragadtatás, mi-

dön ezen szavakat hallá barátnéjához intézni: Kedves Szóphiám! híjába óvsz amaz ífjútól engem; híjába mondod hogy csak meglesni jött 's bennünket veszedelembe ejteni: ezt ugyan nem hiszem soha, illy alacson tette ő nem született. Szemlélted e' deli természet, nemes vonásait, gyöngéd részvételű pillantatját mellyel rajtam csüggött? Ő engem szeret, ezt mondja nékem érzékeny ereje beszédének, mellyet semmi tettetés nem tud utánazni. Nem bírom előtted eltitkolni indulatomat: azon naptól fogva, csak őt látom, hallom, 's igen is érzem, hogy szeretem őtet mind halálig.

Fenn doboga Amesztán' szíve e' szavaknál. Hévvvel omlott vére ereiben. Szerettetéek 's erről kétsége nem lehetett. Hiszen Amelína épen nem akarhatta őt álmítgatni, mert messze gondolta magától, 's egész őszinteséggel beszélte-ki érzéseit, gondolatit; a' bizodalom', a' barátság' kebelébe öntögette csak szenvedelme, vallását. Azonban folytatá a' leányka szavait: Úgy van, azon perczenettől fogva egész valóságom elváltozott; remény szállt melyembe, 's kies, vigasztaló gondolatok derítik-fel lelkemet; mert ha valóban úgy szeret, mint monda, mint szentül esküvé, úgy jól tudod, csak tőle függ, mindkettőnket boldogítani.

E' szavaknál Amesztán' figyelme a' legfőbb polczra hágott; lelke Amelína' ajkaiba tapadt, ki is ekkép folytatá beszédét: Ugy van, csak bátorságán áll, bennünket boldogítani. Tudod, Szóphia! hogy egyetlenegy történet eldöntheti a' nemtőnek felettünk való hatalmát. Tudod, hogy azon perczen szabadok volnánk, mellyben férfiú e' földre lépne, 's hogy e' kertek, e' palota övék volnának azonnal kimentésünk' díjául. Ó vajha e' javak és kincsek egykor ama' szép ifjúé lennének, kit láttam, kinek képe örökké él lelkemben.

Hah egek! kiálta-fel Amesztán hirtelen 's a' legnagyobb elragadtatásban; csak ezt? 'S Amelína akkor enyém? 's én — én ezen mennyei vidékek' asszonyává tehetem? Ekkor megmarkolta az arany rostélyokat, 's nagy hevesen és hatalmasan meg rázkodtatta, mire a' könnyen-zárt kapuszárnyak megnyílnak, 's ő kéjmámorban Amelína' lábaihoz rohant; de nagy Isten! melly irtózat! — az eltűnt; a' kertnek palotának minden nyoma elenyészett; minden elszéledt légiillatokként, 's a' jámbor Amesztán ismét a' Määráni barlang' torkalatja előtt látta magát, ugyan azon magányos pálma alatt, hol a' jóltévő nemtő először tűnt-fel előtte.

Ki írhatja-le bámulását, szégyenérzését, fájdalmát? Ereje ki volt merítve, feje földig le-

görnyedt, térdei remegének, kezei gyengék a' vén testet támogatni. Hosszu hószaáll borítá-be mellét; mély barázdák vonúltak-el sápadt száraz arczain 's tar homloka alig állhatá-ki a' leáldozó nap' bágyadó sugárit. Oda volt egy percz alatt ifjusága, ereje, szépsége. Borongó lélekkel, meredt szemmel, szinte kövé válva, merült gondolatjaiba a' nyolczvanados agg. Pillanatjait fel nem meré emelni a' földről, hogy netalán szégyene' tanújiba akadjanak. De csak hamar félbetörte szomorú tünődéseit halk léptek' hallása, felnézett, 's ráismert, kire? — Meledinre, régi barátjára, ki szintolly türedékenyen, 's meggörbedve ing vala feléje.

Jó ideig hallgatának, egymást bámúlva néz-vén. Végre viszonzlítások valamennyire megnyugasztá mind a' kettőt. Meledin szólamlék-meg elébb: Ismét itt vagy, szépséges Amesztán? kérdezvén. 'S téged így látlak megint, lelkes, elnész Meledin? mond a' másik. Fájdalom! kiálta mind a' kettő. Ifjuságunk rövid ideig tartott: de mí kerestük. Mit cselekvénk? — Bohó csínyokat. — Úgy van. Valljuk-meg. Most elbeszélte Amesztán régi barátjának viszontagságait; 's utána ez így kezdé történeteit beszélni.

Tudom, emlékezel még, Amesztán! hogy a' nemtő drága gyűrűvel ajándékozott-meg; melly-

nek ereje által minden embernek, ha szeme közzé néztem, kitalálhatám titkait. Szép, fiatal, egészséges, tele erővel, visszatértem Ispahánba, a' legragyogóbb remények' seregétől körülöngetve. Képzeletemben már is gazdag voltam, hatalmas, dicsőséges. Hah melly eszközeim vannak, gondolám, rövid idő alatt mérhetetlen javak' urává lennem. Minden embernek kitanúlom gyöngéjit 's hízelkedem indulatainak. Mind ezeknek 's minden szerelmeiknek, cseleiknek, ármányaiknak hasznát fogom venni, 's tőlem fog függeni a' föld' legbülcsebb, legrendkívülvalóbb emberének tartatnom. Előre fogom látni a' jövőndőt, és soha meg nem csalatkozni. Illy képzelgések közt Zurfa' kertjein által megérkeztem Ispahánban; büszkén jártam végig a' pompás Shiarbach útszáját, midőn egy kisdéd vén asszonyt, palástba burkolva látok velem szemközt jőni; karján kosár csüggött, melly valami titkot látszék rejteni. Minden hosszas meggondolás nélkül karjánál megfogtam a' dadát, fátyolat felvetettem 's erősen szemei közzé nézvén, mosolyogva szólék: Ej, ej, anyók! jól látom, hogy nem én vagyok az a' boldog, kit keressz. Valóban ha a' pompaszerető Akeli-be, a' te urad, tudná mitevő vagy, bezzeg örülne! Az öreg asszony elnémúlt irtóztában, 's merevényen rajtam nyugasztá szemeit.

Ah, a' Mindenhatóra kérlek 's könyörgök, uram, el ne árulj. Igaz, hogy Akeli-be' egyik felesége halálíg szerelmes egy fiatal emberbe a' városban, 's neki ezeket a' gyümölcsöket és drága borokat küldi; de a' nagy profétára kérlek, vissza ne élj e' titokkal. Mivel az éjség és szomjuság majd hogy meg nem ült, azt feleltem az öregnek: Ne félj; de hadd itt ezt a' kosarat, mert ma még egy falatot sem ettem. Amaz nem késedelmezett egy perczig sem, nekem hagyta a' kosarat 's elosont. Én félre vonúltam, ínyem' kívánságainak eleget tettem, 's nevettem a' viszontagságon, áldván nemtőmet, kinek varázsgyűrűje szerzett illy gyönyörű ebédet. Rád emlékeztem, Amesztán, egészségedért ittam, 's kértem a' profétát, hogy továbbá is kedvében 's védletében tartson-meg.

Erre házamba akartam menni, de eszembe jöve: mint fogom én magamat háznépemmel megismertetni, holott most fiatalabb vagyok ennen gyermekeimnél? Ha atyjoknak mondom magamat, kigúnyolnak, kiűznek. Fogtam tehát magamat, 's szolgálaim' gazdájának levelet írtam, mellyben tudósítom, hogy egy véletlen utazás bizonyos időre elhagyatja vélem Ispahánt; 's parancsolom, hogy e levél' átadóját egész tisztelettel fogadják 's visszajövetelemig (mellynek időpontját meg nem határoztam) úgy tekintsék akaratját, mint a' ma-

gamét. Ezzel a' levéllel mentem haza; foglalatja szerint fogadtatám, 's úgy uralkodtam mint az előtt, csak hogy más név alatt.

Más nap korán már Atmeidán' gyönyörű piaczán termettem, hol a' kereskedők kitarják a' világ' minden kincseit. Ott minden rendbeli emberek felett tehettem észrevételeimet. Vevő, kalmár, kíváncsi, szerény, becsületes ember, kópé, nagy úr, udvarnok — minden ott tolongott. A' varázsgyűrű újamon volt, 's nem kevéssé mulattam magamat, minden legtitkosabb gondolatját, érzését a' fel 's alá hullámozó sokaságnak kifürkészvén. Itt egy török kereskedő Mahomedre, Abubégerre és Ómárra eskütt, hogy eladó portékáját harmincz tómányon vette, holott szeméből olvastam, hogy csak harmincz rúpiájába került. Atkozz-el, Mahomed! kiálta, ha csak egy obolylyal mondok többet; 's még is legalább huszonöt tómányt hazudott.

Egy másik különféle holmit tárt-ki, 's a' feléje közelgető fiatalságra kacsingatott. Ott olvastam szívében, mint yágyta azokat megcsalni, a' mi el is sült neki. Így minden portékának igaz becsét megismervén, azt tettem-fel magamban hogy a' kereskedésre adom magamat: 's úgy csalom meg az embereket, úgy nyerekedem rajtok, úgy gazdagodom-meg, mint amazok. Míg így tünődném,

két udvarnokot láttam a' királyi palota' lépcsőjén olly szivesen ülelkezni, mint két barát hosszú távollét után; én szemeik közzé nézek, 's úgy találok, hogy semmit forróbban nem ahítnak mint hogy egymást felmészárolhassák.

Nem távol azoktól két más emberrel találkozom, kiknek egyike a' másiktól két száz rúpiát kívánt, mellyeket neki kölcsön ada. A' szegény adós kétségben fetrengett; Áli' sírjára eskütt, hogy egy kispénze sincsen, 's képéből azt láttam ki, hogy ládájában ezer tómánynál több vagyon. Azt ígérte hogy egy hét múlva lerója tartozását, 's szívében azt tevé-fel hogy hét esztendő alatt sem fizeti-ki.

Erre egy fiatal emberbe akadtam, kit a' leg-tetszetősb termet, 's ékes öltözet díszesített. Az halálíg volt szerelmes egy fiatal rableányba, 's őtet jött látni, venni. Az örmény kereskedő Georgiából valónak állította, noha meg voltam győződve, hogy annak Taurisz a' hazája. Épen most engedte által egy vén zsidó orvosnak harmincz tómányon, 's az ifjunak Szent György' láncsájára azt eskütte, hogy azt százötven tómányon nem adhatná.

Azonban nagy zajgás tolongás támadt két kalmár körül, 's én oda futék annak okát megtudni. Az egyik avval vádolta am azt, hogy őtet meglopta,

's tanúkat állított. Derogár' ítélőszéke elébe vezettettek. Én elkísértem a' bíróházba. A' bíró mindegyikét magához hívta különösen, 's mindegyikkel titkon beszélgetett egynehány minútumig, azután egész méltósággal beült székébe. Én erősen ránéztem, 's láttam vonásaiból, hogy a' tolvajt szabadon bocsátani, a' meglopottat talpvágásokra fogja ítélni.

Alig voltam megint a' szabadban, minden felől nagy hangon zengett: Allah! Allah! kiáltás; és az egész népség a' mosé felé tódult, 's én vele. Jelt adtak az imádságra, 's én homlokomat egész ajtatosságban a' földhöz verdestem; de hirtelen felzavart épülesemből a' Molláhok' ordítása. Ezek mindnyájan egyszerre kiáltának-fel nagy zajjal 's hatalmas jajsikoltással, szokott arczrándulásaik közt; földre veték magokat, ott hengergödzének 's fejüket hamuval boríták-be. De én csodálkozva olvasám szívükben, hogy Mahomed' küldetését, a' kóránt, Álit a' nagy prophéta' unokaöccsét, a' jámbor nép' hiszékenységét magokban csak nevelték.

Ezen színjáték' különfélesége nagy mértékben gyönyörködtetett. Minden embernek gondolatjai és feltételei nyilván voltak előttem, a' legnagyobb speculánsok' képeiből kifürkészttem a' legmester-

ségesebb szövevényeket, 's a' legjobbat magamévá tettem, egykor ezek által boldogulandó.

Most a' nagyok tarsaságába szándékoztam belépni, 's magamat minden játékokban, ünnepekben kimutatni, mert a' nélkül hogy a' magam' titkát elárulnám, mindenkinek olly csodálatos dolgokat és igazságokat mondogattam, hogy küzönségesen nagy és rendkívül való embernek tartottak. Már mindenfelé elszállt hírem nevem, jövődömről a' legbüszkébb feltételeket koholtam, midőn nagy fájdalمامra észrevettem, hogy az egész világ, még azok is, kik örömmel látszának szavaimat hallgatni, egyszerre elhagyának 's mindenkép kerültek. Mindenek, kikkel észrevételeimet közölni elég vigyázatlan voltam, azokat olly valóknak találták, hogy félnének ne talán felfedezsem az ő titkaikat is; engem hűtelen, gonosz embernek hirdettek, 's azt mondák, hogy az, ki engem Szanderon' vizébe vetne, az emberi társaságnak nagy hasznót tenne.

Azonban mind addig keveset tettem a' magam' szerencséjéért. Fényes alkalmat lestem, melly végre elő is adta magát. Egykor, midőn ismét az Atmeidán' piacznál sétálnék szokásom szerint, 's minden elmenőnek vonásait vizsgálom, véletlen nagy zajt hallottam. Azt mondák Shach Zéfi király fogna kijönni palotájából és

Shiarbach' nagy útszáján keresztül minden hölgyeivel együtt Zurfai kerteibe vonulni. A' királyi lak' kapuji megnyílnak, a' fejer márvány lépcsőkre a' legdrágább perza szőnyegek terítették ki, és Shach Zéfi minden nagyaitól körülvéve egész felségben lelépdelt. Aztán egy gyönyörű arabsz ménre ült, mellyen számtalan gyöngyök, gyémántok, drágakövek tündököltek. A' nagyok 's az udvar' urai is ritka szépségű paripákon nyargalának. Így indult az egész sereg a' széles útszának. Az asszonyok ragyogó selyem és aranszővettel bevont hintó székekben vitettek utána. A' fővezér a' király mellett lovagolt, ki véle felette nyájasan látszék magát mulatni. Mellettem menvén-el Shach Zéfi, 's szemébe nézván azt találtam nagyocska hangon mondani, hogy a' körülállók is megértenék: Hónap a' fővezérnek szerencséje lesz a' selyem nyakzsínórhoz. Az egész nép kétes mosolygással pillangata rám, újakkal mutogata 's kigúnyolta jövendőlésemet.

Azonban eloszlik a' sokaság, mindenki hazatért, de más nap reggel az a' hír szállong szájról szájra, hogy a' fővezér megöletett. E' mellett jövendőlésem is elterjedt egész Ispahánban. Ki lehet az? kérdezgeték egymást az emberek, ki olly nagy mértékben bírja a' jósló tehetséget. Ő bizonyosan vagy a' prophéta' lelkétől van eltölt-

ve, vagy maga egy, minden halandókon felül lévő lélek. Minden társaságokban csak én voltam a' beszéd' tárgya. A' hol megjelenék, összegyűlt körüllem a' sokaság, 's elgondolhatd, hogy jól tudtam, kit keres a' köz kíváncsiság.

Eddig még minden kedvem szerént történt 's közel jártam czélomhoz. A' Shach magához hivat, látni akar, velem szólni. Melly szerencse! kiáltok-fel magamban, melly becsület! Melly okosan fogom e' fényes alkalmat használni. Megjelenek az udvarnál, a' király' szent és dicső személye elébe vezettetem; szemtől szembe láthattam fényében, nagyságában, hatalmában és fenségében. Lábaihoz borúlok, ő fel hágy kelni azt mondván: Ki vagy te jövőendő? Ki mondta neked tegnap, hogy fővezérem ma meg fog halni? — Legbülcsebb, leghatalmasb király! felelek, Perziának fényes dicsősége, ki inkább tündöklöl mint az égnek legragyogóbb csillaga! hadd valljam meg néked az igazságot. Én neked a' legnagyobb szolgálatokat tehetem-meg, mert egyetlenegy pillanattal keresztül látom az emberi szívnek minden rejtélyeit 's titkait. Meg tudom választani azokat, kik téged szeretnek azoktól, kik gyűlölnék; felfedem mind azon titkos készüléteket, mellyeket ellenségeid életed ellen tesznek: egy szóval nincs titok, a' mi szemeim előtt rejtezhetnék. Hogyan?

esék szavamba a' Shach, előtted nincs titok? erről meg akarom magamat győzni. Mondd-meg miért ülettem-meg fővezéremet? Mert azt a' vi-
gyázatlanságot követte-el, téged a' prophéta' tör-
vényeire emlékeztetni, mellyek szerint a' hívek-
nek a' bor' itala meg van tiltva. — Mit tettem
tegnap minekelőtte elalunnám? Uram! drága fű-
szereket szívtál arany pipádból, és hat kehely
Shírászi bort ittál. — Mit álmottam ez éjjel?
— Azt, uram, hogy te vagy a' nap; a' tenger,
bor, 's te azt sugáraidal felszívod. — Kit hall-
gattam-ki ma reggel? — A' chinai követet. —
Mit tévék az ő beszéde alatt? — Nagy uram! alut-
tál. — Elég! kiáltá a' király, rettentő pillanattal,
félre szemeim elől. Én nem tűrök a' földön em-
bert, ki legrejtettebb gondolatimat tudja, ki
szívem' fenekéig lásson. El innen!

Melly szomorú meglepés, barátom Amesztán!
Melly irtózat fogta-el minden idegeimet. Az alatt
hogy a' legfényesb jutalmakról álmaoztam, a'
Shach halálomat végzé-el magában. Én kiléptem
a' palotából, 's alig voltam lenn az útszán, hir-
telen nagy gyengeséget éreztem tagjaimban; tér-
deim inogtak, kezeim remegének, testem meggör-
bedt; melyemre hószakáll simúlt államról; gyű-
rűm oda van 's én jaj! ismét nyolczvanad évemet
sínlem.

A' király' őrei utánam siettek hogy megöljenek. Azt kérdék tőlem, nem láttam e épen egy magos, szép termetű 's képű, valami husz évű férfiút mellettem elmenni. En reszketve mondtam nekik, hogy nem. Elváltozásom olly tükélletes volt, hogy lehetetlen vala megismertetésem. Veszély nélkül ballagtam-át a' nagy várost, 's im ide jöttem téged itt találni reménylén, 's ah, nem reménylék hijába.

Fájdalom, nem! viszonzza Amesztán. Mindketten dörék valánk, visszaélénk a' nemtű' adományaival. Vajha azokat visszaadná nekünk ismét! Esküszöm az égre! monda Meledin, bölcsebben használnók mí azokat ezentúl. — Nem tí! viszonzza véletlen egy gyöngéded szózat, mellyet azonnal megismertek. A' nemtűé volt. Tévedtek, barátim! ezen legújabb kívánságaitok mutatják, hogy a' tapasztalás legkevesebbé sem jobbított-meg titeket. Higyjétek-el, sem tapasztalás, sem ész nélkül nem szűkölködik ifjúságában a' halandó, 's nem is tudatlanság oka annyi bohóságainak, tévedéseinek hanem szenvedelmei, indulatai, mellyek az ész't 's a' tapasztalást elnémítják. Husz hajótörés után a' révész csak megint kivágy a' nagy tengerre. A' fiúk tudják atyájik' gyöngéjit, 's azokat még sem kerülik. A' kihalt népek hijába eldődjei és tanítóji a' jövődőknek. A' háború minden iszonyai-

val, a' lázadás és üldöklés mint ekkorig, úgy minde' világ' végéiglen vérrel és könnyűkel fogja itatni a' földet. Az éltes embernek ifjuságát és erejét visszaadni, annyi mint visszaadni balgaságait is. Te, Meledin! hiu voltál és szerénytelen 's százszor levél áldozatja ezen gyengeségednek. Ifjodjál-meg újonnan, 's egy hajszállal sem léssz okosb mint valaha. Te, Amesztán! szerelmes bohó voltál örökké, noha százszor meglakoltál szenvedelmedért. Csak megvalósodik nálatok is amaz arany közmonda: Régi szokás megmarad. Szűnjetek-meg ostromolni az eget keménysége, igaztalansága felett való panaszaitokkal. A' sokszorozott tapasztalás felébreszt hiu álmaitok' ámítgatásiból 's ámbár kevesbbé édes az ébrenlétel az álomnál, nyúgodjatok-meg a' természet' közönséges törvényének dönthetetlen szükségén.

GAAL GYÖRGY.

JÖVENDŐLÉS.

Honny soít qui mal y pense.

Hős Mihálynak karvasára,
 Patikaszag' babérjára,
 Sustorogó Ódájára,
 Békegeres Epósára,
 Tisztos Crimen Raptusára,
 Roszórájú Gerzsonára,
 Tempefői bajnokjára,
 Amazon szűz lyányzójára,
 Mátrónásúlt Dórisára,
 Kérdéseknek kérdására,
 Füstölt galád kis nagyjára,
 Esküszöm: Te nem sokára
 Felhágsz, csak nézz e' példára,
 A' homoksík' Tátrájára;
 'S Csombók Jankó 's Csombók Sára
 Szát szemet tát e' csudára.

KAZINCZY.

H Y M N U S.

Isten! áldd-meg a' Magyar
 Jó kedvvel, bőséggel;
 Nyujts feléje védő kart,
 Ha küzd ellenséggel;
 Balsors a' kit régen tép,
 Hozz rá víg esztendőt,
 Megbünhődte már e' nép
 A' múltat 's jövődőt.

Őseinket felhozád
 Karpát' szent bérceére,
 Általad nyert szép hazát
 Bendeguznak vére;
 'S merre zugnak hajjai
 Tiszának, Dunának,
 Árpád' hősmagzatjai
 Felvirágozának.

Érttünk Kúnság' mezejin
 Ért kalászt lengettél,
 Tokaj' szőlővesszejin
 Nektárt csepegtettél
 Zászlónk' gyakran plántálád
 Vad Török' sánczára,
 'S nyögte Mátyás' bús hadát
 Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
 Gyúlt harag kebledben,
 Elsujtád villámidat
 Dörgő fellegedben;
 Most rabló Mongol' nyilát
 Zúgattad felettünk,
 Majd Töröktől rabigát
 Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
 Ozman' vad' népének
 Vert hadunk' csonthalmain
 Győzedelmi ének!

Hányszor támadt fenn fiad,
 Szép Hazám, kebledre;
 'S lettél magzatod miatt
 Magzatod' hamvedre!

Bujt az Üldözött, 's felé
 Kard nyul barlangjában;
 Szerte nézett, 's nem lelé
 Honját a' hazában;
 Bérczre hág és völgybe száll,
 Bú 's kétség mellette,
 Vérözön lábainál,
 'S lángtenger felette.

Vár állott, most kőhalom;
 Kedv 's öröm röpkedtek,
 Halálhörgés, síralom
 Zajlik már helyettek;
 'S ah, szabadság nem virúl
 A' holtnak véréből,
 Kínzó rabság' könnye hull
 Árvánk' hő szeméből.

Szánd-meg , Isten ! a' Magyar ,
 Kit vészek hányának ,
 Nyujts feléje védő kart
 Tengerén kínjának ;
 Balsors a' kit régen tép ,
 Hozz rá víg esztendőt ,
 Megbünhődte már e' nép
 A' multat 's jövőndőt.

KÖLCSEY.

A' LÚD, TYÚK , 'S A' RÉCZE.

Egy Tyúk előtt a' Lúd nemzetségének
 Dicsekvék régi ágazatfájával,
 Azoknak egyikét őstörzsökéuek
 Nevezve , kiknek gágogásával
 Midőn megbuknék épen ,
 Megtartatott csudaképen

A' Capitólium. — O
 Én sem volnék utolsó
 Nemből való sohajt a' Tyúk,
 'S dicső rokonim' egyike
 A' csillag s égről ragyog-le
 A' nagyfényű Fiastyúk,
 De haj, most régi származásra,
 És nemzetségi ragyogásra
 Ha csak érték, vagyon, kincs,
 Hatalom, fő rang, 's más nincs
 Mellette, nem ad semmit senki. —
 Egy Récze, melly hallgatta volt ki
 Beszédjüket, így szóla közbe: Ugy van,
 Kivált ha mind ezek csak
 Hiú képzelgés' hagymázában,
 'S épen nem a' valóságban
 Gyökereztetve vannak.

SZENTMIKLÓSSY.

A' REMÉNYHEZ.

Vad Óceánnak mély hullámain
 Vergődöm én és küzdöm a' szelekkel;
 'S ah, képed minden este, minden reggel,
 Felém leng a' két hajnal' szárnyain.

Szelíd Remény! jobb kor' szebb napjain
 Mosolygva jöttél lángoló szemekkel,
 De most borongatsz barna felegekkel,
 Mint búcsuzó hölgy férje' karjain.

Idv néked így. Ha mindent elvesztettem,
 Ha tengerhabként duzzad bánatom,
 Ne légyek elhagyatva, légy mellettem!

Ím újra vészek' árján hányatom.
 Süvöltve röppen a' vihar felettem,
 'S remegve száll rád végpillantatom.

KÖLCSEY.

C S A L Ó D Á S.

Lakja zárva kedvesemnek,
 Szómra nem jó felelet,
 Tán szabadba csalta őtet
 A' virágos kikelet;
 Szép pihenni, álmadozni
 A' liget' hűs árnyain,
 Arra szállok, ott lesem meg
 Titkos andalgásain.

'S im zöldjéből a' bokornak,
 Reszkető tűz ég elém;
 Ő az, ő az! lángszeméből
 Hű szerelme int felém!
 Kéjlobogva szállok arra,
 Ah de játszi fénye mul,
 A' midőn a' napsugára
 Kék hegyek közé vonul.

Ének ébred bús panasszal,
 Olly szelíd, olly szelleti;
 Ő az, ő az! engem hívnak
 Bájhatalmu zengzeti.
 Szívdobogva szállok arra,
 Ah de léptem' zajlatán
 Némul a' dal és felettem
 Elröpül a' csalogány.

Félig rejtve, illatajkkal
 Rám mosolyg egy gyöngé kép,
 Ő az, ő az! nyájas arcza,
 Mint pirul, mi égi szép;
 Őt ölelni szállok arra,
 Ah de vérzik hő kezem —
 Rózsa volt, és képzetimnek
 Csak tövísit érezem.

KISFALUDY KÁROLY.

A' GAZDAG HÁZASULANDÓ.

Százezer forint! kiálta össze az egész kávé-társaság, mintha egy bomba pattant volna köz-zéje, és egészen lelkesült a' szörnyü vágytól, mellyet ezen bájszó gerjeszteni szokott. Kedves Szívdki asszonyság! beszélje el nekünk, unszolák valamennyen; és Puspányi Zsuzsi, egy igen füs-vény szüz, még tejfölös csókjával is sürgeté kérelnét. Beszélje csak el angyalom!

Szívdkiné váltig kiürítvén a' finzsát, szónak készült, mellyre csend lön, ámbár sok fejer személy volt jelen.

Azt tudják kedvesim, hogy Lényei öcsénk, censurát adván, nagy örömmel egy gazdag melancholicus Báróval utazni indult. Lényei szegény vala, a' Báró neki kedvező ajánlásokat tett; 's így utaztak. Mennél tovább jutottak, annál szorosabban vonzódtak egymáshoz, és öcsénk' vidám kedve, szelíd szíve, jótévéleg hatott a' Báró' komoly érzetére. Három évet töltének, Franczia, Angol és Német országban 's a' Báró szerette őt mint saját testvérét; Nápolyban a' Bárót forró hideglelés lepé meg, Lényei mint hű, igaz barát

mindent elkövetett ápolásában. A' Báró nőtelen, magtalan volt, nagy birtoka a' Fiscusra nézett, Lényeit leginkább szerette e' földön, Testamentumot csinált, és Lényeinek százezer pengőt hagyott.

Százezret! kiáltának ismét mindnyájan, ismét elbájolva azon szótól, melly mindég ujabb kellemekkel fejlik ki.

A' Báró acquisitor vala, avitumából semmit el nem abalienált, ennél fogva a' testamentumot nem invalidálhatják. Libera disponendi facultas! ekként támogatá Szívdki ur hitvese' beszédét.

Kedves jó ücsénk! monda Szívdki 's hitvese; anyali rokon! sohajtá Szívdki két leánya; szeretetre méltó Lényei! mondá a' társaság.

De kedveltem is őt titkon mindég, mint saját fiamat, mond Szívdki.

Hányszor mondtam édesem, hogy kívüled senkit úgy nem szeretek mint Lényeit, ha nem mutattam is neki, mert a' fiatalság hamar eltéved az édesgetés által.

Köztem 's közöttte mindég valami mély, titkos sympathia uralkodott — szólt Tini, a' ház idősb leánya, aztán lesüté szemét — bár nem illett volna ezt tudatnom.

Nem! köztem és közöttte volt a' nagy sympathia, mondá huga Tóni; mi egy lélek valánk — együtt játszánk —

Nem! mi valánk lelkek! kiáltá Tini.

Nem! mi valánk! viszonzá Tóni!

Te megint disputálsz Tóni!

Te disputálsz Tini.

Azonban sem a' szeretet, sem a' sympathia olly nagy nem vala; mert Lényeivel ezelőtt úgy bántak mint szegény rokonnal, az az hidegen; ő pedig büszkébb volt, hogy sem magát feltolná, azért is ritkán jött.

A' mi kedves jó ücsénk! folytatá tovább a' házi asszony, még egy évet utazásban töltött, de a' honvágy' érzete, 's nem kétlem a' vágy utánunk is, kedves rokon után, felébredt benne 's azt írja férjemnek: hogy nem sokára megérkezik, ritkaság végett is a' magnasi birtokot itthon költögeti, 's ha a' kegyes ég engedi, meg is házasodik.

Mennyei szív! harsogá az egész kar, a' két testvér pedig ujonnan a' sympathián czivódott.

Este Szívdki bizonyos tanításokat adott leányainak. Gyermek! — mond — ti ma holnap perfectumból, a' plus quam perfectumba léptek, azért forogjatok, hogy egyitek Lényeiné lehessen, a' mód és eszköz a' ti gondotok, én csak a' contractust teszem fel. Tegyetek lépést, mert még itthon maradtok; csak egy observatiom van: ha t. i. én Lényeinek magaviseletét a' Báró iránt megfon-

tolom, azon ápolást, áldozatokat, szívbeli barátságot, tehát gyanítom, hogy ő — olyan érzékeny szívvel bír — olyan — hogy is mondjam? olyan bizonyos érzés — olyan szeretet — olyan valami — teszem, a' mit az ember, felebarát, egymás ellen viszont gyakorol — úgy hallom van olyas érzés — szóval érzést, szerelmet kíván. A' jó urnak ez a' definitio nagy fáradságba került, mert maga mind azt nem ismerte, azért igen akadozva adta elő, hogy ők is valahol érzést szerezzenek. Ti — mond tovább — ti kedves anyátokra ütöttetek, egész nap pereltek egymással, de ha ő extraneustól is szelídséget praetendal, quanto magis inter sangvinem. Szeressétek azért egymást, előtte ez motiyuma lehet, hogy egyetikbe bele szeret; ti minduntalan nyelvhibába incurráltok, 's olyan ember azon megütözik. Tartsátok fejetekben informatiomat és győzni fogtok.

A' mi atyánk szürnyü pedant! mondá Tini; midőn Szívdki oda hagyá őket.

Valóban az, felelé Tóni, 's ez volt az egyetlen pont, mellyben a' két testvér megegyezett.

'S ki tudja fog e' használni észrevétele? neked mindég nehéz volt irántam testvéri szívet mutatnod.

Én jó valék, de te valál rossz, haragudott Tini.

Én szelíd vagyok, azért is szelíd! kiálta fel Tóni.

Látom, hallom — felelt Tini — de mit is kényszerítéd magadat tettetésre? én úgy vélem az ember saját természetiségében leginkább tetszik.

Igazság! — viszonzá Tóni — és igen helyesen téssz, ha saját szavaidat követed majd; 's így akarja egyik a' másikat a' tettetésről lebeszélni, de alattomban mindenik eltökéllé magát, a' fortélyos atyától ajánlott lágyságot színezni, 's olvasztó érzékenység által a' százezret kihorgászni.

Elvégre, néhány hét után eljött a' Lényeitől látogatásra kijelelt nap, 's ámbár vele hajdan hidegen bántak, felkeresé őket, nehogy őt kedvezőbb sorsa miatt kevélynek tartsák. Reggeltől fogva pereltek a' leányok az öltözet miatt; mindenik azon színt és ruhát iparkodott a' másikkal disputálni, melly legkevesebbet illett, 's az egész dologban az volt legnevetesebb, hogy a' versengés, per, patvar közt mindenik azzal hízelt magának, hogy olly rossz természet, mint a' megbántotté, a' szelíd Lényeit soha el nem foghatja.

Szívdki kétségbe esett. Az istenért! kiálta félelmében — szelídüljetek, szeressétek egymást

ha csak képleg is. Nem szánnálak összezuzni ben-
neteket, hogy át nem látjátok, milly szükséges
most familiánknak pure pute szelídnék lenni; fá-
radhatatlan, de szinte fáradtam oltá intése' árjaival
a' sustorgó harag' lángjait. Szívdkiné asszonyosság
rendelé el leányai' ültözetét, és semmit el nem
mulasztott tetszhető formájokat kiemelni, 's a'
hijányokat kipótolni. Már közelgett az óra; mil-
lyen helyhezethen és foglalatosságban találtassák
magokat? Az illyesben járatlan Szívdki, tul csa-
pongva a' mértéken, erővel azt akará: hogy le-
ányai a' vártnak belépténél, magokat ülelve tart-
ván megcsókolják, ő hasonlólag hitvesét átkarolva
praesentálja magát. Az első benyomástól igen sok
függ, azért a' legjobb oldalunkat tüntessük ki.

'S ime üt az óra; néhány minutum után
egy kocsi zörög az utszán fel's a' ház előtt megáll.
Mind az ablakhoz szaladnak; egy feketén ültözött
fiatal ember ugrik ki a' kocsiból. Ő az! kiált
Tóni, hamarjában még néhány tekintet vettetik
a' tükörbe, melly elől futólag egymást eltolták.
Léptek hallatnak a' lépcsűken, az kérdeztetik:
ittthon e az uraság? az ajtó nyilik — A' kedves
édessel mindenik első akar lenni, egyszerre az
érkező felé rohannak. Szívdki is már ülelni ké-
szül feleségét, 's ím akkor vevék csak észre hogy
színjátészó, ki mint hazafiakat alázatosan megin-

stálta: hogy jönnének az üres theátromba. Esengve, kezdé fejtegetni szomorú állapotjokat de az aufferat se Szívdki szájából elnémítá. Minek a' theatrum? — mondá Szívdki haragjában hogy majd megölelte feleségét — ha még is mint nemes ember ingyen mehetne be az ember; de fizetni kell. Appage! Szentelen ember! harsogá az asszony. Hogyan neki rohan az embernek! szidják a' leányok. A' Szinjátszó, ki ámbár minden héten legalább kétszer bátran meghalt, itt még is megrettent, 's olly gyorsan mint jött a' kaput kereste. Most kezdődött még a' fergeteg igazán. Te vagy oka Tóni — perelt Tini — te kiáltottad: ő az! Nem, atyánk az oka — felelt amaz — Ő parancsolta azt a' gyáva szeretetet.

Téged a' haszonkeresés vakká tesz, te pénzparóka, már a' comédiásban is kérőt látsz.

Azt véltem már elnyeled, ugy neki estél, te gyöngéd, szemérmes leány! villognak a' testvérek.

Semmi se marad büntetlen, mond Szívdki, a' félig ülelt feleségre pillantván.

Tán még gúnyolsz — fellázadt az asszony — óvd magadat. Silentium! mert —

Itt már a' prócátori büszkeség kitört. Asszony! — dörög — ki mer engem silentiariussá tenni?

Én! én! én! kiálta a' kedves fél, 's így csengett, zajlott, mindég hangosabban, mindég forróbban, midőn egy másik kocsi odahajt, mellyet szerencsére a' társaság észrevett, különben a' planummal ugyan ellenkező situatióban lelte volna Lényei. Szeressük egymást! háborgott még hirtelen Szívdki 's néhány pillantat mulva Lényei lépett be.

Salve Sándor! kedves Sándorom! kiálta elébe Szívdki, 's a' mint csak lehetett magához szorítá.

Jó ücsénk! az asszony.

Édes Lényeim! a' leányok.

A' familiából egyik se hagyta a' másikat szóhoz jönni, magát Lényeit sem.

Hogy volt? mint élt? minő jó színben van; hányszor emlegettük — mennyi gondot okozott távol léte, csintalan még is olly soká elmaradt! illy szavak zsibongtak Lényei körül, kinek alig maradt idő az üdvözlésre.

Istenem! — mond Tóni a' beszéd folytatában — mi szép lehet ott, ama felséges olaszországban! de még se tudnám magamat utra szánni, mert önnönimtől elszakadnék.

Ki válhatna meg nemzetsége körétől! Néném hogy türhetném én távollétedet? mond Tini páthosszal.

Mi vagyok én neked néném! az én tulajdonim csekélyek; érző szív minden értékem. Mindenben felülmulsz te engemet, csak a' szerelemben engedd az elsőséget. Te vagy mindenem!

Nem, te vagy mindenem néném! Mindenik fiatalabb akart lenni.

Te vagy!

Te vagy!

O kedves leányaim! rebegé Szívdki, és mindenkép erőlködött hang és kép által érzést mutatni. Hadd öleljelek ti nemes lelkek! rájok hajolt, és elfojtott haraggal, melly annál nagyobb vala, mivel halkán kellett beszélnie így szólt: Ne pereljete, mert kitöröm a' nyakatokat.

O drága atyánk, sohajtának a' leányok és hozzá simulván fülébe susogták: maga ügyetlen kitöréseivel mindent elront, egészen szétbontja képét, aztán fisztulál.

Es engem el is feledtek, ti roszak! ha nem tudnám hogy annyira szerettek — mondá édesden Szívdkiné.

Jó hitvesem — édes anyánk! hangzott a' férjtől 's a' leányoktól.

Ezen kölcsönös szeretet, ezen nemzetségekben — mond Lényei — az egyes tag' érdemének bizonyos záloga.

Tán cautio — vág szavába Szívdki, ki az illy phrasisokhoz nem sokat értett.

Illy szülék' birásában büszkeség járul az irántok való szeretethez. Nekünk üdvesség egymást szerethetni, 's lehet e nagyobb boldogság, mint egész létünkkel, az érzemény teljes hatalmával azon csügghetni, kivel maga a' természet olly szorosan egybefont. Részvétellel, szeretettel tartozunk mindenkinek; de kétszeresen sajátjainknak! így declamált Tóni.

Valde bene! mintha nyomtatva volna! dicsérte Szívdki, szíve' örömében.

Tini ki hugának fenhejazó szavait írigylette, nem akarván elmaradni, sőt tulhaladni, így ejté szavait: Mi édes, magunkat egészen a' mieinknek szentelhetni, érettök áldozhatni, magát az életet érettök oda ontani! Kendővel takará el szemét.

Most sir, csak nézze ücsém, most sir! explicáIta Szívdki.

Tóni megijedett e' fordulattól. Ne sirj édesem — kérte — tudod minő rossz szemeid vannak, megint meggyúladnak.

Ah! kedves Tónim — viszonzá Tini, hasztalan iparkodván az ömledezés virágleplével fedni mérge vezuvját — mennyit sirtam már feletted, midőn örökös nyavalyád, a' főfájás kínozott.

Tóni észrevette tévedését, és a' fő czélnak örömet áldozá fel a' keserű ellenbeszédet. Kedves néném! — mondá üngyőzelemmel — milly jó, milly részvevő vagy te.

Tini is elértvén a' fortélyt ki akart fogni rajta. Te vagy jó, te vagy szelíd, te vagy az én előképem.

Tóni. Nem! a' te felséges tulajdonid, nagy lelked, nemes szíved.

Tini. Hallgass! a' te miveltséged, ritka jószágod.

Tóni — mindig tüzesben — Azért sem! a' te elkapó, elbájoló módod.

Tini — égő tekintettel ki nézné — neked soha sincs igazad! a' te kellemes alakod —

Tóni. Mit villogsz örökké? a' te szépséged, lelked; te vagy tökéletes, én árnyékok sem.

Tini — szinte remegve — inkább meghalok mintsem engedek! te vagy a' legszebb, legjobb, legszeretetre méltóbb e' földön —

Tóni — elharapott szóval — Nem illy macacsság hallatlan — te vagy remek.

Tini. Te vagy!

O mennyei disputatio! o szerelmi per! kiáltá Szívdkí és titkon rángatta leányait.

A' szerelem — mond Lényei — a' szerelem az a' kötél mely a' világot körülfüzi 's annak miliomjait.

Helyesen Sándorkám — szól közbe Szívdki — az egész világ szereti a' milliombokat.

Lényei azt vélvén: hogy csak az szeretheti igazán férjét, ki övéit is szereti, kívánta vala megtudni: való e mind az a' mit hallott, 's eltököllé magát, az első alkalommal mélyebben megvizsgálni a' leányok szívét, kik azonban azon édes ségeket privatin sok keserőségekkel helyre hozták. Minden tekintet mellyet Lényei egyre vagy másakra vetett, minden irányzott szava, írgység 's szemrehányások' tárgya lön; keményen vigyáztak egymásra, de a' cél nagysága nyujtott erőt nekik a' tettetésre. Hogy az ellenfél' cseleit, szándékát, eszközeit annál inkább kitanulhassa Tini, Lényeit hugával egyedül hagyá, de elővigyázatból még is az ajtónál hallgatódzott. Tóni a' kedvező pillantatot használván érzésről, lágy-ságról szólt, de olly halkan, hogy Tini meg nem értheté, azért is ez, meghatározott beszédet gyanítván az ajtót kevéssé kinyitá. Lényei is igyekezett szándékára nézve egyedüllétét használni.

Kedves Tóni! — mond Lényei — mint örülök magával egy pillantatig egyedül lehetni.

Tóni kedvesen mosolyga. Ritka történet, 's tán illy hamar nem is következik, 's értésre adá hogy azt használja. Tini' szeme homályba borul.

Maga olly jónak látszik.

Ah nem! nekem is vagynak hibáim. Ábrándozásról vádoltatom. Azt mondják: hogy az ellenállhatatlan érzés, kitörő szívümlendezés, mellyel ember-társaimhoz viseltetem, egész lelkesedésig, önfeláldozásomra ragadnak, ezt érzelésnek hívják — de nem ok nélkül vádoltatom lágyszívűségéről.

Illy vád dicséretté válik — én teljesen bízhatnám szívében.

És méltán, bennem nem csalódik.

Én valamit közleni akarnék, élttem' szerencséje forog fenn.

O közölje bizvást! szóljon! Minden tartózkodás kárhozatos. Az őszinte szó könnyíti a' keblet, a' közlés hoz segédet, vigasztalást. Szóljon kérem, nincs mitől tartani.

És nem olvasta volna szememből? éles elméje nem gyanítaná mondandómat?

Lényei ur engem meglep, megzavar — Kegyed szemei — valóban azok némák, semmit sem mondanak.

Én kedvellem a' szerénységet, de mind a' mellett érzetem való és mély.

Szerénység: nincs utálatosabb mint a' hamis szerénység, az rettentő hiba, igazi vétek, mondom kegyednek.

És nem értette volna el szívemet?

Tini' képen éjféli borong, Tóni örömben úszik.

O szív! te forrása minden indulatnak! — mond Tóni — nyissa meg szívét, részvételt lel nálam, szörnyű részvételt — öntse ki, a' mi benne van.

A' maga ítélete fogja érzetemet eloltani, vagy szebben éleszteni.

Ah! maga ismeri lágy érzetemet, annak élek, halok — nyíljon meg.

Én szeretek — —

Sándor! maga szeret! — szól Tóni örömtelven szerencséjén, és nénje' irígységén; amaz pedig reszkete mérgében.

Nénjét szeretem — mond Lényei — 's ohajtanám hogy annak belsejét ismertetné meg velem.

Tóni dermedve áll, Tini lángolt. Mit! nénemet szereti, azt a' megátalkodott alattomos teremtményt? a' ki minden embert gyűlöl és boszont, ki örökké dörög és perel? holott én szelíd vagyok mint a' jó óra — Azt a' rossz szívet, éles nyelvet, hamis képet?

Most bosszulángolva rohant be Tini rejtékéből — Sándor — kiált — ne higgyen neki. Ő maga a' kinzó kisértet; neki boldogság, más örömet elronthatni, kötekedés legfőbb foglalatossága, önség, önszereret 's öntetszés a' grácziaák mellyek környezik. Egy szót se higgyen, a' mi szépet előbb felőle mondlék, atyánk parancsolá. Én vagyok szelíd és gyöngéd. O kedves Sándor! én hallám szerelmi vallását! — Sándor visszapattant, és távol kívánt lenni — Nemes ifju, ki csendesen szeretett és hallgatott, légyen jó reménységgel, az én keblem is hajlandó iránta! feléje indul —

Mentsen isten! gondolá Sándor, míg a' testvérek' fergetege a' szüléket is oda vonta. Nyujtsanak áldást kedves szüleim, Sándor engemet szeret, mondá Tini.

Szeret! kiált Szivdki — Revera! azt soha sem hittem volna; csak igaz, fortuna audaces juvat. Ó mi fili! és Sándornak esik.

Engedjen meg, mond Lényei a' boldog atyának, ülelésitől félig agyon nyomva. Kérem más-képen áll a' dolog, én csak a' testvérek' forró szeretetét akartam kitanulni, különben semmi keresetem.

Hah! fraus et dolus! kiálta Szivdki, kinek most a' leányok nagy szemrehányással neki rohan-

tak. Im! ez a' haszna annak az átkozott szelíd-ségnek.

Kell neki — kiált mindég Szivdki — kell neki házasodni ad implementum damni; külömben biz én nem csodálom, hogy töletek reszket.

Mi reszket? miért reszkessen! így kezdődött most a' zivatar, mellynek dühödése alatt Lényei csendesen kilopódzott.

Képzeltetni hogy a' százezer forintos Lényeit nem csak rokon szerették százezerszer jobban, hanem régi ismerősi is. Mindenik iskolába akart vele járni, mindenik, kit a' fogadóbúl vagy kávéházból ismert, visszaemlékezteté a' régi szoros barátságra, némellyek jelenlétét annyira kedvelték, hogy még ebédkor, 's más mulatságban sem tudtak tőle megválni. A' sok közzül Rándorfi volt egyedül, ki régi szövetséget ujítá-meg, mint hajdani társalkodója. Rándorfy nagy miveltséggel birt, 's a' mi ifjainknál ritka, kiterjedett olvasottsággal, azonfelül különös mulattató móddal, olthatatlan, vidám szeszéllyel, azért vala kedves társalkodása 's vidító, és mivel a' barátsághoz is a' karakterek különfélesége tartozik, természetes, hogy a' lágy 's érzékeny Lényei, és

Rándorfy közt szoros frigy támadott, ámbar emezett kimivelt lelke mellett hideg, önséges szív bélyegzé. Rándorfy ismét Lényeihez csatlá magát 's elvégre, midőn egyszer onnan hazul visszajött, azt az ajánlást tévé, menne ki vele Lényei szüleihez, kik egy igen nagy jószágnak igen csekély részét lirták, 's maradna nálok néhány hétig, hol ő Villi hugában, egyszersmind korábbi ismerőst találанд. Az öregek örülni fognak; te utaztál 's azért mint módiarticulus tetszetős vagy, és Villinek is csinosnak kell lennie, mert minden fiatal emberek szeretnek. Minthogy nem voltak ott két leánytestvérek, Lényei ajánlását szívesen elfogadá, 's az első alkalommal oda rándultak, kíváncsi lévén a' kis Villit viszonlálthatni, kit mint tizenkét évű igen szép leányt hagyott el.

Lényei igen szívesen fogadtatott, iskola koráról beszélgettek, és ő éppen akkor emlegette a' kis Villit, mint önté le egykor husvéthetfőn olly kegyetlen sok vízzel, midőn az belépett. Ah kedves Villi! akará Lényei régi szokás szerént őt üdvezleni, de bámultában ajkai tátva maradtak. Milly angyal! képe mint tavaszi reggel, olly friss, olly ragyogó; szeme mint a' viola, arczán télihó és nyári hév. A' mi az ifjúság', egészség', vídamság' istennéje vonásain virágzó, mosolygó

nyájas, vonzó vagyon, látszott e' képen, és a' teljes gazdag alakon bájolólag elöntve. Szemei édes hűledezésben, szinte lebékolva csüggték e tündérlényen. Most lett volna ideje Lényeire néhány pohár húsvéti vizet töltögetni, hogy fel-eszmélne. Kisasszony! — rebegé igen nehezen — tán nem is emlékezik reám? akkor olly kised volt, most ugy megváltozott, olly angyal — — nagy!

De bizony emlékezem arra a' csintalan Sándorra: de maga a' mint hallom messze, mesze járt, egészen Angliába, ott tudom nem gondolt reánk.

Mi angyalit lehetne látni, a' nélkül hogy ide ne gondolkoznánk, azonkívül a' barátság is nekem olly kedves bátyja iránt —

Köszönöm szépen — mond Rándorfy, élesen szemlélve a' benyomást, melyet ohajtott — te nagy lelkű vagy mint az angol, udvariás mint a' francia és őszinte mint az — olasz.

Villi bátyjától eléggé megtanítva semmit el nem mulasztta, a' mi által Lényei előtt eszét kitüntetné. Én is olvastam ám sokat a' külföldről, tudom hogy a' francia könnyű inu, az angol pedig nagy speculans — tudós képpel — a' francia elmés, az angol jó lovas, minap is a' városban

láttam őket déltájban — angol lovasok — veres ruha, nagy forgó —

Hugom, tán barátom el sem érti hogy ez gunyolás — mond hatotával Rándorfy, 's Lényeihez fordul — Villi nem szenvedheti az angolokat mert olly hidegek. De mellékest igen komoly és intő tekintetet villanta Villire.

Tudod én vidám vagyok és esküdt ellensége minden ollyas kiszabott feszes dolognak — menté magát Villi, gyanítván hogy nem valami különös ítéleterőt hozott a' vásárra.

Most a' társaság szaporodott Aurelie, egy igen szegény francia kisasszonnyal, ki nagyon csekély díjért a' Rándorfy háznál tartózkodott, hogy a' kisasszonynak némi némü nevelést adna. Alkotása félig meddig a' most igen nagy divatba jövő Giraffhoz hasonlított — éktelen magos és vékony. Szépségét nem köszöné egyedül a' serdülő ifju kornak, mert már, huszonhat tavaszt szám-lála, ámbár mások, harmincznyolczat emlegettek. Arczai beestek ugyan, de a' rózsa szín nekik szinte boltozatot ada. Karjai többnyire lepletlenek, nem voltak kövérebbek orránál, 's ha szippantott kelleme csak akkor tünt ki egész teljében, noha egyik karja nehezen hajlott. Szája, nem lehet tagadni, kevéssé nagy volt, de ha mosolygott

olly csintalanul sötétlett ki az üres foghely ; szava egy kicsinyt nyifogott, de ha engedé hurutja, egy könnyen el nem állott. Szemében, kivált a' nagyobbban, érzékeny szívet áruló tűz ragyogott, e' tűzben tükrözé magát a' hamar égő szív, a' szerelmet ahító szív.

Monsieur ! — kezdé szavát, tartós hajladozás közt, mintha theatromi süllyesztőn állna — je suis ravie d' avoir l' honneur ; vous venez de Paris, vous avez vu la capitale du monde, vous avez vu les Parisiennes ?

Lényei, kimenten a' sok színü majmolástól, bár leginkább szerette hazai nyelvét, még is helyt állá, nehogy durvaságról vádoltassék. Aurelie ítéletét kérte a' franczia szépek iránt, 's midőn Lényei távoldad Villire czélozva azoknak kellemeit, kecses hajlékonyságát festegeté, Aurelie nem győzte a' sok deprecálást, mert szerénységében minden szépet hiven magára vett. Vous avez trop de bonté, vous êtes trop galant, Monsieur ! vous me confondez, így hangzott Lényei' minden szavánál, és midőn ez Villi' rózsahévéből és lilium havától elragadtatva a' franczia szépek gyöngéd, bájos színéről szólt, Aurelie' öröme határtalan leve, mert ő is fejtér volt. Monsieur ! le teint des Parisiennes se conserve même à la campagne ! így kiálta diadalmasan.

Quant et moi — csevegte Villi mézajka, hogy franczia nyelvével Sándort meglepje — à cause de l' été je suis noire comme un cziganois.

Sándor még a' cziganois felől nem tudja az anekdotát, mond Rándorfy, és hogy huga nyelvhibáját eltakarja, egy hamarjában koholt történetet beszéle.

Sándor mindég mélyebben nézett a' szép Villi mágusi, igéző szemébe. Mit tesz, ha mingyárt, mezei élete' következésében, némelly tudományokban szükölködik is — gondolá, midőn Villi néhány rést mutatott — a' természetes ész azt első alkalommal kipótolja! Saját körében ő szeretetre méltó, de még akkor is kellemes és vidám, ha tudóst akar játszani. Szív itt a' fő dolog, ő legmélyebb, legtisztább, legnemesebb érzettel bírhat a'nélkül hogy a' Conversatiói-lexicont kívül tudná.

Lényei Villihez mind inkább közeledett, 's ezért Aurelie' kétségbeesése reá féltékeny tekintetet lövelt; de egy szép szó, egy meleg pillanat, melly gyakran rászállott ismét vigasztalá; mert Lényei, a' szerelmesek' módjára, Villire nem mervén nézni, zavartában Aureliebe ütközött, és ez azt szerelmi vallásnak lézte, melly iránt ah! olly igen lágy vala.

Villi kötekedett Lényeivel, mennyi ismeret-ségbe jutott utazásiban? Nemde mint a' Don

Juan, mellyet én láttam, — tudja még Sándor én igen kedvelem a' muzsikát, magam is a' klavirt verem; Olasz földön száz ötven, francia országban ezer és három.

Maga játszik Villi? O ne tagadja meg tőlem ezt az örömet! esdeklett Lényei; de sokszor kér az ember és nem tudja mit. Villi' művészhangja is kelletlenebb volt Tini' Tóni' persivításánál, mert bal és jobb keze szint olly üszvehangzóalak éltek, mint a' két testvér. Villi nagy készséggel leült a' klavirhoz, de azon gyönyörű újak szörnyű hangokat doboltak ki abból a' dülöngő szerzőmből — egy németet kelepelt, de jaj lenne a' lábnak ki azon indulna, se tempo, se tactus, se kereszt se Be dur, se moll, hanem csak neki futtában a' mint jött. Hát ha még accordra nyomta gömbölyű kis újait, a' seregélyek' nótáját zengé. Elvégre, mint jó hazafinak elverte a' fáj! fáj! fáj! a' szivemet is — gerjedt is fájdalmas érzés mint mikor a' fogfájás kinozza az embert.

Szent Caeilia! — sóhajtá Lényei titkosan — mi boldog ki néha süket; de szemlélvén megint a' szép alakot gondolá: A' jó sziv, engem akar gyönyörködtetni, — 's szükséges e, hogy ő épen nagy mesterné legyen?

Hogy füleit kímélje, Lényei ismét az előbbi beszédet fogta fel, En sok szépséget láttam —

mond — de hidegen hagyának. Most Villire villant, és annyi kellembájtól szinte lelkesülten így felleng: egy megfoghatatlan valami, melly a' szívet a' szívhez kiszti, mint ha más létben már láttuk volna egymást, 's itt csak viszton találkoz-nánk, mély vonzat, 's belső harmonia kültheti csak a' szerelem' kényeit.

Igen — mondá Villi szinte fellengni akarván — O én sokszor hallám hogy a' harmonia igen szép ha az emberek úgy össze illenek, mint a' sípok — én már hallottam harmoniát, egy banda ment erre, olyan szépen összefujtak.

A' legfentebb poesis fekszik a' szerelemben — folytatá Lényei mindég buzogva — az érző szív gyújtó sugára, a' földön túl emel, nemesít, és az ember kebléből, minden szépet, dicsőt, fénykoszorura rajoztat és tökéletességre ébreszt, felhajnallik a' sötét élet és színváltozva színpompában repes fel.

Lássa Lényei — mondá Villi, nem sokat értve az elkapottnak szavaiból — lássa csak a' szerelem mit nem tesz? és még is a' szerelmesek rossz színben vagynak.

Lényei látta ugyan, hogy szép Villi a' szerelem poesisában fel nem lelé magát, de gondolá magában: ha érzetének nincs is olly magas röpte, ha indulatok felől nem gondolkodott is annyit

mint Mad. Stael, azért még is gyöngébben szerethet, mint a' ki fellengve arról értekezik — azért megváltoztatom a' stílust, 's tudom érzete szebb valóságban tűnik fel. És tudna e szép Villi — mondá — részvétre fakadni, ha szeretőjét halványon és könnyűben látná?

'Azt nem tudom, még nem valék olly állapotban — mondá Villi nevetve, már elérvén őt — mi itt nevetünk, vigadunk, és legfeljebb halálíg tánczolunk. Azonban a' mi a' könnyet illeti, azt a' szem határozza meg.

És millyen szem legyen az?

Millyen — tehát kék, enyelge Villi.

Kék! sóhajtá a' fekete szemü Léneyei.

Nos kék, sötét kék — csak nem barna, vagy is fekete — korom fekete.

Angyali Villi! kiált Léneyei ismét derülten.

Csak ugy mondom — hisz kedves bátyámnak is fekete szemei vagynak.

És igen szereti a' bátyját?

Felette.

És csak magát bátyját?

Édes istenem, még vannak ugyan rokonim, de alig láttam őket — szólt Villi, de magában gondolá: bohó emberek ezek a' tudósok, mindent szeretnének tudni —

Égi ártatlanság! gondolá Lényei, ha a' szerelem' szikrája ezen kebelbe gyújt, milly isteni kény lehet, annak ébredtét, első sarjait kémlelni! kéjelgni, mint ömledez szive nem sejtett érzektől 's mint csudálkozik a' még nem ismert vendégen; ezen öröm felülmulja az üres isméretek 's az álmadozó érzelgést.

Én bátyjának legjobb, leghivebb barátja vagyok, mond tovább Lényei és Villi' hattyukezét ajkaihoz szorítá.

Hát csókolja meg bátyám' kezét! enyelge Villi, kezét elvonva.

A' maga keze lilium, arczáji rózsák, és a' csók Zephyr, melly illy virágok felett leng.

Hisz udvarisághól már ezt a' kezét csókolták, de a' rózsza tövises, megszurhatná, ha valaki olly igen utána esengne. A' lilium is segíthetne a' rózsának, mondá 's olly kedvesen suhintgata kezével, hogy szinte csapásra való ingert gyaníthata az ember, de ő szinte örült magában szép kifejezéseinek.

Tehát még semmi szellő sem érinté?

Istenem! mit beszél az érintésről? az hibázna még! tán a' külföldön szoktak ehhez, mi nálunk nem módi; én a' földbe süllyednék szégyenemben, utóljára még bajuszt is kapna az ember.

De ha valakit szeretünk, illy csekélységet mint tagadnánk meg tőle?

Csekélység! istentelen ember! szinte elrettenek. Ő ne gondolja hogy én nem olvastam, mi az illendőség' rende; tudom én azt, mi az az érintés — aztán kit szeretnék én?

Villi! 's maga annyi kelleme birtokában, minden érző szív hódolatánál, maga nem szeretne? legyen őszinte.

De kit szeressek? én szeretem szüleimet, bátyámat a' mint illik; a' mi azt a' másik szerelemet illeti, melly nincs megparancsolva, senkit sem szeretek, egyéb pipiskémet és mókusomat.

'S egy férfi sem lehet még olly szerencsés?

Mi közöm nekem a' férfiakhoz, kíváncsi uram!

O hát nem tudja milly eget oszt a' szerelem.

'S olly édes volna az?

Édes kin! ah ha tudná mit érez a' szív.

Valóban különös lehet — alig rejthető kacajjal — szinte kívánnám megismerni ezt a' csodát.

Ah ha sejtené milly üdvesség a' kedvest láthatni, milly tűz, milly kény árad el a' kebelben — ömledezve tekint Villire — Ha tudná mint változik akkor a' lélek, mintegy varázslattól ihletve milly üres az előbbi élet, milly hosszú, milly lassu és holt, milly kéjtelen a' legvi-

dámabb multság, milly édes a' szeretettek jelenléte, egymás' néztébe merülve bár némán is milly édes szavak ömlenek.

Már az igaz! mond Villi elfogódva szinte a' hiv rajzolástól.

Mi igaz? — kérdé meglepetve Lényei —

Hogy — hogy maga olly szépen beszél — de mindég mondta bátyám.

Ha tudná milly szépen fejlődik ekkor ki minden tehetségünk; félszó, legkisebb mozdulat, egy tekintet, értelmet, fényt ad.

Lehetetlen! tehát a' szemmel is lehet beszélni? ah mi szép! tehát a' szerelmes mindent észrevesz? soha sem hittem volna.

Mért nem tudom lefesteni, milly hirtelen tűz özönlik keresztül egész valónkon, a' legkisebb érintésnél! — Villi' kezét fogja — milly égbe ragadtatunk egy kézszorítás által — megszorítja kezét —

Sajnálom hogy meg nem foghatom — panaszkodott Villi, és nem akarva mosolygás lengett ajkain.

Hol vegyek színeket azon érzeményt képezhetni, ha egy csókban lelkünk kiomolhatik — e' képet létesíteni akarja.

Már ezt éppen nem hiszem — mond gyöngéden magát védelmezve Villi, mert Rándorfy minden

illyes kedvezést megtilta neki, nehogy könnyelműnek láttassék — tán csak nem akar megbántani? mondá kérő tekintettel.

Nem! nem! angyal, tiszta, ártatlan, égi lélek! mondá Lényei, még e' kívánattal sem akarlak megbántani, nem akarom megrabolni ön magamat, nehogy szép hitedet lerontsam, melly véteknek tartja ez ártatlan kedvezést; o galamb ártatlanság te csak a' falun virulsz még. Azonban ezt csak magának monda, aztán Villihez fordult. Megbántottam? haragszik? sértve van? bocsásson meg bánatomért!

De többé így nem szomorít? nemde soha soha?

Nem, soha nem! fogadá Lényei nagy ünnepiesen, 's titkon ön magát vádolá hogy illy tiszta lény előtt magát úgy elfeleljtheté.

Ej Sándor — mond nem sokára Rándorfy — te nagyon változol, alig szólsz, és ritkán felelsz.

Ah hadd azt barátom! jó vagyok én így.

Aha tehát a' hatalmas győző egyszer'smind fogoly is? halld Sándor! te veszedelmes ember vagy, te ragyogóbb diadalt nyertél, mint nagy druszád; egy szív ég érted, mint Persepolis.

Igaz tehát! 's volna reményem?

Remélj bátran! ő kitörő hévvel, szemérem 's szüzi zavarral szól felőled, kedvesnek, szere-

tetre méltónak talál, ott áll édesen mosolygva a' tükörnél és piperézi magát.

O azon angyali vonások, azon grácia kép mindennek kellemet kölcsönöz.

En nála szebbet is láttam, azonban de gustibus — —

Te igazságtalan, érzéketlen, kemény vagy iránta, hadd róla az idegent itélni.

Hisz én idegen vagyok hozzá, és nyugtatványt adok, hogy az is maradok.

Idegen! te! kihez?

Azon angyali képhez, Aurelie kisasszonyhoz, ki majd beteg miattad. Így Rándorfy, ezen tévedés által akarván Lényeit nyiltságra kénytetni Villi iránt.

Arról szóltál? szerencsétlen tréfa!

Ugy! és ha szabad kérdeznem, kiről szóltál te?

En — igen — én kit értettem? ha te nem mondd hogy szeret, azt gondoltam volna hogy Villi.

Villi? kinek te városi miveltséget akarsz adni! Lényei meghökkent.

Kit te kézszerítésre tanítál, kinek a' csók' tudományát magyaráztad, és mingyárt példával is akartad felvilágosítani. Lényei' arcza égett.

En lecsillapítám, de barátom, engedd a' leánynak szép nyugalma't; még ő fél gyermek, a'

falun neveltetvén, virágok, madarak, 's néhány könyvek mind az, a' mit a' világról tud, hagyd őt illy boldog tudatlanságban, és a' tapasztalatlan, együgyű falusi leánnyal ne bánjál olly csábító frivolitással, melly egy városi koketta iránt is alig bocsánandó. Ha nem ismernélek, e' komoly dolgot komolyabban venném, de így tudom a' pillantat elkapott 's hogy magad is vádolod tettetted.

Lényei nagy türedelemmel hallgatá. Barátom — mond — pirulok magam előtt, de ezentul még lehellet se homályosítsa ártatlansága tiszta eget.

Lényei naponként jobban a' hálóba került, Villi őt inkább keresni látszék, figyelmesebb, szivesebb lön iránta; néha vidámsága elhagyá 's gondolkodó volt, ezt a' boldog szerető andalgásnak 's csirázó érzésnek képzelé, 's már egészen boldognak tartá magát kivált midőn egyik este, vacsora felett, hol a' patvaristán kívül idegen jelen nem vala, néhányszor gyöngéd lábnyomást érzett. Ez Villi, örüle Lényei, mert a' körüle forgolódo Aurelie, kire azt foghatta volna, szobájában maradt. Villi az — gondolá — félig enyelgés, félig érzelem, ártatlan üsztön, habár az asztal alatt mutatkozik is. Már a' házasság örömnapijai lebegtek előtte 's csak azon tusakodott mint kezdjen hozzá.

Egyik nap az egész Rándorfy ház látogatóba ment, Villin kívül, ki főfájás miatt elvoná magát. Lényei nyugtalankodva, csak barátja' 's az öregek unszolásának engedett, de az egész idő alatt lelke a' sinlődő kedvesnél lévén, zavart, egyszerű vala, ha szólt is, többször magának ellenmonda. Rándorfy titkon örült a' gazdag sógornak.

Megérkezvén a' szomszéd faluból, még egyik compossessorhoz is beköszöntének, de Lényei a' versenyos üdvözlés 's czeremonia között elillanván egyedül Villihez szökött. Az első előtalált cselédet mingyárt nagy forrón kérdé: hogy van a' kisasszony? Hát jól — felele az — egész isten adta nap itt kinn döréskedett.

Vannak olyan szeszélyes nyavalyák, mellyek hamar jönnek és megválnak, gondolá Lényei és örömtelve lesben állá, őt meglepni akarván. Már estellet, 's a' mint Villi szobája előtt ellappangna, azt félig nyitva lelé. Bedugja fejét, senkit nem lát. Bemegy, 's őt a' mellék szobában gyanítván, elrejté magát az olaszfal mellé; alig vonult oda a' szobába lép a' patvarista is, nagy léptekkel fel 's alá járt, hol magában dörmögött, hol felnevetett. Lényei tüskén állá. Kevés vártatva belép, vagy inkább röpült Villi is egyenest a' patvarista karjába. A' hézagon kandikálónak száz tör akadt szivébe.

Ne itt a' kívánt haj — mond Villi — nézd ebből a' szép furtömből metszettem, de okos légy és ne duzzogj, ha Lényeivel enyelgeni látsz.

És hozzá mégy, a' nélkül hogy szeretnéd? kérde a' patvarista igen bátran ölelgetve az ártatlan Villit.

Mit tegyek? szüleim akarják, de leginkább bátyám, ki rég az előtt már mindenre megtanított — aztán százezer forint.

Mit ér az nekem? én alig látlak, és ha az abrosz alatt adsz is néha szerelmi jelt, a' mint mi állunk, az már még sem sok. O lábnyomás! sohajtá Lényei és boszankodott, hogy a' sarkantyúval nem adta vissza.

Majd talállok én ilyen alkalmat mint ma — mond Villi hozzá simulva — de légy okos. Hahaha! ma holnap én adok leczkét mi az érzés. Juj bizony már késő! fuss, fuss, Andris! ha rajta kap-Lényei vagy bátyám — mingyárt itt lesznek, azzal beugrott a' mellék szobába. Andris pedig kiszüktében a' jövő Aureliebe ütközött — Ah lelkem kisasszony! — mondá, a' nevendék Themispap — maga nem lát, nem hall, 's hálául 's örömben meg akará ölelni.

Vissza! — harsogá a' nagyszivü — Je suis egy hív!

O falusi ártatlanság! első szerelem! pipiske!

mókus! bajszkapás! o nyiltságom! o bolondságom
 — dörgé Lényei kirohanva a' vászonfal mellül
 — Aurelie kisasszony! maga jó nevelő —

Ah jó — rebegé Aurelie — ha jó, itt a' vigasztalás! 's kitarja karjait. Lényei ettől még inkább elrettenve futott a' szobából, 's olly hamar mint teheté a' Rándorfy házból is.

Lényei maga előtt nevetségessé lön, midőn a' kivánt csók miatt ön magának tett szemrehányásokra, és azon pirongásra visszagondolt, mellyel Rándorfy erkölcsi predicátióját nagy bánattal hallgatá, és ezen történet Villivel úgy hatott érzetére, hogy magát eltökéllené, ezen nemmel csak játszani, melly vele is csalfajjátékát üzé. Alkalmat találá, midőn finomabb körben Juliával megismerkedett, ki részszerént szépsége, kedves maga viselete, és tetszetős idomjai miatt, részszerént vagyonos szülei miatt is dísze vala a' jobb társaságoknak. Fekete haja gazdag fürtökben omlott el a' szépen boltozott homlokon; barna szeméből lélek 's vidám önérzet sugárzott ki, magos kellemes alakján, és minden mozdulatin olly gracia és könnyűség látszott, melly azon körökben, hol Julia gyermeksege óta forgott, könnyen

elnyerhető. Társalkodása sok oldalú műveltséget 's ismereteket mutatott; minden jártossága mellett a' literaturában, a' honi 's idegen mesterművekben, minden festési ügyessége 's a' klaviron szerzett művésztsége mellett is, beszédben olly finom fogással élt, melly által, a' nagyobb társaságokban megjelenő asszonyok olly kellemessé, olly tetszetősökké lesznek, 's magát az ügyetlent is éleszteni tudják.

Lényei most álérzést mutatni, csalni akart miként ő csalatott, hideg belsővel érzést színezní, azt nyerni, de semmikép sem osztani. Julia ragyogó thema volt, ezen szívet csak tréfából is akará megindítani, a' magáét megörzeni. E' czélnak indult Lényei, de mi hisszük, hogy Julia' kecasei, tündöklő, lelánczoló megjelenése már hatott reája, 's ön bizodalma' öncsalódás vala, átalván elismerni, hogy ollyan tapasztalások után is érzékeny lehet még az asszonyok iránt. Ő többször mulatozott vele 's meg nem tagadhatá, hogy Julia tudományt szerénységgel párosít, hogy saját gondolkodás, szerzett ismeretekkel testvéresül. Más-kép szól mint Villi, azt meg kellett vallania; egy gazdag nemes, ki hazai nyelvét szégyenlé, angolul 's francziául folytatá a' beszédet, Julia' jártosságát e' két nyelvben is meg kellett engednie: hogy ez csak ugyan más, mint cziganois és az

angol lovaglók. A' társaság klavirhoz kérte; Lényei elragadtatott az érdeklő játékon; az igaz, ez más mint a' fáj! fáj! de ébredő gerjedelmét ki akára magából beszélni. Üres tudákosság, mechanizmus, más semmi — mond Lényei — kellemes ugyan, de ki hagyná magát illyestől elvakíttatni? Ő mélyebb beszédbe ereszkedett vele, Julia az életről és annak jelenéséről olly tisztán olly szép érzeménnyel szólott; ő az érzésre is fordítá beszédét, és Julia olly nemes, olly asszonyi gyöngédséggel fejezé ki magát, a' nélkül, hogy csapongásba 's romános ábrándozásba esnék. A' felette érdeklő szüzi szemérem, melly e' tárgynál szinte félelemmé vált, Juliát annyival kellemesbbé tévé, minthogy a' nagy világban 's a' tudományos asszonyi műveltségen ritkábban tűnik fel. Ő igen ártatlannak látszik, de azért óvni fogom magamat őt a' szerelemre oktatni, sohajtá Lényei. Szépen beszél az érzésről, de tud e' érezni? De mi gondom arra! engem csak annyira érdekel, mennyire mulatni fog; nem keresek én összehangzó szívet szívemnek, nem rezzenti fel ezt senki nyugalnából.

Lényei hivságának hízkelkedett, hogy Julia magát vele örömet mulatá. Mért ne keresnék kellemes időtöltést, mért ne szólnék lelkes leánnyal? — demonstrálta magának Lényei —

nincs mitől tartanom. 'S úgy történt, hogy ő azon társaságot leginkább kereste hol Julia is megjelent, verseny beszédbe töltötte vele többnyire az estét, unalmat érzett Julia' távollétén, örömmel vette észre ha játéka, táncza 's maga viselete köz javallatot nyere, őtet a' társaság' középpontjának tartá 's elvégre kedvetlenné lön, ha más valaki Juliának hódolt. Miattam habár minden fiatal gyerkőcze, egészen elolvadtan édességtől tele beszéli is szépséggel, azzal én annyit törődöm mint magával, csak az bosszont, hogy illy okos leány előtt olly hitvány, üres holmit összehabarnak; fatalis szokás ifjainknál hogy illy pulya hizelkedésekre adják magokat, nekem az kiállhatatlan unalmas, 's bizonyosan Juliának is.

Julia' jelenléte Lényeinek mindég kellemesb lön, utóbb szükséges; ő illendőnek tartá Juliát meglátogatni, gyermekség lenne úgy véle, mindenkor csak idegen helyen találkozni vele; ő gyakran hozzá ment, 's minek is került volna a' házat, hol annyi derék ember összegyűlt. Ő Juliának mind inkább tetszeni vágyott, mind azon tűnődött, 's el nem mulasztá figyelem, szép szó 's hódolat által táplálgatni hívságát, melly e' ragyogó lénynek gyöngébb oldala 's út szívéhez, mellynek elnyerése planumában feküdt. Hogy ő helyesen számol: mivel hidegen 's indulat nélkül okos

feltételek szerint cselekszik, azt megmutatá a' következés, mert vagy minden megcsalá őtet, vagy Julia tüzet fogott; de nem lappang e itt, vagy nem lappangott e már egy más Andris? ennek tudása neki igen kívánatos vala; keményen szemben tartá — semmi nyom — ügyesen, elővigyázattal buvárkodott azon személyeknél, kik vele összeköttetésben éltek, mindenütt dicsérete hangzott, még az irigység sem tudott homályt vetni hírére; szólt ő néhány kávéénikékkal is, 's még ezek sem mondtak semmi rosztat felőle. Ez fogott.

A' ház' körében kell őt kémlelnem, nem jövők e ott is Tini Tóni scénához? nekem ugyan mindegy, de akár hogy van, ítéletemben nem akarok csalatni, a' legidegenebb ember iránt is. Már e' célnál fogva még többször 's más más időben kell meglátogatnom, mert szerezheth e a' fiatal ember nagyobb kincset a' tapasztalásnál? az emberszív' ismerete legnemesebb tudomány, tehát megyek. Így okoskodott Lényei, vigyázott a' legkisebb vonásra, mint viseli magát szülei, testvéri, ismerősi 's a' cselédek iránt? megvizsgálta különböző állapotiban, keresett tulajdonokat, mellyeket neki vétkül róhatna, hasztalan, semmit sem lelt vádra méltót; csak olly balul ne járt volna már, azt hinné, Julia csupa tökéletesség. Belsejére nézve Lényei még folyvást így

csalá önmagát, telteinek még mindég hamis okot koholt, míg ezen önalkotott köd, egy érzemény' tüzétől szétoszlott, mellynek fényében elvégre magát megismeré.

Lényei, nem tudva ismét hálóba kerülén, észrevette, hogy egy férfi Juliát kitünő figyelemre méltatá, ki ellen neki semmi kifogása nem lehetett. Rétei tetemes birtokkal, ajánló külsejével, nem míveletlen elmével, a' nélkül hogy valami különös talentumot mutatna, jó szívvel és hírral, alig közeledett Juliához, Lényei már a' féltékenység legrettentőbb gyötrelmei között általlátta hogy ő Juliát szereti 's rég szerette; a' mi eleintén tettetés vala, legforróbb indulattá vált, és fájdalmain ismeré meg szerelme' hatalmát. Mint előbb hideg vérrel Julia' elnyerhetésén dolgozott, úgy most csak belseje' szavát hallá; elég soká vizsgálta Juliát és minden tekintetben érdemesnek találta, szépsége' hatalma elbájoló, mért ne adná magát teljesen azon szerelemnek, mellyet feje igazol 's szive olly forróan érez?

Az udvariság nyelvét, most az indulaté váltá fel, és Julia, ki a' lelkes, férfias szép Lényeihez ugy is vonzatott, örömmel szemlélte győzelmét, 's mind inkább gyuladozott szive, annak mindég nevedő indulat-lángjain, 's midőn egykor Lényei szerelmétől elragadtatva megvallá mit

érez 's kérte, határozna meg egy szóval, élete hosszu üdvösség legyen e, vagy viszonzérés nélkül nem mulandó fájdalom, Juliának fellobbanó arczain, édes zavart tekintetein, 's reszkető, de nem szólható ajkain sejtheté szerencsését. Ő kétségekkel ostromlá Rétei miatt, Julia őszintén megnyílt: hogy Rétei ada ugyan jelt szülei előtt, hogy kezét ohajtja, ezek mindeddig kerülték, de még yáltig meg sem is tagadták.

És maga Julia! rebegé Lényei reszkető várakozásban. Nem mondhatom hogy vissza taszítana, én tisztelem nemes karakterét, de azon közönséges emberek sorába számolom, kik engem egészen hidegen hagynak.

Julia! ezen meghatározott pillantatban esdeklem, szeret e? és Julia, látván, milly erős Lényei indulata, mint hullámszik feléje, keble szép titkát édes csendes igennel ajkára lehellé. Sándor teljesen boldog volt, ő szeretett és viszon szeretettet. Minden kétsége elosztott. Julia minden figyelemmel jutalmazá. Ezer olly pillantatok, mellyekben a' könnyörü égtől e' földi létnek adatott édenkéj villana keresztül, olly édes pillantatok hirdeték, hogy Julia őt szereti. Vizsga szeme semmi gyanúra méltót nem lele.

De olly kártékonyan hat az emberek' csalárd-sága a' nemes, a' lány érzetre, hogy kiirthatatlan

gyanuskodás vert ott is gyökeret, hol nyiltság 's nyugott hiedelem virágzott. Lényei is azon elmélkedett: mint találhatna valami kelletlen okot, Julia' cselekedetiben. Meg nem csalódott sem ártatlanságában, sem hűségében, még azon képen sem, mellyet jóságáról, 's érzetéről ön maga olly ékesen festett magának: erről meggyőzte saját vigyázata 's mindazoknak ítélete, kik Julia' egész életét ismerték; hol rejtezik tehát a' kigyó ezen rózsza alatt? Haszon kiszti hozzád, értéked ada neki üsztönt? így rágódott benne a' kétkedés, de a' szív 's az ész ezt sugallá: nem gazdagabb Rétei? nem láttam tetteiből, nem értém szavaiból hogy ő Juliával szerencsét reméll? Egy tekintet tőle 's ő Rétei hitvese. Nem úgy bánik vele a' miként megérdemli? de hidegen 's egykedvűen. Nem tünteti ki előtte értem égő szívét, hogy minden kétséget, minden reményt benne elfojtson? ünség az, ha megvetve a' gazdagot, a' kevesebb értékűt választja? Ez nyilvános, azért eltökéllé magában Juliát megkérni. De meg újra így tűnődött: bátrabban megyek, a' gazdagabbat áldozza fel, mert neki a' gazdag bizonyos, de a' szegényt tudná e szeretni? ezt kell kutatnom; feltette magában hogy Juliát megpróbálja, de szégyen lépé meg; nem megvetendő e kétkedésem, hogy illy gyanúval vétkezem

ez angyal iránt, hamis szóval őt megcsalom?
mint leszek lealázva tettemért, de áldoznom
kell e' gonosz geniusnak.

Julia! — kérdé olyan órában, midőn magunkat szebb világban álmodjuk — Julia, szeret engemet, igazán, hiven?

Minő kérdés magától? 's képzelheti hogy illy bizodalmas kedvezésre leereszkedtem volna, ha változhatatlan nem szeretném?

És bizhatom szavaiban?

Rendületlen. Hazudni nem tanultam.

Hallja tehát a' titkot, melyet fel kell fedeznem, melly annyiszor már ajkaimon lebegett, mellynek közlésétől eddig a' félelem tartóztatott, nehogy éltém' boldogsága süllyedjen általa — a' maga szeretete! Majd az egész planummal felhagyott, olly szégyen és pirongás önté el hazugsága miatt a' kedves előtt, de épen e' zavar, ezen belső harcz tevé hitelessé szavait. Tehát igazán szeret? kérdé még egyszer.

Szinte elrettent. Igen, egészen, örökké —

Hallja tehát, megcsalni nem akarom, ha mingyárt szerencsém oda dülne is; 's nagy nehezen mondá el ezen mesét: Kegyed tudja, milly forró barátság kötött engem a' Báróhoz; értékem alko-

tójához? Előttem nem vala titka 's én valék az egyetlen kinek megvallá: szerelem csatlá egy szívhez, kinek ritka szépség, nemes lélek jutott őök helyett, ki mindene lön, csak dönthetetlen gátok miatt hitvese nem. A' világ előtt rejtve maradt a' szeretők' szerencséje, 's így maradt titok egy fiúnak születése is, kinek sorsa barátom betegágyát kétszeresen terhelé; még halála után sem volt szabad e' titkot fényre hozni. Bennem találá legjobb eszközt fia sorsán segíthetni, azért is testamentumában nekem százezeret hagyott, de baráti lelkemre köté, hogy én a' summát csak fia' érett-koráig vegyem gondom alá, és azután csekély részét fáradságomért lehuzván neki általadjam. Az úton tett szerzeményem segített eddig 's egy kis hivatal is ígérve vagyon, melly gazdagsággal, ha nem is fényesen, de szükség nélkül kitart szerető hitvesemmel. Szorgalom, iparkodás még inkább elősegít, és így nem hibázik egyéb, mint állhatatos szeretete, melly engem boldogítson.

Julia láthatólag megdöbbszent. Én magát szeretem, — minekutána magát rendbeszedte — én igazán szeretem, úgy mint senkit, de maga miatt rettegek híréül. Sajnálom hogy maga, a' vélt gazdag annyi gondnak, munkának ki lesz majd téve; engedjen időt eszméletre. Most hagyjon el, el-

tökéllett szándékomat a' meggondolásnak 's ne a' pillantatnak köszönje. Én magát szeretem, és meglátja, nem vagyok képes megcsalni.

Másnap megakará ítéletét hallani, de Juliával nem lehetett beszélni 's jövő reggel ezen levelet kapá: Én magát szeretem 's nem is átallom azt megvallani. Tiszteletem az ur iránt őszinteségre ösztönöz. Hogy e' sorokkal vissza nem él, reménylem karakterétől. A' csalást megvetem. Én saját eszem' valamint szüleim' szavát hallám; ítéljen maga; én az urat megszerettem, és sarjadó érzetemet nem gátlám, mert összeköttetésünket lehetőnek véltem, ha képzeltem volna illy akadályt, levívám a' legfőbb indulatot. Én magát mindenek előtt, a' gazdag Rétei helyett is választám, mivel az hidegen hagyott, és magát szerettem, az fényesebb sorsot ígért de maga is fényeset. Én a' valóságban születtem, valóságban élek; a' költést igen szép olvasni, de az igazi világban Arkadia nem virágzik; mélyen érzem én, kised, szűkölködő életet nem birhatok, a' nagy világ az elem, a' hol én lehellek, fiatalságomtól fogva ott vagyok honos; az létem és szerencsém, melly versben üres csillámnak tartatik. Arról le nem mondhatok, a' mire születtem és neveltetem; érzem hogy éltem' virágát nem tudom alacson körben, szűk polgári életben elélni. Ha azon

sphaeraban el tudna tartani, melly hozzám illik életét szépítettem volna. Legkisebb közeledést sem engedtem volna, ha illendő házasság, hasonló állapotra építve nem kecsegtet. Szüleim soha meg nem engedik. Így tehát felébredtem szép álmamból, de nem akarok ujba merülni uraságod' kezén, nehogy néhány év múlva rettentőbb legyen ébredésem, 's úgy fogna magának is, ha gondok terhelnék és az álmodott rózsák helyett csak tövist találva. En magát szerettem, a' nélkül hogy magamnak határt szabnék, míg érzetemet okosnak tartám; czéltalan indulatot le tudok győzni 's zaját ész által mérsékelni. Én megcsalhattam volna, szüleim' ellenkezésével menthetvén magamat, de ha költői görcsöket nem vár tőlem, tettemet javallani fogja, én magamat az időre bízom. Most csak az a' kívánság van hátra, ítéljen igazán felőlem, és legyen boldog. Julia.

Piha! kiált a' varázstól ment Léneyei — a' pulyaság és prosa illy gondolkodásban, valóban zsidói. Jaj nekem ha őt elveszem, 's bár vétketlen szerencsétlenség által, szegény, vagy beteg lettem volna. Nem! hány nemes asszonyok a' valódi világban nyomoruságot, fogságot, számkivetést osztottak férjeikkel, nem ügyelve pipérére.

Ő csak röviden jelenté Juliának, hogy az egész csak próba volt, és ő valósággal 100000 forinttal bir.

Ez volna tehát a' tanuság minden tapasztalásimból, hogy csak Aurelie kisasszony szeretett igazán, kihez én olly hálatlan vagyok — valóban nincs nagyobb szerencsétlenség, mint százezerrel birni! Senki sem fáradoz a' szegényt megcsalni, de a' gazdag házasulandó hol lel igazságot?

Mi nagyon sajnáljuk a' szegény Lényeit, hogy jó csillaga nem hozta e' jelenvaló Aurora olvasónéjához, ez bizonyosan megczáfolná véleményét, és szerencséssé tenné.

ÁRNYÉKOMHOZ.

Itt e' halmon nézlek téged mosolyogva,
 Mint csapodárkodol általellenemben;
 Mutasd meg hát azt is mit érzek keblemben?
 Árnyékold-ki szívem' csendesén dobogva;
 Vagy édes könnyeim' némúltan zokogva
 Ábrázold-ki nékem mint állnak szememben,
 Milly nagyság van eddig lángérményemben
 Szerelmem' legelső órájától fogva? —
 Lásd, mind ezeket mutatni nem tudod!
 Így hát természetnek óriásszárnyai
 Tanítanak hogy pályád csak oknélkül futod;
 Nem! ott közelgnek az éj' hollószárnyai —
 'S te tűnsz, példakép' hogy mi is elenyészünk,
 'S mulandó valók ből örök árnyak leszünk!

IF. KAPUY KÁROLY.

PONTYI' SZERELME.

(Parodia Lantos' szerelmére.)

Csak földi kény, melly az időt emésztí,
 Tükörben él, 's a' hold' szarvára ül,
 Ez Pontyi' nagy szívét gyors lángra készti,
 Ha jót hörpent a' kancsó' öblibül;
 De a' késő bűt csak akkor tenyészti,
 Ha lelke fogyni kezd erszényiből,
 'S a' Szép, ki olly sokat, szépet igére,
 Hitetlen símul gazdagabb' melyére.

Furcsa kény az, melly Pontyit huzza vonja,
 'S gőzzel hizlalja sovány életét;
 Minduntalan más szépnek pillanatja
 Vágyokra költi kitömött keblét.
 Mi szépet tud sebtén elmondogatja,
 Bár annak maga sem hiszi felét;
 'S ha erre a' kedves csókot ád néki,
 Meghallják azt honja' minden vidéki.

Minden utszában jár egy ideálja,
 De vágyása mindenütt el nem sül,
 Azért ő azt csak messziről csodálja,
 'S pápaszemmel módisan frigyeseül.
 A' szép' házáig nyúl akkor a' pálya,
 'S ha elfárad egy szegletköre ül,
 'S mint a' kis macska tejfeles fazéknál,
 Ugy ólálkodik a' szép' ablakánál.

Édes-magához tartott bizodalma
 Szívét csapongó göggel élteti.
 Szeret, ha bár atya' vagy férj' tilalma,
 Kakastüzzel odábbra döngeti.
 E' bús emléknek az marad jutalma,
 Ha sorsát bús rímekbe öntheti.
 'S a' recensensek bár miként lármáznak,
 Versében a' szív 's az indulat fáznak.

Így sok kosárt, mellyet buzgón elzára,
 Dallá farag kobozza' hurjain.
 Sóhajtvá néz a' kedves' birtokára
 Mosolygja bár Az másnak karjain.

Nem csügged ő, sőt írt lel fajdalmára,
 Olcsó nyelvek' magasztalásain.
 'S míg a' fület sérti zengési bája,
 Bús hitelezők morognak reája.

'S ime! segédet hoz alkalmi ének,
 Mert sok erkölcsöt hintnek hangjai,
 'S mint annyi pillangóit érdemének
 Tovább adják a' gyávák' szavai.
 Tágosabb útat nyit már szerelmének,
 Ha nőttön nőnek földi javai.
 Hízkelkedve lép nagyok' küszöbére,
 'S büszkén magának repkényt csap fejére.

'S a' mit teremtre mások munkáiból
 Nagy készséggel összelopott vala,
 Valóság lészen részeg álmaiból,
 'S megnyílt neki a' hirnek hajnala;
 Előlép mint denevér lyukaiból,
 Hogy más érdem süllyedjen általa,
 És választott kedvese a' dicsőnek
 Lenne siralma minden ismerősnek.

SZALAY BENJAMIN.

A' PARTRA SZÁLLT.

Ah ne mondja senki nékem,
Nyugszik a' ki partra szállt;
Partra szálltam én: de szívem
Nyúgalomra nem talált.
Küzdve szirt- hab- és szelekkel
Sorsom' átkos tengerén,
Tört hajóval és kebellem
Végre partot értem én.
Itt de szenvedő keblemnek
Béke-ágak nem teremnek;
'S a' part nyúgalom helyett
Nyúgalomnak sirja lett.

Nem, vidéke hogy kietlen,
Kedves nékem a' vidék;
Sem hogy ege vad 's kegyetlen,
Óh nagyon szelíd az ég!

Oldalán nem tengereknek
 Bús hulláma háborog;
 Csendes árja csak hegyeknek
 Halk morajjal andalog.
 Szélén bájoló diszben áll
 Nyilva parti szép virágszál.
 Von tájad szivet szemet:
 Part, ki kinzasz engemet!

Hölgy lakoddal a' folyamnál!
 Hölgy te, hallod e' panaszt?
 Érted parti szép virágszál,
 Érted önti ajkam azt.
 Merre kis lakod szelíden
 A' habok' tükrébe néz,
 Partra engemet haj! épen
 Ott vetett a' régi vész.
 Látlak itt — 's hevülök érted
 Új vést ont szívembe képed.
 Partodon, leányka bút,
 Leltem én csak 's háborút!

NŐZSÉRY.

DOHÁNYOS' SÍRKÖVE.

Szájában holtig pipa volt, - pipa ölte meg őtet
 Játszi bodor füst közt, végre hamúba rogyott.

A' JÓTÉVŐ.

Jaj! mit akarsz nálam? rebeg a' báránka ijedten
 A' fene farkas előtt; menj te megölted anyám'!
 És felel a' puszták' ebe: szánom sorsodat árva!
 Hogy ne maradj egyedül, nézd könnyörülni jövők.

SZENVEY.

GRÓF B.....NÉHOZ.

Gyöngéd érzettel kedvelsz bájkelyhü virágot,
 Szébb létű 's nemesebb Flóra te szinte magad;
 'S büszke tetődön is, ott hol csak fény táboroz és jég,
 Alkot rózsálló életet égi kegyed.

P. M.

EGY NAP PESTEN.

Különös érzés fogott el, midőn négylovas hintóm a' Pesti lineán keresztül, a' Magyar Király czímű fogadóba zörgött. Tizennégy éve már, hogy nem valék városban, 's szinte fel sem lelém magamat a' nagy köhalnok között, a' mессze dördülő utszákon, hol a' szem, sem fát, sem bokrot nem lát, csak festett házakat, és festett képeket.

Hogy olvasómat magammal megismertessem, szükséges tudnia: hogy én Székesi Bárányak egyetlen fia vagyok, 's még fiatal koromban, atyám' céljai ellen, katonává lettem. A' háboru majd kapitányságra emelt, az utólsó hadi mozgás pedig megismerteté velem Francia országot, hol is egy chasseur, Bar sur Aube mellett történt viadalban megtaníta, hogy büntetlen nem hágy dálni hazájában; sulyos mély vágás homlokomon Montbeillardi kórházba vonulni kénytetett, 's mire ezredemet újra megláthatám, már béke kötötött, 's én nem sokára a' francia vágás következtében oda hagytam a' hadi szolgálatot; sok tapasztalással 's erősült szeretettel hazám iránt tértem hazámba, hol atyám nyílt karokkal foga-

dott. Azonban nem magam jöttem haza, nem hoztam ugyan feleséget, de egy szép kis öt évű leányt, mellyet a' hadi sors kezeimbe vetett, miként? azt még magamnál tartom, elég, hogy nekem igen kedves lön, 's mivel a' mély seb, mellyet egy szerencsétlen szerelem szivembe vágott, velem a' házasságról lemondatot, eltökéllém magamban ezen gyermeket mint sajátomat szeretni és felnevelni.

Louise nem sokára atyám' szívét is, mint az enyémet megnyerte, öreg atya névvel köszönté, 's nagy indulattal csüggött rajta. Ámbár falun lakánk, távol a' városi szokástól, de környülményeink kedvezők lévén a' leány úgy neveltetett, mintha valamelly Parisi pensionaléban míveltetett volna, természetes idomjai azt lehetségessé tevén.

Atyám, ki történeti és geographiai isméreteire vajmi sokat tartott, őt ezen tudományokban oktató legjobb foganattal; rajzolásra, nyelvekre és muzsikára, a' mennyire tellett, magam tanítottam; özvegy néném, atyám' huga, ki férje' halála óta nálunk lakik, őt asszonyi munkákban gyakorolta, házi kötelességeire tanítgatá, 's mind arra, a' mit a' világ, a' szép nemtől kíván. Így leve Louise rakhelye, mind hármunk' tudásainak, és olly sikerrel: hogy, ha mi, némelly tudományos

kutatásokban meg nem egyezheténk, vagy az emlékezet elhagyott, csak hozzája folyamodtunk, és ő könyveink' kifürkészése nélkül is többnyire kielégített.

Tizennégy év folytában Louise csak egyszer látta Pestet, 's épen midőn tizenhét esztendő's leve. Nénémnek saját dolga miatt oda kellett utaznia, 's őt kérte társul; ámbár én 's atyám, e' rövid elválást sinlettük, még is engedénk, látván, mint büszkélkedék a' világba vezettetésén azon lénynak, mellyet ő mívelt, mellyet ő szinte olly tökéletes példánynak tarta a' finomabb életben, mint egykor maga volt. Minthogy ezen út épen fársángkor esett, Louisenek elég alkalma volt, minden tekintetet magára vonhatni, a' mi úgy is történt, a' mint néném aztán gyakran beszélte, mert egész fársáng alatt Louise lön virága a' társaságnak.

A' viszonzlátás' napja örömnappá lön. Mi nem győztük eleget kérdezni, neki viszont annyi volt elbeszélni való, és a' két hónapig tartó távolléte, két esztendőre nyujtott tárgyat mulatságra. Azonban nekem ez az út szeget még is ütött fejembe; mióta Louise visszatért komolyabbá lön, fejét lóggatá a' nélkül hogy ezen változás' okát feltalálnám, de fel is tettem magamban: hogy ő nem

megy olly hamar, legalább nénémmel egyedül a' városba.

Két év mulva ügyvédem Pestre hítt, hogy a' hosszú pernek elkerülhetése miatt értekeznénk az ellenféllel. Minthogy én a' pert ugy gyűlölöm mint a' francia chasseur, 's ügyvédem ember-ségét is, ki a' feleket így békíteni igyekszik, méltatni akarám, hamar elszántam magamat útra; a' mint ezt kijelentém, Louise képe majd búba merült, majd örömbe lobbant fel, szemében majd kék, majd könnyű reszketett, hogy nem akarva kérdém: Louise! eljössz velem? Ah atyám! — mondá keblemhez szökve — tehát elviszesz magaddal?

Ha öregatyád engedi, felelék. Esengve ugrott annak nyakára.

Ha nem mulatsz soká — mond atyám —

Nem! nem! örült Louise, csókkal elhintve az öreg' ajkait, 's onnan a' mellék szobába lejtett —

Várj! várj! te szélvész — kiált néném utána tipegve — ruháidat rendelem el, legalább illendően jelenj meg a' városban.

Csak ne sok poggyászt és iskátulakat — kiálték én néném után — mert ha az isten 's ellem engedik egy nap elvégzem dolgomat, 's a' jövő már az úton leljen.

Másnap korán négy serény lovaim előjártak, és a' mint mondtam estére szerencsésen Pestre

érvén a' Magyar Királynál megszálltunk. Édes álmom enyhített, és mire felébredék, már Louiset jó izlésű de egyszerű ruhában az ablaknál leltem, a' tiszta őszi napot üdvözleni, és a' városi zavaros szemeit legeltetni.

Parancsoljak fölöstökömöt? kérdezé Louise.

A' kávéforráshoz megyünk, azt hallám dicserni. Louise nagy szemet vete rám. Nem forrás, nem Hippocrene az, hanem olly czinnü kávéház.

'S én is oda megyek?

Jobb ha eljössz, mintsem ha védelem nélkül itt maradnál; légy ma kísérem, bár merre vezet sorsom. Oda menénk, egy asztalnál még ketten helyet kapánk; által ellenben ült egy kisdéd, agg férfiu, olly emberalak, kinek az ember mingyárt baráti kezet nyujtana; gondosan fürtözött haja, csinos öltözete, kedves módja mingyárt tetszetőssé tevék. Úgy látszott, ő mindennek szolgálja és barátja, mert körében mindenkinek kedveskedni törekedett, ennek dohány szelenczét nyujta, annak szépséget monda, ezt ujsággal kínálta, azt tágasb hellyel; minket is ótalmába látszott venni, mert a' szolgát irántunk figyelmessé tevő. Ő kávéját olly kedvvel hörpögette, hogy szinte nekünk is jobb izüen esett; képéből nyilván olvasám, hogy velünk beszédbe kívánna elegyedni, azért is megszólítám, a' mire nyájas

képe még inkább felderült, közelebb fészkelte hozzám — jó kávé — mondá félig suttogva — de alig hiszem, hogy a' hatvan jelenlévő ember közül csak kettő tudná azon dolog eredetét, mellyet naponként elemészt, p. o. ezen kenyér: milly nagy idő alatt mehetett illy tökéletességre, és miként gátoltatott. Aha! gondolám: ez tudakos, de a' legjobb nemből; Louisemre néztem, szinte olvasám szeméből saját érzetemet, a' nyájas öreget ő is megkedvelni látszatott. Intésemre még bátrabban így folytatá: kevesen tudják hogy az első pékek, Asiából jöttek Rómába a' város felépítése után 583. e. és pedig Lydiából Cappadóciából. Ah igen! — szól közbe Louise — ezt olvasám Walter Scótnál is. — Ez tudatlan — felel az öreg — nem eléggé huvárkodik 's egyik tévedésből másba esik; így p. o. állítja: hogy a' tányérok 11-dik Lajos alatt találtattak fel, milly hiba! mert tudják meg, 12-dik Lajos alatt sem voltak még tányérok. De térjünk a' kenyérre: az hajdan koránt sem volt illy kellemes izü 's illy könnyen emészthető mint most, mert a' savanyító titka elveszett, elveszett mondom, mert a' régi Galliában éltek vele, mint Pliniusból tudjuk. Bocsánatot uram — esém szavába — sajnálom hogy az értekezés végét el nem várhatom, de perem miatt ügyvédemhez kell sietnem.

Egy pillantatot még ha tetszik! ezen per bizonyosan nem olly fontos mint 1666 —

Engedelmet — mennem kell.

Csak hallja — az a' per, melly a' Parisi medicali facultás, és a' pékek között folyt, mivel a' kenyér sütésnél ezek a' serélesztőt használták, mellyet akkor az orvosok —

Kérem!

Méregnek tartottak.

Valóban mennem kell, mert ügyvédem lakását kell még felkeresnem.

Keresni! — kiált az öreg, sietvén a' kávé árrával — én kísérem — a' keresésnél én el nem maradok, ez az én elementumom. Hogy hívják az ügyvédet? millyen alaku? hogy viseli magát? fiatal, öreg, nagy, kicsiny? csak kisdéd leírást, mingyárt rá akadunk.

Bárvai, felelék.

Bárvai! — kiált az emberke — azt ismerem, jó barátom, emberséges ember, talpig tudós ur, kár hogy a' történetben néha bakot lő; így bosszongott minap egy Ó Budai fiakkernek idomtalan kocsija miatt, 's nem akará hinni, hogy a' mostani legroszabb kocsi jobb és könnyebb mint 11-dik Lajos' pompa kocsija; még akkor az úgy nevezett C. tollak nem találtattak fel, és az akkori ural-

kodók szekéréhez képest, most, a' Szebenbe járó postakocsi is valóságos hintó.

De nem tetszik, ha már olly kegyes — kérém a' nyájas csevegőt — engem Bárvai urhoz kísérni?

Igaz — majd ha dolgát végezte, én minden kocsi nemnek nevét és formáját leirom, a' harczkocsitól, melly Trójánál használtatott, 's a' Római diadalkocsitól fogva egész mostanig — de ím már a' czélnál vagyunk, majd bevezetem, 's míg dolgát végzi én az asszonysághoz megyek, derék asszony, és meglehetősen történeti ismeretei vannak, — a' grádicson felsietve — csak azok a' történet románok ne volnának, ezek összezavarják a' fejeket — valóságos történet gyilkosok — p. o. Irwing, —

Én az ajtón koczogtam — nyájas Istenhozott hangzott előnkbe — Ah Louis ur!

Olly kegyes volt — mondék — 's ide vezetett.

Ebből ismerem meg barátomat — mond Bárvai — nyájas szolgáját a' világnak.

Louise Bárvainétól szívesen fogadtatott, én egyedül Bárvainál maradtam, 's mire dolgomat tárgyazó leveleimet átfutnám az ellensfél is megjelent, megnyiltunk, megértettük egymást, ő a' perlekedést szinte kerülván engedett, én hozzáadtam, 's egy óra mulva mint barátok megválánk. Forró üleléssel köszöném Bárvainak, engem olly nagy

gondtól felmentő fáradságát, aztán kért em tudatná velem, ki az a' jó kísérom, kit Louisnak nevezett? Ezen öreg — felelé Bárvai — egész város kedveltje, több évek előtt Francia országból költözködött ide, francia nyelv tanításból éldegél, és eredetisége, embersége, derűltisége miatt az egész világ barátja. Sorsa' veszélyiből, mellyet senki nem ismer, kis birtokot megmentett, abból mérsékkal, de becsületesen él. Sokan szívesen látnák asztaloknál, de ő szereti a' szabadságot 's az idegenekkel való társalkodást. Csevegése néha terhes ugyan, de olly tréfás, szeszélyes, és satyrája, olly fullánktalan, inkább oktató 's azért senki sem neheztel reá.

Az asszonyokhoz menénk. Ott Louis ur épen a' kesztyüről okoskodott, mellyre Bárvainé' à la Giraffi kesztyüje adott alkalmat. Ezt is bizonyosan — monda Louis — fejér személy találta fel, valamint az első kesztyüt, és pedig Rebecca, midőn fiának kezét kecskebőrrel vontá be, hogy Esau' örökjét elnyerhesse. Már Homérnál Laertes kesztyüben dolgozik, hogy a' kerti munkában tövistől óvja kezét. Xenophon a' Persa puhaságot a' kesztyü viselés által akarja megmutatni. Váró után, már a' Rómaiak is használták. Musonius Stoikus a' keresztyénség' első századában kikel a' kesztyü ellen, mint elpuhító eszköz ellen, de

irni, lármázni hagyták 's éltek vele. Sok mindenféle kesztyű volt még, de legroszabb volt a' szálkás vas kesztyű, mellyet a' szegény Martyrok kezére huztak.

Engedelmet Louis ur, de leányomat el kell ragadnom, mert sok vásárlásai vagynak — nem de Louise?

Louise! — kiálta az öreg tudákos — Louise neve? erre vidám képe komor lön 's mély fájdalom reszkete szemében. O szép édes név! — sohajtá — egem, poklom a' te emlékeden. Féltre illy komor emlékezetekkel! — vigasztalá Bárvey — inkább örüljön a' jelennek és szerető barátinak.

Jaj nekem! — mond a' bús öreg — mi az én életem? mi egyéb fájem, mint az emlékezet' tengere? O csak egyet vehetnék ki onnan! a' szerencsét mellyet birtam 's mellyet örökre elveszték. De bocsánatot, hogy illy kedves lények előtt a' fájdalomrul szólok, midőn azok kényt árasztani vannak alkotva — bocsánatot a' szegény öregnek, hogy Louise névnél elfelejté az udvariság' törvényét. Ha én vagyok ártatlan oka ezen komorságnak, tehát kérem atyámat, többé ne hívjon nevemnél. Jó lélek — sohajtá az öreg Louise' kezét fogván — ő is illy jó lenne, illy szép, illy szelíd! de elég! elég! menjünk vásár-

lani. A' mint látom Bárvai ur 's asszonyság úgy is falura készülnek, én ajánlom helyettük társaságomat, ma szabad napom van, szívesen szolgállok.

Elbucsuzván Bárvaiéktól a' váczi utsza felé indulánk. Kiléptünkör a' Bárvai házból mondá mosolygva kísérőnk: csak olvassa édes kisasszony ezen utsza' nevét: Frígyes utsza, 's itt prócator lakik a' ki a' perből él, nem Babel ez? lássa csak p. o. a' szürnyü büszke X. ur a' paraszt úton lakik; Y. asszonyság, a' legveszedelmesebb alak, kinek szemei tüzkerek gyanánt forognak és Congrev-rakétaként gyujtanak, a' barátok piaczán; egy költő kinek ugró kut gyanánt szöknek versei, kinek feje csupa velő, a' széna piaczon; Z. ur a' legmódisabb betyár a' lóvásáron, és G. ur a' nagy philosophus és valóságos pogány lakik a' kalvaria piaczon. Ha szólásom volna én így osztanám fel: p. o. házások, kik egymást szeretik 's nem akarnak elválni, laknának a' frígy utszában; azon édes uracskák, kiket a' szellő is eldönt a' czukor utszában; csevegő vén dajnak, a' kik nyelvökkel a' kitett perpetuum mobile díját érdemlik, a' szarka utszában; a' szennyes kéménytisztítók, a' fürdő utszában; szép leánykák, a' virág és tavasz utszában; házások kik igazi bon ton után élnek 's

egymásnak nem alkalmatlankodnak, a' türelem
 utszában; szerelmes agg legények, a' 3 szív
 utszában; kénytengerében úszó fiatal házások,
 buvár utszában; menyasszonyok, a' 3 rózsá
 utszában; soványok, gólya utszában; kávénéni-
 kék, ujsághordók egy házból a' másba, a' 3 dob
 utszában; hű férjek, a' ritka utszában; ha-
 misan esküvők 's kik szeretőjüket pántlika gyanánt
 változtatják, a' kigyó utszában; jó erkölcsű
 férfiak remete utszában; nagyehetők, az óriás
 utszában; bátor katonák, vas, Laudon és
 vitéz utszában; lókedvellők, a' futó utszá-
 ban; az örömet békéltető prócátorok a' nyu-
 galmas utszában; tolvajok, a' varju és zsák
 utszában; ájtatosak, a' paternoster utszá-
 ban; a' jótévő asszonyok, a' bálvány utszá-
 ban; szűzek, a' kik semmitől nem félnek, a' gra-
 natéros utszában; a' dámák, kik parfümre
 szorulnak, a' szegfű utszában; szerelmesek,
 a' holdvilág utszában; a' házkormányt viselő
 asszonyok, az uri utszában; fiatal szívű agg
 urak, a' vadász utszában; színjátászók, a' vig
 utszában; elvégre a' gorombák, a' kocsis
 utszában.

Ej! ej — monda Louise — ki hitte volna,
 hogy a' szelíd, jó Louis ur illy gunyoló lehet-
 ne? Nem! nem! csak enyeltés — monda amaz —

fiatalságom maradványa, de senkit nem akar sérteni.

Ha illy nemüek gunyolási — viszonzá Louise — akkor azok inkább tanítások víg lepelben — De most édes ur, vezessen oda, hol selyem és pamut portékát árulnak. Nem látja kegyed az Amort! mint örül a' gráczának, és nyilával vágyná megsebezni? Louise felsóhajtott, és olly mélyen, hogy az öreg szinte elhülve nézett rá, 's én meg attól tartottam nehogy a' sohajtásról is hosszan értekezzék; de egyszer'smind nyilvánossá lőn Louise' szerelme, hogy őt, mióta 2 év előtt nénnémel itt mulatott, valaki felette érdekli; de mért titkolja előttem, gyámatyja előtt, kirül meg vala győződve, hogy szerencsáját ohajtja? mért kerülé hallgatással vizsgálatimat? azt láttam, hogy szemei az utszákon szerte szállongva valaki után kémlelődtek. Feltettem magamban Pestet addig el nem hagyom, míg a' valót ki nem nyomozhatom.

Míg Louise, az elébe nyújtott pamut és selyem szövetekért alkudozott, az öreg ur félrevonván fülembé súgá: fel mernék fogadni, ez a' tudatlan kalmár, ki egy rőf selyemért néhány forintot kér, nem is álmodik arról, hogy azelőtt, lehet 1500 eszt. egy font selyemért, annyi aranyat kellett adni. Hiszi kegyed, ő arról egy betűt sem

tud, hogy a' Rómaiak a' selymet Sere, Media' és Persiából kapták; bizonyosan nem tudja hogy Aurelián Császár hitvesének átallott selyemruhát venni, 's abból nagy házi per támadt, mellynek végét azonban egy történet író sem adja — megkérdem, tudja e?

O minek — esém szavába — bizonyosan úgy nem tudja valamint én.

Istenem milly szánandó az olyan ember, ki a' történet illy nevezetes ágát nem ismeri, hogy mer illy ember selyemmel kereskedni ki azt sem tudja hogy a' selyem bogarak tenyésztése, csak Justinian császár alatt, ki 529 fogva 563-ig uralkodott, lön ismeretessé. Európában az első selyemszüvedéket Miletusban Joniában 2 barát készítette, de azok neveit, elég szégyen, a' történet nem tartá fenn; ezek selyembogár tojásokat hoztak Chinából 's a' Görögöket megtaníták mint kell velle bánniok, onnan jött Olasz, Franczia, Spanyol, Német és Magyar országba is, és most, azt tudja tán ez a' tudatlan kalmár is, alig van egy konyhaszolgálo, kinek legalább egy selyem ruhája nem volna. Ha ezt Aurelia császárné megtudná sírjában is haragudnék férjére. Atyám — mond Louise — én már bevásárlottam. Tehát nézzük a' várost, mi történt távollétem alatt?

Sétálásomban az utszákon sok újat lelék, de a' sok uj között hiában keresém törzsökös nagyaink' palotáit. Louis ur kísért, de kellett is minden dolognak legtávolabb eredetét hallgatnunk, fejünk mellette szinte antiquarbolttá vált. Elfárasztanám olvasóimat, ha mind azt ismételném, a' mit ez a' tudákos elbeszért, de utolsó részét beszédének még is hallaniok kell. Nézd atyám — mond Louise — minő különös 's colossalis betűk azok a' boltczímen, formájok római, de olly szempontba vannak téve mintha házak volnának.

Pogányság a' betűkkel úgy bálni — monda Louis ur — mellyek eredetiképen ollyan egyszerűek, hogy bár mi nagy díjért a' világ' Aca-
demiája sem találna fel szebbeket. Chinába küldeném, a' ki így irat, hadd tanulná meg a' 80,000 jelt, mellyeket mi 24gyel sokkal jobban kifejezünk. Én egyszer a' lehető összeköttetéseket és szavakat, mellyeket 24 betűink megbirnak összeszámoltam és ezen szörnyü számot: 1391 quintiliom, 724,288 quatrilliom, 887,252 trilliom, 999,425 hilliom, 128,493 milliom és 402,200 hoztam ki. Ugy látom fejét csóválja, tán kétkedik mon-
dásomban? engedelméből ma estére vessük fel —

Alázatos szolgája — esém szavába — én okvetetlen mindent elhiszek.

És tudja — folytatá a' tudákos — tudja e ki találta fel e' jó és hasznos írásjeleket?

Nem! felelék.

Én sem — viszonzá Louis ur — és alig ha tudja valaki e' földön; ezen becsületet ugyan bizonyos Taut, a' görögüknél Hermes, latánoknál Mercuriusnak adják, de történeti bizonyosság híjával; még a' nemzetet se tudják. Plinius az Assyriusokat véli, de az okot még a' más világból várjuk. A' görögök 16 jelt Phöniciából kaptak, Palamedes 4gyel Simonides még 4gyel szaporította; magok a' Chaldeusok nem vettek másoktól betűket, azért még mást nem tudunk, azoknak lehet a' feltalálást tulajdonítani, de melyik Chaldeus? arra ismét szégyenére az emberiségnek felelni nem lehet. A' Hebraeusok soká nem éltek magánhangzóval, később a' Masoreták magánhangzókat ponttal jelelték; különös: hogy az o nem jön elő a' consonansban, tán mivel az életben ugy is eleget kiáltjuk.

Valóban ugy, sohajték, mert kísérőm' csüggesztő tudákosága már belőlem is néhányszor ki csikarta. Rég leráztam volna magamról, de Louise ötet gyermeki kíváncsisággal hallgatá, még illy originalis embert nem látván, azért is emberismerete bővülése miatt is elszenvedém.

Parókás boltba menénk, hol Louise nénémnek fürtöket akara vásárlani. A' hajművész, tálmányaiban dicsekedve több új módisan fürtözött fejeket mutogatott; még Louise a' parókással alkudott, Louis ur félre hívta legényét 's így szóla: jó ember, az a' kend ura derék lehet, de mestersége' történetihez annyit ért, mint a' juhászbojtár az Algebrához. Lássá kend, a' kend ura tökmag ha azt véli, hogy valami újat találhatna, a' mi nem lett volna már divatban. Ez a' mester-ség régi, már Isaias bosszonkodott hogy a' zsidó asszonyok annyira felcsicsomálták 's először feketére, aztán sáfránnyal festették, de még aranyporral is hintették hajokat, de tudjuk mit használ a' szó. A' görögök eleintén nem sokat törődtek hajokkal, de utóbb Athenában, régi görög Parisban, az asszonyok arany sáskát tűztek fejükre. Szent Pál Apostol eleget szidta őket, de hijában. A' Rómaiak, hódításaik után elpuhulván, kezdettek hajokat 's ruhájokat ékesíteni.

Azt az iskátulát add le! kiálta a' parókás legényének. Itt van mondá Louis ur, 's maga nyujtá oda az iskátulát, és hallgatóját karjánál fogá, hogy el ne illantana. Apulėjus szerint a' római asszonyok, hajaik után íteltettek meg — volt is azért a' rableányoknak mit szenvedni — szerencsétek hogy asszonyaink most gyöngébb

constitutióval birnak. Most én rendébe elmondom, minden nemeit a' hajékességnek — de épen akkor jött egy ember 's sohajtozó hallgatóját elinté, ki is mint a' szél illant el a' tudákos elől, kit hijában tarta ruhájánál, 's majd egy darabot belőle ki is szakasztott. Holnap reggel eljövök hajamat vágatni és folytatom az értekezést. — Nagyon sajnálom mond a' megijedett parókás, de holnap épen nem leszek itthon.

Hol fogunk ebédelni? kérdem kísérőmet. A' casinóban — felelé az — ott találunk régi 's új étkeket. Oda menénk, 's mingyárt láttam hogy itt is otthon vala. Louise keveset evett. Ej! ej! kisasszonykám! — mond Louis ur — mit mondana nagy Károly császár, ha látná milly kevés levest eszik? Ő a' mint tudjuk igen szerette 's kertjeiben a' hozzá tartozó plántákat nagy gonddal táplálta. A' régiek majd minden étkeinket ismerték, de mi az övéiknek alig tudjuk neveiket, különben tudnánk mi is, mint Nicomedes' szakácsa, mesterséges heringet készíteni, szintúgy mint Trimalcione, halakat, galambot 's több e'félét. De nem jobb volna, ha Louis ur az étkeket használná, a' helyett hogy rólok okoskodnék? enyelgett Louise.

O nem maradok éhen — felele a' tudákos — csak azt engedje még elmondanom: a' régiek a'

vadak közt leginkább kedvelték a' medvét, a' phrigiai foglyot 's a' galliai hurost. Hagyjuk ezt — szólék én — inkább üssük össze poharainkat.

Vivat a' haza 's a' ki a' bort hozta! A' bor Asiából jött Olaszországba, Galliába pedig, a'mint Plutarch bizonyítja egy hazájából számkivetett Toskaniai hozta — ha mingyárt gazember volt is, de a' Champagniai ültetése miatt minden bűnét leróttá. Plinius azt véli, Helvetiából jött a' bor Galliába, azonban azt tudjuk bizonyosan, hogy Marseille lakosi már akkor ültettek szőlőt, midőn Fabius Maximus Allobrogius birtokjokat elfoglalta — a' történet nem jelenti minő tettekért adatott ennek a' Maximus név, tán nagy ivó vala.

Kávét! kiálték a' szolgának, látván hogy Louis ur nem akar elnémulni. A' meleg italok már az ujabb koré — mond ismét Louis ur — Chokolade volt az első, mellyet a' Spanyolok Americából hoztak. A' kávé Arabiai származás, és 16 század óta a' Törökök' kedves itala. 17 században Hollandus és Angol kereskedők vitték honokba, 's ki akkor kávét kóstolt, olly tekintetben állott, mint korunkban az utazó, ki Nilus forrásit kereste fel 's a' Chinai császárt látta.

Fizessünk és menjünk! — esém szavába — mellyik sétahely most legnépesebb? A' városerdeje, felelé Louis. — Egy bérlett kocsi oda

nyargalt velünk, hol már a' sokaság zajlott. A' csuszóhegyhez menénk, melly látvány Louisenek tetszésére vala, szinte kedve pattant részt venni a' mulatságban, Louis ur is velünk tartott, 's mi vigan mint gyermekek repülénk az üsvényen, azután oda állván szemlélgettük a' többi mulatózókat. A' tudákos' némasága sejteté velem, hogy e' tárgyban még is megakadt — készakarva kérdém: vallyon a' régiek ismertek ilyen csuszóhegyet?

Meg kell vallanom — szóla a' tudákos zavarodtan — én — én azt nem tudom, a' történet hallgat iránta — már meg kell vallanunk, hogy ez muszka találmány, ők a' téli jéghegyeiket nyáron faüsvénnyel pótolják, Parisban lételük adott okot illy nemü mulatságra; a' többi közt legnevezetesebb az elisees mezőn épült Montagnes francaises, vagy Promenades aëriennes. Ott fél körben le 's fel egyenesen iramlík az ember, a' nélkül hogy lépcsőket kellene járni mint itten; alatt egy kerékbe nyolcz befogott ló hirtelen felsegíti a' kocsit, az egész futás 18—20 secundumig tart, 's ez idő alatt 800 lábnyi üsvényt halad le, és 300at fel, így tehát egy minutum alatt 3000 lábot, és egy óra alatt hét, mondom hét mértfüldet lehet haladni; egy futás 12 xr. ezüst. Istenem! — gondolám — ez az ember mindent

tud — nem tudhatok neki tárgyat adni, mellyről ne szólana.

Louise! Louise! hangzik egyszerre ismeretlen szózat 's egy ifju leányomhoz repül. Itt találom megint! O boldog óra! Nem, többé senki el nem választ.

Uram! megbódult az ur, hogy nyilvános helyen így közelít leányomhoz? mondék neki félre vonulva a' sokaságtól. Leánya! o hát atyám is lesz — felelé — két éve már hogy Louisét kimondhatatlan szeretem; tengeren, hegyeken küldöttek által hogy felejtsem, mind hasztalan. O Louise! szóljon maga helyettem, vagy már elfelejtett? Louise habozva tekinté reá 's arczeit keblemen rejté el.

O nézze — mond az ifju — nézze csak ezen szűzi pirulást melly száz nyelvnél hathatósban vallja szerelmét. Itt ezrek előtt esdeklem kezét; nem említem hozzája méltó születésemet, gazdagságomat, csak az minden érdemem, szerencsém 's büszkeségem, hogy őt kimondhatatlan szeretem.

Bocsásson meg uram — felelék — ezen történet különössége miatt kérem kell szállásomban világosodást adni. És az hol van? kérdé. A' Magyar királynál 's ezzel a' kocsiba ülénk, ő pedig paripára kapván mint szélvész nyargalt előttünk. Utközben mély csend uralkodott. Louise

hozzám simult, a' tudákos magában dörmögött 's csak ezeket érthetém: különös megkérés — a' régieknél is van példa — Persáknál — a' Marco-mannoknál — de még is különös és uj.

Szobámba érvén az ifjuhoz fordulván kérdem: Es ki az ur, ki illy szokatlan 's tekintet nélkül, leányomat kéri. Gyöngéd hangon felelé: Báró Erczi vagyok, tudom kegyed előtt gyülölt név, de oka nem lévén e' névhez köttetett fájdalomnak, szerelmemtől bátorítva merem leányát kérni.

Erczi! — kiálték — e' gyülölt név örököse! tán fia annak, ki életemnek csak enyésztemmel muló sebet vága? Nem soha! 's te Louise, te tudtad ezt 's még is — Ah édes atyám! — mond Louise magát sírva karjaimba vetve — én is szenvedtem. Nem tagadom, én őt akkor ismertem meg midőn nénémmel itt valék, és a' sok ifju közül csak egyedül maga érdeklett, de sem magamat sem őt reménnyel nem kecsegtetém; elválásunkkor e' szívet neki esküvém, de kértem is felejtsen el, erőt érezvén magamban inkább meghalni, mint jó atyámat megbántani, és híven meg is tartám fogadásomat, azért hallgattam előtted, 's ha ezen nap fel nem fedi titkomat, sírba vittem volna.

Louise! — mond az ifju — az én pályám sem volt rózsás; atyám mélyen illetődve hallá érzetemet. Orvoslásom végett utazni küldött, sokat láttam tanultam, de a' mit hazámban elhagytam, azt feledni nem tudtam. Scócziában hallám' atyám' halálát, a' fájdalom 's a' kívánság azon levegőt szívni, melly Louiset lengi körül, visszakisztett; három nap óta hazámban 's tegnap óta itt vagyok Pesten — most a' sors összehozott Louisevel, és kegyed olly kegytelen el nem választ bennünket. Ha volt is oka atyámat gyűlölni, annak fián ne bosszulja meg magát, ne a' szeretett Laura fián, kit most annyira boldogíthat.

Laura fia! szólék megilletődve, 's gyűlölségem kérgét érzem lefeszelní szíve mről. Louise szereted őt? kérdém. Jobban életemnél! felele. Jer hát ifju, ezentul fiam! Laura nézz alá, ime fiadat boldogítom! és te is Érczi, így hozom helyre a' 24 évü gyűlölséget.

Gyűlölséget? monda Louis ur, szinte feletünk megindulva. — Nem! kit az emlék is úgy megengesztelhet, az nem gyűöl, fájdalmat ismert szíve, de bosszut, gyűlölséget nem. Kézszerítással köszöném e' jó véleményét. De gyermekek! — mondék Louise 's Érczihez — Hagyjatok magamra, menjetek ide a' mellék szobába, lesz miről beszélgetek, hadd könnyítsek én is szívemen.

Örömmel lejtének ők el, 's én Louis urhoz ekként szólék: Kegyed csodálkozott, hogy engem az Érczi név olly visszás érzettel találta, hallja tehát életem' azon szakaszát, melly sorsomra annyira hatott, ezzel hálálom jószívűségét.

Kinek is nyilhatik meg inkább — felele az öreg — mint olly embernek, ki maga is olly igen ismeri a' fájdalmat.

En 24 esztendőös valék, midőn mint katonatiszt Pesten előszür a' nagyobb világba vezettetém. A' társalkodás mulatott ugyan, a' nélkül hogy valami különösen érdeklett volna. Ekkor ismertem meg Éltey Laurát, ez által éltem szebb irányt nyert, és Laura' tekintete éjemet szebb fényre deríté. Szíveink majd egybe szövődtek, 's eltökélénk' szüleink' áldását kérni frigyünkre, midőn a' háboru engem Pestről a' táborba intett. Laura épen atyja' jószágain vala, 's én elválásomat forró szeretetemet 's hűségemet csak néhány sorokkal jelenthetém. A' hadi szerencse nem vala kedvező, én fogságba estem, 's két hosszú esztendőt kellett Francia országban töltenem. Mit szenvedtem ez idő alatt le nem írhatom, távol hazámtól, kedvesemtől, minden közösülés nélkül, örökös kétségben megkapja e leveletem, vagy már elpártolt? szomorú állapotban valék, míg a' béke szebb reményt nyújtott. A' szerelem' szárnyain

röpültem haza, 's Laura jószágán keresztül vettem az utat atyámhoz; két év óta az első boldog napot éltem, midőn azon határt elértem hol Laura lakott 's messzirül kastélyát megláttam. A' világosított házból muzsika hangzott felém, inasok szaladtak az ajtókból engem üdvezelni, mint új érkező vendéget ez ünnepre. Felszállok a' lépcsőn, 's mellék szobán által a' fényes palotába, 's ott körülnézvé a' benyillóba, látok egy szenvedő alakot más idősb asszony vállára borulva. Minő ünnep ez itt? kérdem az egyik szolgát. A' kisasszony üli menyekzőjét. Laura kisasszony? kiálték megdöbbenve. Igen Laura kisasszony, Báró Érczivel, felele a' szolga igen szárazan. O én szerencsétlen! így zokogva egy székre támolgyék.

Ki nevez engem? szóla a' szenvedő alak 's felém közelgett. Az istenért Székesi! maga itt? ezzel aléltan leomlott. — Én vagyok én! kiálték zuzott szívvel 's melléje borultam; mi történt tovább, nem tudom, mire feleszméltem más szobában lelém magamat 's mindent mély csendben. Lesietve kocsiba vetém magamat 's elhajtattam szeretett atyámhoz, vigasztalást keresni atyai melyén, ki öröm 's könnyek közt fogadott; ott hallám hogy távozásom után mingyárt Érczi' Laura szüleinek kedvét kereste, 's két esztendei távollétem alatt, nem hallván híremet

Laurát elámítá 's engem hitetlenséggel vádolt; hasztalan mentegetett atyám fogsággal, Laura' szülei, örülvén a' gazdag kérőnek, hű kedvesemet átokkal fenyegették 's így leve Érczinek hitvese, szerencsém rablójának. Mind ezt, megbocsátottam volna az alattomosnak, bár mi nehezen esett, Laura' szerencséje miatt is, de csak hamar megértém nénémről: hogy velem együtt boldogtalan, mert viszonzatlásunk után bizonyossá lön hűségéről, és gyanítá, hogy Érczi felfogván leveleimet azokat elenyésztette, a' mi kétszeresen hatott szívére, és rágódott életén; Érczi pedig látván, hogy Laura' szívét el nem nyerheti naponként keményebb komolyabb leve iránta, 's majd durván is bánt vele. Laura, ki a' házassági frigyben földi édent álmodott, illy bánást nem soká tűrhett, és azon nap, mellyben egy fiúnak életet adott, az örök béke' honába költözött. Így vesztém el éltém' szépét javát, azért az Érczi név előttem rettenetes maradt. Ez időtől fogva szívem többé asszonyért nem hevült 's bár érzém, hogy az emberi szerencse egyedül jó házasságban alaposulhat, és csak kedves gyermekek' körében szépülhet újra, még is eltökélém magamat komor nőtelenségre, és valóban a' sors játéka nálam olly kitünő, mert azon ország, melly miatt kedvesemet elvesztém, az vezette karjaimba Louise

leányomat, hogy gyermeki szeretettel létem' alkonyát derítse.

Louise Franczia születés! kiálta örömtelve az öreg 's a' mellék szobába rohant őt kivezetni. Édes kisasszony! maga földim, most értém csak. O most annál kedvesebb, midőn tudom hogy azon ég alatt született, hol én egykor olly boldog valék 's most szinte mint nekem itt új hazája virágzik. O de tudassa velem Báró ur, mint jutott ez az angyal kezébe?

Szívesen — felelék — mert azon nap, melyben őt lelém, éltem' legszebbike. Forrón csókola meg Louise 's kezemet dagadó kebléhez szorítá, melly annyi édes érzetek közt zajlott. Franczia országban egy igen tüzes csata volt, melyben én megsebesítetvén, derék huszárjaim által a' szomszéd faluba vitettem. Nyolcz napig valék ott a' kastélyban, midőn egyszerre éktelen, mind inkább közelgő lárma ütődött fülembe. E' pillanathoz az öreg házi szolga, kis leányt tartva karjában szobámba rohant, 's röviden elmondá: katonáink' távozása után mint sereglenek össze a' pártos parasztok a' kastély lerontására, tudván hogy távol birtokosa a' királyi kormánynak barátja. Erre a' fegyvertárból hirtelen chasseur kardot és sisakot adott azon kéréssel, adnám ki magamat itt sebesen fekvő Francziának, 's rejte-

ném ágyamba a' kis leányt, a' ház utolsó ágát. Alig végzé szavait, alig rejté el a' reszkető leányt, midőn az ittas latrok, betörvén a' kapun, az udvart ostromolták, mindent lerontottak 's elvégre szobámba is tolongván, e' ház minden ivadékát legyilkolni esküdtek. Bennem franczia harczost gyanítván, dühök a' kastély birtokosa iránt még inkább nőtt, egészségemre ittak, ezer átkot küldöttek a' nemesre, 's vad bosszujokban a' szegény agg szolgát is kiragadták szobámból; majd éktelen zaj harsogott és fennlobgó tűz világosíta szobámba, és midőn rettenve az ablakot felnyítom, a' szegény agg szolgát véresen és holtan a' ház küszöbén láttam. E' közben trombita rivallott, a' parasztok szét zavarodtak és huszárjaink győztesen jöttek ismét a' faluba, a' kastélyt elfoglalták, a' lángot elolták a' mint lehetett, 's engem ótalmokba vevén kocsira ültettek, 's a' táborba kísértek, honnan nem sokára a' Montbeillardi kórházba vitettem. A' kis leányt, mint a' végzet' adományát, nehogy még a' dühösök' martalékja legyen magammal vittem. Meglévén a' béke nyomoztam ugyan szüleit, hogy vissza adhassam a' megmentettet, de hasztalan. A' faluban azt mondák: urok a' királlyal visszatért ugyan, de mivel leányát nem lelé, és senki bizonyost nem mondhatott felőle, azt nyomo-

rustan elveszettnek vélvén, eladván értékét odahagyta hazáját 's többé vissza sem jött.

Nagy Isten! minő történet ez! mint hasonlít az enyémhez! — fakadt ki Louis ur — Nevezze a' falut, annak birtokosát! de ne nevezze, a' csalódás szerencsémről megölne —

Mi baja Louis ur? kérdém — a' falu Sévry 's birtokosa Marquis Sejour.

Irgalmas ég! — kiálta az öreg — az én leányom, és aléltan Louise' karjába dült; örömköny és ezer ülelgetés őt megint eszméltre hozák. Én — én vagyok a' szegény Marquis Sejour — sohajtá az öreg — Még Artois Grófnak Nancyba hódolni mentem, téged Louise, Leval hű szolgámra bíztalak; kastélyom elégett, telkeim feldulattak, szolgám megöletett, téged is elveszettnek tartván eladtam birtokomat, lemondván e' világról a' mihez semmi sem kötött immár, ide költöztem, hol mint ifjú hajdan már valék fogoly gyanánt, itt e' jó nép között kívántam utolsó napjaimat élélni. O Louise! kedves leányom, téged meggleltelek! én, ki többé örömet nem is reméltem — most téged — és veled fiat is nyerek — Erczeinek nyujtá örömrészkető kezét.

És nekem mi marad? kérdém fájdalmasan.

Mindnyájan! szólának a' boldogok 's keblemre röpültek.

Legyen tehát, de Marquis ur kövessen jószá-
gomba, ott éljünk boldog egyességben és emlé-
kezzünk hálaérzettel az egy napra mellyet Pesten
tölték.

A' kelő nap már úton lelt bennünket 's
atyám, néném nem kevésbé csodálkoztak midőn
kedves vendégeimet látták, de még inkább midőn
megérték a' történetet. Gyakran azután, midőn
a' kandalló megett ülénk 's a' Marquis arany fürtü
unokáival játszott, azokat csókolgatta, és nekünk
a' csókról hosszú értekezést tartott, akkor gon-
dolám: Nem jól esett e hogy a' szíves tudakost
türelmesen kihallgattam, 's magamtól el nem
rezzentém? különben Louise se férjét se atyját
nem birná, az öreg vigasztalatlan dült volna sír-
jába, én se örülhetnék Louise' boldogságán —
ekkor buzgón áldám magam is az egy napot
Pesten.

PETRÓZAI TRATTNER KÁROLY.

FOGLALAT.

	<i>Lap.</i>
Zrínyi. Czímrez. (Vörösmarty.)	1
Magyar század. (Szenvey.)	4
Áltudósok. Vígjáték. (Kisfaludy Károly.)	5
A' tudomány. (Vitkovics.)	51
Forrásnál. (Kölcsey.)	52
Asszonyok' érdeme. (Szenvey.)	53
Lilihez. (Vitkovics.)	56
Eprész-leány. (Kisfaludy Károly.)	65
Rózika. (Képlaki Vilma.)	73
Szajkóság. (Szenvey.)	89
Magyar Parthenon. (Horvát Endre.)	90
Budai harczjáték. (Kisfaludy Károly.)	101
Vigasztalás. (Szenvey.)	107
Elválás. (Kölcsey.)	108
Az orvosok. (Vitkovics.)	109
A' haldokló leány. (Vörösmarty.)	110
Eltökéltet. (Jakab.)	112
Nem mehet ki a' szobából. Vígjáték. (Kisfaludy Kár.)	113
Szilágyi és Hajmási. (Vörösmarty.)	153
Leány-bú. (Kisfaludy Károly.)	161
Lepék. (Szenvey.)	163
Bájviola. (Szemere.)	164
A' bájviolához. (Képlaki Vilma.)	165
Epedés. (Szenvey.)	166
Borkirály. (Kölcsey.)	169
Nemzetem. (Kapuy Károly.)	173
A' Vértesi vadász ifjak. (Czuczor.)	174
A' fürdő leányka. (Sz. Miklóssy.)	181
Szirmay Ilona. Elbeszélés. (Kiss Károly.)	183

	<i>Lap.</i>
Népdalok. (Szalay Benjamin.) - - -	210
— — (Vitkovics.) - - -	235
Régi szokás megmarad. (Gaal György.) - -	237
Jövendőlés. (Kazinczy.) - - -	266
Hymnus. (Kölcsey.) - - -	267
A' lúd, tyúk 's a' récze. (Sz. Miklóssy.) -	270
A' reményhez. (Kölcsey) - - -	272
Csalódás. (Kisfaludy Károly.) - - -	273
A' gazdag házasulandó. (P. M.) - - -	275
Árnyékomhoz. (Kapuý Károly.) - - -	320
Pontyi' szerelme (Szalay Benjamin.) - -	321
A' partra-szállt. (Nőzséry.) - - -	324
Dohányos sirköve. (Szenvey.) - - -	326
A' jótévő. (Szenvey.) - - -	326
Gróf B. . . . néhoz. (P. M.) - - -	326
Egy nap Pesten. (Trattner Károly.) - -	327
Muzsika. (Winkhler Angyal.)	

J a v i t á s o k.

<i>Helyett</i>	<i>olvasd</i>	<i>lap</i>	<i>sor.</i>
Mesem'	mesém	89	16.
Rómából	Rómából	92	6.
csalának	csatának	101	8.

P E S T E N ,

Petrócai Trattner J. M. és Károlyi István
Könyvnyomtató-Intézetében.

Poco Allegretto

Csalódás

Winkler Annyal.

Enekszó

Klavir

Lakja

zároa kedve semnek szómra nem jön se-le- let, szómra nem jön se-le-

Handwritten musical score for the first system. It consists of three staves. The top staff contains a melody with various note values and rests. The middle staff contains a more complex melodic line with many beamed notes. The bottom staff contains the lyrics: *Strep pi. herui al mu dozi a' ti*. The word *Strep* is written above the first measure, and *pi. herui al mu dozi a' ti* spans the remaining measures. The notation includes a key signature of one flat and a common time signature.

Handwritten musical score for the second system. It consists of three staves. The top staff continues the melody from the first system. The middle staff continues the complex melodic line. The bottom staff contains the lyrics: *let, tin-a-a baad-ba xaal tu ra-goo fi-i-ke*. The word *let,* is written above the first measure, and *tin-a-a baad-ba xaal tu ra-goo fi-i-ke* spans the remaining measures. The notation includes a key signature of one flat and a common time signature.

get' hűs árnyja in a' li - get' hűs árnyja in

cresc.

ar-ra szállok ott le - semmeg tit kos an dal-gá sa in tit kos.

an - dal - gi - sa - in.

p. e dolce

2^a Stropha Dal #

loco

